

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2020

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Pomorskie Voivodship 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Gdańsku, Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Gdańsk, Pomeranian Centre For Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Jerzego Auksztola

Zespół autorski

Editorial team

Beata Bojarska, Anna Borkowska, Wiesława Bryłowska, Sylwia Czajka, Iwona Erber, Ewelina Grochowska-Subotowicz, Katarzyna Iljaszczuk-Więsek, Małgorzata Kloz, Zofia Kopaczyńska, Mirosława Lindenberg, Małgorzata Litwinowicz, Anna Mistrzak, Teresa Miszke, Dorota Piotrowska, Karina Pokrywka, Magdalena Poleszuk, Tomasz Ratyński, Sylwia Rojek, Andrzej Sirocki, Alicja Smoleń, Monika Towiańska, Magdalena Wiktor, Małgorzata Wiktorczyk, Magdalena Wojdyńska, Hanna Zielińska, Anna Żochowska

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Poleszuk

Tłumaczenie

Translation

Małgorzata Kruszewska, Magdalena Poleszuk

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Ewa Bujarska

ISSN 2084-7068

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://gdansk.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Gdańsku przekazuje Państwu *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2020*. Publikacja prezentuje procesy zachodzące w gospodarce na terenie województwa i uwzględnia zjawiska istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Opracowanie składa się z komentarzy analitycznych ilustrowanych graficznie za pomocą map i wykresów przedstawiających tendencje na przestrzeni kilku lat. Dodatkowo dołączone zostały tablice przekrojowe dla miasta wojewódzkiego oraz dla województwa obrazujące poziom zjawiska na tle kraju i pozostałych województw oraz tablice szczegółowe dla województwa. Podstawowe wyjaśnienia metodyczne znajdują się w tekście analitycznym. W stosunku do edycji z lat poprzednich opracowanie zostało wzbogacone o dodatkowe zagadnienia i obejmuje najważniejsze działy statystyki publicznej zgrupowane w rozdziałach tematycznych, tj. środowisko, społeczeństwo, gospodarka oraz finanse jednostek samorządu terytorialnego.

Analizowane dane przedstawione zostały w ujęciu dynamicznym od 2010 r., a także w relacji do przeciętnych wielkości dla kraju oraz innych województw.

Przekazując Państwu aktualne wydanie Raportu w nowym, znacznie poszerzonym zakresie, mam nadzieję, że opracowanie spotka się z dużym zainteresowaniem i będzie dla Państwa użytecznym źródłem wiedzy w zakresie przedstawianych zagadnień. Problematyka dotycząca bieżących zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zawarta jest także w innych wydawnictwach Urzędu, dostępnych m.in. na naszej stronie internetowej <http://gdansk.stat.gov.pl>, do zapoznania których serdecznie Państwa zachęcam.

Dyrektor Urzędu Statystycznego

w Gdańsku

Jerzy Auksztol

Gdańsk, maj 2020 r.

Preface

The Statistical Office in Gdańsk presents the *Report on the socio-economic situation of Pomorskie Voivodship 2020*. The publication features the processes occurring in the economy of the Voivodship and takes account of phenomena crucial to the socio-economic development of the region.

The study consists of analytical commentaries together with maps and graphs showing trends observed over the past few years and, additionally, cross-section tables for the Voivodship and its capital city illustrating the level of the phenomenon against the whole country and other voivodships, as well as detailed tables for the Voivodship. Basic methodological explanations can be found in the analytical part. In relation to the prior years' editions, the study has been enriched with additional issues and encompasses key divisions of the official statistics grouped in thematic chapters, i.e. environment, society, economy and finances of the local government units.

The analysed data have been shown in dynamic terms since 2010, as well as in relation to average national and regional (other voivodships) aggregates.

Presenting the current edition of the Report in a new, significantly expanded scope, I trust it will enjoy high interest and will be a useful source of knowledge in the scope of the discussed topics. The issues connected with current changes in the socio-economic situation of the Voivodship can also be found in other publications of Statistics Poland (also available on our website <http://gdansk.stat.gov.pl>), which I highly recommend to the Readers.

Director of Statistical Office

in Gdańsk

Jerzy Auksztol

Gdańsk, May 2020

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	9
Major abbreviations	
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	17
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	20
Chapter 2 Voivodship against the background of the other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	28
Chapter 3 Area and territorial division of Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	29
Chapter 4 Environment	
4.1. Warunki meteorologiczne	29
4.1. Meteorological conditions	
4.2. Powierzchnia ziemi	30
4.2. Ground surface	
4.3. Zużycie wody, Ścieki komunalne i przemysłowe	32
4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	35
4.4. Pollution and protection of air	
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	37
4.5. Nature protection. Forests	
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	40
4.6. Industrial and municipal waste	
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	43
4.7. Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	46
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	46
5.1. Human capital	
Demografia	46
Demography	
Edukacja	56
Education	
Zasoby pracy	67
Labour resources	

5.2. Jakość życia	77
5.2. Quality of life	
Zamożność mieszkańców	77
Inhabitant's wealth	
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	84
Social welfare and family support	
Warunki mieszkaniowe	90
Housing conditions	
Ochrona zdrowia	94
Health care	
Kultura	100
Culture	
Bezpieczeństwo publiczne	102
Public safety	
Społeczeństwo informacyjne	105
Information society	
Aktywność społeczna	106
Social activity	
Rozdział 6 Gospodarka	109
Chapter 6 Economy	
6.1. Produkt krajowy brutto	109
6.1. Gross domestic product	
6.2. Koniunktura gospodarcza	114
6.2. Business tendency	
6.3. Przedsiębiorczość	117
6.3. Entrepreneurship	
Podmioty gospodarki narodowej	117
Entities of the national economy	
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	121
Research and development and innovation activity	
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	127
Use of information and communication technologies in enterprises	
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	130
Financial results of non-financial enterprises	
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	133
Investment outlays of enterprises	
6.4. Produkcja i usługi	136
6.4. Production and services	
Rolnictwo	136
Agriculture	
Przemysł	142
Industry	
Budownictwo	145
Construction	

Rynek wewnętrzny	150
Internal market	
Transport	152
Transport	
Gospodarka morską	160
Maritime economy	
Energia	162
Energy	
Rozdział 7 Finanse jednostek samorządu terytorialnego	165
Chapter 7 Finances of local government units	
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	165
7.1. Revenue of local government units	
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	167
7.2. Expenditure of local government units	
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	169
7.3. Result of budgets of local government units	
7.4. Projekty dofinansowane z Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	171
7.4. Projects co-financed by the European Union from structural funds and the Cohesion Fund	
Rozdział 8 Wybrane dane o województwie pomorskim	172
Chapter 8 Selected data on Pomorskie Voivodship	
Rozdział 9 Wybrane dane o Gdańsku	176
Chapter 9 Selected data on Gdańsk	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (•)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless.
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. categories of applied classification presented in an abbreviated form.
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Znak *	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych. data revised.
Comma (,)	– used in figures represents the decimal point.

W Raporcie zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych – skrócone nazwy oznaczone zostały w tablicach i na wykresach „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

The names of some classification levels used in the Report are abbreviated; those abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007

STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
sekcje sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy divisions	
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł	złoty	Dz. U.	Dziennik Ustaw
PLN	złoty	ust.	ustęp
tys.	tysiąc	PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
mln	milion	ww.	wyżej wymieniony
g	gram gram	m.in.	między innymi
kg	kilogram kilogram	tj.	to jest
t	tona tonne	r.	rok
dt	decytona deciton	poz.	pozycja
l	litr litre	str.	strona
ha	hektar hectare	cd.	ciąg dalszy
m ²	metr kwadratowy square metre	cont.	continued
m ³	metr sześcienny cubic metre	dok.	dokończenie
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	cont.	continued
kpl.	komplet	np.	na przykład
szt.	sztuka	e.g.	for example
p.proc.	punkt procentowy	PM _{2,5}	pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 2,5 µm particulate matter 2.5 micrometers or less in diameter
Nr	numer	PM ₁₀	pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 10 µm particulate matter 10 micrometers or less in diameter
No.	number	µm	mikrogram microgram
		NO ₂	dwutlenek azotu nitrogen dioxide

Synteza

Środowisko

W 2018 r. w skali roku odnotowano w województwie pomorskim zwiększenie **poboru wody** na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. Zakłady przemysłowe wytworzyły więcej **odpadów** (bez odpadów komunalnych), natomiast zakłady uznane za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały do atmosfery mniej **zanieczyszczeń pyłowych i gazowych** (bez dwutlenku węgla).

Spółeczeństwo

W 2019 r. zaobserwowano po raz kolejny (począwszy od 2000 r.) wzrost **liczby ludności** województwa, która na koniec grudnia wyniosła 2343,9 tys. osób. **Liczba urodzeń** była wyższa niż **liczba zgonów**, co oznaczało dodatni **przyrost naturalny**, który w przeliczeniu na 1000 ludności, podobnie jak w latach poprzednich, był najwyższy w kraju. W 2019 r., tak jak we wcześniejszych latach, **saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały** było dodatnie, co w przeliczeniu na 1000 ludności dało drugi najwyższy wskaźnik w kraju.

W roku szkolnym 2018/19 w województwie pomorskim w stosunku do roku 2017/18 odnotowano wzrost zarówno **liczby placówek wychowania przedszkolnego**, jak i liczby uczęszczających do nich dzieci. Był to również trzeci rok wdrażania reformy systemu oświaty, polegającej m.in. na przejściu z 6- na 8-letnią szkołę podstawową oraz likwidacji gimnazjów. Skutkowało to **brakiem absolwentów szkół podstawowych** z lat szkolnych 2016/17 i 2017/18. Największą popularnością wśród uczniów szkół ponadpodstawowych cieszyły się **technika** oraz **licea ogólnokształcące**. W 2019 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost udziału osób z **wyższym wykształceniem** w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. W roku akademickim 2017/18, podobnie jak w roku akademickim 2016/17, wśród osób opuszczających uczelnie dominowali absolwenci kierunków z grupy: biznes, administracja i prawo oraz technika, przemysł i budownictwo.

Wyniki **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)** za IV kwartał 2019 r., zarówno w ujęciu rocznym, jak i w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r., wykazały wzrost wskaźnika zatrudnienia przy jednoczesnym spadku stopy bezrobocia. W skali roku wydłużeniu uległ przeciętny czas poszukiwania pracy. W 2019 r. notowany był dalszy spadek obciążenia osób pracujących osobami niepracującymi; zjawisko to – biorąc pod uwagę analogiczne okresy lat poprzednich – utrzymuje się nieprzerwanie od ośmiu lat.

Liczba pracujących w województwie pomorskim w 2018 r. wzrosła zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r. W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się zarówno liczba **bezrobotnych zarejestrowanych**, jak i liczba zgłoszonych **ofert pracy**. Wśród osób bezrobotnych, analogicznie jak w latach poprzednich, najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata. **Stopa bezrobocia rejestrowanego** w skali roku zmniejszyła się i ukształtowała na poziomie niższym niż ogólnokrajowy oraz niższym niż w 2010 r. i 2015 r.

W 2019 r. odnotowano w stosunku do 2018 r. wzrost **przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw**, m.in. w sekcjach: pozostała działalność usługowa, administrowanie i działalność wspierająca oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

W październiku 2018 r. **średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (mediana)** w województwie pomorskim było wyższe niż w skali kraju i wzrosło zarówno w stosunku do analogicznego okresu 2016 r., jak i 2014 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w omawianym okresie było wyższe niż wynagrodzenie średnie.

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w województwie pomorskim w 2019 r. ukształtowała się na poziomie wyższym niż rok wcześniej. **Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto** wzrosła stosunku do 2018 r., przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane rolnikom indywidualnym niż świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.

W ramach programu „**Rodzina 500 plus**” w 2018 r. świadczeniem wychowawczym objęto mniej dzieci niż w 2017 r. Niższy niż w 2017 r. i 2010 r. był również udział beneficjentów **środowiskowej pomocy społecznej** w ogólnej liczbie mieszkańców województwa pomorskiego.

Na koniec 2018 r. działało więcej **placówek opieki nad dziećmi do lat 3** (żłobków i klubów dziecięcych) niż w 2017 r. i w 2011 r., co przyczyniło się do wzrostu liczby dzieci objętych opieką w ciągu roku.

W 2018 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost liczby **mieszkań w zasobach mieszkaniowych** oraz liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Wzrosła również **długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej**, a także odnotowano wzrost zużycia wody w gospodarstwach domowych i **gazu z sieci**. Większa też ilość **ścieków** została odprowadzona siecią kanalizacyjną.

W końcu 2018 r. w województwie działało więcej **podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** niż w 2017 i w 2012 r. oraz udzielono więcej porad lekarskich i stomatologicznych. Na koniec 2018 r. zarówno liczba **szpitali ogólnych**, jak i **łóżek** do dyspozycji szpitali była większa niż w 2017 r., a mniejsza niż w 2012 r. natomiast liczba pacjentów była wyższa zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2012 r. Bezpośrednio z pacjentem pracowało mniej **lekarzy i lekarzy dentystów** niż w 2017 r., a ich liczba wzrosła w stosunku do 2012 r. **Pielęgniarek i położnych** natomiast było więcej niż w 2017 r., a mniej niż w 2012 r.

W 2018 r. w województwie pomorskim odnotowano spadek liczby **bibliotek i punktów bibliotecznych**, zarówno w skali roku, jak i w stosunku do 2010 r. W porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się również liczba **centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic**. Liczba **muzeów** (łącznie z oddziałami) w ujęciu rocznym nie zmieniła się, natomiast wzrosła w porównaniu z 2010 r. W 2018 r. wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

W 2019 r. w województwie pomorskim w stosunku do 2018 r. liczba **przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych** wzrosła, natomiast zmniejszyła się liczba **wypadków drogowych**.

W 2019 r. w województwie pomorskim udział **gospodarstw domowych** (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata) **wyposażonych w komputer** zmniejszył się w stosunku do 2018 r., a wzrósł w porównaniu z 2015 r. Udział gospodarstw domowych **posiadających dostęp do Internetu w domu** oraz udział osób w wieku 16-74 lata **korzystających z komputera i Internetu** wzrósł zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2015 r.

Według badania spójności społecznej ogólne **zaufanie do ludzi** w 2018 r. miało 78% mieszkańców województwa pomorskiego w wieku co najmniej 16 lat, co oznacza nieznaczny spadek w stosunku do wyników poprzedniego badania z 2015 r.

W 2018 r. w województwie pomorskim działało mniej niż w 2017 r., a więcej niż w 2010 r. rejestrowych **organizacji non-profit**.

Gospodarka

W 2018 r. na podstawie wstępnego szacunku **wartość produktu krajowego brutto** wytworzonego w województwie pomorskim wzrosła w porównaniu z 2017 r. Według danych zrewidowanych wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w 2017 r. była wyższa niż w 2016 r. W 2017 r. w skali roku wzrosła również **wartość dodana brutto na 1 pracującego**.

W 2019 r. **wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury** w skali roku pogorszył się, a w szczególności w sekcji handel detaliczny oraz informacja i komunikacja. Od stycznia 2020 r. wskaźniki koniunktury zaczęły pogarszać się dla większości obszarów prowadzonej działalności, by w kwietniu 2020 r. osiągnąć najniższe notowania w historii badania dla wszystkich sekcji.

W 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano (analogicznie jak w latach poprzednich) wzrost liczby **podmiotów wpisanych do rejestru REGON**, wśród których najliczniejszą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W stosunku do 2010 r. odnotowano znaczący wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, natomiast wśród sekcji PKD największy wzrost podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON odnotowano w sekcji Budownictwo.

W latach 2010-2018 średnia wartość **nakładów wewnętrznych na działalność B+R** przypadająca na jednego mieszkańca województwa pomorskiego była wyższa niż wartość krajowa. W skali roku odnotowano również wzrost nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R w cenach bieżących, wzrost liczby podmiotów i pracujących (personelu wewnętrznego) w działalności B+R oraz wzrost udziału przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających innowacje (nowe lub znacząco ulepszone produkty lub procesy biznesowe). W latach 2010-2018 notowano także wyższy udział przedsiębiorstw przemysłowych niż usługowych, które wprowadziły innowacje.

W 2019 r. w województwie pomorskim w stosunku do 2018 r. i 2010 r. zmniejszył się zarówno udział **przedsiębiorstw wykorzystujących komputery, jak i posiadających dostęp do Internetu**, natomiast zwiększył się udział przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową.

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. pogorszyły się zarówno **wyniki finansowe** (za wyjątkiem wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów), jak i **podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe** badanych przedsiębiorstw niefinansowych województwa pomorskiego. Przychody z całokształtu działalności wzrosły w mniejszym stopniu niż koszty tej działalności, co wpłynęło na pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów.

W 2019 r. w skali roku odnotowano wzrost wartości **nakładów inwestycyjnych**, w strukturze których przeważały nakłady na budynki i budowle. Notowano również wzrost wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych, przy jednoczesnym wzroście liczby nowych inwestycji.

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. odnotowano wzrost **produkcji zbóż podstawowych** z mieszankami zbożowymi, ziemniaków, zbiorów rzepiku i rzepaku, a także wzrost **pogłowia bydła i drobiu**. W skali roku zwiększył się **skup** ziarna żyta, ziemniaków i mleka, a zmniejszył się skup pszenicy oraz żywca wieprzowego, wołowego i drobiowego.

Dynamika **produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych)** była wyższa zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2015 r. W skali roku zanotowano wzrost wydajności pracy w przemyśle, któremu towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia.

Produkcja sprzedana budownictwa w cenach bieżących była wyższa w porównaniu z 2018 r., przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia oraz wydajności pracy w tej sekcji. Wyższa w skali roku była również wartość produkcji budowlano-montażowej.

W 2019 r. w odniesieniu do 2018 r. odnotowano wzrost liczby **mieszkań oddanych do użytkowania** oraz **przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania**. Liczba **mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia** oraz liczba **mieszkań, których budowę rozpoczęto** także zwiększyła się w skali roku.

Wartość **sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących)** zwiększyła się w stosunku do 2018 r., w tym w największym stopniu m.in. wśród jednostek zgrupowanych w kategorii: pojazdy samochodowe, motocykle, części; farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny; pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach; meble, RTV, AGD.

W 2018 r. w województwie pomorskim odnotowano w stosunku do 2017 r. wzrost liczby przewiezionych **pasażerów** transportem autobusowym w komunikacji krajowej i międzynarodowej. Również przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej w skali roku przewiozły środkami komunikacji miejskiej, tj. autobusami, tramwajami i trolejbusami, więcej pasażerów. Liczba **startów i lądowań samolotów** w Porcie Lotniczym Gdańsk oraz liczba pasażerów obsłużonych wzrosła zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

W 2018 r. **obroty ładunkowe** w portach morskich województwa pomorskiego były wyższe od zrealizowanych w 2018 r. i w 2010 r.

W 2018 r. odnotowano spadek wielkości **wyprodukowanej energii elektrycznej** w elektrowniach w porównaniu z 2017 r. Najwięcej energii zużyto w sektorze przemysłowym. W ciągu roku wzrosła liczba **odbiorców** oraz **zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych**.

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego w 2018 r. były niższe niż **wydatki jednostek samorządu terytorialnego**, co wpłynęło na ujemny wynik budżetów tych jednostek.

Executive summary

Environment

In 2018, an increase in **water abstraction** for the needs of the national economy and population was recorded in Pomorskie Voivodship throughout the year. Industrial plants generated more **waste** (excluding municipal waste), while plants of significant nuisance to air quality emitted smaller volume of **gaseous and particulate pollutants** (excluding carbon dioxide) into the atmosphere.

Society

In 2019, a further (since 2000) increase in the **population** of the Voivodship was observed, which at the end of December amounted to 2,343.9 thousand people. **Births** outnumbered **deaths**. This meant a positive **natural increase** per 1,000 population which, like in prior years, was the highest countrywide. In 2019, as in previous years, the **balance of internal and international net migration of the population for permanent residence** was positive, which, when calculated per 1,000 population, gave the second highest rate in the country.

In the 2018/19 school year, the number of both **pre-primary establishments** and enrolled children increased compared to 2017/18. It was also the third year of implementation of the education system reform consisting primarily in transition from a 6- to 8-year primary school and the liquidation of lower secondary schools. This resulted in a lack of **primary school graduates** from the 2016/17 and 2017/18 school years. **Technical and general secondary schools** were the most popular with the secondary school students. In 2019, Pomorskie Voivodship recorded an increase in the share of people with **higher education** in the total population aged 15 and more. In the 2017/18 academic year, as in 2016/17, graduates of the following fields: business, administration and law as well as engineering, manufacturing and construction prevailed among the higher education institution alumni.

The results of the **Labour Force Survey (LFS)** for the fourth quarter of 2019, compared to the same period of both the previous year and 2010, showed an increase in employment rate and simultaneously a decline in unemployment rate. The average time of job search increased on a yearly basis. 2019 was the eighth consecutive year to record a decrease in dependency ratio.

The average employment was higher in 2018 in respect to both 2017 and 2010. As compared to 2018, both the number of **registered unemployed persons** and **job vacancies** decreased in 2019. Like in prior years, 25-34 year old persons were the most numerous among the unemployed. The annual **unemployment rate** decreased and stabilised below the national average and below the rates recorded in 2010 and 2015.

In 2019, as compared to 2018, **the average monthly gross wages and salaries in enterprise sector** increased in the sections: other service activities, administrative and support service activities as well as in professional, scientific and technical activities, etc.

In October 2018, **the median monthly gross salary** in Pomorskie Voivodship was higher than countrywide and increased both compared to the same period of 2016 and 2014. The average monthly gross salary in the analysed period was higher than the median salary.

The **average number of retirees and pensioners** in Pomorskie Voivodship was higher in 2019 than a year earlier. There was an increase in the **average monthly gross retirement and other pensions** in relation to 2018. Benefits paid out to farmers were characterised by a higher growth than those paid from non-agricultural social security system.

As part of the **"Family 500 plus"** programme, the child-support benefit covered fewer children in 2018 than in 2017. The share of beneficiaries of **community social assistance** in the total number of inhabitants of Pomorskie Voivodship was also lower than in 2017 and 2010.

At the end of 2018, there were more **care facilities for children up to the age of 3 years** (nurseries and children's clubs) than in 2017 and 2011, which contributed to the increase in the number of children under care during the year.

In 2018, Pomorskie Voivodship saw an annual increase in the number of **dwelling in the housing stock** and the number of dwellings per 1,000 inhabitants. The **length of the water supply, sewage and gas supply networks** also increased, as well as household **water and gas consumption**. More **waste water** was discharged via the sewage network.

There were more **out-patient health care facilities** at the end of 2018 than in 2017 and 2012. Likewise, more medical and dental consultations were provided. The number of both **general hospitals** and **beds** in those hospitals was bigger at the end of 2018 than in 2017, but smaller than in 2012. However, the patients outnumbered both the 2017 and 2012 volume. Fewer medical **doctors and dentists** served a patient than in 2017, but more than in 2012. There were, however, more **nurses and midwives** than in 2017, but fewer than in 2012.

A decline was recorded in the number of **libraries and library service points** in 2018, both annually and in relation to 2010. The number of **centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres** also decreased on 2017. The number of **museums** (including branches) remained stable on a yearly basis, but increased in comparison with 2010. In 2018, expenditures of gminas and cities with powiat status in the "Culture and protection of national heritage" section per capita were higher than a year earlier.

In comparison with 2018, the number of **crimes ascertained in completed preparatory proceedings** increased in Pomorskie Voivodship in 2019, while the number of **road accidents** declined.

In 2019, the **share of households** (with at least one person aged 16-74) **equipped with a computer** decreased in Pomorskie Voivodship in relation to 2018 but increased compared to 2015. The share of households with Internet access at home and the share of people aged 16-74 **using a computer and the Internet** rose both compared to 2018 and 2015.

According to the social cohesion survey, 78% of residents of the Pomorskie Voivodship at least 16 years old declared general **trust in people** in 2018, which represents a slight decrease compared to the results of the previous 2015 survey.

Fewer **non-profit organisations** than in 2017 were registered in Pomorskie Voivodship in 2018, but more than in 2010.

Economy

In 2018, based on a preliminary estimate, the **value of the gross domestic product** generated in Pomorskie Voivodship increased compared to 2017. According to the revised data, the value of the gross domestic product generated in 2017 was higher than in 2016. In 2017, an annual increase was also recorded in **gross value added per employed person**.

In 2019, the **general business climate indicator** deteriorated annually, in particular in retail trade, information and communication sections. Since January 2020, business climate indicators have begun to worsen for most areas of activity, to reach the lowest records in the history of the survey for all sections in April 2020.

In 2019, Pomorskie Voivodship recorded (similarly to prior years) an increase in the number of **entities entered into the REGON register**, among which natural persons conducting economic activity were the largest group. Compared to 2010, a significant increase in the number of foundations, associations and social organisations was recorded, while among the PKD sections, the largest increase in entities in the REGON register was recorded in the construction section.

In the years 2010-2018, the average value of **intramural R&D expenditure** per capita in Pomorskie Voivodship was above the national value. Over the year, there was also an increase in intramural R&D expenditure in current prices, an increase in the number of entities and internal R&D personnel, as well as an increase in the share of industrial enterprises introducing innovations (new or significantly improved products or business processes). Likewise, more industrial than service enterprises introduced innovations in the years 2010-2018.

In 2019, in Pomorskie Voivodship, compared to 2018 and 2010, both the **share of enterprises using computers and those with Internet access** decreased, while the share of enterprises having their own website increased.

In 2019, compared to 2018, both the **financial results** (except for the financial result from the sale of products, goods and materials) as well as the **basic economic and financial indicators** of the surveyed non-financial enterprises of Pomorskie Voivodship deteriorated. The revenue from the total activity increased less than the cost, which resulted in worse cost level indicator.

In 2019, there was an annual increase in the value of **investment outlays** in which the expenditures on buildings and structures prevailed. There was also an increase in the cost estimate value of initiated investments and in the number of new investments.

In 2019, compared to 2018, there was an increase in **the production of basic cereals** including cereal mixtures, potatoes, rape and turnip rape production, as well as an increase in the size of **cattle and poultry stock**. The procurement of rye grain, potatoes and milk went up on a yearly scale, while the **procurement** of wheat as well as pig, cattle and poultry livestock dropped.

The indices of **sold production of industry in constant prices** were up on both 2018 and 2015. The annual productivity in industry and the average paid employment also increased.

Sold production of construction in current prices was higher than in 2018. Both productivity and the average paid employment increased in this section. The value of **construction and assembly production** was also higher.

More **dwelling**s were **completed** and the **average useful floor space per 1 dwelling** was higher in 2019 than in 2018. More **dwelling**s received **construction permits** annually and more **dwelling constructions began**.

Retail sales (in current prices) increased with respect to 2018, mainly in units operating in the categories: motor vehicles, motorcycles, parts; pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment; other retail sale in non-specialised stores; furniture, radio, TV and household appliances.

In 2018, there was an increase in the number of **passengers** transported in domestic and international bus transport in Pomorskie Voivodship, as compared to 2017. Likewise, municipal transport enterprises and plants transported more passengers by municipal transport, i.e. buses, trams and trolleybuses, per year. The number of **aircraft take-offs and landings** at the Gdańsk Airport and the number of handled passengers increased both compared to 2017 and 2010.

In 2018, **cargo turnover** in the seaports of Pomorskie Voivodship was higher both in relation to the previous year and to 2010.

There was a decrease in the volume of **electricity produced** in power plants in 2018 compared to 2017. The most energy is consumed in the industrial sector. The number of **consumers and the consumption of electricity in households** increased during the year.

Finances of local government units

The revenues of the budgets of local government units of Pomorskie Voivodship were lower in 2018 than the **expenditure of local government units**, which had an adverse effect on the budgets of these units.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 (in %)	0,2	0,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2018 r. (w hm ³) Water consumption for needs of the national economy and population during the year in 2018 (in hm ³)	9434,6	200,0
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2018 r. (w hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2018 (w hm ³)	8200,4	164,2
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2018 r. (w dam ³) Municipal wastewater treated during the year in 2018 (in dam ³)	1328655	88934
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. (tony/rok): Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2018 (tonnes/year):		
gazowych gases	213214234	6712717
pyłowych particulates	31827	1020
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Total area under legal protection in total area in 2018 (in %)	32,6	32,9
Lesistość w 2018 r. (w %) Forest cover in 2018 (in %)	29,6	36,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2019 (as of 31 December)	123	128
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r. Natural increase per 1,000 population in 2019	-0,9	1,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2019	0,2	2,7
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. (w latach): Life expectancy in 2018 (in years):		
mężczyźni males	73,8	74,7
kobiety females	81,7	81,9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2018 r. Children in pre-primary establishments per 1,000 children aged 3–6 in 2018	895	865
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (w %) Employment rate by LFS w 2019 (in %)	54,4	57,2

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2019 r. (w %) Activity rate by LFS in 2019 (in %)	56,2	58,8
Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (w %) Unemployment rate by LFS in 2019 (in %)	3,3	2,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2019 r. Unemployed persons per a job offer in 2019	18	15
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w 2019 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in 2019 (in PLN)	5169,06	5282,31
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. (w zł) Average monthly retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2019 (in PLN)	2264,06	2236,73
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. (w zł) Average monthly available income per capita in households in 2018 (in PLN)	1693,46	1737,54
Relatywna granica ubóstwa w 2018 r. (w %) Relative poverty threshold in 2018 (in %)	14,2	8,3
Granica ubóstwa skrajnego w 2018 r. (w %) Extreme poverty threshold in 2018 (in %)	5,4	2,0
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2018 r. (w %) Beneficiaries of social assistance in the total population in 2018 (in %)	5,1	5,3
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2018 (in thousand PLN)	3485665	235268
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2018 r. Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2018	105,3	83,5
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. Population per 1 out-patient health care unit in 2018	1439	1744
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r.: Medical personnel per 10 thousand population in 2018:		
lekarze doctors	23,3	23,2
pielęgniarki nurses	50,2	41,8
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018	47,3	39,0
Produkt krajowy brutto ^b (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2018 r. (w zł) Gross domestic product ^b (current prices) per capita in 2018 (in PLN)	55066	53497
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December)	1175	1311
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December)	20	14
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^c w 2018 r. Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons ^c in 2018	7,7	8,2

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Wstępny szacunek. c Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Preliminary estimate. c Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data.

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^a w 2019 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^a in 2019 (in %)	82,0	83,4
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w 2019 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in 2019 (in %)	95,4	95,8
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^a w 2019 r. (rok poprzedni = 100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^a in 2019 (previous year = 100; current prices)	112,4	123,5
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych ^b w 2019 r. (w szt.) Cattle density per 100 ha of agricultural land ^b in 2019 (in heads)	43,3	29,0
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych ^b w 2019 r. (w szt.) Pig density per 100 ha of agricultural land ^b in 2019 (in heads)	73,4	101,9
Produkcja sprzedana przemysłu ^c (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2019 r. (w zł) Sold production of industry ^c (current prices) per 1 average employed person in industry in 2019 (in PLN)	553443	628213
Produkcja sprzedana budownictwa ^c (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2019 r. (w zł) Sold production of construction ^c (current prices) per 1 average employed person in construction in 2019 (in PLN)	625052	606363
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2019 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2019	5,4	7,9
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area in 2018	81,8	63,0
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2018 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2018	6,2	6,5
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2018 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2018 (in %)	12,7	51,3

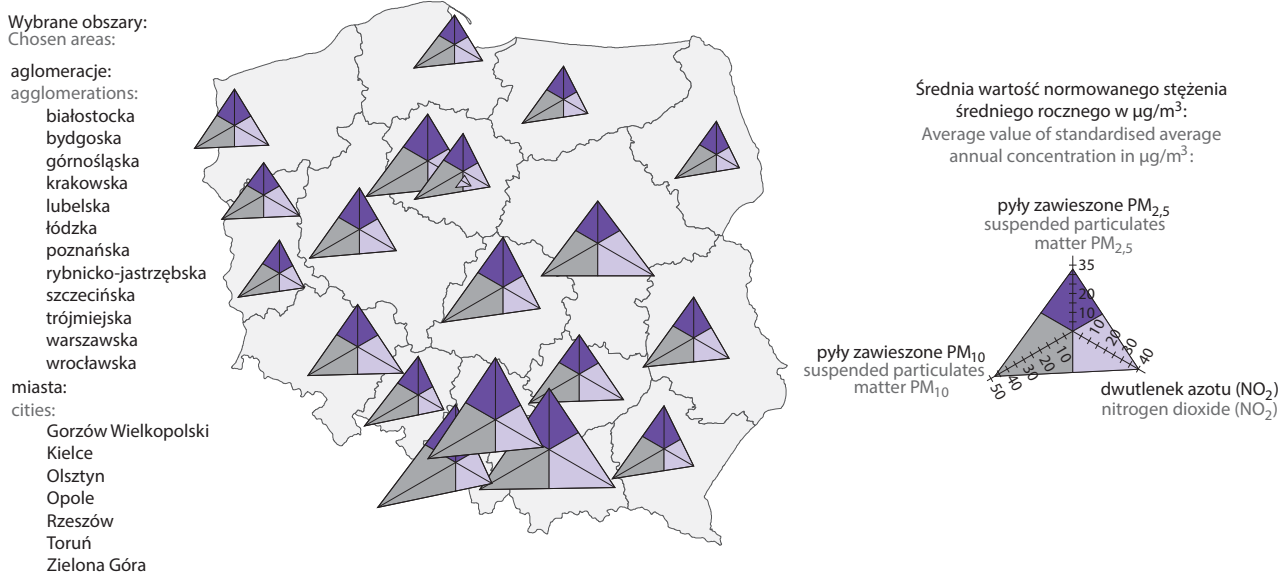
a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Stan w dniu 1 czerwca. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b As of 1 June. c Data concern economic entities employing more than 9 persons.

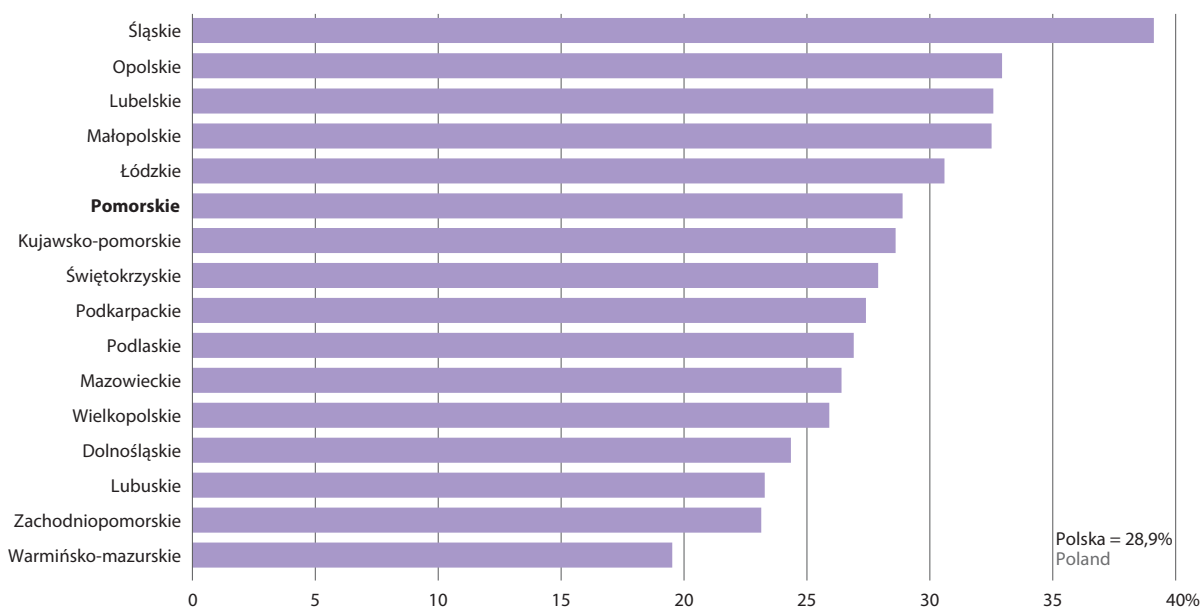
Rozdział 2 Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀ oraz NO₂ w 2018 r.
Map 1. Concentration of suspended particulate matter PM_{2,5} and PM₁₀ as well as NO₂ in 2018

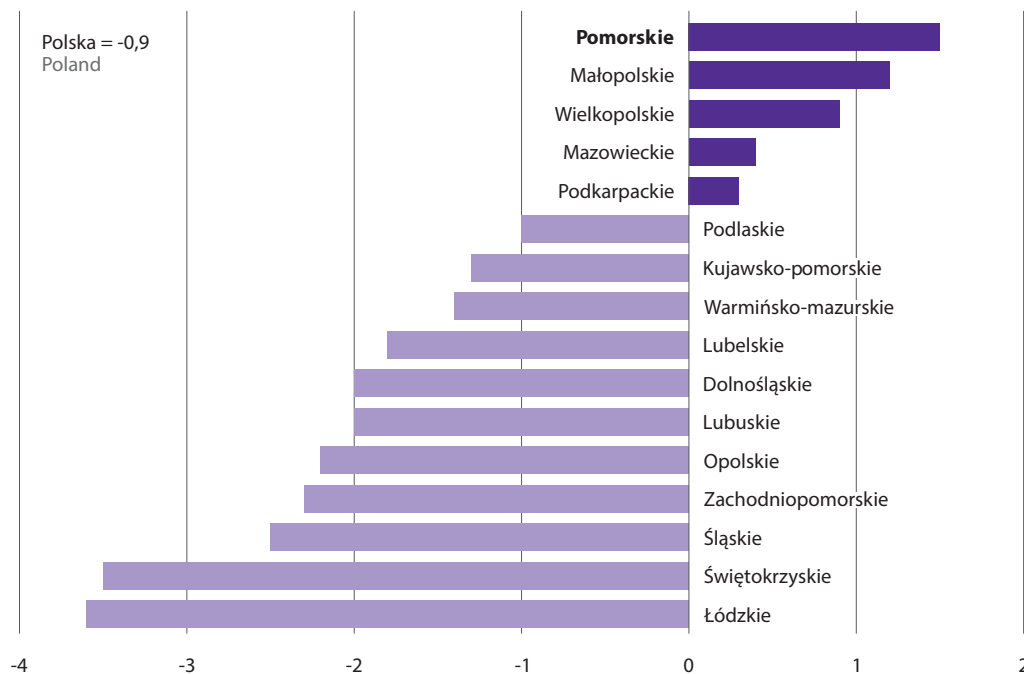

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w 2018 r.
Chart 1. Municipal waste collected separately in total municipal waste collected in 2018

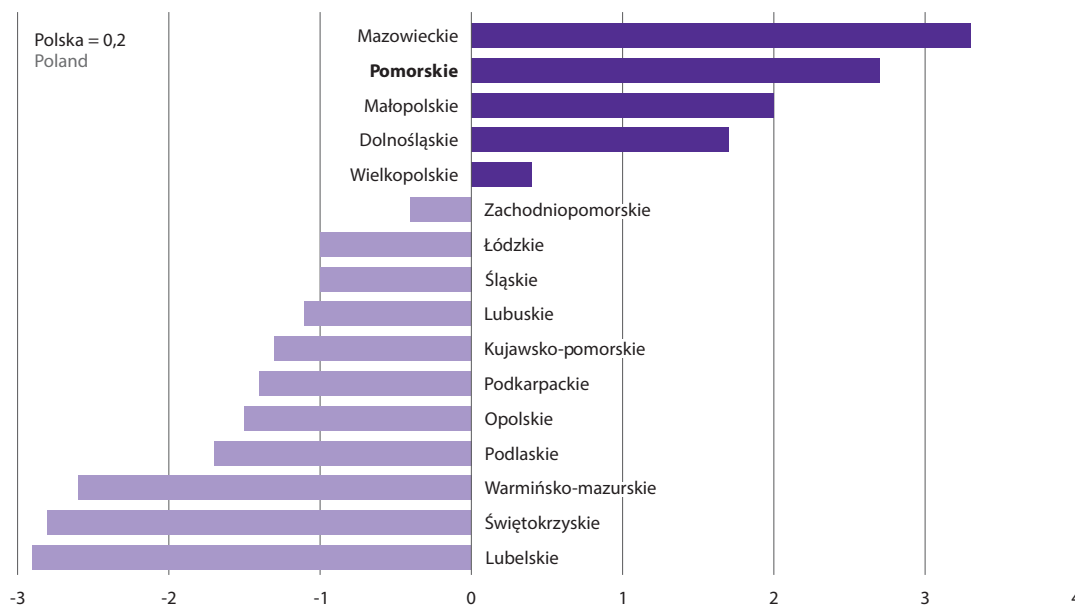
Wykres 2. Przyrost/ubytek naturalny na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 2. Natural increase/decrease per 1,000 population in 2019

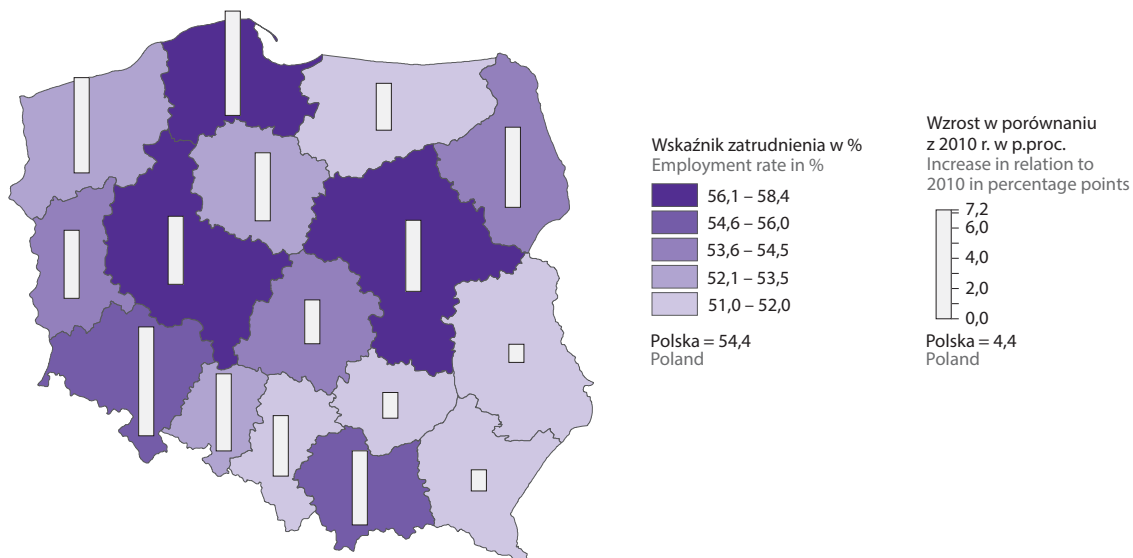
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2019

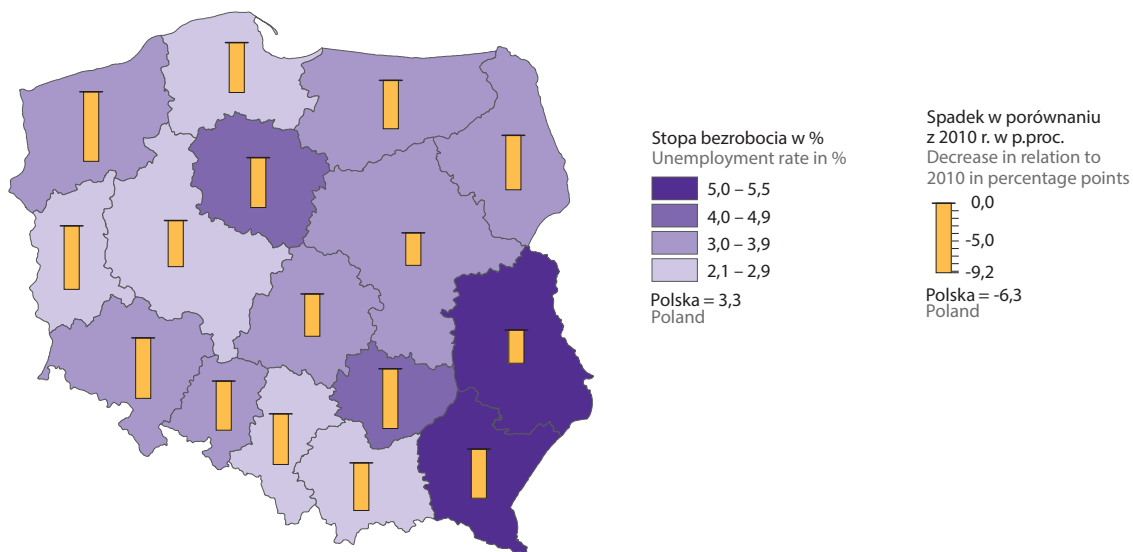
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2019 (annual average)

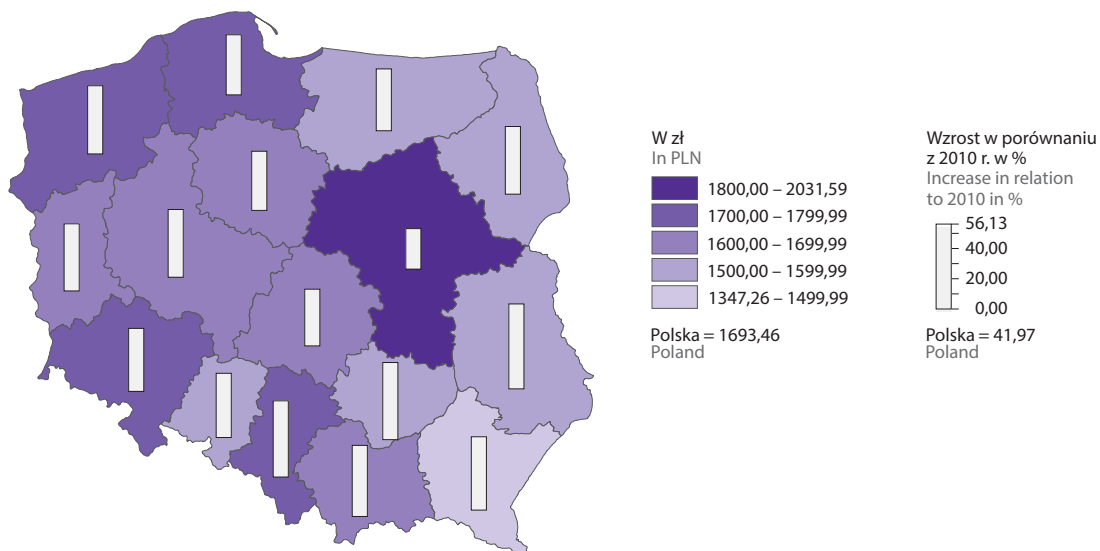
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)

Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019 (annual average)

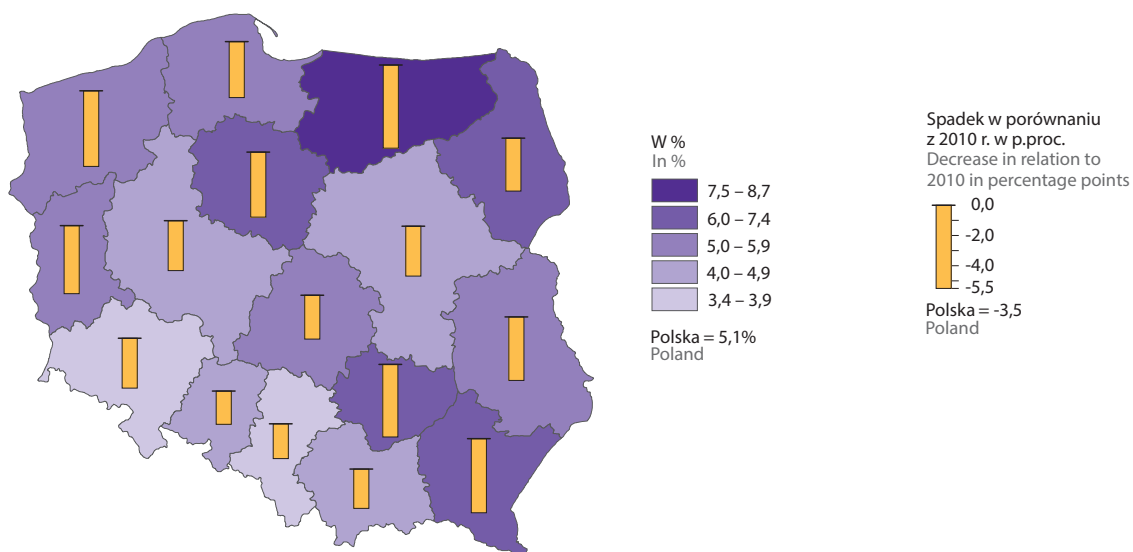
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2018

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2018 r.

Map 5. Social assistance beneficiaries in total population in 2018

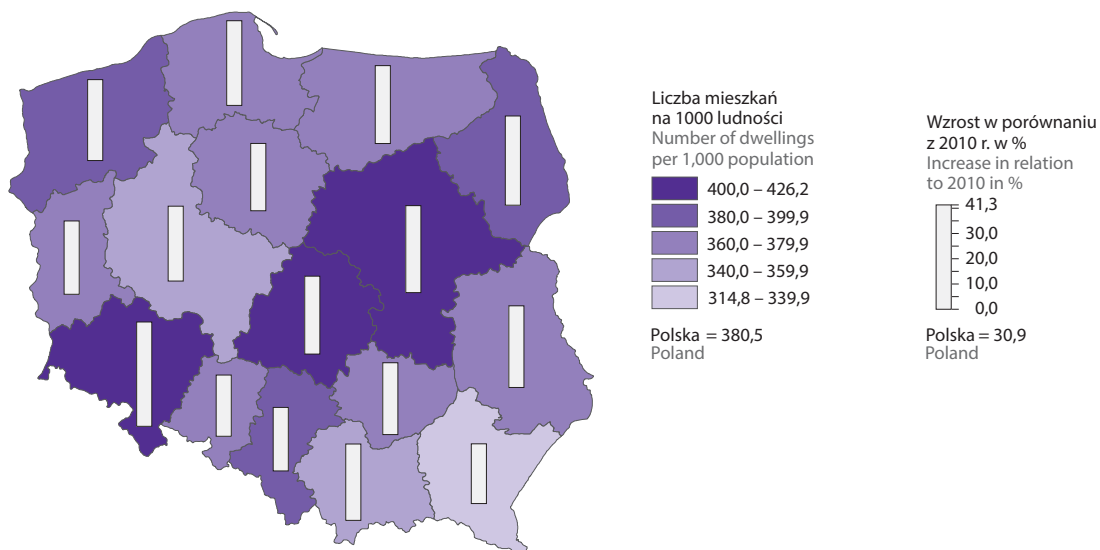

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

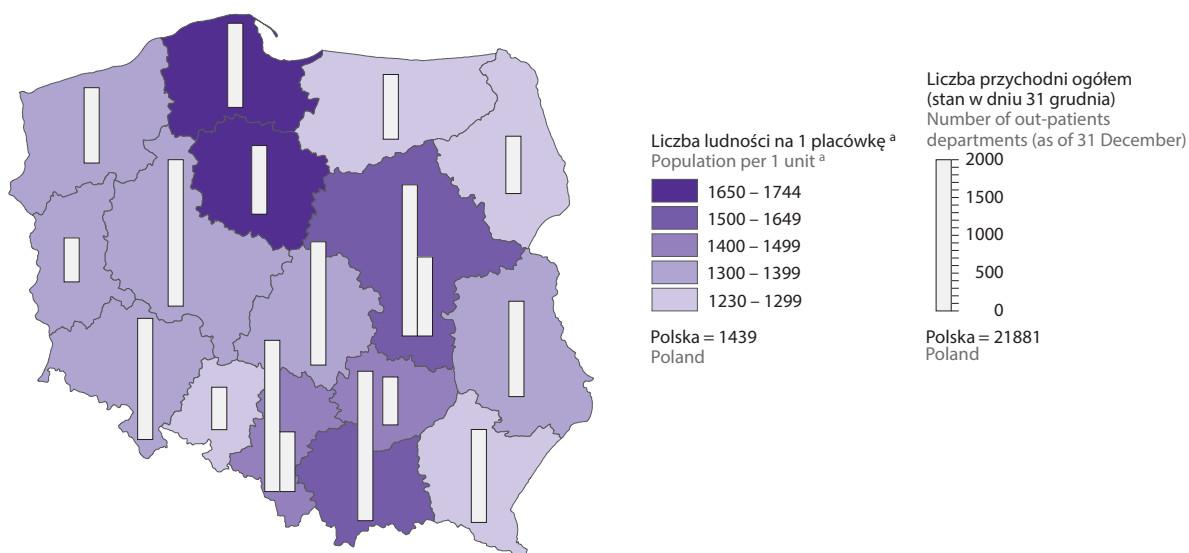
Map 6. Dwelling stocks per 1,000 population in 2018

As of 31 December

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.

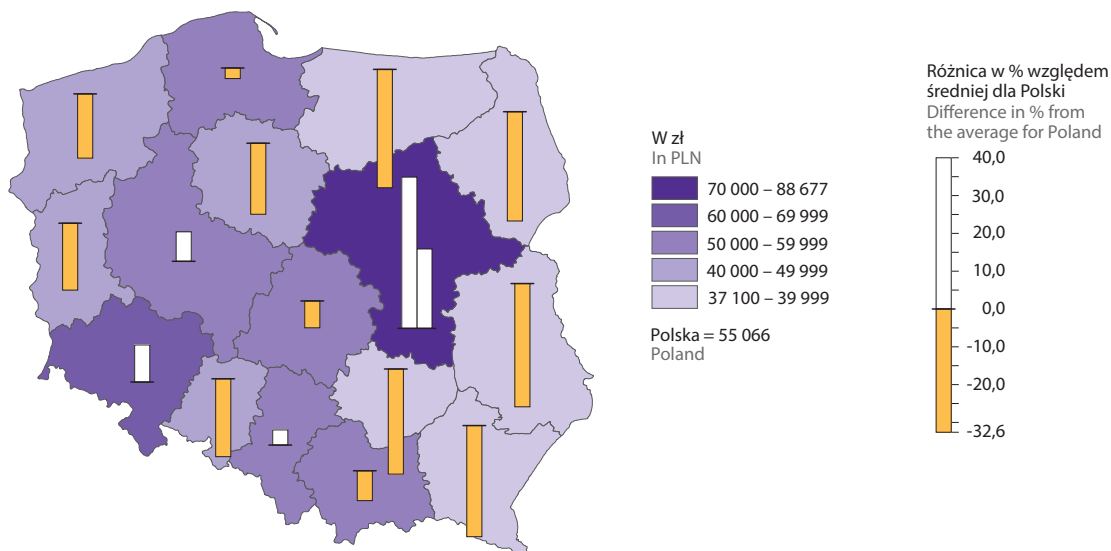
Map 7. Out-patient health care units in 2018

^a Przychodnie oraz praktyki lekarzy i lekarzy dentyków.
^a Out-patients departments as well as medical and dental practices.

Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r. ^a (ceny bieżące)

Map 8. Gross domestic product per capita in 2018 ^a (current prices)

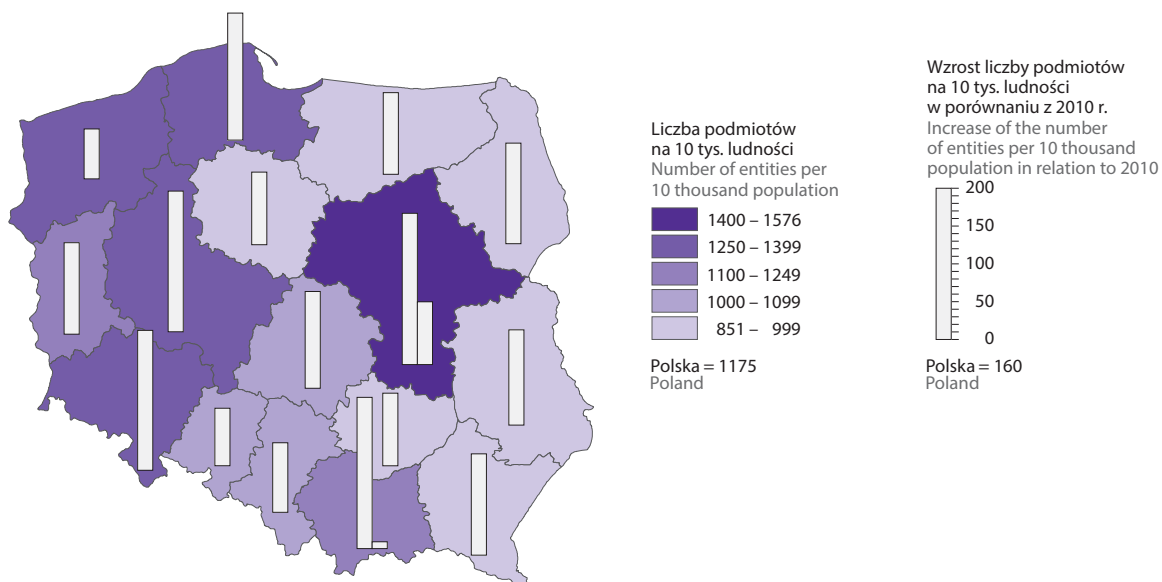
^a Szacunek wstępny.
a Flash estimate.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

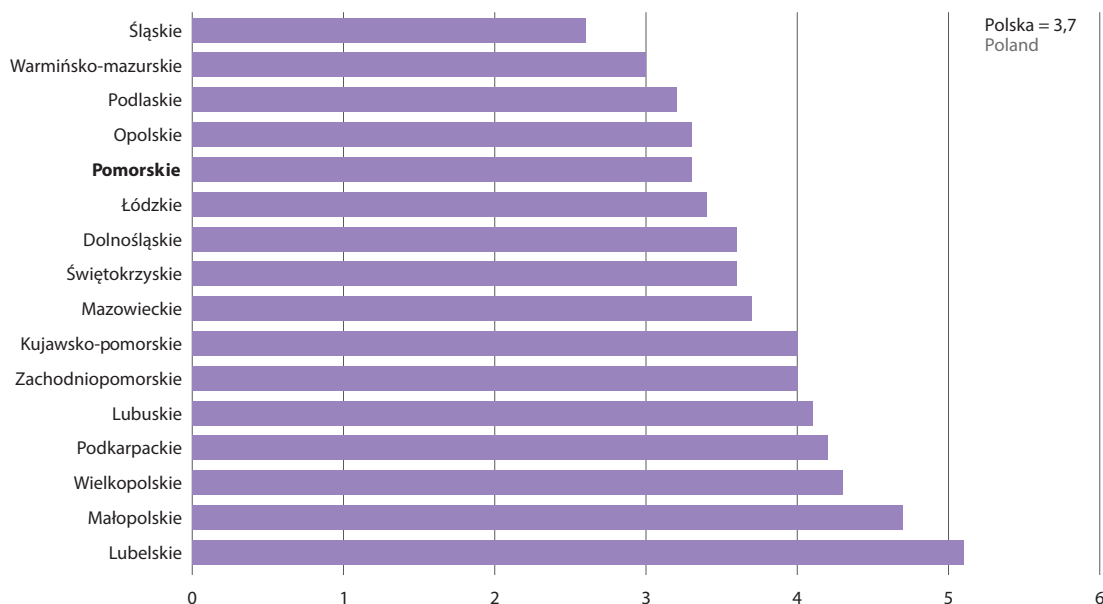
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019

As of 31 December

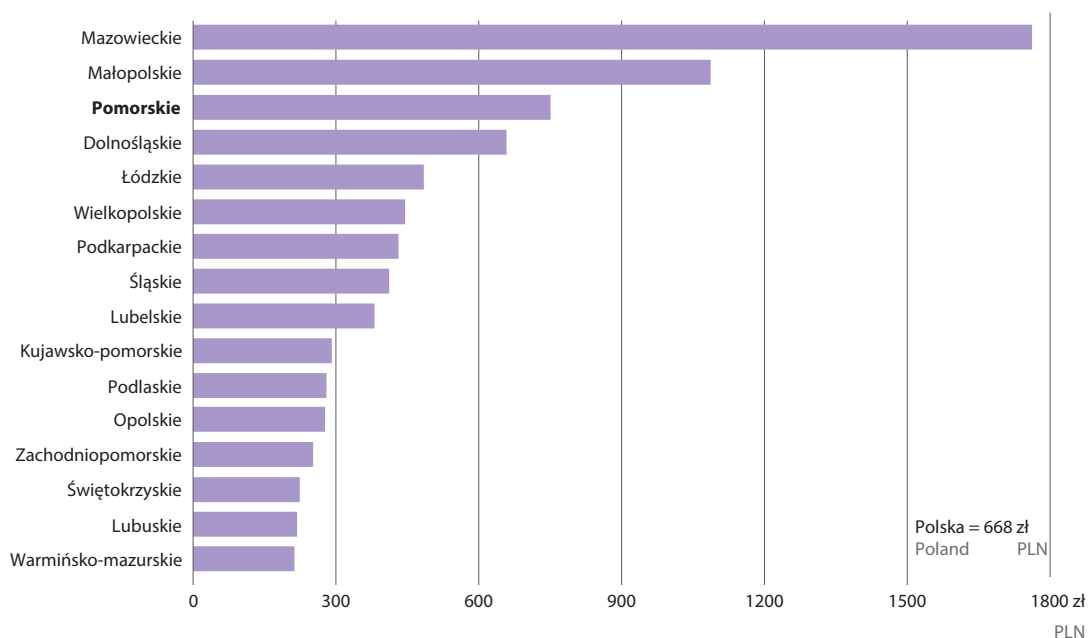
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2019

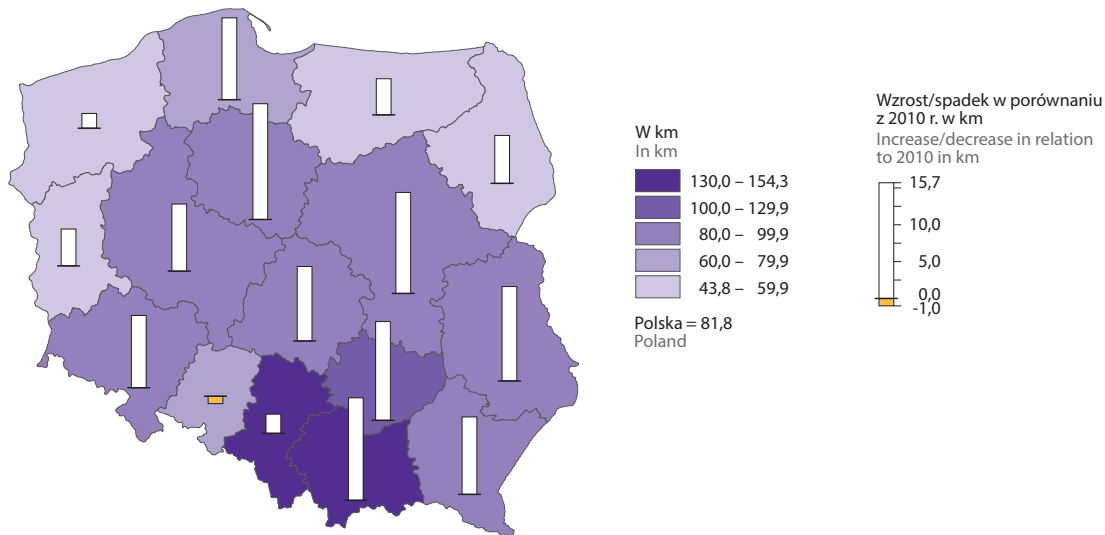
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2018 (current prices)

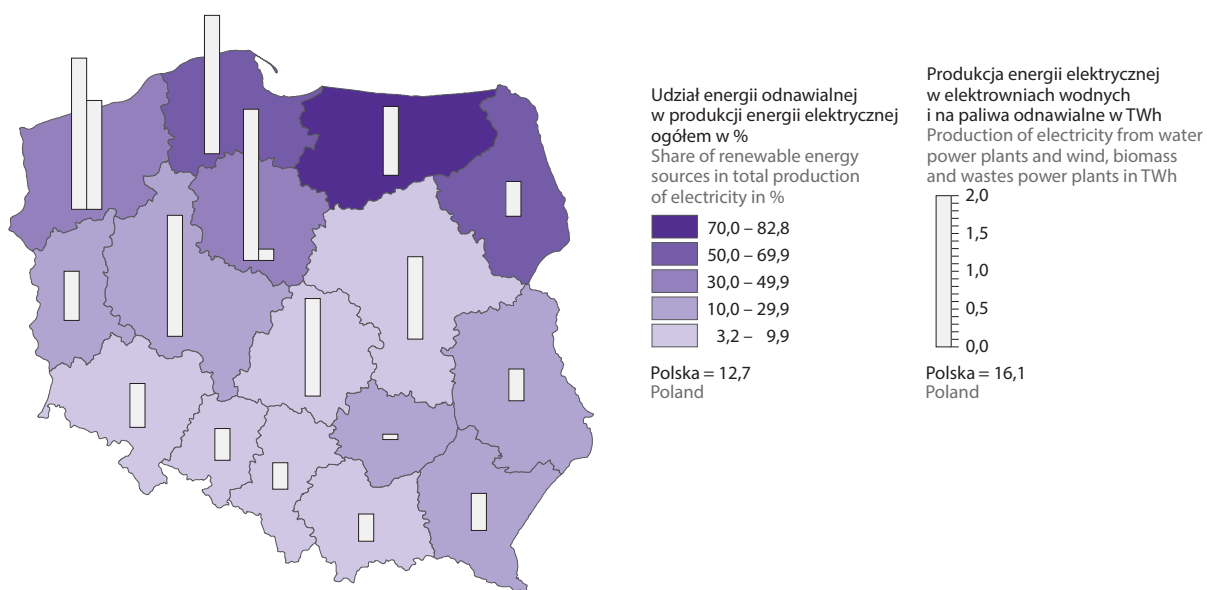
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2018 r.

Map 10. Hard surface communal and district roads per 100 km² of total area in 2018

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2018

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

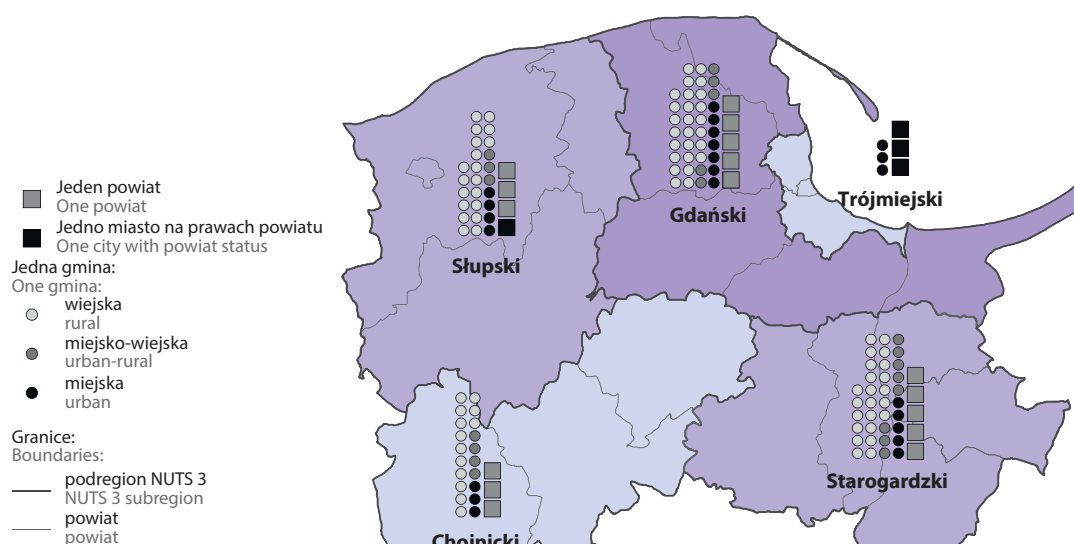
Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział województwa pomorskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of Pomorskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019

As of 31 December

Podregiony województwa
Subregions of the Voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Pomorskie	1832368	2344
Chojnicki	410515	226
Gdański	445480	598
Słupski	524723	335
Starogardzki	410212	432
Trójmiejski	41438	753

Według stanu w dniu 1 stycznia 2019 r. województwo pomorskie zajmowało powierzchnię 18323 km² (1832368 ha), co stanowiło 5,9% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r.) mieszkało 2343,9 tys. osób, tj. 6,1% ogólnej liczby ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wyniosła 128 osób (6 lokata w kraju). W miastach mieszkało 63,5% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2019 r. w województwie pomorskim najzimniejszym miesiącem był styczeń, a najwyższe temperatury odnotowano w sierpniu. Najmniej opadów zanotowano w kwietniu, a najbardziej deszczowym miesiącem okazał się październik.

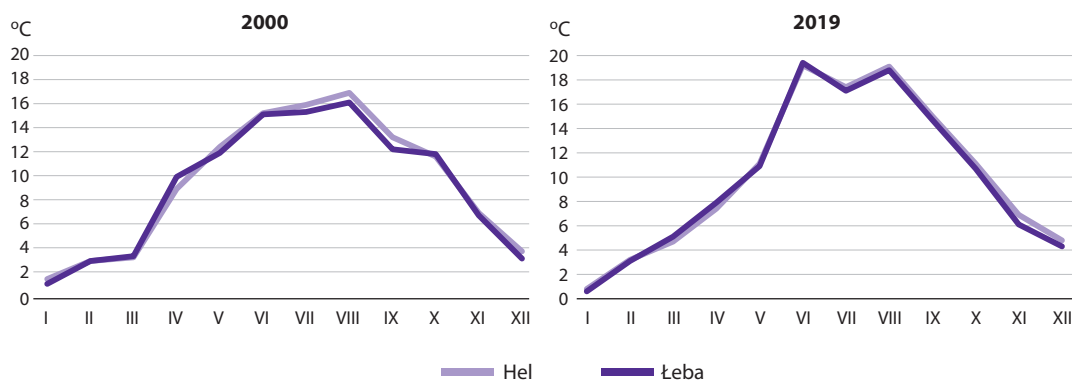
Tablica 1. Warunki meteorologiczne
Table 1. Meteorological conditions

Wyszczególnienie Specification	1971-2000	1991-2000	2001-2005	2001-2010	2019
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Hel	8,1	8,4	8,6	8,7	10,1
Chojnice	7,3	7,6	7,9	7,9	9,5
Łeba	7,7	8,0	8,2	8,3	9,9
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Hel	578	590	582	623	609
Chojnice	547	574	664	670	628
Łeba	632	638	681	703	704

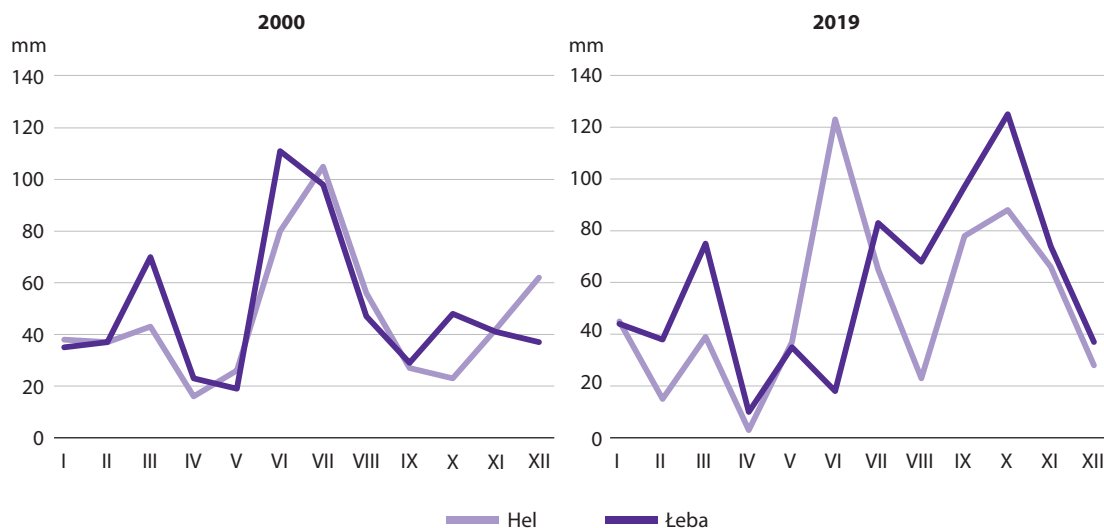
^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Pomiary temperatury w województwie pomorskim zbierane są z trzech stacji meteorologicznych – Hel (1 m n.p.m.), Chojnice (164 m n.p.m.) oraz Łeba (2 m n.p.m.). W 2019 r. średnia temperatura w województwie (w zależności od rejonu) wyniosła od 9,5°C (Chojnice) do 10,1°C (Hel), a średnia roczna suma opadów od 609 mm (Hel) do 704 mm (Łeba). Dane za okres wieloletni 1971-2019 (średnie roczne z tego okresu) pokazały, że maksymalna temperatura jaka została zanotowana to 37,2°C (Łeba), a najniższa to minus 25,7°C (Chojnice). Największą amplitudę temperatur 62,2°C w tym okresie odnotowano w Łebie.

Wykres 6. Temperatury powietrza
Chart 6. Air temperatures

Wykres 7. Opady atmosferyczne
Chart 7. Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Ground surface

Od 2010 r. powierzchnia województwa pomorskiego zwiększyła się, na co wpływ miała zmiana nadmorskiej linii brzegowej. Pod względem powierzchni geodezyjnej w 2018 r. województwo pomorskie ulokowało się na ósmym miejscu w Polsce. Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych utrzymała się w ostatnich latach na niezmiennym poziomie, a stopień rekultywacji i zagospodarowania tych terenów nadal był bardzo niski.

Powierzchnia geodezyjna województwa pomorskiego według stanu w dniu 1 stycznia 2019 r. wyniosła 1832,4 tys. ha (wzrost o 1,3 tys. ha w odniesieniu do 2010 r.), co stanowiło 5,9% powierzchni kraju. Największy obszar województwa stanowiły użytki rolne – 50,1% (w 2010 r. – 50,7%), a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 37,5% (w 2010 r. – 37,4%).

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Table 2. Geodesic area by land use

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna ^a Total area ^a	1831034	1831034	1832193	1832368	5,9
Użytki rolne Agricultural land	929232	920236	919380 ^b	918504 ^b	4,9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	685717	690492	687906	688026	7,2
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	58800	59053	60022	59870	10,4
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	91282	96217	98866	99656	5,7
Użytki ekologiczne Ecological areas	1765	1870	1981	2150	5,3
Nieuzytki Wasteland	42145	41585	41285	41248	8,9
Tereny różne ^c Miscellaneous land ^c	6968	6435	6269	6263	7,7

a Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych; zwiększenie powierzchni od 2018 r. wynika ze zmian w przebiegu linii podstawowej morza terytorialnego, patrz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 183). b Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. c Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Land area (including inland waters) as well as a part of internal seawaters; increase in the area since 2018 results from changes in the baselines of the territorial sea, see the Regulation of the Council of Ministers of 13 January 2017 on the baselines, external boundary of the territorial sea and the contiguous zone of the Republic of Poland (Journal of Laws item 183). b Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016. c Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments not designated for car traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2018 r. w województwie pomorskim powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wyniosła 2801 ha (wzrost o 3,5% w stosunku do 2017 r., a spadek o 4,2% w odniesieniu do 2010 r.), co stanowiło 0,2% powierzchni województwa. W kraju grunty zdewastowane i zdegradowane wyniosły 61863 ha stanowiąc 0,2% powierzchni Polski. W 2018 r. w województwie pomorskim powierzchnia gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych wśród gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wyniosła 81 ha (w 2017 r. – 44 ha, a w 2010 r. – 53 ha), co stanowiło 4,1% wszystkich gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych na terenie Polski. 48,1% gruntów zrehabilitowano i zagospodarowano na cele rolnicze, a 34,6% na cele leśne. Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w województwie pomorskim jest nadal niezadowalający i w 2018 r. wyniósł odpowiednio 2,6% i 0,1% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych.

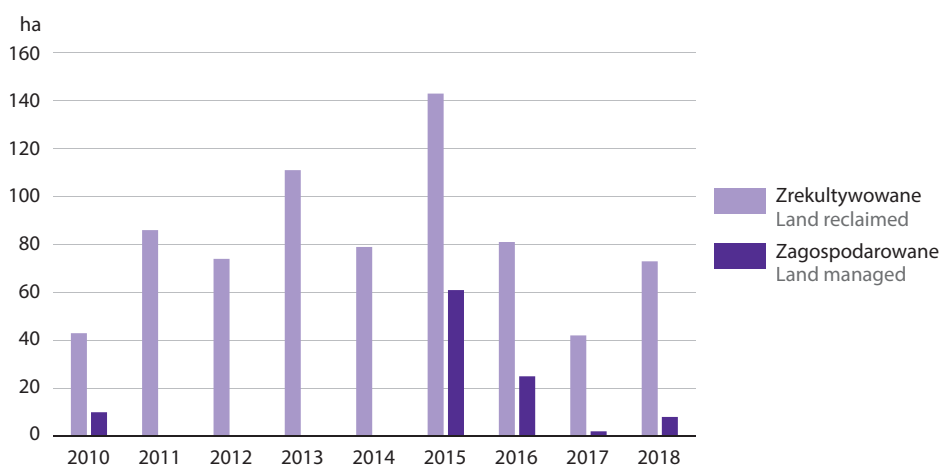
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

Od 2010 r. zużycie wody w województwie pomorskim utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a największa część jest przeznaczana na cele przemysłowe i dla gospodarstw domowych. W analizowanym okresie zmniejsza się liczba oczyszczalni ścieków, pomimo rosnącej ilości ścieków komunalnych odprowadzonych do ziemi, a zmniejszającej się ilości ścieków przemysłowych.

Z wielkością poboru wody ściśle wiąże się jej zużycie na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. W 2018 r. zużycie wody wyniosło 200,0 hm³ (o 4,7% więcej niż w 2017 r. i o 0,5% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 2,0% zużycia wody w Polsce. Największy udział w zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie pomorskim miał przemysł – 43,9% (w 2017 r. – 44,1%, a w 2010 r. – 48,5%). Pobór wody na potrzeby przemysłu pochodził głównie z wód powierzchniowych – 87,0% i wód podziemnych 15,0%. W celach przemysłowych zakupiono 1 hm³ wody, z czego 0,4 hm³ to zakup wody z wodociągów komunalnych na cele produkcyjne. Zużycie wody w gospodarstwach domowych stanowiło 41,0% całkowitego zużycia (w 2017 r. – 40,8%, w 2010 r. – 37,2%), a 3,7% to zużycie wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych (w 2017 r. – 4,5%, w 2010 r. – 4,5%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie pomorskim zużycie wody wyniosło 85,9 hm³, a w Polsce – 245,6 hm³.

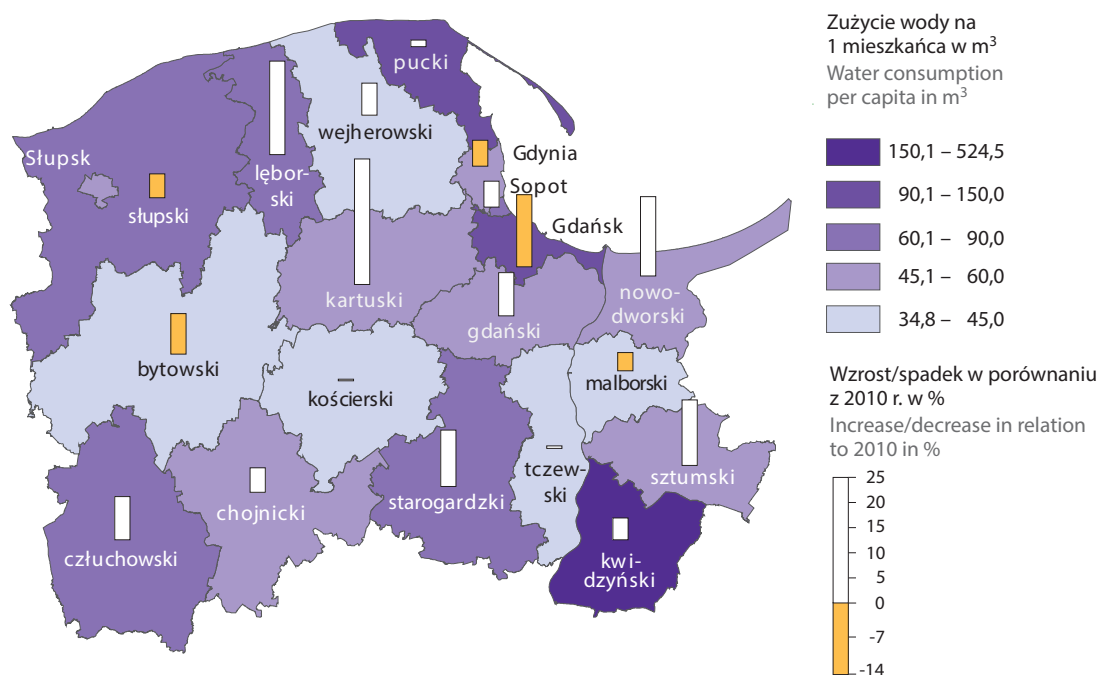
Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)
Ogółem Total	201,1	200,3	190,9	200,0	2,1
w tym: of which:					
Przemysł Industry	97,6	95,2	84,1	87,7	1,3
Rolnictwo i leśnictwo Agriculture and forestry	9,0	9,2	8,5	7,4	0,8
Gospodarstwa domowe Households	74,8	75,7	77,9	82,0	6,4

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.

Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population in 2018

W 2018 r. w województwie pomorskim odprowadzono 89,0 hm³ ścieków komunalnych (o 2,8% więcej niż w 2017 r. i o 10,9% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,7% ścieków komunalnych odprowadzonych w Polsce. Wśród ścieków komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi 99,9% zostało oczyszczonych. Ilość ścieków przemysłowych odprowadzonych w województwie pomorskim wyniosła 81,7 hm³ i zwiększyła się o 0,3% w porównaniu z 2017 r., a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 16,6%. W skali kraju ścieki przemysłowe z województwa pomorskiego stanowiły 1,1%. Wśród ścieków przemysłowych odprowadzonych w województwie pomorskim 46,9 hm³ zostało oczyszczonych głównie poprzez oczyszczanie biologiczne.

Tablica 4. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	Specification
Oczyszczalnie ścieków	259	200	192	189	186	Wastewater treatment plants
w tym komunalne	219	173	170	167	165	of which municipal
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³	80316	81251	83789	86607	89033	Treated municipal wastewater during the year in dam ³
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³	98008	90434	89780	81537	81783	Industrial wastewater discharged during the year in dam ³
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a	79,3	83,2	83,3	82,7	82,8	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a

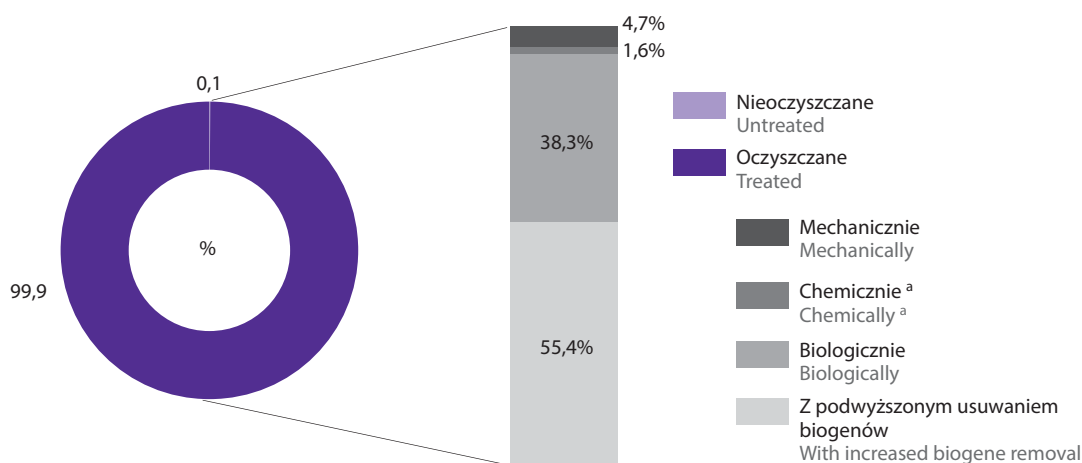
a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

W 2018 r. w województwie pomorskim funkcjonowało 186 oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych o łącznej przepustowości 718,0 tys. m³/dobę (w 2017 r. – 189 oczyszczalni, a w 2010 r. – 259 oczyszczalni), co stanowiło 4,5% oczyszczalni w Polsce o łącznej przepustowości 5,0% w skali kraju. Wśród oczyszczalni ścieków w województwie pomorskim było 49 oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów o łącznej przepustowości 441,2 tys. m³/dobę. W 2018 r. w województwie pomorskim 1931 tys. osób korzystało z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich, z czego 82,7% to korzystający z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Wykres 9. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w 2018 r.

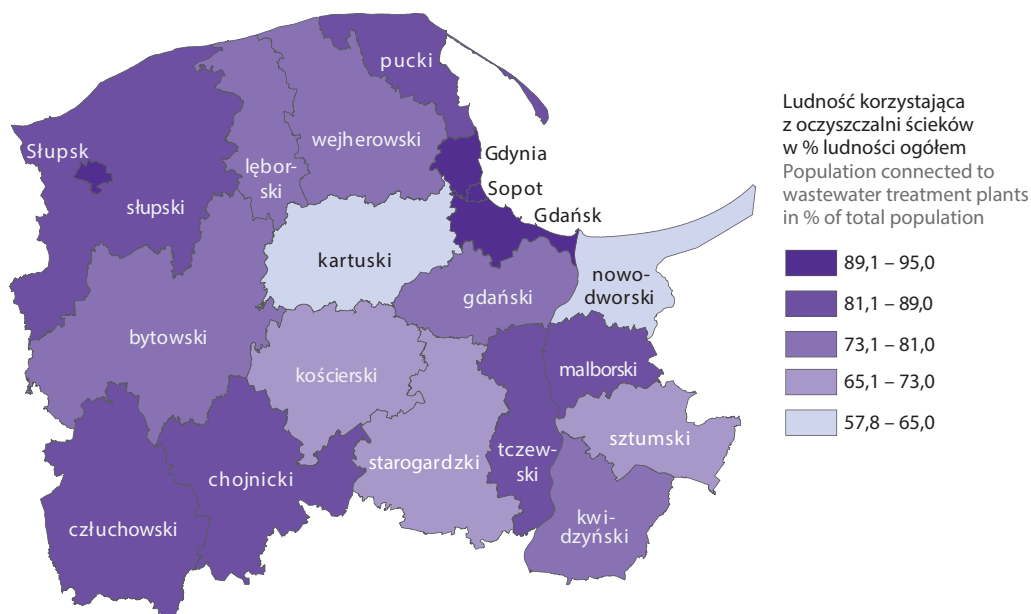
Chart 9. Municipal and industrial wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground in 2018 r.

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
a Concerns only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2018

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

Emisja gazowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w województwie pomorskim w ciągu ostatnich lat systematycznie wzrasta, co spowodowane jest głównie wzrostem emisji dwutlenku węgla przy jednoczesnym spadku emisji dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz tlenku węgla. W stosunku do 2010 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się ponad trzykrotnie. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w województwie pomorskim był przemysł.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj. pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

W 2018 r. w województwie pomorskim z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyemitowano 1020 t zanieczyszczeń pyłowych (o 32,9% mniej niż w 2017 r. i o 69,6% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 3,2% zanieczyszczeń pyłowych wyemitowanych w skali kraju. W 2018 r. największą emisją zanieczyszczeń pyłowych stanowiły pyły ze spalania paliw 655 tys. t. W przypadku emisji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) w województwie pomorskim w 2018 r. wyemitowano 17,4 tys. t (o 14,2% mniej niż w 2017 r. i o 50,8% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 1,3% zanieczyszczeń gazowych wyemitowanych w Polsce. Wśród zanieczyszczeń gazowych największy udział miał dwutlenek siarki – 5,3 tys. t (o 29,5% mniej niż w 2017 r. i o 70,7% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 2,4% emisji w Polsce. Tlenków azotu wyemitowano 5,2 tys. t (o 19,2% mniej niż w 2017 r. i o 46,6% mniej niż w 2010 r.), czyli 2,5% emisji w Polsce, a tlenków węgla – 5,0 tys. t (8,7% więcej niż w 2017 r., 15,3% mniej niż w 2010 r.), czyli 1,5% emisji w Polsce.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	tys. t /rok thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	6523874	6618438	6689047	6712717	3,1
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	18128	12971	7514	5300	2,4
Metan Methane	-	82	18	71	0,0
Tlenki azotu Nitrogen oxides	9679	8289	6393	5165	2,5
Tlenek węgla Carbon oxide	5904	5449	4601	5001	1,5
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	6488573	6589988	6668797	6695333	3,2
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	3357	2268	1521	1020	3,2
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From the combustion of fuels	2354	1431	701	655	3,8
Niezorganizowana Non-organised	59	44	45	41	2,1

Skuteczność działania urzędów oczyszczających, określana jako stopień redukcji zanieczyszczeń, jest wielkością charakterystyczną dla urzędów i wskazuje, jaki procent całkowitej ilości danego zanieczyszczenia wprowadzonego do urzędu został przez to urządzenie zatrzymany. W 2018 r. w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w województwie pomorskim zatrzymano lub zneutralizowano 99,7% zanieczyszczeń pyłowych (w Polsce – 99,8%) oraz 87,0% zanieczyszczeń gazowych (w Polsce 66,7%). Najwięcej zanieczyszczeń powietrza w województwie pomorskim pochodziło z przemysłu (1,0 tys. t zanieczyszczeń pyłowych i 6709,4 tys. t zanieczyszczeń gazowych), a szczególnie z przetwórstwa przemysłowego (0,7 tys. t zanieczyszczeń pyłowych i 3965,6 tys. t zanieczyszczeń gazowych) oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (0,3 tys. t zanieczyszczeń pyłowych i 2734,7 tys. t zanieczyszczeń gazowych).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

W 2019 r. powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w województwie pomorskim zwiększyła się w skali roku, a największą część tych obszarów stanowiły obszary chronionego krajobrazu.

Powierzchnia gruntów leśnych, w tym lasów oraz lesistość w województwie pomorskim od lat systematycznie zwiększa się. W 2018 r. wielkość wskaźnika lesistości uplasowała województwo pomorskie na trzecim miejscu w kraju.

W województwie pomorskim w 2018 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona wyniosła 602122,43 ha, co stanowiło 32,9% powierzchni województwa oraz 5,9% całkowitej powierzchni obszarów prawnie chronionych w Polsce. W województwie pomorskim największy udział miały 42 obszary chronionego krajobrazu (65,5% powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych) oraz 8 parków krajobrazowych (odpowiednio 25,3%). W województwie istniały również 2 parki narodowe (Słowiński Park Narodowy oraz Park Narodowy Bory Tucholskie), które stanowiły 4,4% oraz 134 rezerваты przyrody (1,5%). Na terenach o szczególnych walorach przyrodniczych w województwie pomorskim znajdowało się 2789 pomników przyrody (8,0% wszystkich pomników przyrody w Polsce).

Park narodowy obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

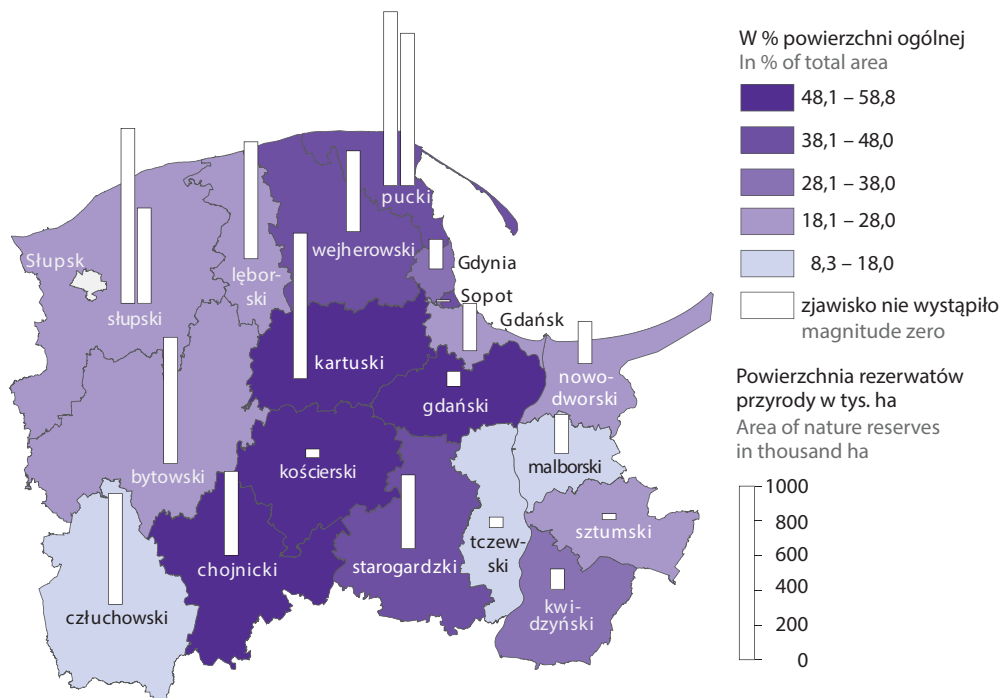
Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

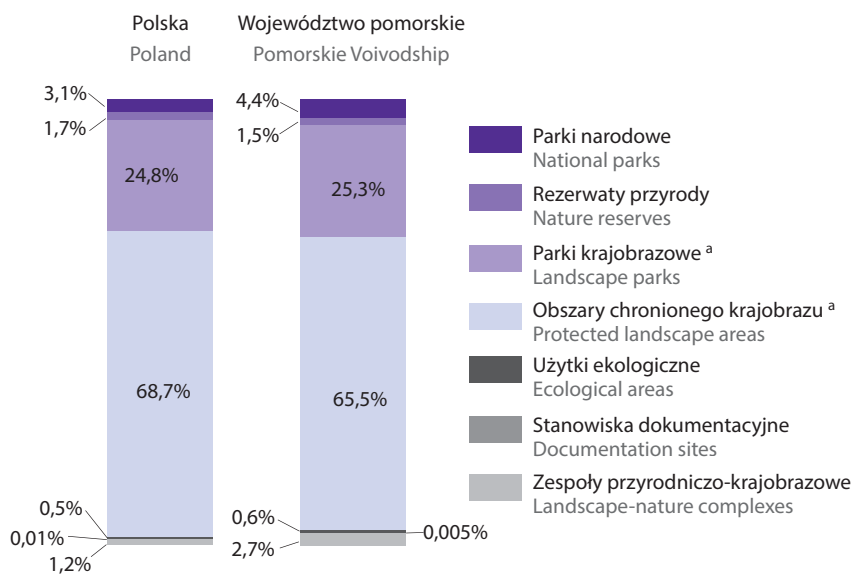
Do 2018 r. w Polsce utworzono 23 parki narodowe o łącznej powierzchni 315,1 tys. ha, co stanowiło 1,0% powierzchni kraju. Najstarszymi z nich, istniejącymi od 1932 r., są Pieniński oraz Białowiecki Park Narodowy, zaś najmłodszym utworzonym w 2001 r. jest Park Narodowy Ujście Warty. Znajdujący się w województwie podlaskim Biebrzański Park Narodowy zajmuje powierzchnię 59,2 tys. ha, co czyni go największym parkiem narodowym, natomiast znajdujący się w województwie małopolskim Ojcowski Park Narodowy o powierzchni 2,1 tys. ha jest najmniejszym parkiem narodowym. W parkach narodowych dominowały grunty leśne (61,8% powierzchni parków) oraz użytki rolne (14,5% powierzchni), 59,2% terenów parków narodowych podlegało czynnej ochronie, a 25,1% – ochronie ścisłej. W 2018 r. w Polsce odnotowano 386 obszarów chronionego krajobrazu zajmujących powierzchnię 7092,4 tys. ha (68,8% terenów o szczególnych walorach przyrodniczych), 144 parki krajobrazowe (24,8% powierzchni), 1501 rezerwatów przyrody (1,7% powierzchni) oraz 35020 pomników przyrody (79,0% to pojedyncze drzewa).

Wśród gatunków zwierząt chronionych na terenie województwa pomorskiego w 2018 r. występowało 20 żubrów (1,1% populacji gatunku w Polsce), 2005 bobrów europejskich (1,7% populacji w Polsce), a także 148 wilków (5,2% populacji w Polsce).

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2018

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2018

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

W 2018 r. powierzchnia gruntów leśnych w województwie pomorskim wyniosła 684,8 tys. ha (w kraju 9459,5 tys. ha), co stanowiło 39,0% powierzchni lądowej województwa (w kraju – 30,9%). W poprzednich latach wartości te przedstawiały się odpowiednio: w 2017 r. – 684,8 tys. ha i 39,0%, w 2015 r. – 683,5 tys. ha i 38,9%, w 2010 r. – 680,5 tys. ha i 38,7%.

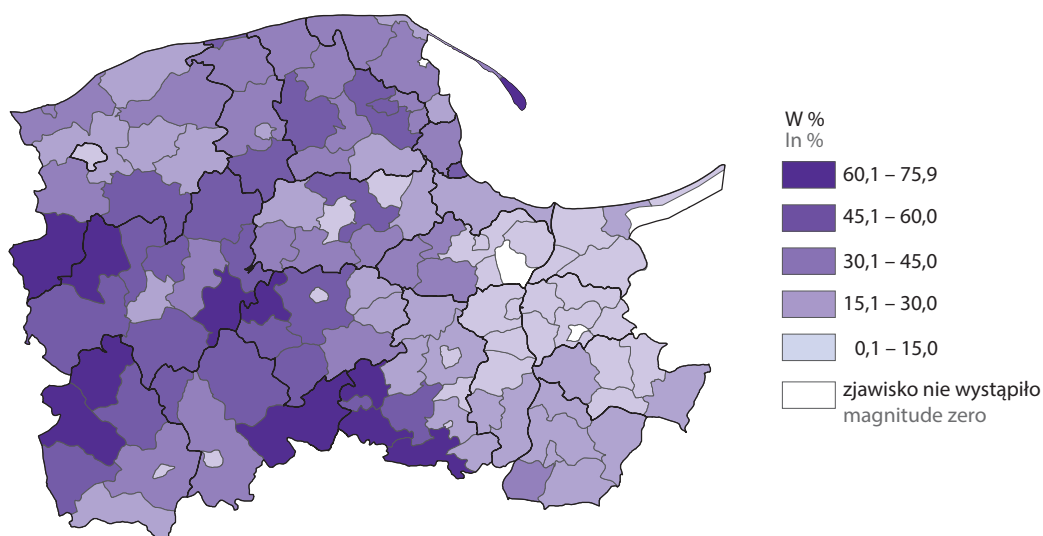
Powierzchnia gruntów leśnych województwa od lat systematycznie powiększa się. W porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 86 ha, w stosunku do 2015 r. o 1360 ha, a w porównaniu z 2010 r. o 4354 ha. Udział powierzchni gruntów leśnych województwa pomorskiego w ogólnej powierzchni gruntów leśnych kraju w 2018 r. wyniósł 7,2% i w porównaniu z 2017 r. nie uległ zmianie, natomiast zarówno w stosunku do 2015 r., jak i 2010 r. zmniejszył się o 0,1 p.proc.

W 2018 r. lasy zajmowały 667,1 tys. ha (w kraju – 9254,9 tys. ha), co oznacza wzrost w porównaniu z 2017 r. o 47 ha, w stosunku do 2015 r. o 1293 ha, a do 2010 r. o 4375 ha. Lasy publiczne w 2018 r. stanowiły 88,4% ogólnej powierzchni lasów w województwie (w kraju 80,7%), o 0,5 p.proc. mniej niż w 2010 r. (w kraju mniej o 0,8 p.proc.). Lasy będące własnością Skarbu Państwa zajmowały 586,2 tys. ha, co stanowiło 99,4% ogólnej powierzchni lasów publicznych w województwie (w kraju odpowiednio: 7361,0 tys. ha i 98,6%). 97,7% ogólnej powierzchni lasów będących własnością Skarbu Państwa, znajdowała się w zarządzie Lasów Państwowych (w kraju – 96,7%), natomiast lasy będące własnością gmin (także gmin mających status miasta na prawach powiatu) stanowiły 0,6% (3,3 tys. ha) ogólnej powierzchni lasów publicznych w województwie (w kraju odpowiednio: 84,4 tys. ha i 1,1%).

Lesistość (wskaźnik lesistości) – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

W 2018 r. w województwie pomorskim wskaźnik lesistości (lesistość) wyniósł 36,4% (w kraju – 29,6%) i od 2015 r. pozostaje na niezmiennym poziomie, natomiast w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 0,2 p.proc. Od wielu lat wskaźnik ten plasuje województwo pomorskie na trzecim miejscu w kraju, po województwie lubuskim i podkarpackim. W przekroju terytorialnym najwyższy wskaźnik lesistości w 2018 r. odnotowano w powiecie bytowskim (52,5%) i w Sopocie (52,0%), a najniższy w powiecie: malborskim (2,4%) i nowodworskim (8,1).

Mapa 16. Lesistość w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Forest cover in 2018
As of 31 December

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W ciągu ostatnich lat w województwie pomorskim odnotowano wzrost odpadów przemysłowych i komunalnych. W porównaniu z 2010 r selektywna zbiórka odpadów zwiększyła się ponad czterokrotnie. Zmniejszyła się zarówno liczba składowisk odpadów, jak i liczba dzikich wysypisk o dużej masie odpadów komunalnych.

W 2018 r. wytworzono 2108,7 tys. t odpadów przemysłowych (o 24,7% więcej niż w 2017 r. i o 15,7% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 1,8% odpadów przemysłowych wytworzonych w Polsce. Wśród odpadów wytworzonych 44,5% zostało poddane odzyskowi, 2,6% poddano unieszkodliwieniu, 4,2% poddano magazynowaniu, a 48,6% przekazano innym odbiorcom. Ilość masy składowanej odpadów przemysłowych (nagromadzonej) w obiektach własnych w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosła 3963,3 tys. t (o 0,9% więcej niż w 2017 r. i o 81,8% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 0,2% odpadów składowanych w Polsce.

Tablica 6. Odpady przemysłowe

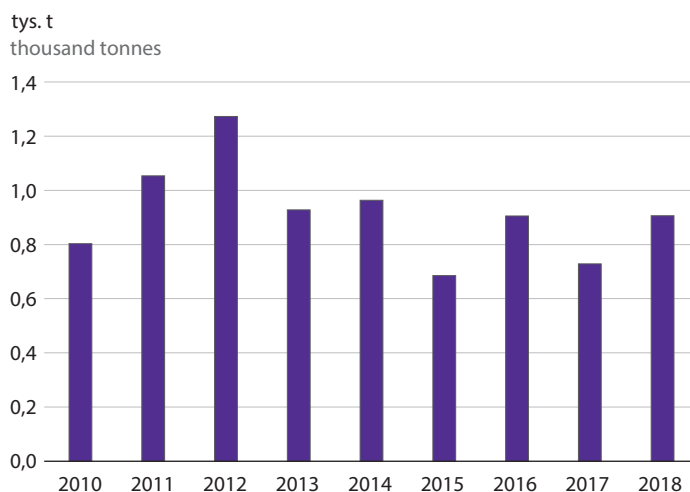
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	
	tys. t thousand tonnes	tys. t thousand tonnes	w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	1822,7	2108,7	1,8
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie treated by waste producer on site	261,1	54,9	0,2
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	-	1024,9	1,5
magazynowane czasowo temporarily stored	79,4	89,6	7,1
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a ; stan w końcu roku – ogółem Landfilled to date (accumulated) ^a (as of the end of the year) – total	21828,4	3963,3	0,2

^a Na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
^a On own landfills and in facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2018 r. w województwie pomorskim zebrano 826,7 tys. t odpadów komunalnych (o 2,9% więcej niż w 2017 r. i o 20,9% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,6% odpadów komunalnych zebranych w skali kraju. Wśród zebranych odpadów komunalnych 79,9% stanowiły odpady pochodzące z gospodarstw domowych, a pozostała część to odpady pochodzące z innych źródeł (usług komunalnych, małego biznesu, biur i instytucji). 239,0 tys. t odpadów komunalnych zostało poddane selektywnej zbiórce odpadów (o 9,3% więcej niż w 2017 r. i o 420,1% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,6% odpadów komunalnych zebranych selektywnie w kraju. Największy udział w selektywnej zbiórce odpadów stanowiły odpady biodegradowalne – 35,9%, szkło – 14,6%, odpady zmieszane – 12,9%, odpady wielkogabarytowe – 11,8%, tworzywa sztuczne – 10,4% oraz papier i tektura – 9,1%. Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca w 2018 r. w województwie pomorskim wyniosła 355 kg (o 9 kg więcej niż w 2017 r.), a w Polsce – 325 kg (13 kg więcej niż w 2017 r.).

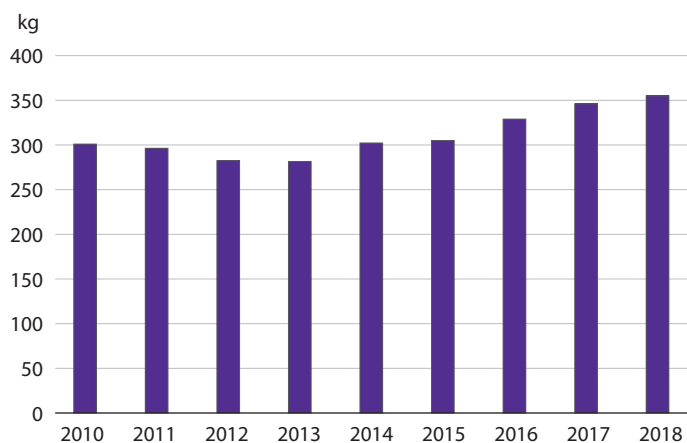
Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku

Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland =100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland =100)	
Ogółem Total	45954,1	37039,8	239021,7	6,6	219058,8	6,6
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	5489,3	4538,3	21820,0	8,1	18446,9	8,6
Szkło Glass	11939,7	10397,5	34888,4	6,9	32439,3	6,9
Tworzywa sztuczne Plastics	8035,3	6336,6	24753,3	7,5	21453,4	7,1
Metale Metals	760,2	709,3	48,1	0,4	34,2	0,3
Tekstylia Textiles	4936,6	4885,4	386,1	17,2	317,1	16,1
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	556,9	436,2	2241,0	6,1	2087,9	5,9

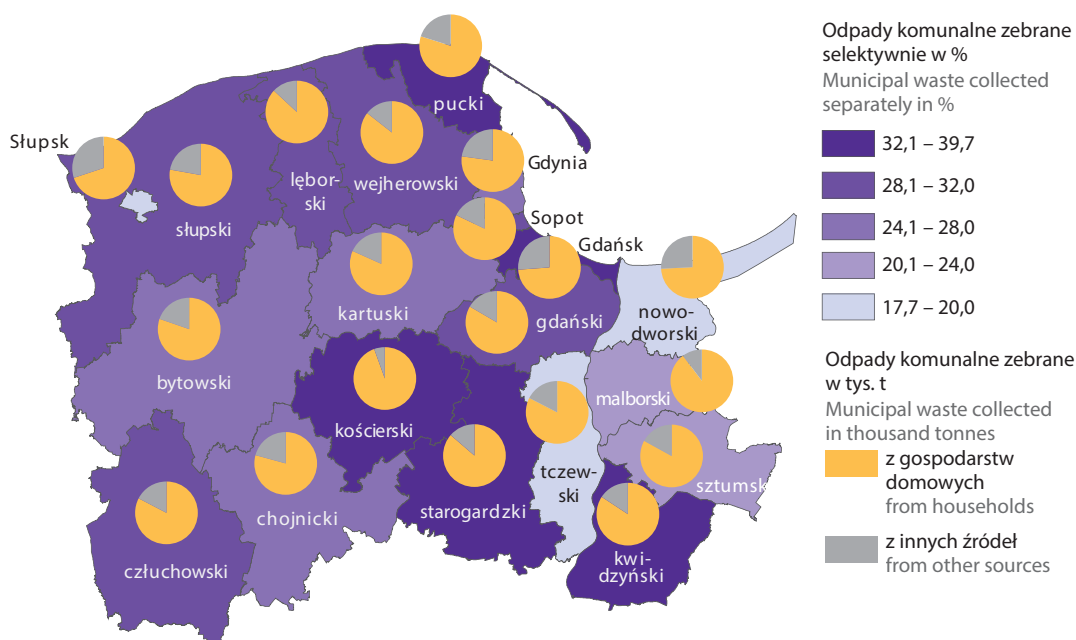
Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

W województwie pomorskim w 2018 r. działało 13 czynnych składowisk odpadów, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne (4,5% czynnych wysypisk w Polsce) o łącznej powierzchni 83,7 ha. Liczba czynnych składowisk nie uległa zmianie w stosunku do 2017 r., a w stosunku do 2010 r. ich liczba zmniejszyła się o 22 składowiska. W ciągu 2018 r. w województwie pomorskim zrehabilitowano 2,8 ha powierzchni składowisk, co stanowiło 5,4% powierzchni zrehabilitowanych składowisk w Polsce. W województwie pomorskim według stanu na koniec 2018 r. istniały 63 dzikie wysypiska (3,9% dzikich wysypisk w Polsce) o łącznej powierzchni 41,3 tys. m² (w 2017 r. 43 wysypiska o powierzchni 16,7 tys. m², a w 2010 r. 31 wysypisk o powierzchni 5,8 tys. m²). W 2018 r. zlikwidowano 986 dzikich wysypisk, a podczas ich likwidacji zebrano 3743,8 t odpadów komunalnych.

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2018 r.
Map 17. Municipal waste collected in 2018

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie pomorskim w ostatnich latach uległy zwiększeniu, jednak w odniesieniu do 2010 r. zaobserwowano znaczny spadek. Najwięcej nakładów przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód oraz na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu. Wzrosły również nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w skali roku, jednak w dużo mniejszej skali niż w odniesieniu do 2010 r. Najwięcej środków zostało przeznaczonych na ujęcia i doprowadzenia wody.

W 2018 r. w województwie pomorskim nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 606,6 mln zł (o 7,4% więcej niż w 2017 r. i o 27,4% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 5,8% nakładów służących ochronie środowiska w Polsce. Największą część stanowiły nakłady przeznaczone na gospodarkę ściekową i ochronę wód (54,3%), na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (29,5%) oraz na gospodarkę odpadami (6,1%). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska najczęściej pochodziły ze środków własnych (68,5%), środków z zagranicy (21,9%) oraz z funduszy ekologicznych (4,7%).

W 2018 r. w województwie pomorskim nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej wyniosły 138,2 mln zł (o 86,6% więcej niż w 2017 r. i o 42,9% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 5,6% nakładów służących gospodarce wodnej w Polsce. Największą część stanowiły nakłady przeznaczone na ujęcia i doprowadzenia wody (54,4%), na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (23,1%) oraz na zbiorniki i stopnie wodne (15,1%). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej najczęściej były finansowane ze środków własnych (78,7%), środków budżetowych (15,0%), środków z zagranicy (5,7%) oraz z funduszy ekologicznych (3,3%)

W województwie pomorskim w 2018 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na 1 mieszkańca wyniosły 319,94 zł (o 44,60 zł więcej niż w 2017 r. i o 155,29 zł mniej niż w 2010 r.). W skali kraju nakłady na 1 mieszkańca wyniosły 334,78 zł (o 103,37 zł więcej niż w 2017 r. i o 41,46 zł mniej niż w 2010 r.).

Tablica 8. Nakłady^a na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej

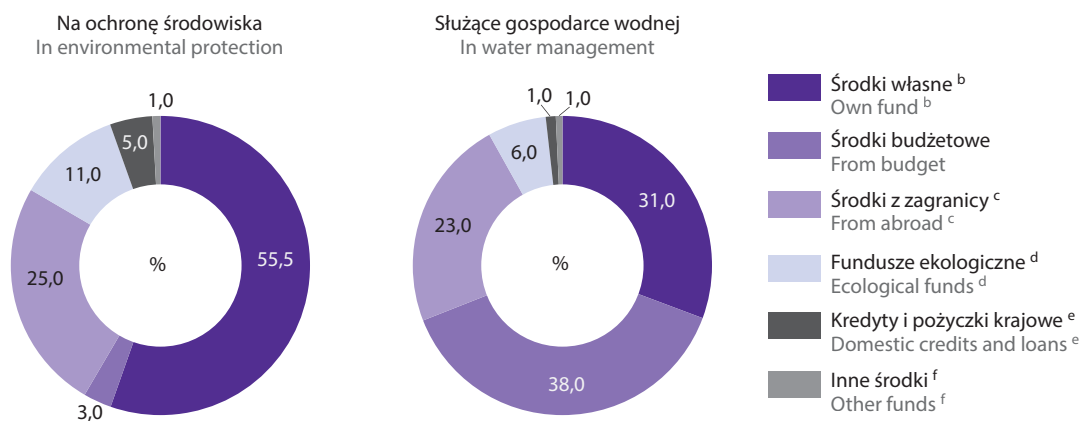
Table 8. Outlays^a on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie	2010-2018			Specification
	w tys. zł in PLN thousands	na 1 mieszkańca per capita	w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)	
Ochrona środowiska – ogółem	5930710,4	2581,7	6,1	Environmental protection – total
w tym:				of which:
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1954364,2	848,6	7,3	protection of air and climate
gospodarka ściekowa i ochrona wód	2874597,8	1252,2	5,9	wastewater management and protection of waters
gospodarka odpadami	776455,4	339,6	6,8	waste management
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	9148,3	4,0	0,7	protection of biodiversity and landscape
pozostała działalność związana z ochroną środowiska	217172,6	94,1	4,0	other activity connected with environment protection
Gospodarka wodna – ogółem	1577379,2	687,7	6,1	Water management – total
w tym:				of which:
ujęcia i doprowadzenia wody	614231,1	267,5	5,7	water intakes and systems
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	318518	139,1	8,1	construction and modernisation of water treatment plants

a Według lokalizacji inwestycji.
a By site location of investment.

Wykres 13. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010-2018

Wykres 13. Outlays^a on fixed assets by source of financing in the years 2010-2018

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje. e W tym bankowe. f W tym nakłady niefinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes, assistance funds (including Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants. e Of which bank credits and loans. f Of which non-financed outlays.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

W województwie pomorskim od 2000 r. liczba ludności systematycznie wzrasta. W 2019 r. przyrost naturalny w województwie nadal był dodatni, a liczony na 1000 ludności utrzymuje się od ponad dekady na najwyższym poziomie w kraju.

W 2019 r. w województwie pomorskim udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności był najwyższy w kraju. Odnotowano również wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym.

W województwie pomorskim, tak jak i w całym kraju, obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa, co ma swoje odzwierciedlenie m.in. w stopniowym wzroście mediany wieku ludności, wartości współczynnika starości demograficznej oraz indeksu starości.

Od kilkunastu lat (za wyjątkiem 2006 r.) w województwie pomorskim obserwuje się dodatnie saldo migracji ludności – liczba zameldowań na pobyt stały przewyższa liczbę wymeldowań z pobytu stałego.

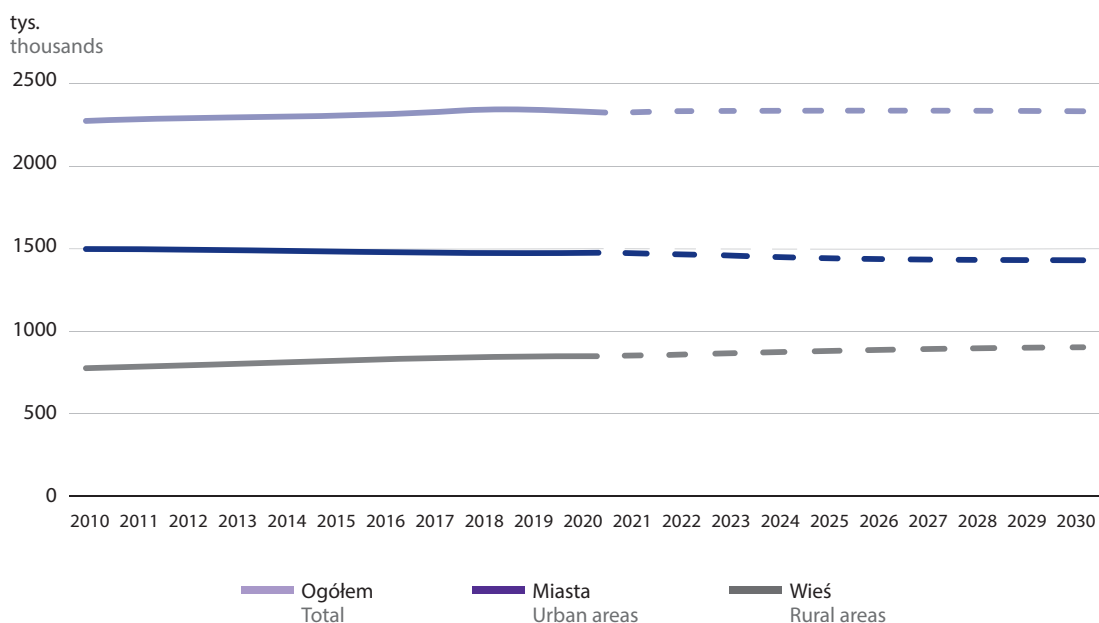
W województwie pomorskim liczba ludności systematycznie wzrasta od 2000 r. Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. województwo zamieszkiwało 2343,9 tys. osób, o 10,4 tys. osób więcej niż przed rokiem i o 68,4 tys. więcej niż w 2010 r. Populacja województwa w końcu grudnia 2019 r. stanowiła 6,1% ogólnej liczby ludności Polski (analogicznie jak w 2018 r. i o 0,2 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W skali roku wzrost liczby ludności, za wyjątkiem województwa pomorskiego, odnotowano jeszcze tylko w 3 województwach: mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim, przy czym w województwie pomorskim był on najwyższy (0,4%). Natomiast w Polsce liczba ludności od 2012 r. zmniejszała się, za wyjątkiem 2017 r., w którym odnotowano nieznaczny wzrost.

Gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) wyniosła w województwie 128 osób, o 1 osobę więcej niż w 2018 r. i o 4 osoby więcej niż w 2010 r. Natomiast w Polsce gęstość zaludnienia w analizowanych latach pozostała na niezmienionym poziomie i wyniosła 123 osoby. Wskaźnik gęstości zaludnienia wykazywał znaczne zróżnicowanie terytorialne – nadal najwyższy notowano w Słupsku (2102 osoby na km²) i w Sopocie (2067 osób na km²), a najniższy w powiecie bytowskim i człuchowskim (po 36 osób na 1 km²).

Tablica 9. Ludność
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 9. Population
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total	2275494	2307710	2333523	2343928
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	5,9	6,0	6,1	6,1
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	105	105
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	65,9	64,4	63,7	63,5
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	34,1	35,6	36,3	36,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	124	126	127	128

Wykres 14. Ludność w latach 2010-2019 oraz prognoza do 2030 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 14. Population in 2010-2019 and projection until 2030
 As of 31 December

Podobnie jak w kraju, w województwie pomorskim przeważała ludność zamieszkała w miastach (1488,1 tys. osób w końcu 2019 r.). Współczynnik urbanizacji wyniósł 63,5% (63,7% w 2018 r. i 65,9% w 2010 r.) i był wyższy niż Polsce o 3,5 p.proc. Pomimo wzrostu liczby ludności w miastach województwa pomorskiego o 2,5 tys., współczynnik urbanizacji zmniejszył się o 0,2 p.proc., a jego coroczny spadek (od 0,2 p.proc. do 0,4 p.proc.) obserwujemy od 2000 r. W większości powiatów województwa (za wyjątkiem Gdańska, Gdyni oraz powiatów gdańskiego, kartuskiego i wejherowskiego) odnotowano spadek liczby ludności zamieszkałej w miastach.

W końcu 2019 r. ludność Gdańska, największego miasta województwa pomorskiego, stanowiła 20,1% ogólnej liczby ludności województwa (o 0,1 p.proc. więcej niż w 2018 r. i o 0,1 p.proc. mniej niż w 2010 r.).

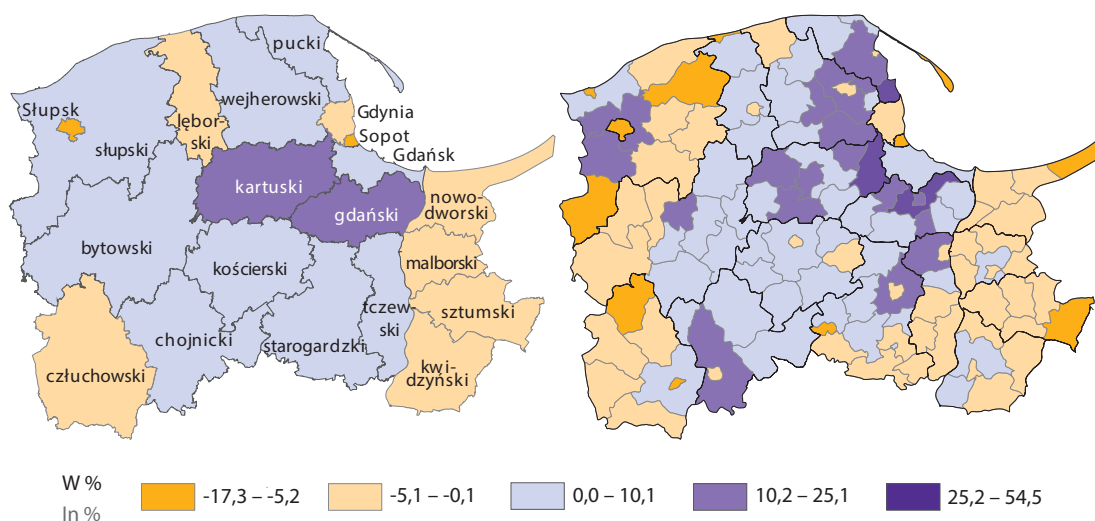
W dalszym ciągu na terenie województwa obserwuje się wzrost liczby mieszkańców wsi, gdzie na koniec 2019 r. mieszkało 855,8 tys. – o 0,9% (7,9 tys.) więcej niż rok wcześniej i o 10,2% (79,5 tys.) więcej niż w 2010 r. Współczynnik ruralizacji wyniósł 36,5%, o 3,5 p.proc. mniej niż w kraju. W skali roku wzrost liczby ludności zamieszkałej na wsi odnotowano w 11 powiatach województwa, w tym największy w powiatach sąsiadujących z Trójmiastem: kartuskim (2,3%), gdańskim (2,2%) oraz puckim i wejherowskim (po 1,7%).

Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Population changes in 2010-2019

As of 31 December

Struktura ludności według płci w województwie pomorskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. Nieznacznie przeważały kobiety, które w końcu grudnia 2019 r. stanowiły 51,3% ogólnej liczby mieszkańców (tyle samo co w 2018 r. i o 0,1 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W Polsce udział kobiet wyniósł 51,6%.

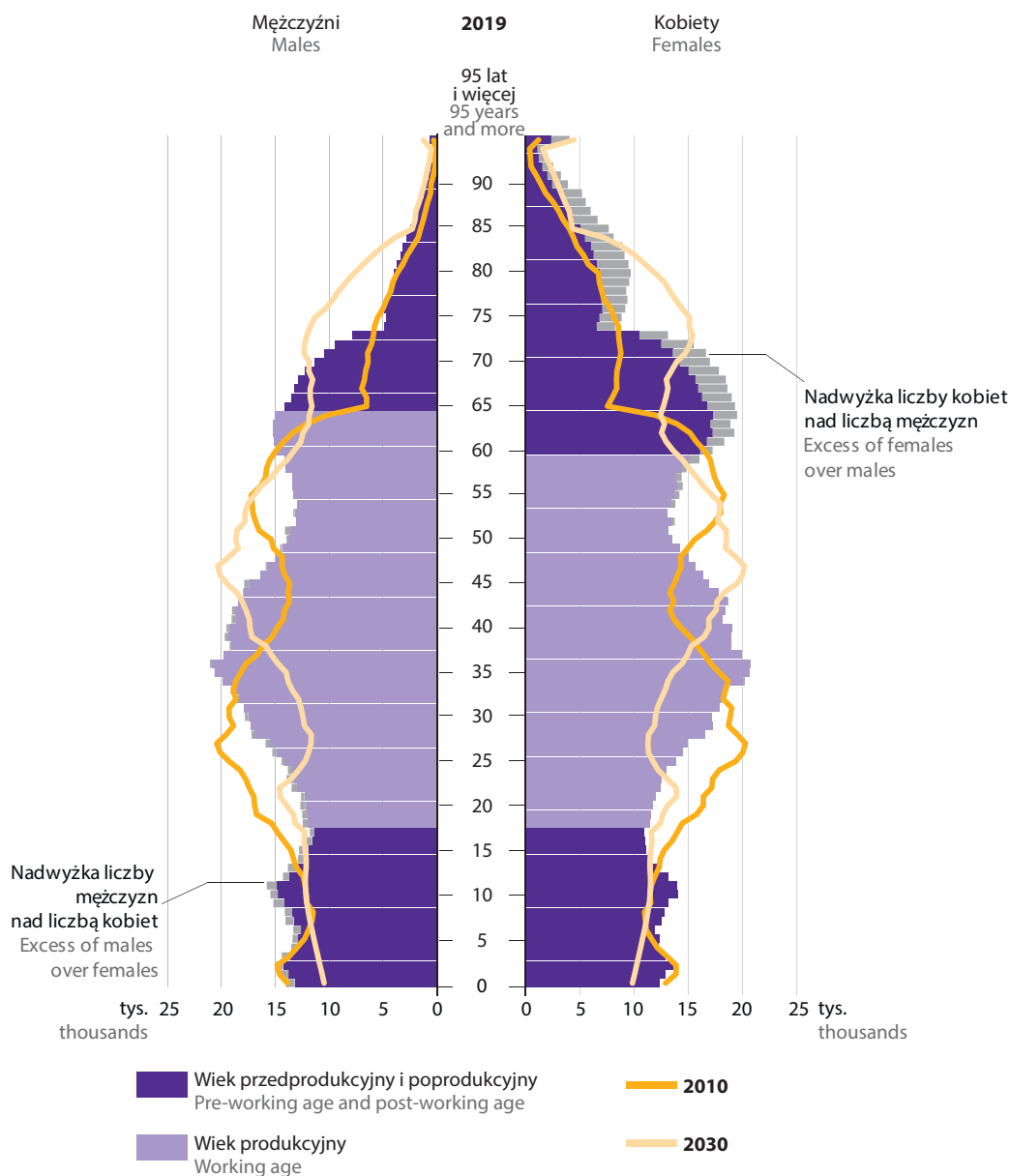
Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w województwie ukształtował się na poziomie 105 (analogicznie, jak w 2018 r. i w 2010 r.), natomiast w Polsce wyniósł 107. Wielkość współczynnika feminizacji jest uzależniona od miejsca zamieszkania. W miastach województwa pomorskiego przeważały kobiety – w końcu 2019 r. na 100 mężczyzn przypadało przeciętnie 110 kobiet (analogicznie, jak w 2018 r. i o 1 kobietę więcej niż w 2010 r.). Na wsi sytuacja była odwrotna – na 100 mężczyzn przypadało 98 kobiet (analogicznie, jak w 2018 r. i 2010 r.). W kraju przewaga kobiet we wszystkich analizowanych latach występowała zarówno w mieście (111), jak i na wsi (101).

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030

As of 31 December

W 2019 r. w województwie pomorskim, podobnie jak w kraju, po raz kolejny zmieniła się struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 462,1 tys., co oznacza wzrost zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 3,6 tys. i 5,1 tys. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności województwa wyniósł 19,7% (19,6% w 2018 r. i 20,1% w 2010 r.) i ponownie był najwyższy w kraju. W Polsce udział ten był niższy i wyniósł 18,1% (analogicznie jak w 2018 r. i 18,8% w 2010 r.).

Po raz kolejny, zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce, odnotowano spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz jej udziału w ogólnej liczbie ludności. Na koniec 2019 r. liczba ludności w wieku produkcyjnym wyniosła 1401,0 tys. osób (o 6,4 tys. mniej niż rok wcześniej i o 68,1 tys. mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 59,8% ogólnej liczby ludności województwa (60,3% w 2018 r., 64,6% w 2010 r.). W kraju analogiczny wskaźnik wyniósł 60,0% (60,6% w 2018 r. i 64,4% w 2010 r.).

W ostatnich latach w dalszym ciągu obserwowany jest systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W województwie pomorskim na koniec 2019 r. odnotowano 480,8 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza wzrost zarówno w stosunku do 2018 r. (o 13,2 tys.), jak i 2010 r. (o 131,5 tys.). W analizowanym okresie udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 15,4% w 2010 r. do 20,0% w 2018 r. i do 20,5% w 2019 r. W kraju udział ten również wzrósł, jednak był wyższy niż w województwie i wyniósł odpowiednio 16,8%, 21,4% i 21,9%.

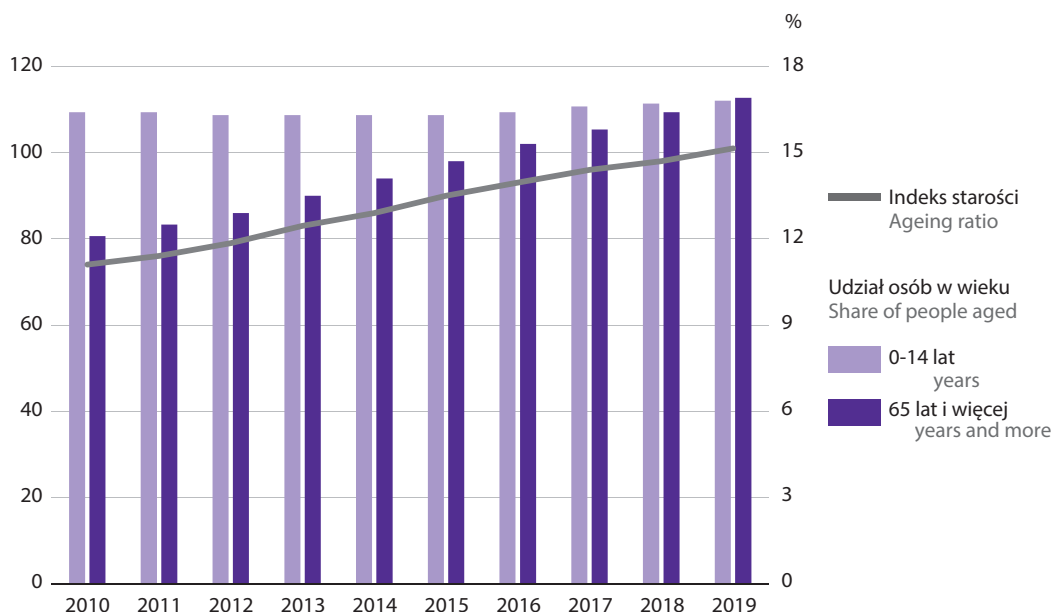
Efektom zmian w strukturze wieku ludności województwa pomorskiego jest obserwowany od 2011 r. (w Polsce od 2010 r.) coroczny wzrost współczynnika obciążenia demograficznego. W 2019 r. w województwie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło 67,3 osób w wieku nieprodukcyjnym (o 1,5 osoby więcej niż w 2018 r. i o 12,4 osób więcej niż w 2010 r.). Był to jeden z najwyższych współczynników w kraju po województwach: łódzkim, mazowieckim i śląskim, w których współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł odpowiednio 70,2, 69,6 i 67,7 osób. Najniższy współczynnik odnotowano w województwie podkarpackim (62,7 osoby). W kraju współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 66,7 osób (o 1,6 osoby więcej niż w 2018 r. i o 11,5 osób więcej niż w 2010 r.).

Współczynnik starości demograficznej (wskaźnik starości) – udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

Indeks starości – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat (liczba dziadków na 100 wnuczków).

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności – jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Wykres 16. Indeks starości
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 16. Ageing ratio
 As of 31 December

Zmiany w strukturze wieku ludności (zarówno w województwie, jak i w kraju), przejawiające się m.in. wzrostem wskaźnika starości, indeksu starości czy mediany wieku, potwierdzają proces stopniowego starzenia się społeczeństwa.

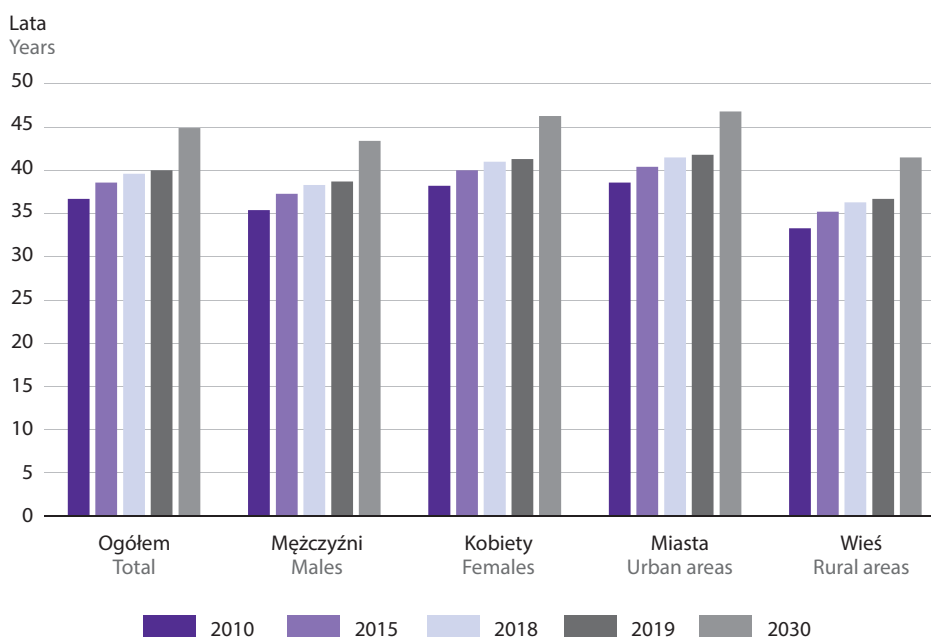
Z roku na rok obserwowany jest wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju. W końcu 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano 396,5 tys. osób w tej grupie wieku, o 3,8% więcej niż w 2018 r. i o 43,6% więcej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 3,2% i 33,8%). Wskaźnik starości w województwie pomorskim wyniósł 16,9%. W Polsce, podobnie jak w latach wcześniejszych, wskaźnik ten był wyższy i osiągnął wartość 18,1%. W porównaniu z 2018 r., zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju, odnotowano wzrost wskaźnika starości odpowiednio o 0,5 p.proc. i o 0,6 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. był to wzrost odpowiednio o 4,8 p.proc. i 4,6 p.proc.

Oprócz zmian w strukturze ludności w najstarszych grupach wieku (65 lat i więcej) istotne są również zmiany wśród ludności w najmłodszej grupie wieku (0-14 lat). Miernikiem pokazującym relacje między tymi grupami jest indeks starości.

W wyniku systematycznego wzrostu udziału osób starszych i nieznacznych zmian udziału osób młodych z roku na rok obserwowane są coraz wyższe wartości indeksu starości. W końcu 2019 r. w województwie pomorskim indeks starości wyniósł 101, co oznacza, że na 100 osób w wieku 0-14 lat (wnuczków) przypadało 101 osób w wieku 65 lat i więcej (dziadków). W stosunku do 2018 r. wartość indeksu wzrosła o 3 osoby, a w porównaniu z 2010 r. – o 27 osób. Pomimo niekorzystnych zmian wartość wskaźnika ponownie była najniższa w kraju. W Polsce indeks starości był znacznie wyższy niż w województwie pomorskim i wyniósł 118 (o 3 osoby więcej niż w 2018 r. i o 29 osób więcej niż w 2010 r.).

W końcu 2019 r. mediana wieku ludności województwa pomorskiego wyniosła 40,0 lat, co oznacza, że połowa ludności województwa przekroczyła 40,0 lat, a połowa jeszcze nie osiągnęła tego wieku. Ponownie była to najniższa wartość w Polsce, gdzie mediana wieku wyniosła 41,3 lat. Z roku na rok, zarówno w województwie pomorskim, jak i w całym kraju, wartość mediany wzrasta o 0,3 lub 0,4 roku, natomiast łączny wzrost w latach 2010-2019 ukształtował się na poziomie 3,3 lata.

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

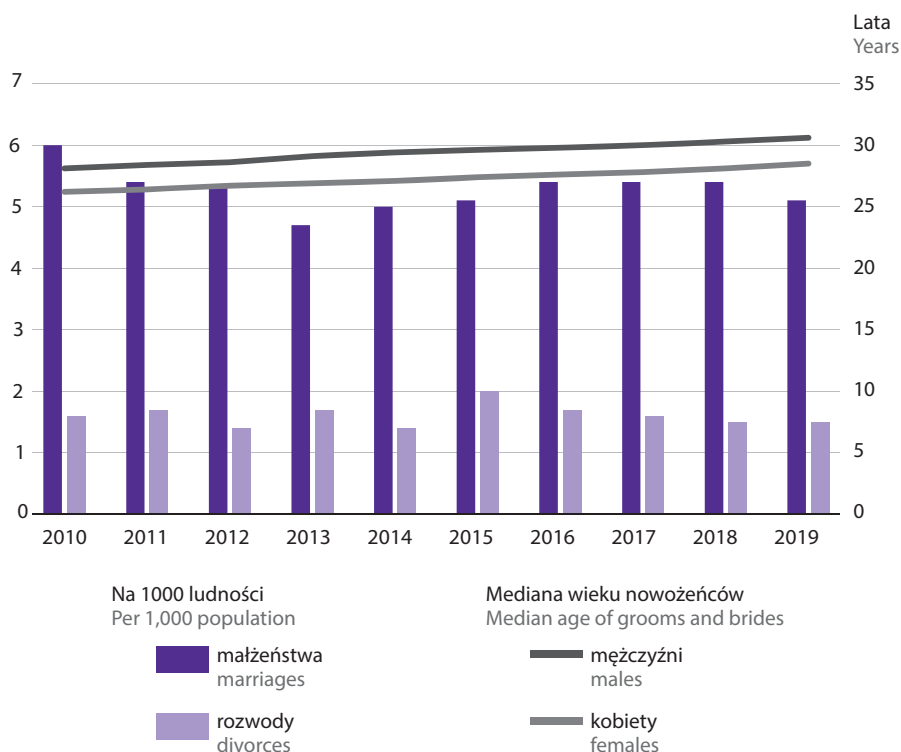
W pomorskich urzędach stanu cywilnego w 2019 r. zarejestrowano 11,9 tys. nowo zawartych małżeństw, o 0,5 tys. mniej niż w 2018 r. i o 1,7 tys. mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw na 1000 ludności osiągnął poziom 5,1‰. W porównaniu z innymi województwami wskaźnik ten był jednym z najwyższych w kraju – druga lokata po województwie małopolskim (5,3‰). Porównując z latami wcześniejszymi wartość wskaźnika była niższa niż w 2018 r. (5,4‰) i w 2010 r. (6,0‰). W Polsce liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była nieznacznie niższa od notowanej w województwie pomorskim i wyniosła 4,8‰ (5,0‰ w 2018 r. i 5,9‰ w 2010 r.).

W województwie pomorskim nowożeńcy zawierają związek małżeński w coraz późniejszym wieku. W 2019 r. mediana wieku dla mężczyzn wyniosła 30,6 lat, a dla kobiet 28,5 lat, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 r. odpowiednio o 0,3 i 0,4 roku, a w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 2,5 i 2,3 lata. W Polsce mediana wieku nowożeńców również zwiększyła się – dla mężczyzn z 28,0 lat w 2010 r. do 30,3 lat w 2019 r., a dla kobiet z 26,0 lat w 2010 r. do 28,2 lat w 2019 r.

W 2019 r. w województwie pomorskim sądy orzekły 36 separacji, o 4 mniej niż w 2018 r. i o 109 mniej niż w 2010 r. W przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono 1,5 separacji (1,7 w 2018 r. i 6,4 w 2010 r.). Była to najniższa wartość w kraju, gdzie wskaźnik wyniósł 3,1 (3,3 w 2018 r. i 7,2 w 2010 r.).

W 2019 r. rozwiodło się 3,3 tys. par małżeńskich, o 7,2% mniej niż w 2018 r. i o 9,8% mniej niż w 2010 r. (w Polsce odnotowano wzrost o 4,0% w stosunku do 2018 r. i o 6,6% w stosunku do 2010 r.). Liczba rozwodów na 1000 ludności wyniosła 1,4‰ (1,5‰ w 2018 r. i 1,6‰ w 2010 r.), przy przeciętnej wartości w kraju 1,7‰ (w 2018 r. i w 2010 r. – 1,6‰). Przeliczając liczbę rozwodów na 1000 nowo zawartych małżeństw wskaźnik dla województwa pomorskiego wyniósł 277 i był niższy niż w kraju (356).

Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody
Chart 18. Marriages contracted and divorces

W 2019 r. w województwie pomorskim zarejestrowano 26,0 tys. urodzeń żywych – o 0,5 tys. (1,7%) mniej niż rok wcześniej i 0,8 tys. (3,2%) mniej niż w 2010 r. W kraju spadek liczby urodzeń był wyższy niż w województwie pomorskim i w porównaniu z 2018 r. wyniósł 3,4%, a w porównaniu z 2010 r. – 9,3%.

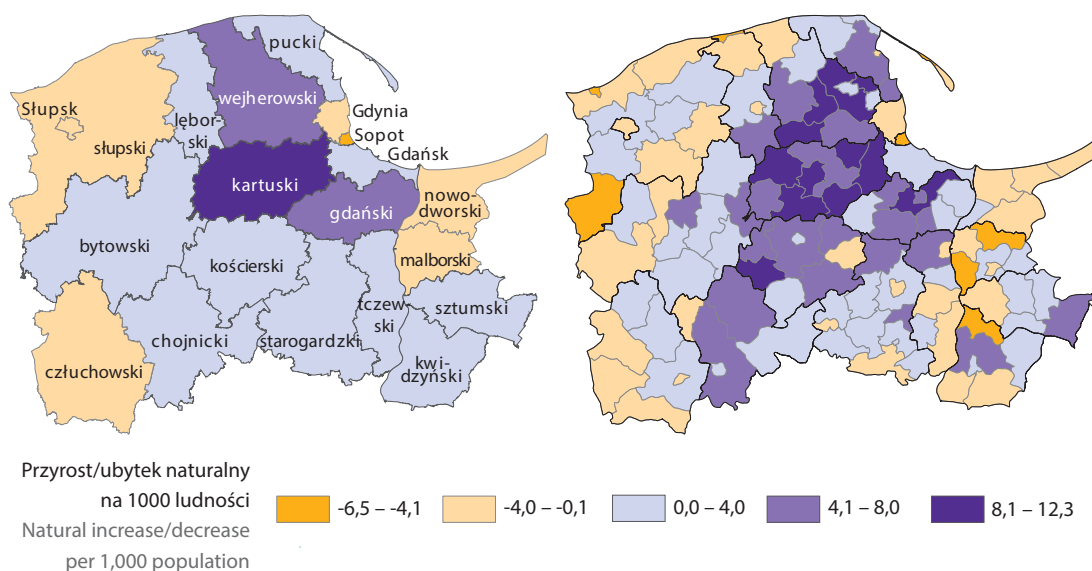
Spadek liczby urodzeń wpłynął na zmianę współczynnika urodzeń. W województwie pomorskim liczba urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności zmniejszyła się z 11,8‰ w 2010 r. poprzez 11,4‰ w 2018 r. do 11,1‰ w 2019 r. W kraju liczba urodzeń na 1000 ludności była niższa niż w województwie pomorskim i wyniosła 9,8‰ (10,1‰ w 2018 r. i 10,7‰ w 2010 r.).

W województwie pomorskim współczynnik urodzeń na 1000 ludności utrzymuje się na wysokim poziomie w porównaniu z pozostałymi województwami. W 2019 r. województwo pomorskie ponownie uplasowało się na pierwszej pozycji w kraju (w 2010 r. druga pozycja po województwie wielkopolskim). Mimo to liczba urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W ostatnich latach wartość współczynnika dzietności kształtuje się poniżej 2, podczas gdy wielkość optymalna (korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego) to 2,10-2,15, tj. gdy w danym roku na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) przypada średnio 210-215 urodzonych dzieci. W 2010 r. współczynnik dzietności wyniósł 1,49, co oznacza, że na 100 kobiet w wieku 15-49 lat przypadało 149 urodzeń. W 2019 r. wartość ta wzrosła do 1,60 i mimo, że była najwyższa w całym kraju (1,42), to nadal była poniżej wartości optymalnej. W przekroju terytorialnym w skali całego kraju jedynie w powiecie kartuskim współczynnik dzietności osiągnął wartość powyżej 2,10 (gwarantującą prostą zastępowalność pokoleń) i ukształtował się na poziomie 2,24. Natomiast najniższą wartością współczynnika dzietności w województwie pomorskim charakteryzował się Sopot – 108 urodzeń na 100 kobiet w wieku rozrodczym i był to jeden z najniższych wskaźników w kraju.

Mediana wieku kobiet rodzących dziecko zwiększyła się w województwie pomorskim z 28,3 lat w 2010 r. do 30,0 lat w 2019 r. W kraju odnotowano wzrost odpowiednio z 28,6 lat do 30,3 lat.

Mapa 19. Przyrost/ubytek naturalny ludności w 2019 r.

Map 19. Natural increase/decrease in 2019

W województwie pomorskim od 2014 r. obserwuje się coroczny wzrost liczby zgonów. W 2019 r. zmarło 22,5 tys. osób, o 55 osób (0,2%) więcej niż w 2018 r. i o 3,1 tys. (16,2%) więcej niż w 2010 r. Natomiast w kraju liczba zgonów zmniejszyła się o 1,1% w porównaniu z 2018 r., a w stosunku do 2010 r. wzrosła o 8,3%.

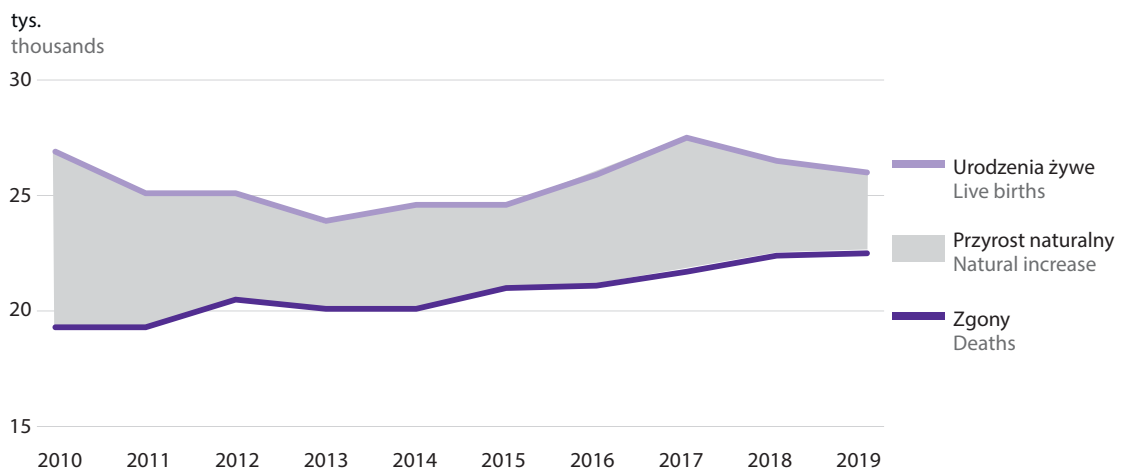
Liczba zgonów w województwie pomorskim w przeliczeniu na 1000 ludności zwiększyła się z 8,5‰ w 2010 r. do 9,6‰ w 2018 r. i w 2019 r. Pod względem najniższej wartości tego wskaźnika była to druga lokata po województwie podkarpackim (9,4‰). W kraju wskaźnik zgonów w 2019 r. był wyższy i wyniósł 10,7‰ (10,8‰ w 2018 r. i 9,8‰ w 2010 r.).

W 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano 94 zgony niemowląt (107 w 2018 r. i 122 w 2010 r.). Wskaźnik umieralności niemowląt, zarówno w województwie, jak i w kraju, z roku na rok zmniejsza się.

W 2019 r. liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w województwie wyniosła 3,6‰ (4,0‰ w 2018 r. i 4,5‰ w 2010 r.), natomiast w kraju 3,8‰ (3,8‰ w 2018 r. i 5,0‰ w 2010 r.).

Niezmienne od wielu lat głównymi przyczynami zgonów zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce, są choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. W 2018 r. stanowiły odpowiednio 41,9% i 28,5% wszystkich zgonów w województwie (w kraju odpowiednio 40,5% i 26,4%). Do 2012 r. trzecią najczęstszą grupą przyczyn były zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (urazy, zatrucia i inne wypadki), natomiast od 2013 r. są to zgony z powodu chorób układu oddechowego. W 2018 r. 8,5% zgonów w województwie pomorskim było spowodowanych przez choroby układu oddechowego (w kraju 6,7%), a 5,8% przez zewnętrzne przyczyny (4,9% w Polsce).

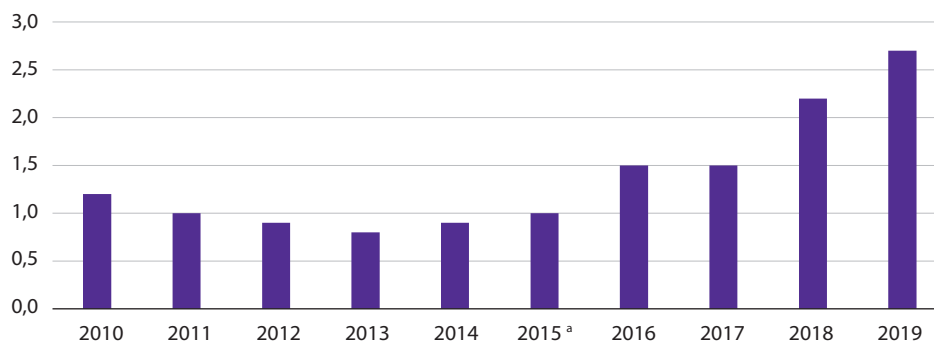
Wykres 19. Ruch naturalny ludności
Chart 19. Vital statistics of population

W województwie pomorskim w 2019 r. ponownie zanotowano dodatni przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów wyniosła 3,6 tys., podczas gdy w 2018 r. – 4,1 tys., a w 2010 r. – 7,6 tys. Współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość 1,5‰ i był niższy niż w 2018 r. (1,8‰) oraz niższy niż w 2010 r. (3,3‰), a jego wartość była najwyższa w skali kraju. Dla Polski przyrost naturalny przyjmował znacznie niższe wartości i w 2019 r. ukształtował się na ujemnym poziomie minus 0,9‰ (minus 0,7‰ w 2018 r. oraz 0,9‰ w 2010 r.).

W przekroju terytorialnym współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował najwyższe wartości (dodatnie) w powiatach graniczących z Trójmiastem, tj. kartuskim, gdańskim i wejherowskim. Najniższe (ujemne) wartości współczynnika odnotowano w Sopocie, Słupsku i powiecie malborskim.

Wykres 20. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności
Chart 20. Internal and international net migration per 1,000 population

^a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
To calculate net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem mającym istotny wpływ na liczbę ludności, jej strukturę i przestrzenne rozmieszczenie są migracje ludności.

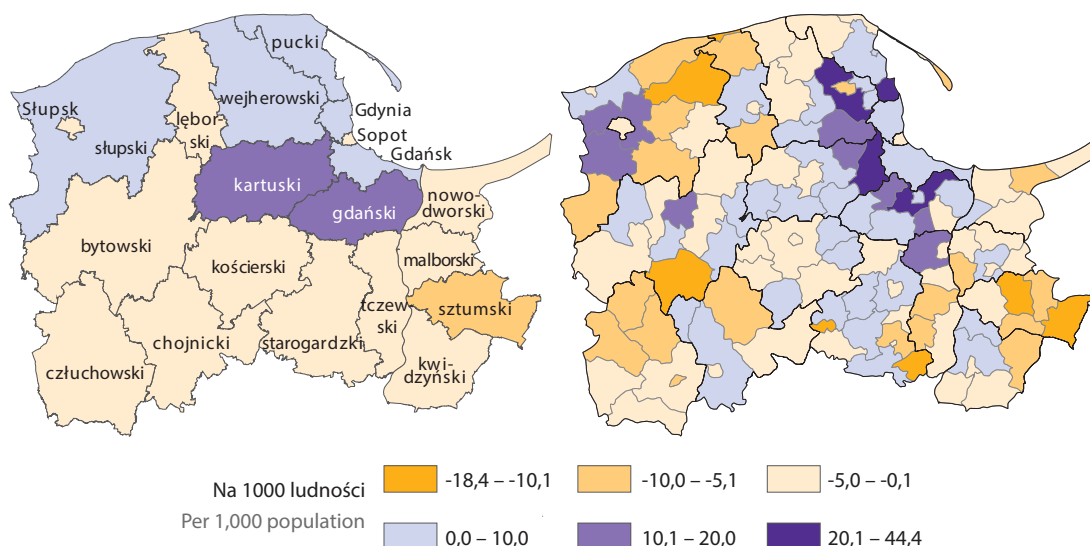
W 2019 r. w województwie pomorskim w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się 35,9 tys. osób, natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 30,0 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 ludności było to odpowiednio 15,4‰ i 12,8‰. W związku z tym odnotowano dodatnie saldo migracji wewnętrznych – 6,0 tys. osób (4,9 tys. w 2018 r. i 2,7 tys. w 2010 r.), a wskaźnik salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniósł 2,5‰ (2,1‰ w 2018 r. i 1,2‰ w 2010 r.). W kraju w wyniku wewnętrznych ruchów migracyjnych w 2019 r. przemieściło się 499,7 tys. osób. Przeliczając na 1000 ludności było to 13,0‰ (11,7‰ w 2018 r. i 11,0‰ w 2010 r.).

Zdecydowanie przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, w ramach których w 2019 r. w granicach województwa pomorskiego przemieściło się 24,6 tys. osób (68,4% ludności napływowej i 82,0% ludności odływowej).

W ramach ruchu międzywojewódzkiego w 2019 r. w województwie pomorskim z innych województw zameldowało się 11,4 tys. osób. Najwięcej osób pochodziło z województw: warmińsko-mazurskiego (24,5% ogólnej liczby migracji międzywojewódzkich do województwa pomorskiego), kujawsko-pomorskiego (18,8%), mazowieckiego (11,4%) i zachodniopomorskiego (10,4%). Natomiast z województwa pomorskiego do innych województw wymeldowało się 5,4 tys. osób. Najczęściej osoby te wybierały województwo: mazowieckie (19,2% migracji międzywojewódzkich z województwa pomorskiego), kujawsko-pomorskie (16,1%), warmińsko-mazurskie (14,4%) i zachodniopomorskie (14,0%).

Analizując wiek osób migrujących, w ramach ruchu wewnętrznego najczęściej przemieszczały się osoby w wieku 25-29 lat (17,0% wśród osób napływowych i 14,6% wśród ludności odływowej), 30-34 lata (odpowiednio 15,4% i 14,8%) oraz 35-39 lat (10,7% i 10,9%). Miejsce zamieszkania zmieniają często całe rodziny stąd dosyć istotny był również udział najmłodszych osób w wieku 0-9 lat, który wyniósł 16,9% wśród ludności napływowej i 17,9% wśród odływowej.

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r.
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2019

W 2019 r. w województwie pomorskim w ramach migracji zewnętrznych na pobyt stały zameldowało się 1,2 tys. osób z zagranicy, natomiast za granicę wymeldowało się 0,8 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 ludności było to odpowiednio 0,5‰ i 0,3‰. W efekcie odnotowano dodatnie saldo migracji zagranicznych, które wyniosło 383 osoby i było wyższe niż w 2018 r. (151 osób) i w 2010 r. (minus 100 osób). Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności wyniosło 0,2‰ (0,1‰ w 2018 r. i minus 0,04‰ w 2010 r.). W kraju z zagranicy na pobyt stały zameldowało się 16,9 tys. osób (0,4‰ na 1000 ludności), a za granicę wymeldowało się 10,7 tys. osób (0,3‰ na 1000 ludności) w wyniku czego saldo migracji zagranicznych było dodatnie i wyniosło 6,2 tys., tj. 0,2‰ na 1000 ludności (w 2018 r. 0,1‰, a w 2010 r. minus 0,1‰).

W 2019 r. najczęściej imigrowały do województwa pomorskiego osoby w najmłodszych grupach wiekowych: 0-4 lata (32,6%) i 5-9 lat (12,2%), a także osoby w wieku 35-39 lat (9,0%). Natomiast wśród emigrantów najwięcej było osób w wieku 35-39 lat (14,8%), 30-34 lata (13,3%) oraz 40-44 lata (12,8%).

Najwięcej osób z zagranicy do województwa pomorskiego w 2019 r. przybyło z krajów europejskich (90,3% ogólnej liczby imigrantów), w tym najwięcej z Wielkiej Brytanii (27,7% ogólnej liczby imigrantów) i Niemiec (16,6%) oraz z Ukrainy (8,7%), Irlandii (5,1%) i Norwegii (4,9%). Z Ameryki Północnej pochodziło 4,0% imigrantów, w tym 2,9% ogólnej liczby imigrantów przybyło ze Stanów Zjednoczonych. Z Azji przybyło 3,6% imigrantów, w tym najwięcej z Kazachstanu (1,2%).

W 2019 r. zdecydowana większość osób wyjeżdżających z województwa pomorskiego za granicę wybrała kraje europejskie (93,0% ogólnej liczby emigrantów), w tym najwięcej Niemcy (32,2%) i Wielką Brytanię (26,3%) oraz Holandię (6,9%) i Norwegię (5,1%). Do Ameryki Północnej wyjechało 5,4% emigrantów, w tym 3,9% do Stanów Zjednoczonych.

W 2019 r. w województwie pomorskim, podobnie jak w roku poprzednim i w 2010 r., saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały było dodatnie. Oznacza to, że liczba osób zameldowanych na pobyt stały w ciągu omawianego okresu przekroczyła liczbę osób wymeldowanych z pobytu stałego w tym czasie – w 2019 r. o 6,3 tys. osób, w 2018 r. o 5,1 tys., a w 2010 r. o 2,6 tys. (na 1000 ludności odpowiednio 2,7‰, 2,2‰ i 1,2‰).

W 2019 r. tylko 5 województw miało dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności (województwo pomorskie zajęło drugie miejsce po województwie mazowieckim). Dla Polski wskaźnik ten również był dodatni i wyniósł 0,2‰.

W przekroju terytorialnym dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały zanotowano w 7 powiatach, w tym najwyższe w powiatach: gdańskim (14,2‰), kartuskim (11,3‰) i puckim (9,1‰).

Edukacja Education

W 2018 r. w województwie pomorskim odnotowano zarówno wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego, jak i liczby uczęszczających do nich dzieci. W wyniku reformy systemu oświaty od 2017 r. nastąpiło przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową i stopniowe wygaszanie gimnazjów. Najwięcej uczniów szkół ponadpodstawowych wybrało naukę w technicach i w liceach ogólnokształcących. Znacząco zwiększył się udział osób z wyższym wykształceniem, a absolwenci uczelni kończyli studia głównie w kierunkach z grupy Biznes, administracja i prawo oraz Technika, przemysł i budownictwo.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczają się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne ^a
Table 10. Pre-primary education ^a

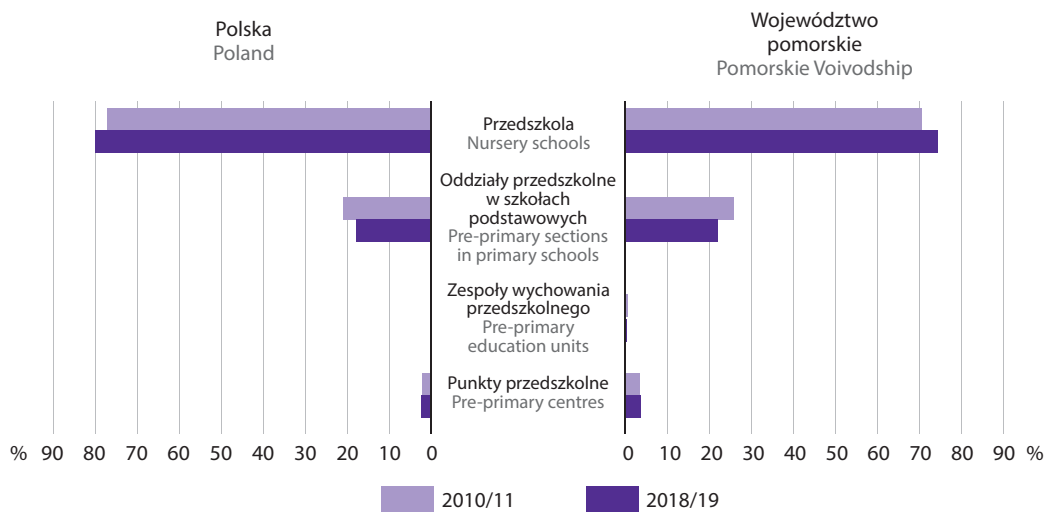
Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Placówki Establishments	1124	1376	1425	1469
miasta urban areas	554	740	786	831
wieś rural areas	570	636	639	638
W tym przedszkola Of which nursery schools	494	692	748	779
w tym specjalne of which special	12	20	22	24
Miejsca Places	47873	63260	72466	75870
W tym w przedszkolach Of which nursery schools	45180	58717	68210	71582
w tym specjalne of which special	278	412	452	511
Dzieci Children	63416	70408	86019	89540
miasta urban areas	44348	47105	56848	58812
wieś rural areas	19068	23303	29171	30728
w tym w wieku: of which aged :				
6 lat 6	18516	4762	23277	24504
5 lat 5	17691	26349	23020	22491
Dzieci w wieku 3-6 lat na 100 miejsc w przedszkolu Children aged 3-6 per 100 places in nursery school	219	183	148	140

a W latach szkolnych 2015/16-2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
 a In the 2015/16-2018/19 school years, including children staying in the units performing health care activity.

W roku szkolnym 2018/19 w województwie pomorskim funkcjonowało 1469 formalnie zarejestrowanych placówek wychowania przedszkolnego, z tego 779 przedszkoli, 515 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 6 zespołów wychowania przedszkolnego oraz 169 punktów przedszkolnych. Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się zarówno w stosunku do roku szkolnego 2017/18, jak i 2010/11 odpowiednio o 3,1% i 30,7%. W województwie pomorskim działały również 24 specjalne placówki wychowania przedszkolnego (wszystkie to przedszkola), do których uczęszczało 412 dzieci.

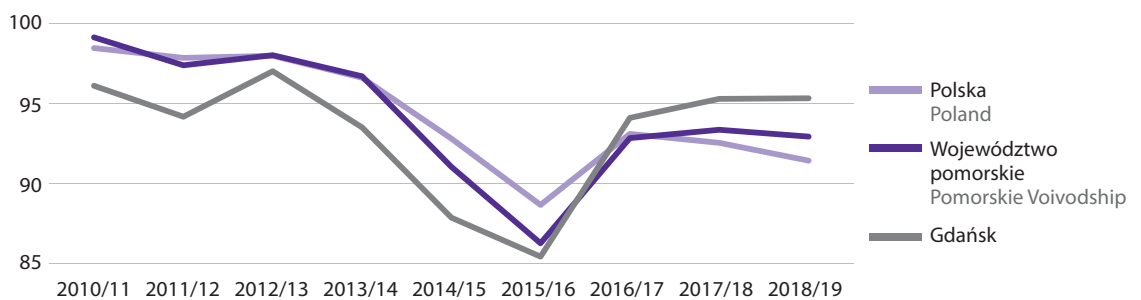
W roku szkolnym 2018/19 wychowaniem przedszkolnym objętych było 89,5 tys. dzieci, o 4,1% więcej niż w roku szkolnym 2017/18 i o 41,2% więcej niż w roku szkolnym 2010/11. Liczba dzieci w wieku 6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego zwiększyła się w skali roku o 5,3% oraz o 32,3% w stosunku do roku szkolnego 2010/11. Na 100 miejsc w przedszkolach przypadało 140 dzieci w wieku 3-6 lat (o 79 mniej niż w roku szkolnym 2010/11).

Wykres 21. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
 Chart 21. Children in pre-primary establishments

W polskim systemie oświaty najbardziej powszechnym typem placówek wychowania przedszkolnego są przedszkola. W województwie pomorskim w roku szkolnym 2018/19 uczęszczało do nich 74,3% wszystkich dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (70,6% w roku szkolnym 2010/11), podczas gdy w kraju udział wyniósł odpowiednio 79,8% i 77,1%. Formą wychowania przedszkolnego zreszającą głównie dzieci 6-letnie są oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których w województwie pomorskim uczęszczało 21,9% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (odpowiednio o 3,8 p.proc. i 3,0 p.proc. mniej niż w roku szkolnym 2010/11), a w kraju udział ten wyniósł 17,8%. Natomiast do punktów przedszkolnych, działających przede wszystkim na obszarach wiejskich, uczęszczało 3,7% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w roku szkolnym 2018/19 (w Polsce – 2,3%).

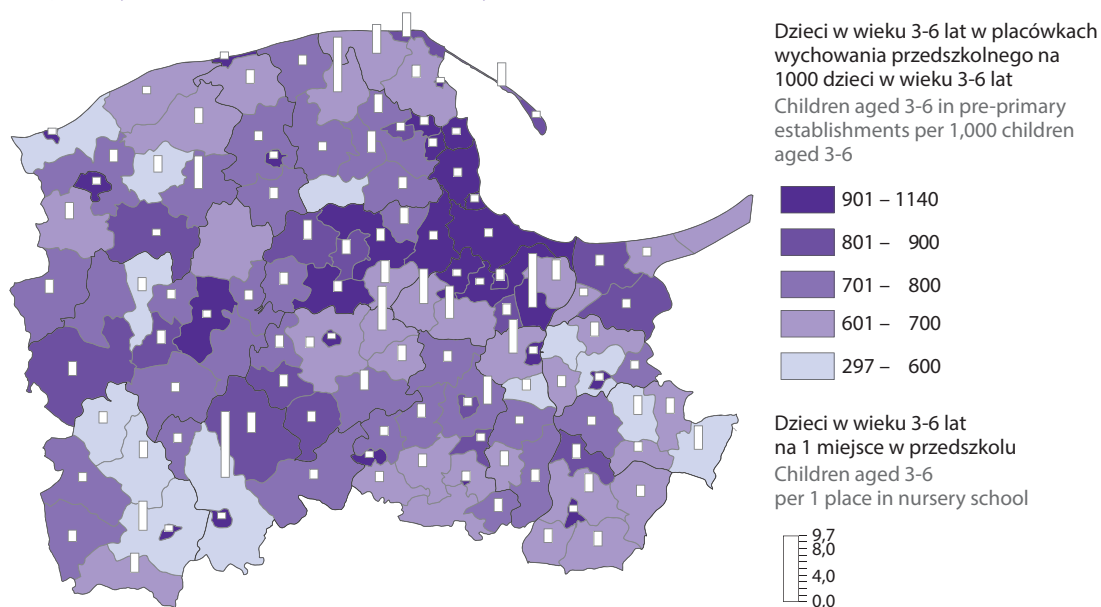
Wykres 22. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc
 Chart 22. Children in nursery schools per 100 places

Przeciętnie na 100 miejsc w przedszkolach województwa pomorskiego zajęte były 93 miejsca i był to wskaźnik niższy o 6 niż w roku szkolnym 2010/11. W Polsce zajętych było 91 na 100 miejsc w przedszkolach (98 w roku szkolnym 2010/11). Spadek wartości wskaźnika w latach szkolnych 2014/15-2015/16 wynika z rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej przez dzieci 6-letnie.

Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19

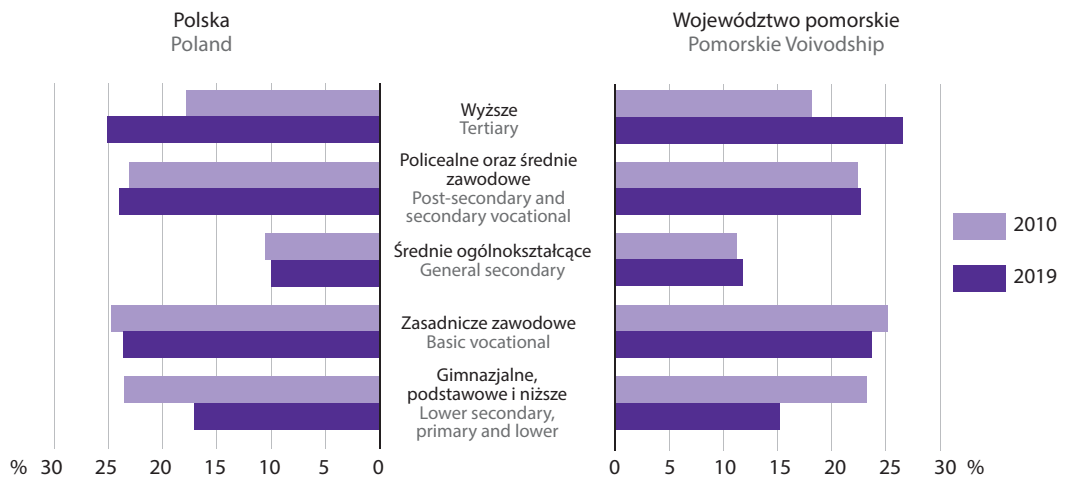
Map 21. Pre-primary education in the 2018/19 school year

Miarą dostępności wychowania przedszkolnego jest m.in. liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wieku. Spośród gmin województwa pomorskiego wskaźnik ten przyjmował najniższe wartości w gminach wiejskich: Ustka (297), Stary Targ (502) oraz Chojnice (508), zaś najwyższe wartości zanotowano w gminie wiejskiej Kolbudy (1140) oraz w gminie miejskiej Człuchów (1124) i Kościerzyna (1109). Wartości wskaźnika bliskie lub przekraczające 1000 świadczą o dowożeniu dzieci spoza gminy do placówek położonych na jej terenie, a zjawisko to najczęściej jest obserwowane w miastach na prawach powiatu. Warto zauważyć, że w 10 gminach województwa pomorskiego w roku szkolnym 2018/19 nie funkcjonowało ani jedno przedszkole.

Kolejnym miernikiem dostępności wychowania przedszkolnego jest liczba dzieci w wieku 3-6 lat na 1 miejsce w przedszkolu. W województwie pomorskim wskaźnik ten kształtował się na najniższym poziomie w gminie miejskiej Puck (0,8), a także w gminach miejskich: Kościerzyna, Chojnice, Człuchów, Ustka, Hel i gminie wiejskiej Kosakowo (po 0,9), natomiast na najwyższym w gminach wiejskich: Chojnice (9,7), Gniewino (8,0) oraz Suchy Dąb (7,9).

Wykres 23. Ludność według poziomu wykształcenia
 Chart 23. Population by level of educational attainment

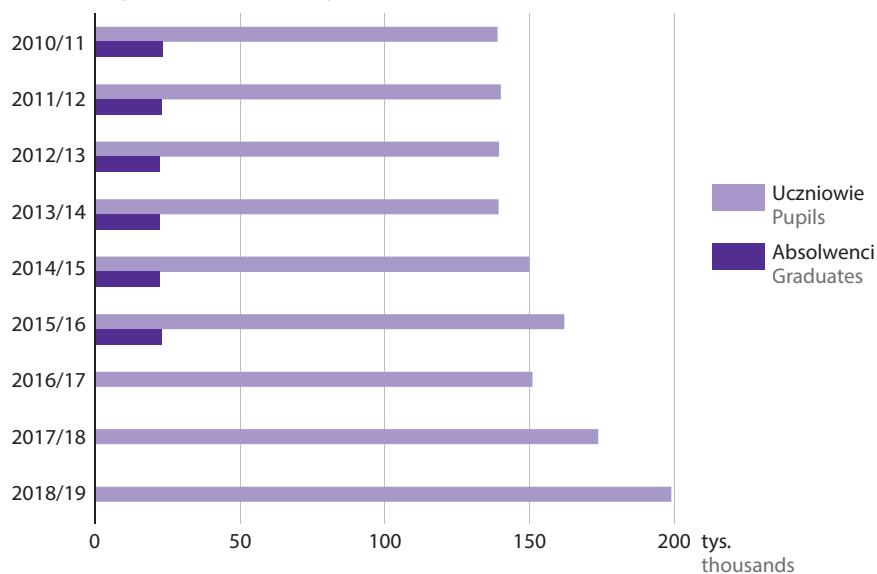
Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2019 r. w województwie pomorskim 26,5% osób w wieku 15 lat i więcej legitymowało się wykształceniem wyższym (wzrost o 8,4 p.proc. w porównaniu z 2010 r., w Polsce udział ten wyniósł 25,1%, o 7,3 p.proc. więcej niż w 2010 r.). Na przestrzeni analizowanych lat znacznie zmniejszył się udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz niższym – z 23,2% w 2010 r. do 15,2% w 2019 r. (w Polsce odpowiednio z 23,6% do 17,1%) oraz udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym odpowiednio z 25,1% do 23,7% (w Polsce odpowiednio z 24,8% do 23,7%). Wykształcenie policealne oraz średnie zawodowe posiadało 22,7% mieszkańców województwa, natomiast najmniej osób w województwie legitymowało się wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 11,8% (w Polsce udział wyniósł odpowiednio 24,0% i 10,0%).

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2018/19 w szkołach podstawowych kształcił się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy ósmej, co skutkuje brakiem absolwentów z lat szkolnych 2016/17 i 2017/18 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową). Po raz kolejny nie odbył się także nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegały stopniowej likwidacji.

Wykres 24. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych

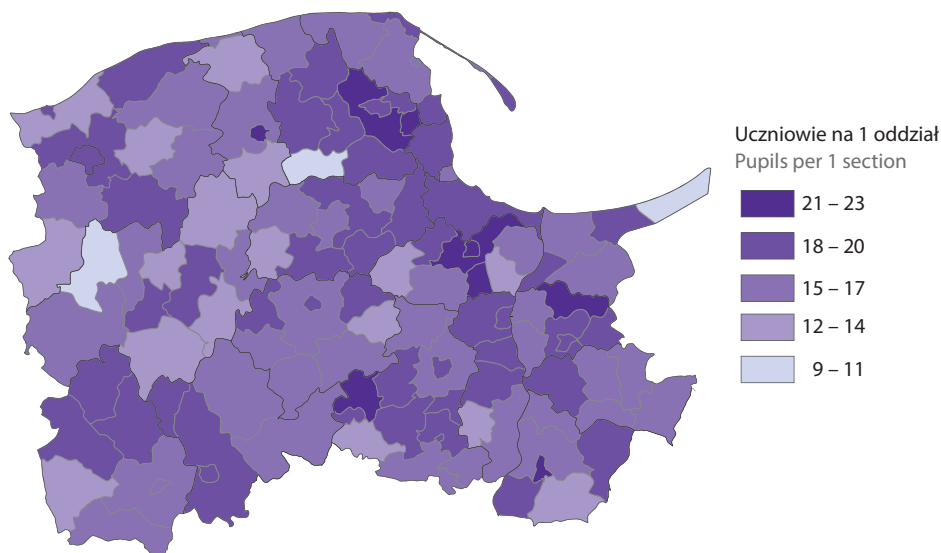
Chart 24. Pupils and graduates of primary schools

W roku szkolnym 2018/19 w szkołach podstawowych województwa pomorskiego (łącznie ze specjalnymi) uczyło się 199,1 tys. dzieci i młodzieży, o 14,5% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym i o 43,2% więcej niż w roku szkolnym 2010/11. Było to przede wszystkim następstwem reformy edukacji i przedłużeniem nauki w szkole podstawowej o 2 lata. W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 124,8 tys. dzieci i młodzieży (o 14,0% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), natomiast na wsi uczyło się 74,3 tys. osób (o 15,5% więcej).

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19

Map 22. Pupils in primary schools in the 2018/19 school year

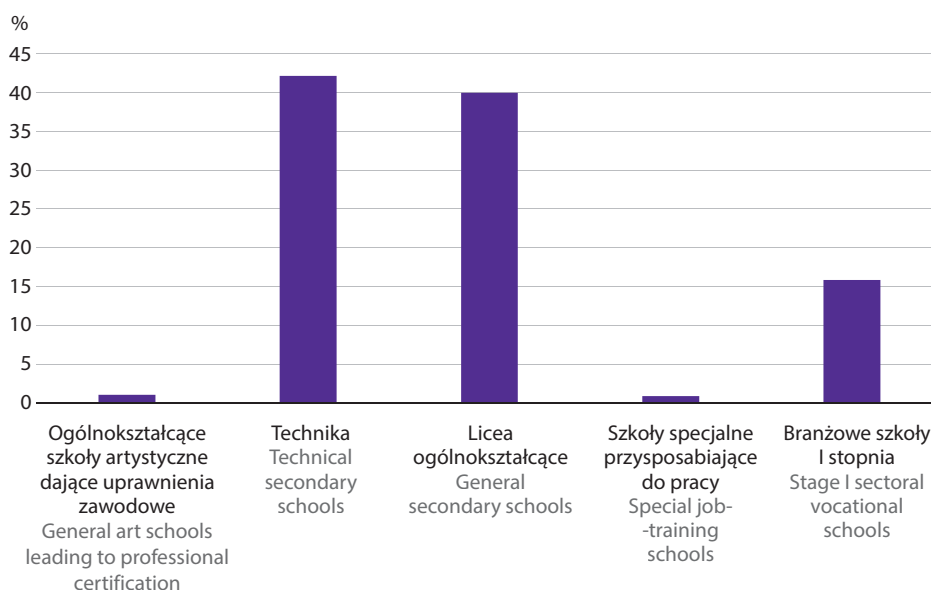
W roku szkolnym 2018/19 średnia wielkość oddziału w szkole podstawowej (łącznie ze specjalnymi) wyniosła 18 uczniów. Oddział szkoły wiejskiej liczył średnio 17 uczniów, a w miastach 19 uczniów. Najmniej liczne oddziały szkół podstawowych funkcjonowały w gminie miejskiej Krynica Morska (9 uczniów) oraz w gminach wiejskich Trzebielino i Linia (po 11 uczniów), a najliczniejsze w gminach miejskich: Kwidzyn (23 uczniów) oraz Lębork i Pruszcz Gdański (po 22 uczniów).

W roku szkolnym 2018/19 w województwie pomorskim działało 115 gimnazjów dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) – 68 w miastach i 47 na wsi. W gimnazjach uczyło się 23,1 tys. uczniów (o 50,0% mniej w porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18), w miastach 15,2 tys. uczniów (o 50,0% mniej), a na wsi 7,9 tys. uczniów (odpowiednio o 50,1% mniej).

Do szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe do szkół ponadpodstawowych należą również szkoły policealne (nie omawiane w niniejszej publikacji).

Wykres 25. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Students of upper secondary and post-primary schools by types of schools in the 2018/19 school year

W roku szkolnym 2018/19 do szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych województwa pomorskiego uczęszczało 71,5 tys. uczniów, w tym 83,2% uczniów uczęszczało do szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki w uczelniach.

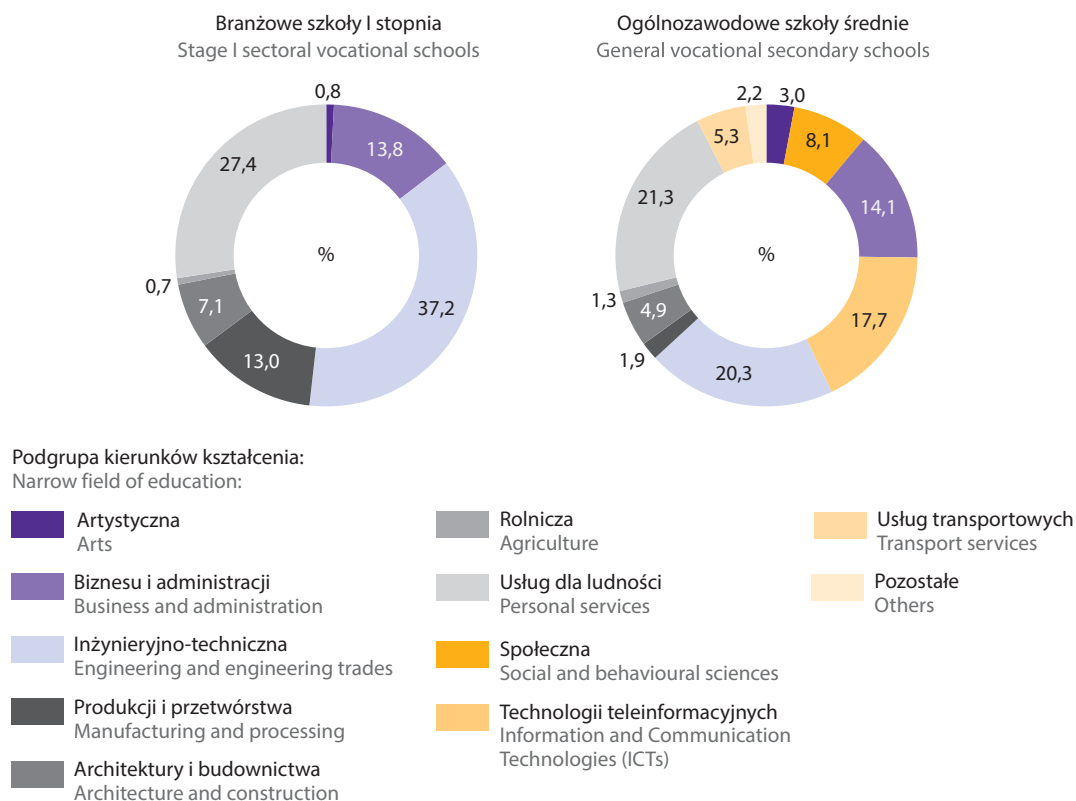
Wśród szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały technika, do których uczęszczało 30,1 tys. młodzieży (42,1% ogólnej liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży) oraz licea ogólnokształcące – 28,6 tys. osób (odpowiednio 39,9%).

W 95 branżowych szkołach I stopnia (wraz z oddziałami zlikwidowanych zasadniczych szkół zawodowych) kształciło się 11,4 tys. uczniów. Głównym celem tych szkół jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie. Do 27 specjalnych szkół przysposabiających do pracy uczęszczało 685 uczniów.

Odrębną grupę wśród szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2018/19 w województwie pomorskim w 8 placówkach tego typu zawód zdobywało 812 uczniów (w tym 82,9% stanowiły kobiety).

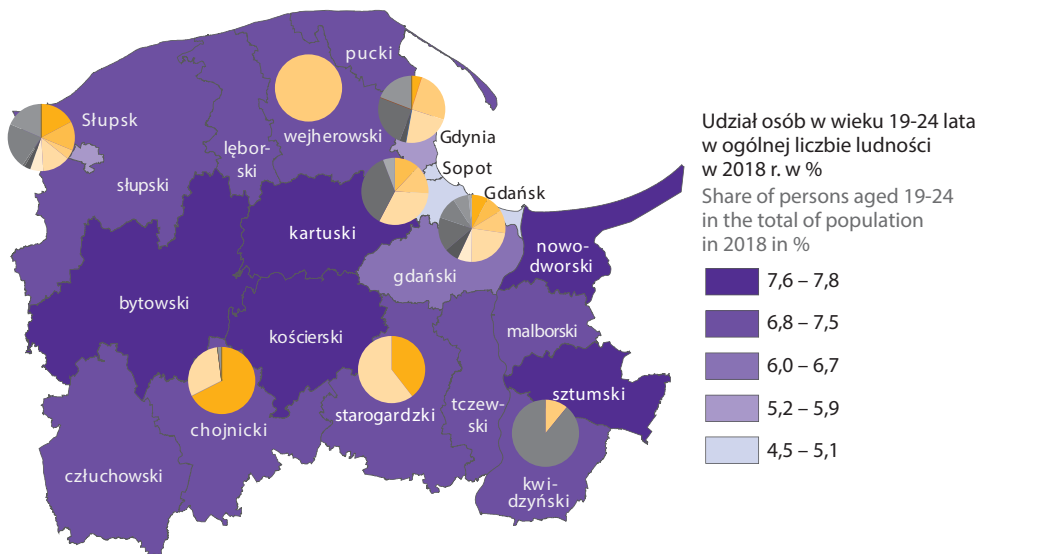
Wykres 26. Uczniowie szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 26. Students of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

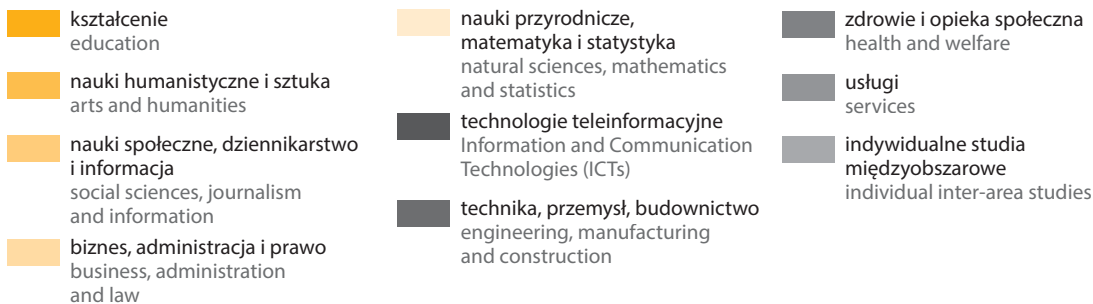

Wśród uczniów branżowych szkół I stopnia największą popularnością cieszyły się kierunki kształcenia z podgrupy inżynieryjno-technicznej oraz usług dla ludności – odpowiednio 37,2% i 27,4% ogólnej liczby uczniów tego typu szkół. Były to również kierunki kształcenia najczęściej wybierane przez uczniów szkół ogólnozawodowych (odpowiednio 20,3% i 21,3% uczniów tych szkół). W ofercie szkół ogólnozawodowych, w tym głównie w technikach, znajdowały się również kierunki z podgrupy: technologii teleinformatycznych oraz biznesu i administracji, które wybrało odpowiednio 17,7% i 14,1% uczniów tych szkół.

Mapa 23. Szkolnictwo wyższe
 Map. 23. Higher education

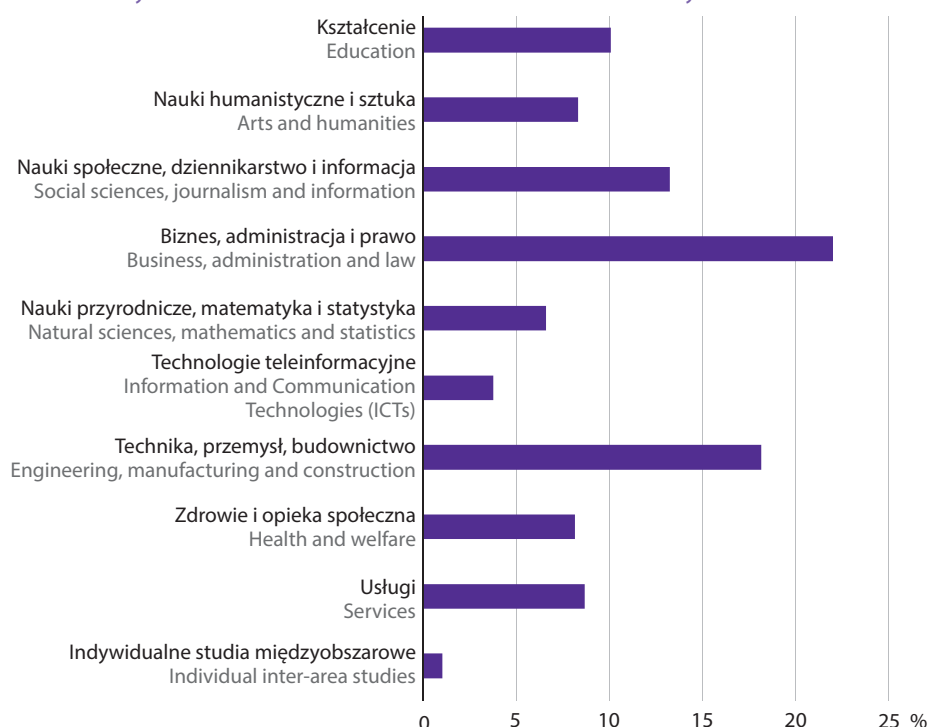
Studenci uczelni w miejscowościach akademickich w roku akademickim 2018/19 według wybranych grup kierunków studiów w %
 Students of higher education institutions in academic towns in the 2018/19 academic year by selected broad fields of education in %

W województwie pomorskim w roku akademickim 2018/19 w 24 uczelniach kształciło się 81,3 tys. studentów. Liczba uczelni województwa pomorskiego stanowiła 6,7% wszystkich polskich uczelni, a liczba studentów województwa pomorskiego (łącznie z cudzoziemcami) 6,6% ogólnej liczby studentów w Polsce.

Największe pod względem liczby studentów uczelnie w województwie pomorskim to placówki publiczne zlokalizowane na terenie Trójmiasta. Wśród nich od lat największą uczelnią jest Uniwersytet Gdański, na którym w roku akademickim 2018/19 studiowało 23,1 tys. studentów, co stanowiło 28,4% ogólnej liczby studentów z całego województwa oraz Politechnika Gdańska, na której kształciło się 15,1 tys. osób (odpowiednio 18,6%), Gdański Uniwersytet Medyczny – 5,7 tys. osób (7,0%) oraz Uniwersytet Morski w Gdyni – 4,4 tys. osób (5,4%). Wśród uczelni niepublicznych od kilku lat największą pod względem liczby studentów jest Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, w której w roku akademickim 2018/19 studiowało 12,1 tys. osób (14,9% ogólnej liczby studentów w województwie pomorskim).

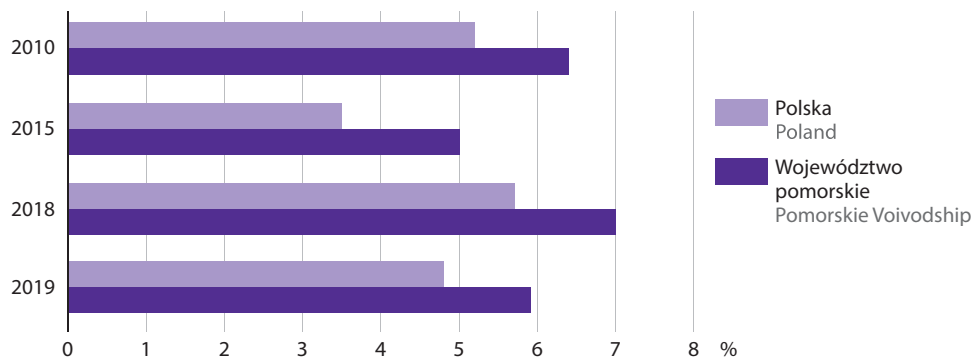
Wykres 27. Absolwenci uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18
 Chart 27. Graduates by broad fields of education in the 2017/18 academic year

W roku akademickim 2017/18 dyplomy ukończenia studiów w województwie pomorskim otrzymało 21,2 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 6,5% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju. Najwięcej z nich ukończyło kierunki z grupy: Biznes, administracja i prawo – 22,0% ogólnej liczby absolwentów (dominowali tu absolwenci kierunków: zarządzanie, finanse i rachunkowość oraz administracja), Technika, przemysł, budownictwo – 18,2% (najwięcej absolwentów ukończyło kierunki: budownictwo oraz mechanika i budowa maszyn), Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja – 13,2% (najwięcej absolwentów ukończyło kierunki: ekonomia, kryminologia, towaroznawstwo i innowacyjna gospodarka) oraz Kształcenie – 10,1% (dominowali absolwenci kierunku pedagogika).

Według stanu w dniu 30 września 2018 r. w województwie pomorskim działało 87 szkół dla dorosłych, z tego 6 szkół podstawowych, 2 gimnazja i 79 liceów ogólnokształcących. W szkołach podstawowych uczyły się 154 osoby, w gimnazjach – 107, a w liceach ogólnokształcących – 9794 osoby dorosłe. Na przestrzeni lat szkolnych 2010/11-2018/19 liczba uczniów liceów ogólnokształcących dla dorosłych wzrosła o 11,4%. Osoby pragnące dokończyć edukację podstawową mogły uzyskać ten poziom wykształcenia uczęszczając do klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych, a ich liczba wzrosła blisko 13-krotnie w stosunku od roku szkolnego 2010/11 i ponad 2-krotnie w porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18.

Wykres 28. Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25-64 lata) – dane średnioroczne
 Chart 28. Share of adults participating in education or training (aged 25-64) – average annual data

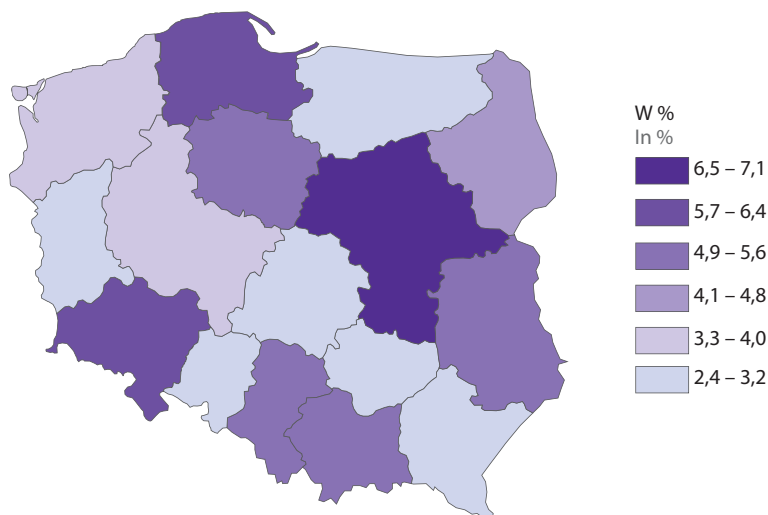

Źródło: BAEL.
 Source: LFS.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wskazują, że w latach 2010-2019 udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w województwie pomorskim był znacznie wyższy niż średni udział w Polsce. W 2010 r. wyniósł on 6,4% (w Polsce 5,2%), a w 2019 r. – 5,9% (w Polsce – 4,8%). Wskaźnik ten ukazuje zarówno uczestnictwo w edukacji formalnej, jak i pozaformalnej, obejmującej różnego rodzaju kursy, warsztaty i szkolenia w miejscu pracy lub poza nim. W 2019 r. województwo pomorskie uplasowało się na trzeciej pozycji w kraju pod względem najwyższych wartości wskaźnika udziału w kształceniu lub szkoleniu osób w wieku 25-64 lata (5,9%), po województwie mazowieckim (7,1%) i dolnośląskim (6,1%). Omawiany wskaźnik przekroczył średnią dla kraju również w województwach: lubelskim (5,5%), małopolskim (5,4%), kujawsko-pomorskim (5,2%) oraz śląskim (5,0%). Najmniej uczestników kształcenia lub szkolenia zanotowano w województwie podkarpackim (2,4%) oraz świętokrzyskim (2,6%).

Mapa 24. Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25-64 lata) w 2019 r. – dane średnioroczne

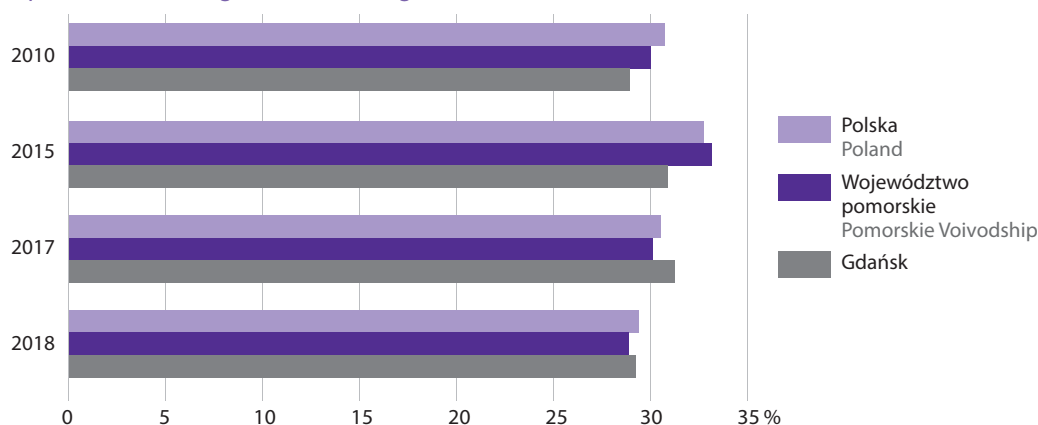
Map 24. Share of adults participating in education or training (aged 25-64) in 2019 – average annual data

Źródło: BAEL.
 Source: LFS.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację, tj. oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą, w 2018 r. wyniosły w Polsce 76,1 mld zł, w województwie pomorskim – 4,9 mld zł, natomiast w Gdańsku – 1,0 mld zł, co stanowiło odpowiednio 29,4%, 28,9% i 29,2% wydatków tych budżetów ogółem. Największy udział w wydatkach mają wynagrodzenia nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkół i placówek oświatowych. W Polsce udział wydatków związanych z edukacją zmniejszył się zarówno w porównaniu z 2010 r., jak i 2017 r. odpowiednio o 1,4 p.proc. i 1,2 p.proc., w województwie pomorskim również zmniejszył się odpowiednio o 1,1 p.proc. i o 1,2 p.proc., natomiast w Gdańsku odnotowano wzrost w stosunku do 2010 r. i spadek w stosunku do 2017 r. odpowiednio o 0,3 p.proc. i o 2,0 p.proc.

Wykres 29. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację
Chart 29. Expenditure of local government budgets on education

Zasoby pracy

Labour resources

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w IV kwartale 2019 r. w województwie pomorskim wykazały, w porównaniu z analogicznym okresem 2018 r., wzrost wskaźnika zatrudnienia zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Jednocześnie zmniejszyła się stopa bezrobocia oraz skrócił się przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne. W tym czasie nastąpił również spadek obciążenia osób pracujących osobami niepracującymi.

W 2018 r. liczba pracujących w województwie pomorskim była wyższa zarówno od zanotowanej w 2017 r., jak i w 2010 r.

W 2019 r. napływ do bezrobocia rejestrowanego oraz liczba osób wykreślonych z rejestru były niższe niż w poprzednich latach, a liczba bezrobotnych wyrejestrowanych w ciągu roku przewyższyła liczbę nowo zarejestrowanych. Odnotowano również w skali roku spadek stopy bezrobocia rejestrowanego oraz liczby ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców do urzędów pracy w województwie.

Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach.

Według wyników kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w IV kwartale 2019 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie pomorskim liczyła 1062 tys. osób, a więc zwiększyła się w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. o 1,5%, a w odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. – o 21,1%. Wśród osób aktywnych zawodowo większość stanowili mężczyźni (55,9%) oraz osoby mieszkające w miastach (62,7%).

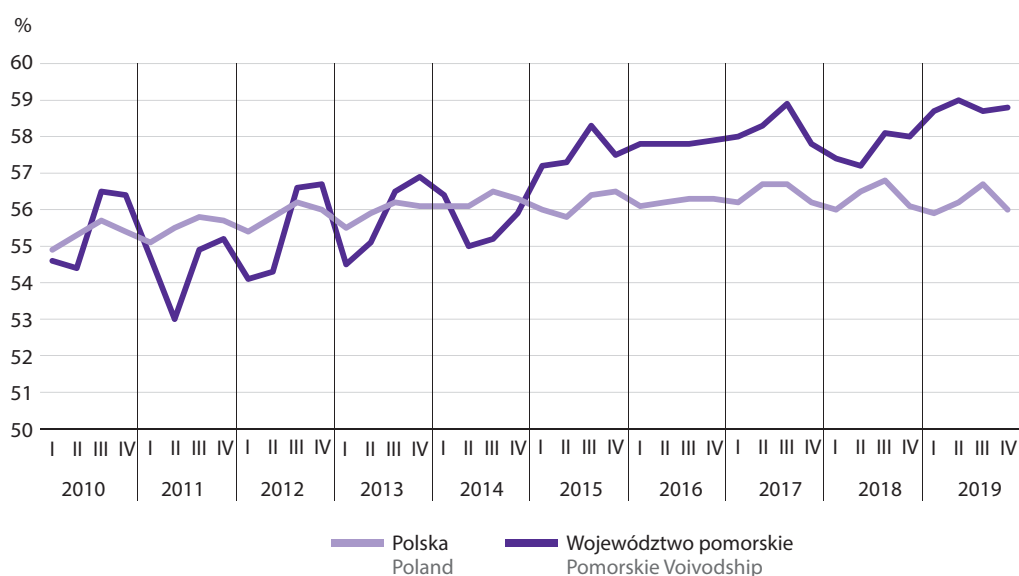
Tablica 11. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
 Table 11. Economic activity of the population aged 15 and more in quarter 4 by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	877	1065	1046	1062	16953
pracujący employed persons	792	1004	1018	1039	16467
bezrobotni unemployed persons	85	61	28	22	486
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	677	787	760	744	13313
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	56,4	57,5	58,0	58,8	56,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	51,0	54,2	56,4	57,6	54,4
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,7	5,7	2,7	2,1	2,9

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

W IV kwartale 2019 r. w województwie pomorskim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 58,8% (jego wartość dla kraju wyniosła 56,0%), co oznacza w ujęciu rocznym wzrost o 0,8 p.proc., natomiast w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. – wzrost o 2,4 p.proc. (w kraju odpowiednio spadek o 0,1 p.proc. i wzrost o 0,6 p.proc.). W analizowanym okresie w województwie pomorskim wyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej zanotowano wśród mężczyzn niż wśród kobiet (68,6% wobec 49,7%).

Wykres 30. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
 Chart 30. Activity rate by quarters

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód, albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych), jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

W strukturze ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w IV kwartale 2019 r. w odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r. udział pracujących zwiększył się o 1,2 p.proc. do 57,6%, a udział bezrobotnych zmniejszył się o 0,4 p.proc. do 1,2%. Natomiast w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. udział pracujących wzrósł o 6,6 p.proc., a udział bezrobotnych zmniejszył się o 4,3 p.proc. W kraju udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej zwiększył się o 0,4 p.proc. (do 54,4%) w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. oraz o 4,2 p.proc. w stosunku do IV kwartału 2010 r., a udział bezrobotnych zmniejszył się odpowiednio o 0,5 p.proc. i 3,5 p.proc. (do 1,6%).

W IV kwartale 2019 r. liczba osób pracujących wyniosła 1039 tys. i zwiększyła się o 2,1% w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. Liczba pracujących kobiet zwiększyła się o 3,2%, a liczba pracujących mężczyzn – o 1,4%. W stosunku do IV kwartału 2010 r. zaobserwowano natomiast znaczny wzrost ogólnej liczby pracujących sięgający 31,2%. Liczba pracujących kobiet zwiększyła się o 31,7%, natomiast wśród mężczyzn wzrost ten wyniósł 30,7%.

W IV kwartale 2019 r. 81,6% osób pracujących w województwie pomorskim pracowało jako pracownicy najemni. Udział ten był wyższy niż średnia krajowa (80,1%). Spośród pracowników najemnych 77,9% posiadało umowę na czas nieokreślony i udział ten był wyższy niż w IV kwartale 2018 r. (71,7%) oraz w IV kwartale 2010 r. (71,3%).

W IV kwartale 2019 r. wśród osób pracujących mniejszy udział miały kobiety (44,0%). Biorąc pod uwagę wiek pracujących, najmniejszy udział w omawianej zbiorowości miały, podobnie jak w IV kwartale 2018 r., osoby z najstarszej (65 lat i więcej) i z najmłodszej grupy wiekowej (15-24 lata). Udział pracujących z najstarszej grupy wiekowej wyniósł 2,7% i zwiększył się w skali roku o 0,1 p.proc. oraz o 1,7 p.proc. w stosunku do IV kwartału 2010 r. Natomiast w przypadku najmłodszej grupy wiekowej udział zmniejszył się o 0,4 p.proc. w skali roku oraz o 2,7 p.proc. w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. Najliczniej wśród osób pracujących w IV kwartale 2019 r. była reprezentowana grupa wiekowa 35-44 lata (28,8%) i w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. udział tej grupy wzrósł najbardziej (o 3,3 p.proc.).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie pomorskim w ostatnim kwartale 2019 r. wyniósł 57,6% (w kraju – 54,4%). W odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r. odnotowano wzrost omawianego wskaźnika zarówno na wsi (z 58,3% do 60,3%), jak i w miastach (z 55,3% do 56,1%).

Bezrobotni to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

W IV kwartale 2019 r. liczba bezrobotnych w województwie pomorskim ukształtowała się na poziomie 22 tys. i w ujęciu rocznym zmniejszyła się o 21,4%. W porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. liczba osób bezrobotnych była niższa o 63 tys. (o 74,1%). Liczba bezrobotnych mężczyzn była wyższa od liczby bezrobotnych kobiet (12 tys. wobec 10 tys.).

Analiza struktury bezrobotnych pod względem wieku w województwie pomorskim w IV kwartale 2019 r. wykazała, że w grupach wiekowych 45-54 oraz 25-34 lata było najwięcej osób bezrobotnych (odpowiednio 31,8% i 27,3% ogólnej liczby bezrobotnych).

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w IV kwartale 2019 r. w województwie pomorskim wyniósł 8,2 miesiąca (w kraju – 8,7 miesiąca). Na przestrzeni roku okres ten skrócił się o 2,9 miesiąca (w skali kraju o 0,8 miesiąca). W analizowanym okresie w województwie pomorskim, podobnie jak w kraju, liczba osób długotrwale poszukujących pracy (tzn. dłużej niż rok) zmniejszyła się wobec IV kwartału 2018 r.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Stopa bezrobocia w IV kwartale 2019 r. w województwie pomorskim ukształtowała się na poziomie 2,1% i była jedną z najniższych ze wszystkich województw, obok województw małopolskiego (2,0%) i lubuskiego (2,1%) oraz niższa o 0,8 p.proc. od wskaźnika ogólnokrajowego. W skali roku stopa bezrobocia obniżyła się o 0,6 p.proc., a w odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. o 7,6 p.proc. (w Polsce spadek odpowiednio o 0,9 p.proc. i 6,4 p.proc.). W IV kwartale 2019 r. w województwie stopa bezrobocia była niższa na wsi niż w miastach. Stopa bezrobocia wśród mężczyzn w województwie pomorskim w ujęciu rocznym pozostała bez zmian na poziomie 2,0%, a wśród kobiet odnotowano jej spadek o 1,4 p.proc. do 2,1%. W województwie pomorskim w omawianym kwartale mieszkało 10 tys. osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym, co przekłada się na najwyższą wśród województw stopę bezrobocia w tej grupie (2,6%).

W omawianym okresie w województwie pomorskim zbiorowość biernych zawodowo liczyła 744 tys. osób i stanowiła 41,2% ogólnej liczby mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej (w kraju odpowiednio 13313 tys. i 44,0%). Na przestrzeni roku liczba biernych zawodowo w województwie zmniejszyła się o 2,1%, a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. była wyższa o 9,9%. W kraju liczba biernych zawodowo zmniejszyła się odpowiednio o 0,3% w skali roku i o 3,7% w stosunku do 2010 r. Większość osób biernych zawodowo w województwie to kobiety, których udział w IV kwartale 2019 r. wyniósł 63,4%.

Najczęściej deklarowaną przyczyną bierności była emerytura – dotyczyła ona 54,6% wszystkich osób biernych zawodowo w województwie.

W IV kwartale 2019 r. na 1000 pracujących przypadają 737 osoby bezrobotne i bierne zawodowo. Rok wcześniej były to 774 osoby, natomiast w analogicznym okresie 2010 r. – 962 osoby.

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów;
- 5) członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. liczba pracujących w województwie pomorskim (według faktycznego miejsca pracy) wyniosła 888,4 tys. osób i była wyższa zarówno od zanotowanej w 2017 r. (o 1,6%), jak i w 2010 r. (o 19,3%). W skali kraju wzrost liczby pracujących był niższy niż w województwie i wyniósł odpowiednio 1,5% i 13,3%. Liczba pracujących przypadająca na 1000 ludności w województwie pomorskim wyniosła 381 osób (o 4 osoby więcej niż w 2017 r. i o 53 osoby więcej niż w 2010 r.). Wskaźnik ten był niższy niż w Polsce, gdzie na 1000 ludności przypadało 407 pracujących.

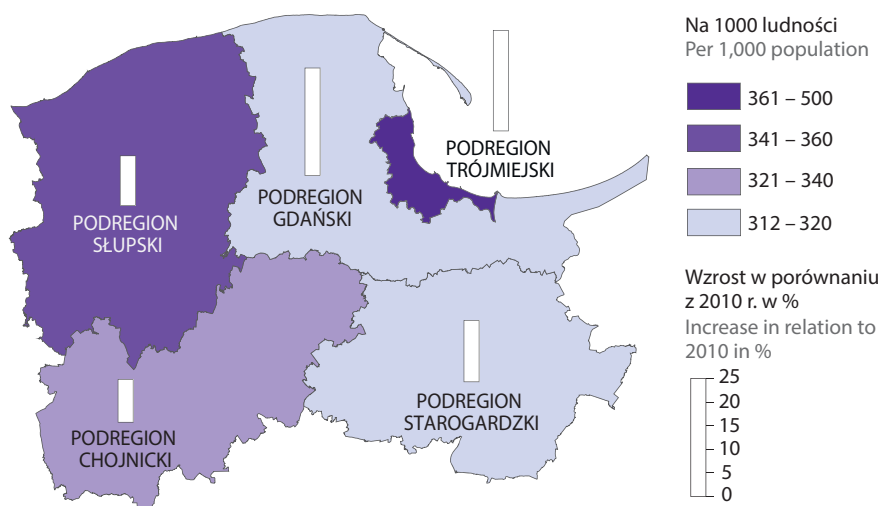
W porównaniu z 2010 r. liczba pracujących w sektorze prywatnym wzrosła o 24,6%, natomiast w sektorze publicznym – o 1,8%. W 2018 r. udział osób pracujących w sektorze prywatnym ukształtował się na poziomie podobnym jak w kraju i wyniósł 80,0%, o 3,4 p.proc. więcej niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio 80,3%, wzrost o 3,9 p.proc.).

Mapa 25. Pracujący^a w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Employed persons^a in 2018

As of 31 December

^a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego; według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

^a Excluding persons employed in budgetary entities operating in the scope of national defence and public safety; by actual workplace and kind of activity.

W rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało 67,5 tys. osób (o 1,6% więcej niż w 2010 r.), a ich udział w ogólnej liczbie pracujących w województwie pomorskim wyniósł 7,6% i był niższy niż w kraju, gdzie wyniósł 15,3%. W porównaniu z 2017 r. liczba pracujących w tej sekcji zmniejszyła się zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce o 0,3%.

Liczba osób pracujących w przemyśle i budownictwie wyniosła 254,8 tys. i była wyższa niż w 2017 r. (o 1,0%) i w 2010 r. (o 14,2%). Zmniejszył się natomiast udział pracujących w tych sekcjach w ogólnej liczbie pracujących w województwie – w 2018 r. stanowili oni 28,7% wobec 28,8% w 2017 r. i 30,0% w 2010 r. W Polsce udział pracujących w przemyśle i budownictwie wyniósł 26,8%, co oznacza wzrost o 0,2 p.proc. w porównaniu z 2017 r. i spadek o 0,6 p.proc. w stosunku do 2010 r.

W handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz informacji i komunikacji pracowało 247,1 tys. osób (o 2,0% więcej niż w 2017 r. i o 17,5% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 27,8% ogólnej liczby pracujących (w Polsce odpowiednio 25,3%).

W 2018 r. liczba osób pracujących w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości w województwie pomorskim wyniosła 38,5 tys. osób (o 2,0% więcej niż w 2017 r. i o 13,8% niż w 2010 r.), co podobnie jak w 2017 r. stanowiło 4,3% ogólnej liczby pracujących (w kraju odpowiednio 3,8%).

Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, z późn. zm.), określone są jako bezrobotne.

W końcu grudnia 2019 r. w powiatowych urzędach pracy województwa pomorskiego zarejestrowanych było 41,8 tys. osób bezrobotnych, co oznacza spadek w stosunku do 2018 r. o 4,3 tys. osób (o 9,3%), a w stosunku do 2010 r. o 62,9 tys. osób (o 60,1%). Stanowili oni 4,8% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych w kraju.

W skali roku spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano we wszystkich województwach, a największy w województwie śląskim (o 16,9%). Województwo pomorskie z wartością 9,3% uplasowało się na dziesiątym miejscu w kraju.

W końcu 2019 r. w większości powiatów województwa pomorskiego również odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych, w tym największy w powiecie malborskim i w Sopocie (po 22,3%). Jedynie w powiecie kwidzyńskim i lęborskim zarejestrowano więcej osób bezrobotnych niż w końcu 2018 r. (odpowiednio wzrost o 2,1% i 1,8%).

W Gdańsku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2019 r. wyniosła 5,9 tys. i zmniejszyła się o 9,4% w porównaniu z 2018 r. (spadek odnotowano również w stosunku do 2010 r. o 45,4%). Analizując miasta wojewódzkie, największy spadek bezrobotnych zarejestrowanych w porównaniu z 2018 r. odnotowano w Katowicach (o 37,6%), a najmniejszy w Rzeszowie (o 5,9%).

W końcu grudnia 2019 r. prawa do zasiłku nie posiadało 34,3 tys. (81,9%) bezrobotnych zarejestrowanych w województwie pomorskim (w kraju odpowiednio: 723,9 tys. osób i 83,6%), mniej niż w końcu 2018 r. i w końcu 2010 r. odpowiednio o 8,9% i o 59,0%.

Największy udział osób bezrobotnych nieposiadających prawa do zasiłku zanotowano w powiecie chojnickim (86,3%), a najmniejszy w powiecie bytowskim (74,2%).

Również w Gdańsku większość zarejestrowanych w 2019 r. osób bezrobotnych pozostawało bez prawa do zasiłku – 5,1 tys. (85,4% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych). Udział tej kategorii bezrobotnych zwiększył się w stosunku do 2018 r. o 0,2 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. o 4,7 p.proc.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie w 2019 r. w poszczególnych miesiącach była niższa niż w analogicznych miesiącach 2018 r. i na koniec grudnia 2019 r. ukształtowała się na poziomie 4,4% (niższym o 0,5 p.proc. niż w 2018 r. i o 7,9 p.proc. niż w 2010 r.). Wskaźnik ogólnokrajowy wyniósł 5,2% i był niższy o 0,6 p.proc. od poziomu z 2018 r. i o 7,2 p.proc. w porównaniu z 2010 r. Pod względem najniższej wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w 2019 r. na pierwszej pozycji w kraju znalazło się województwo wielkopolskie (2,8%), a województwo pomorskie uplasowało się na czwartej pozycji (na równi z województwem mazowieckim). W skali roku stopa bezrobocia zmniejszyła się we wszystkich województwach – najbardziej w województwie warmińsko-mazurskim o 1,4 p.proc., a najmniej w województwie świętokrzyskim i wielkopolskim po 0,4 p.proc.

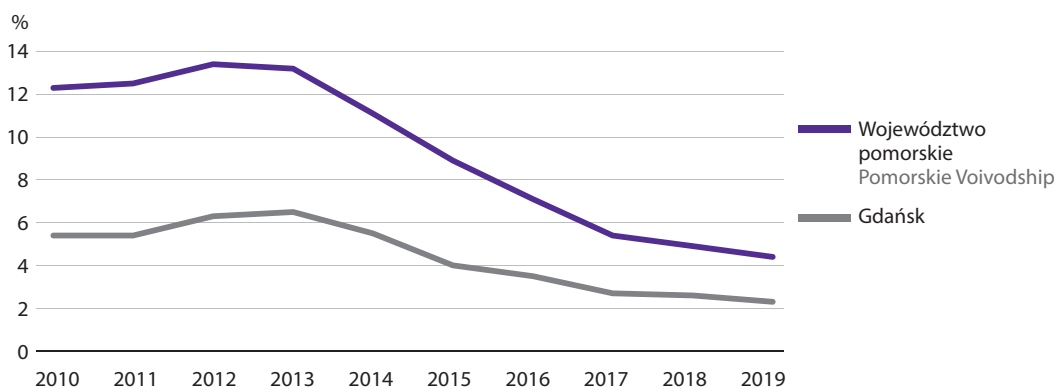
Stopa bezrobocia zmniejszyła się w większości powiatów, a w największym stopniu w powiecie malborskim (o 2,7 p.proc.) i nowodworskim (o 1,7 p.proc.). Natomiast w powiecie kwidzyńskim i lęborskim pozostała na niezmiennym w stosunku do grudnia 2018 r. poziomie (odpowiednio 5,5% i 8,8%). Nadal obserwowano dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie. Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością tego wskaźnika w powiatach wyniosła 10,1 p.proc. Najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w powiecie nowodworskim (11,5%), natomiast najniższą w Sopocie (1,4%).

W Gdańsku stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 2,3% i była niższa o 0,3 p.proc. od zanotowanej w 2018 r. i o 3,1 p.proc. niż w 2010 r. W miastach wojewódzkich stopa bezrobocia kształtowała się w granicach od 1,0% w Katowicach do 5,4% w Białymstoku.

Wykres 31. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 grudnia

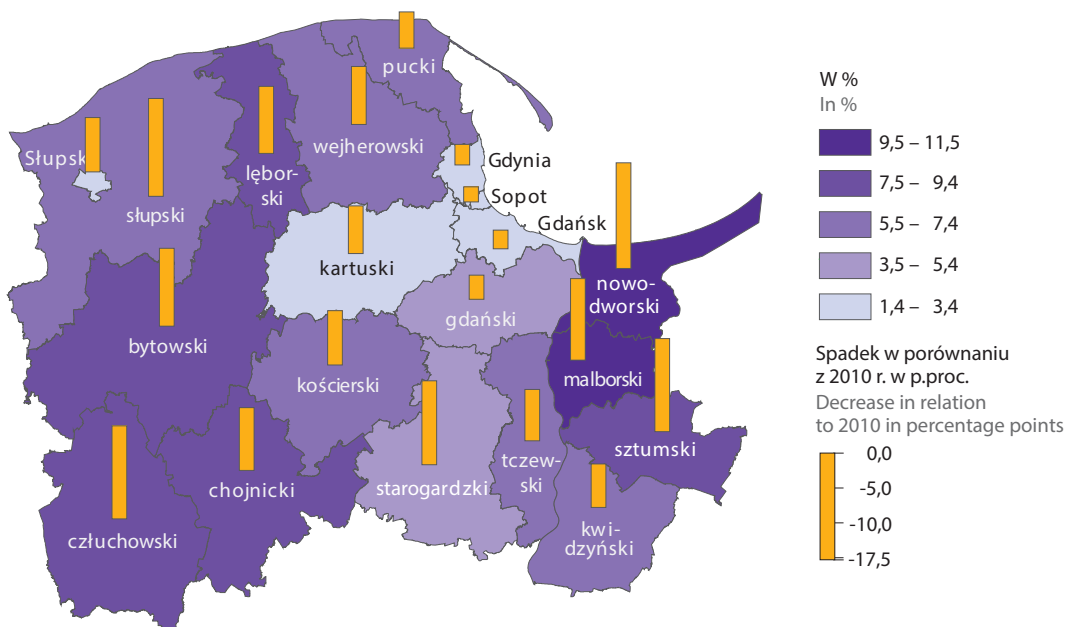
Chart 31. Registered unemployment rate
As of 31 December

Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 26. Registered unemployment rate in 2019
As of 31 December

W 2019 r. w urzędach pracy województwa pomorskiego zarejestrowano 83,8 tys. osób bezrobotnych, o 14,3% mniej niż przed rokiem i o 53,1% mniej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio 1496,5 tys., mniej o 10,0% i o 50,8%). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich udział na koniec 2019 r. w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszył się o 1,6 p.proc. w stosunku do grudnia 2018 r. i wyniósł 78,7%.

Z ewidencji bezrobotnych w województwie pomorskim w ciągu 2019 r. wyłączono 88,1 tys. osób, mniej niż w 2018 r. i 2010 r. odpowiednio o 13,1% i o 49,5% (w kraju odpowiednio 1599,0 tys., mniej o 9,9% i o 46,3%).

Główną przyczyną wyrejestrowania było podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych w województwie wykreślono 44,2 tys. osób wobec 51,1 tys. w 2018 r. (w kraju odpowiednio 794,6 tys. i 899,8 tys.). Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zmniejszył się w ujęciu rocznym o 0,2 p.proc. do 50,2% (w kraju spadek o 1,0 p.proc. do 49,7%).

W województwie pomorskim struktura bezrobotnych zarejestrowanych w końcu 2019 r. była zbliżona do obserwowanej w poprzednich latach. Wśród osób bezrobotnych przeważały kobiety (26,3 tys.), jednak w porównaniu z 2018 r. ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszył się o 0,4 p.proc. do 62,8% (w kraju odpowiednio spadek o 0,7 p.proc. do 55,3%).

W 2019 r. w większości województw w kraju w populacji bezrobotnych zarejestrowanych więcej było kobiet niż mężczyzn, przy czym w województwie pomorskim udział ich był największy. Jedynie w województwie podlaskim kobiety stanowiły mniejszość (47,5%).

Również we wszystkich powiatach województwa pomorskiego bezrobotne kobiety stanowiły liczniejszą grupę niż bezrobotni mężczyźni. Największy ich udział w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w powiecie sztumskim (77,0%), a najmniejszy w Sopocie (50,9%). W porównaniu z 2018 r. udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszył się w większości powiatów (w największym stopniu w Słupsku o 3,0 p.proc.), w powiecie gdańskim i nowodworskim pozostał na niezmiennym poziomie, a w pozostałych powiatach zwiększył się (najbardziej w powiecie kartuskim o 2,1 p.proc.).

W Gdańsku udział kobiet w populacji bezrobotnych zarejestrowanych w 2019 r. wyniósł 57,6% i był największy wśród miast wojewódzkich w kraju (najmniejszy udział odnotowano w Kielcach – 47,2%).

Większość bezrobotnych zarejestrowanych osób to mieszkańcy miast. W 2019 r. w województwie pomorskim ich udział wyniósł 55,1% (w kraju – 53,2%) i w porównaniu z 2018 r. zmniejszył się o 0,4 p.proc. (w kraju spadek o 0,6 p.proc.).

Województwem o największym udziale mieszkańców miast w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych było województwo śląskie (75,4%). Jedynie w pięciu województwach odnotowano przewagę osób zamieszkałych na wsi, a w największym stopniu w województwie podkarpackim (62,8%).

Biorąc pod uwagę wiek, bezrobocie rejestrowane od wielu lat dotyczy przede wszystkim ludzi młodych. W końcu grudnia 2019 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych zarejestrowanych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (w województwie pomorskim – 12,1 tys., w kraju – 236,6 tys.), jednak ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszył się w porównaniu z 2018 r. zarówno w województwie, jak i w kraju o 0,7 p.proc. (w województwie do 28,9%, a w kraju do 27,3%). Natomiast w stosunku 2010 r. w województwie pomorskim udział ten zwiększył się o 0,4 p.proc., a w kraju zmniejszył się o 1,9 p.proc. Największy udział bezrobotnych osób w wieku 25-34 lata wystąpił w województwie lubelskim (29,9% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych), a najmniejszy w województwie łódzkim (24,3%).

Analizując tę grupę wiekową w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego, największy jej udział odnotowano w powiecie bytowskim (32,6%, wzrost o 1,1 p.proc. w stosunku do 2018 r.), a najmniejszy w powiecie puckim (22,2%, spadek o 2,6 p.proc. w stosunku do 2018 r.).

W Gdańsku udział bezrobotnych osób w wieku 25-34 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 27,5% i był jednym z większych spośród miast wojewódzkich w kraju (największy w Rzeszowie – 28,8%, a najmniejszy w Łodzi – 19,7%).

Osób bezrobotnych z najmłodszej grupy wiekowej (18-24 lata) zarejestrowano w 2019 r. w województwie pomorskim 5,7 tys., a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w województwie zwiększył się o 0,1 p.proc. w stosunku do 2018 r. i wyniósł 13,7% (w kraju wzrost o 0,1 p.proc. do 12,3%).

Największy udział bezrobotnych osób do 25 roku życia odnotowano w województwie lubelskim (14,6% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych), a najmniejszy w województwie dolnośląskim (9,6%).

Wśród powiatów województwa pomorskiego największy udział tej grupy wiekowej w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w powiecie kartuskim – 22,0% (spadek o 0,6 p.proc. w stosunku do 2018 r.), a najmniejszy w Sopocie – 4,1% (spadek o 1,7 p.proc. w stosunku do 2018 r.).

Udział bezrobotnych osób w wieku 18-24 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w Gdańsku wyniósł 6,4% i był niższy o 0,5 p.proc. niż w 2018 r. i o 7,6 p.proc. niż w 2010 r. Wśród miast wojewódzkich najwyższy udział odnotowano w Olsztynie (8,6%), a najniższy w Warszawie (4,2%).

Osoby w wieku 55 lat i więcej stanowiły 16,7% (7,0 tys. osób) bezrobotnych zarejestrowanych w 2019 r. w województwie (w kraju – 18,2%), o 0,3 p.proc. mniej niż w 2018 r. i o 6,5 p.proc. więcej niż w 2010 r.

Największy udział bezrobotnych osób z tej grupy wiekowej wystąpił w województwie dolnośląskim (21,6% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych), a najmniejszy w województwie lubelskim (15,2%).

Natomiast w powiatach województwa pomorskiego największy udział osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej odnotowano w Sopocie (22,7%; spadek o 0,7 p.proc. w stosunku do 2018 r.), a najmniejszy w powiecie sztumskim (11,3%; spadek o 1,5 p.proc. w porównaniu z 2018 r.).

W Gdańsku bezrobotnych osób w wieku 55 lat i więcej było 1,2 tys., tj. 19,4% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w 2018 r. – 19,8%, a w 2010 r. – 15,3%). Wśród miast wojewódzkich Szczecin był miastem, w którym zaobserwowano najwyższy udział bezrobotnych osób z tej grupy wiekowej (26,2%), natomiast najniższy udział odnotowano w Toruniu (16,8%).

Uwzględniając staż pracy, w województwie pomorskim największe trudności ze znalezieniem pracy w 2019 r. miały osoby ze stażem 1-5 lat oraz do 1 roku, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł odpowiednio 26,2% i 19,4% (w kraju odpowiednio 25,2% i 19,8%). W porównaniu z 2018 r. liczba osób ze stażem 1-5 lat zmniejszyła się o 6,1%, a w porównaniu z 2010 r. o 56,4% (w kraju spadek odpowiednio o 7,6% i 50,0%). Zmniejszyła się również liczba osób ze stażem do 1 roku odpowiednio o 8,3% i 44,6% (w kraju odpowiednio o 9,9% i 42,0%).

W 2019 r. większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy stanowiły osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. W województwie pomorskim dwie najliczniejsze grupy to osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (26,4%; w kraju – 26,5%) oraz zasadnicze zawodowe (25,2%; w kraju – 25,5%). Wykształcenie policealne i średnie zawodowe posiadało 20,5% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w kraju – 22,1%). Problemy na rynku pracy miały również osoby z wyższym wykształceniem, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 14,9% (w kraju – 14,4%) i choć w stosunku do 2018 r. zmniejszył się o 0,4 p.proc., to w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 6,1 p.proc. Najmniej osób bezrobotnych legitymowało się świadectwem ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej – 13,0% (w kraju – 11,4%).

W 2019 r. w większości województw wśród bezrobotnych zarejestrowanych przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (największy udział odnotowano w województwie zachodniopomorskim – 32,9%) oraz zasadniczym zawodowym (największy udział w województwie wielkopolskim – 28,7%).

W większości miast wojewódzkich sytuacja przedstawiała się nieco odmiennie, ponieważ najliczniejszą grupę osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2019 r. stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (z wyjątkiem Bydgoszczy, Łodzi i Katowic). Jednak podobnie, jak na poziomie województw, najmniej liczną populacją były osoby bezrobotne, które ukończyły szkoły średnie ogólnokształcące (z wyjątkiem Warszawy). W Gdańsku najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie wyższe – 30,4% (wzrost o 1,8 p.proc. w stosunku do 2018 r. i o 10,5 p.proc. w stosunku do 2010 r.), a najmniej wykształcenie średnie ogólnokształcące – 13,9% (spadek o 0,4 p.proc. w stosunku do 2018 r. i wzrost o 0,9 p.proc. w porównaniu z 2010 r.).

W 2019 r. w województwie pomorskim zarejestrowanych było 1,6 tys. (3,8%) bezrobotnych absolwentów (w kraju odpowiednio 32,4 tys. i 3,7%), a ich liczba w skali roku zmniejszyła się o 6,0% (w kraju o 6,4%). Najwyższy udział zarejestrowanych absolwentów odnotowano w województwie małopolskim (4,9%), a najniższy w województwie zachodniopomorskim (2,5%).

Długotrwale bezrobotni zarejestrowani to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

W końcu grudnia 2019 r. w województwie pomorskim liczba bezrobotnych zarejestrowanych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy była niższa niż rok wcześniej o 9,6% i wyniosła 34,0 tys. osób (w kraju odpowiednio spadek o 11,7%, 722,1 tys. osób). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, których udział wyniósł 42,3% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w kraju – 49,9%), co oznacza spadek o 1,2 p.proc. w stosunku do 2018 r. (w kraju spadek o 2,5 p.proc.). Odnotowano również spadek udziału osób do 30 roku życia o 0,3 p.proc. do 28,3% (w kraju spadek o 0,3 p.proc. do 25,7%) oraz udziału osób powyżej 50 roku życia – o 0,2 p.proc. do 25,2% (w kraju wzrost o 0,1 p.proc. do 27,2%). Zwiększył się natomiast udział osób bezrobotnych niepełnosprawnych o 0,4 p.proc. do 8,6% (w kraju wzrost o 0,3 p.proc. do 6,6%).

W 2019 r. pracodawcy z terenu województwa pomorskiego zgłosili do urzędów pracy 96,3 tys. ofert pracy, o 11,2% mniej niż przed rokiem. Oferty z sektora prywatnego stanowiły 91,6% ogólnej liczby ofert zgłoszonych w województwie. Spośród wszystkich ofert pracy 5,2% dotyczyło stażu, 2,2% skierowanych było do osób niepełnosprawnych, a jedynie 0,1% – do osób, które w okresie ostatnich 12 miesięcy ukończyły naukę (absolwentów). W końcu 2019 r. w województwie pomorskim na jedną ofertę pracy przypadło 15 osób zarejestrowanych jako bezrobotne (w kraju 18 osób). Wśród województw najwięcej bezrobotnych na jedną ofertę pracy na koniec grudnia 2019 r. przypadło w województwie podkarpackim (75 osób), a najmniej w województwie śląskim (8 osób).

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

W październiku 2018 r. środkowe miesięczne wynagrodzenie brutto (mediana) w województwie pomorskim było wyższe niż w skali kraju oraz wyższe niż w październiku 2016 r. i 2014 r.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie pomorskim w 2019 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż w 2018 r.

W województwie pomorskim w 2019 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów ukształtowała się na poziomie wyższym niż rok wcześniej. Odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wzrost wielkości świadczeń wypłacanych rolnikom indywidualnym był wyższy, niż świadczeń z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.

Według wyników badania struktury wynagrodzeń według zawodów przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto za październik 2018 r. w województwie pomorskim wyniosło 5035,26 zł (w Polsce – 5003,78 zł) i wzrosło zarówno w porównaniu z analogicznym okresem 2016 r., jak i 2014 r. (odpowiednio o 14,0% i o 21,2%). W województwie pomorskim pracownicy otrzymujący przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyższe niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto dla Polski stanowili 36,0% ogólnej liczby zatrudnionych.

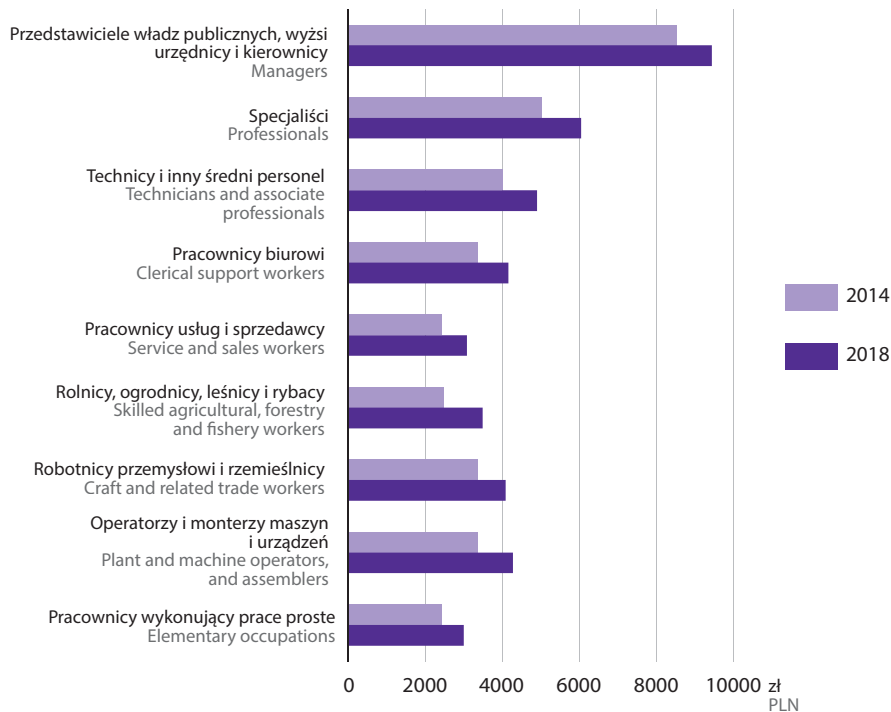
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mężczyzn ukształtowało się na poziomie 5511,60 zł, co oznacza, że było wyższe o 20,2% od przeciętnego wynagrodzenia kobiet, które wyniosło 4585,21 zł. W skali kraju różnica między przeciętnymi wynagrodzeniami mężczyzn i kobiet była nieznacznie niższa niż w województwie pomorskim i wyniosła 19,9%.

Połowa zatrudnionych pracowników w województwie pomorskim w październiku 2018 r. otrzymała wynagrodzenie brutto (środkowe miesięczne wynagrodzenie brutto – mediana) w wysokości do 4219,60 zł wobec 3611,00 zł w analogicznym okresie 2016 r. i 3406,69 zł w 2014 r. Środkowe miesięczne wynagrodzenie w województwie pomorskim było o 815,66 zł niższe niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto. W skali kraju wartość środkowego miesięcznego wynagrodzenia była niższa o 3,0% niż w województwie pomorskim i wyniosła 4094,98 zł.

W październiku 2018 r. w województwie pomorskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyższe niż średnia dla Polski otrzymywali przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (o 88,4%) oraz specjaliści (o 20,7%). W pozostałych grupach zawodów przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ukształtowały się na poziomie niższym niż średnia krajowa, przy czym najniższe odnotowano wśród pracowników wykonujących prace proste (o 40,1% niższe niż średnia dla Polski) oraz wśród pracowników usług i sprzedawców (niższe o 38,4%).

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów – realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

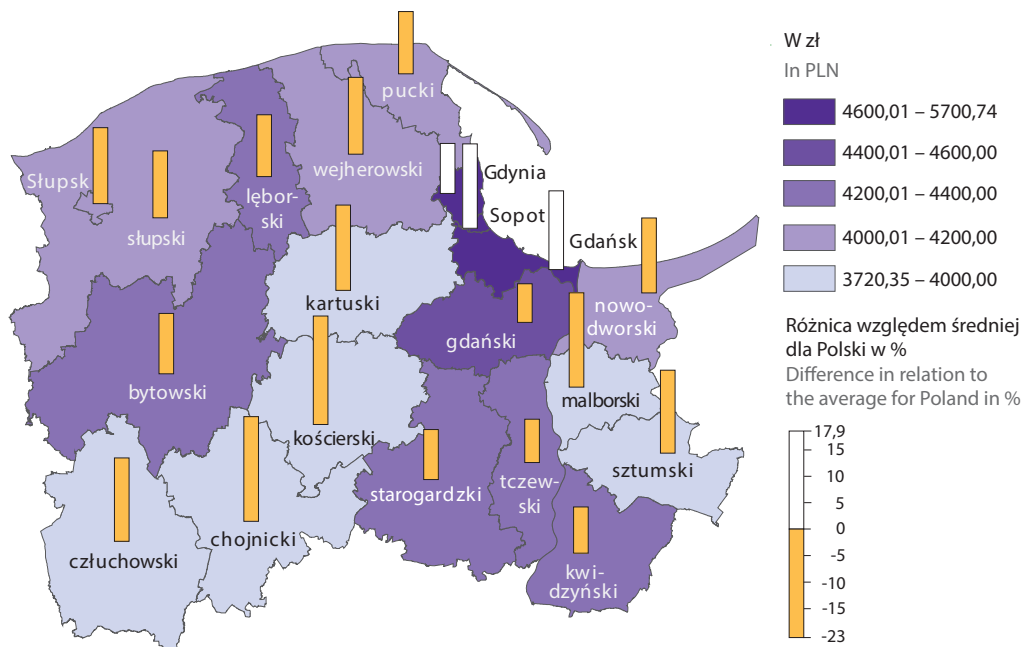
Wykres 32. Przeciętne wynagrodzenia brutto^a według grup zawodów za październik
 Chart 32. Average gross wages and salaries^a by occupational groups for October

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

W 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w województwie pomorskim wyniosło 4794,74 zł, o 0,8% mniej niż średnia w kraju. W porównaniu z 2017 r. wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto odnotowano we wszystkich powiatach województwa pomorskiego – najwyższy w powiecie bytowskim (o 10,4%), a najniższy w powiecie tczewskim (o 3,5%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto przewyższające średnią krajową odnotowano w Sopocie, Gdańsku i Gdyni.

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2018 r.Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2018

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2019 r. w województwie pomorskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5282,31 zł i w skali roku wzrosło o 7,4% (w 2018 r. odnotowano wzrost o 6,4%). W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 5169,06 zł, co oznacza wzrost o 6,5% w skali roku (w 2018 r. wzrost o 7,1%). Pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. województwo pomorskie uplasowało się na czwartym miejscu w kraju po województwach mazowieckim, dolnośląskim i śląskim.

W 2019 r. w województwie pomorskim wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w porównaniu z 2018 r. odnotowano m.in. w pozostałej działalności usługowej (o 11,3%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 10,3%), w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 9,6%), w transporcie i gospodarce magazynowej (o 7,5%), w informacji i komunikacji (o 7,4%), w przetwórstwie przemysłowym (o 7,2%) oraz w działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 7,0%).

W 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyższe od średniej wojewódzkiej odnotowano m.in. w sekcjach: informacja i komunikacja (o 66,5%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 44,6%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 31,7%) oraz transport i gospodarka magazynowa (o 2,9%).

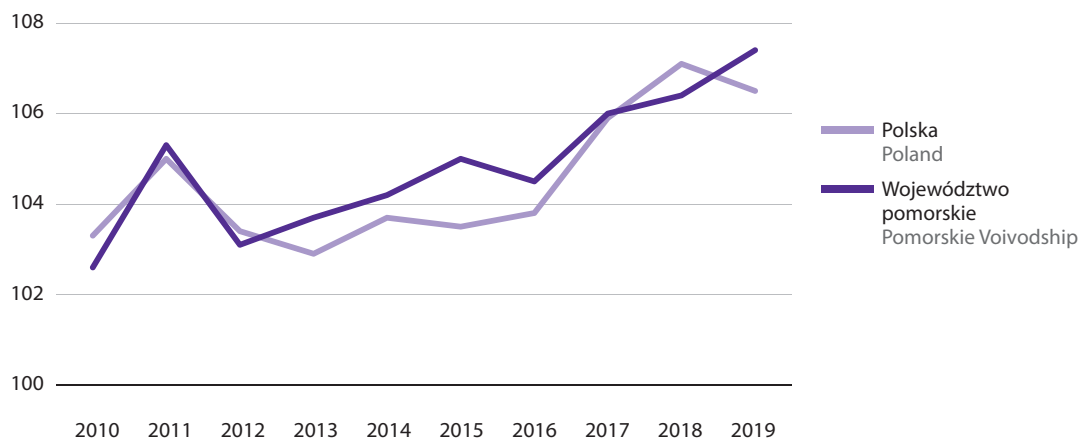
Tablica 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

Table 12. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	3388,40	4171,76	4916,59	5282,31	Average monthly gross wages and salaries in PLN
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100)	98,7	101,2	101,3	102,2	Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland = 100)

Wykres 33. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw rok poprzedni = 100

Chart 33. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector previous year = 100

W 2019 r. w województwie pomorskim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 476,5 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem o 6,0 tys. osób (o 1,3%) oraz wyższa w stosunku do 2010 r. o 20,9 tys. osób (o 4,6%). W kraju świadczenia otrzymało przeciętnie 8872,9 tys. osób, o 0,8% więcej niż w roku poprzednim.

W 2019 r. emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie pomorskim otrzymało 440,5 tys. osób (wzrost o 1,6% w stosunku do 2018 r.). Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych stanowili emeryci (74,7% ogólnej liczby świadczeniobiorców z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych), a najmniejszą – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (8,9%). W porównaniu z 2018 r. zwiększyła się przeciętna liczba emerytów (o 3,4%). Zmniejszyła się natomiast zarówno przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 7,4%), jak i liczba osób pobierających renty rodzinne (o 1,0%).

Emerytury i renty rolnicze w 2019 r. pobierało 36,0 tys. osób (o 2,4% mniej niż przed rokiem i o 15,3% mniej w stosunku do 2010 r.). W porównaniu z 2018 r. spadek liczby świadczeniobiorców zaobserwowano w przypadku osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 3,1%), osób pobierających emerytury (o 2,4%) oraz osób korzystających z rent rodzinnych (o 0,7%). Podobnie jak w przypadku świadczeń wypłacanych z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, wśród rolników indywidualnych korzystających ze świadczeń społecznych również dominowali emeryci – ich udział wyniósł 74,1%. Najniższy udział stanowiły natomiast osoby pobierające renty rodzinne – 4,5%.

W 2019 r. w województwie pomorskim przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2236,73 zł i była wyższa o 4,8% w porównaniu z 2018 r. (w kraju odpowiednio 2264,06 zł, wzrost o 4,7%). To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych kształtowało się na poziomie 1302,18 zł, co oznacza wzrost o 5,1% w skali roku (w kraju odpowiednio 1291,86 zł, wzrost o 5,3%).

Tendencję wzrostową przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju. W szybszym tempie rosła przeciętna miesięczna emerytura i renta wypłacana rolnikom indywidualnym niż to samo świadczenie wypłacane z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w 2019 r. w województwie pomorskim różnica ta wyniosła 0,3 p.proc.). Rozpatrując poszczególne kategorie świadczeń, największy wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto zarówno w województwie, jak i w kraju odnotowano w przypadku renty rodzinnej wypłacanej rolnikom indywidualnym – wzrost odpowiednio o 7,7% i 7,9%.

W 2019 r. pod względem wysokości przeciętnej emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych województwo pomorskie plasowało się na czwartym miejscu w kraju i na siódmym pod względem wysokości przeciętnej świadczenia wypłacanego rolnikom indywidualnym.

Tablica 13. Świadczenia społeczne

Table 13. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	455,6	448,8	470,5	476,5
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1580,15	1955,84	2133,79	2236,73
w tym emerytura of which retirement pay	1686,89	2066,78	2226,95	2323,49
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	955,08	1186,54	1239,00	1302,18
w tym emerytura of which retirement pay	1019,37	1232,81	1259,36	1319,37

Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego) gospodarstwa domowego, bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów, bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek. Przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Od 2000 r. obserwowany jest systematyczny wzrost (za wyjątkiem lat 2014-2015) przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym. W 2018 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie pomorskim wyniósł 1737,54 zł i był wyższy od krajowego o 44,08 zł, co plasowało województwo pomorskie na czwartym miejscu w kraju po województwie mazowieckim, śląskim i dolnośląskim. W porównaniu z 2017 r. wartość tego dochodu na 1 osobę w województwie pomorskim zwiększyła się o 5,4% (w kraju o 6,0%), natomiast w stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost o 38,3% (w kraju o 41,0%).

Tablica 14. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny

Table 14. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1256,79	1380,92	1649,04	1737,54	1693,46
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1212,87	1339,14	1602,35	1681,85	1643,14

Zasięg ubóstwa – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Granica ubóstwa skrajnego ustalana jest na podstawie minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

Tablica 15. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych

Table 15. Poverty rates in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of all persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	20,1	16,8	9,7	8,3	14,2
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	9,8	13,6	8,5	6,4	10,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	7,1	8,6	3,0	2,0	5,4

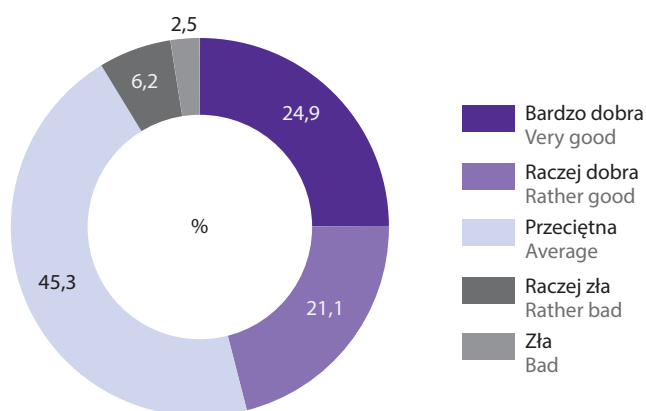
Ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym i ze względów praktycznych pojęcie ubóstwa ograniczone zostało w niniejszym opracowaniu do wymiaru ekonomicznego. W celu wyodrębnienia osób ubogich wyznaczono krytyczny poziom dochodów zwany granicą ubóstwa. Do oceny zasięgu ubóstwa według Badania Budżetów Gospodarstw Domowych wykorzystuje się prosty miernik zwany stopą ubóstwa lub wskaźnikiem zasięgu ubóstwa.

W województwie pomorskim w 2018 r. poniżej relatywnej granicy ubóstwa w gospodarstwach domowych żyło 8,3% osób (mniej niż w 2017 r. i w 2010 r. odpowiednio o 1,4 p.proc. i o 11,8 p.proc.) i był to najniższy wskaźnik w kraju (najwyższy odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim – 22,4%). W kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 14,2% (13,4% w 2017 r. i 17,4% w 2010 r.).

W 2018 r. udział osób żyjących w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od „ustawowej” granicy ubóstwa wyniósł 6,4% i w porównaniu z 2017 r. był niższy o 2,1 p.proc., a w stosunku do 2010 r. niższy o 3,4 p.proc. W Polsce wskaźnik ten zwiększył się w skali roku o 0,2 p.proc. do wartości 10,9%, natomiast w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 3,5 p.proc. Województwo pomorskie znalazło się na trzecim miejscu w kraju. „Ustawowa” granica ubóstwa była zróżnicowana pod względem regionalnym – od 5,4% w województwie zachodniopomorskim do 18,9% w województwie warmińsko-mazurskim.

Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 r. w województwie pomorskim zmniejszył się w stosunku do 2017 r. o 1,0 p.proc. i wyniósł 2,0%, podczas gdy w kraju zwiększył się o 1,1 p.proc. do wartości 5,4% (w porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek zarówno w województwie, jak i w kraju odpowiednio o 5,1 p.proc. i 0,4 p.proc.). Pod względem wysokości tego wskaźnika województwo pomorskie znalazło się na drugim miejscu w kraju. Stopa ubóstwa skrajnego w poszczególnych województwach wahała się od 1,8% w województwie zachodniopomorskim do 9,6% w województwie warmińsko-mazurskim.

Wykres 34. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.
Chart 34. Subjective evaluation of material situation of household in 2018

W 2018 r. najwięcej mieszkańców województwa pomorskiego (45,3%) oceniło sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego jako „przeciętna” (w 2017 r. – 48,7%). Oceny skrajne „bardzo dobra” i „zła” sytuacji materialnej gospodarstw domowych zostały wystawione przez odpowiednio 24,9% i 2,5% mieszkańców (w 2017 r. odpowiednio 19,1% i 3,6%). W kraju również najwięcej osób (47,9%) oceniło sytuację materialną gospodarstwa domowego jako „przeciętna” (w 2017 r. – 51,6%), a jako „bardzo dobra” i „zła” odpowiednio 20,9% i 1,9% mieszkańców (w 2017 r. odpowiednio 15,7% i 2,8%).

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

W 2018 r. kontynuowano realizowanie rozpoczętego w kwietniu 2016 r. programu „Rodzina 500 plus”, kierowanego do rodzin naturalnych, a także do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. W 2018 r. świadczeniem objęto mniejszą liczbę dzieci niż rok wcześniej. Niższa była również kwota przeznaczona na świadczenia wychowawcze, dodatek wychowawczy oraz dodatek do zryczałtowanej kwoty.

Od 2010 r. świadczenia społeczne przekazuje się niemal corocznie coraz mniejszej liczbie osób. Niższa była również kwota wydatkowana na świadczenia.

Od 2014 r. utrzymuje się spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, jak i liczby gospodarstw domowych objętych pomocą.

Z roku na rok poprawia się sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3. W końcu 2018 r. w skali roku wzrosła zarówno liczba placówek, jak i liczba miejsc oraz dzieci przebywających w tych placówkach.

Świadczeniem wychowawczym wypłacanym w ramach programu „Rodzina 500 plus” w województwie pomorskim w 2018 r. objęto przeciętnie miesięcznie 237,9 tys. dzieci do 18 lat, o 4,2% mniej niż w 2017 r. Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1459,1 mln zł i były niższe o 3,5% niż w 2017 r. Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które wypłacano świadczenia wychowawcze w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wyniósł 52,1%. Wskaźnik wykazywał znaczne zróżnicowanie terytorialne, osiągając najwyższą wartość w powiecie kartuskim (67,6%) i kościerskim (65,5%), a najniższą w Sopocie (38,2%).

W 2018 r. z wsparcia w wysokości 500 zł miesięcznie w postaci dodatku wychowawczego przeciętnie miesięcznie korzystało 3,3 tys. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast dodatek do zryczałtowanej kwoty przeciętnie miesięcznie trafiał do 56 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Wydatki na te świadczenia wyniosły odpowiednio 19,9 mln zł oraz 322,2 tys. zł.

W 2018 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny oferujący rodzinom wielodzietnym (przynajmniej z trójką dzieci) system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej. W województwie pomorskim Kartę posiadało 36,8 tys. rodzin (32,4 tys. w 2017 r.). Największy udział rodzin posiadających Kartę wśród wszystkich rodzin z Kartą w całym województwie odnotowano w Gdańsku i powiecie kartuskim (po 12,9%) oraz w powiecie wejherowskim (12,1%), natomiast najniższy w Sopocie (0,9%) i powiecie nowodworskim (1,0%).

Tablica 16. Świadczenie wychowawcze
Table 16. Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1110836,0	1511370,5	1459058,2
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving child-raising benefit	160649	161032	153698
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received child-raising benefit	247957	248274	237896

^a W okresie kwiecień-grudzień.
a In the period April-December.

W 2018 r. w województwie pomorskim świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 80,1 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania (o 7,9 tys. osób mniej niż w 2017 r. i o 49,2 tys. osób mniej niż w 2010 r.). Osoby te wchodziły w skład 56,6 tys. rodzin, w których łącznie było 127,5 tys. osób. Przeliczając na 10 tys. ludności pomoc w 2018 r. została przyznana dla 344 osób (379 w 2017 r. i 570 w 2010 r.). W kraju wskaźnik ten był niższy i wyniósł 340 osób (373 w 2017 r. i 541 w 2010 r.).

Pomoc pieniężną stanowią m.in. różnego rodzaju zasiłki (stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców), natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in. posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W województwie pomorskim w 2018 r. świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji otrzymało 66,4 tys. osób (o 12,9% mniej niż w 2017 r. i o 37,4% mniej niż w 2010 r.). Zasiłki celowe przyznano dla 36,0 tys. osób, zasiłki stałe dla 17,2 tys. osób, a zasiłki okresowe dla 12,5 tys. osób. Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 43,6 tys. osób (o 6,9% mniej niż w 2017 r. i o 33,6% mniej niż w 2010 r.). Był to głównie posiłek (31,7 tys. osób), usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze (8,8 tys. osób), zapewnienie schronienia w noclegowniach, schroniskach i domach dla bezdomnych (2,4 tys. osób) oraz sprawienie pogrzebu (0,3 tys. osób).

W ramach pomocy społecznej organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zlecone), a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie (zadania własne oraz z zakresu administracji rządowej), na pomoc społeczną w 2018 r. wydano łącznie 235,3 mln zł (o 26,8 mln zł mniej niż w 2017 r. i o 3,0 mln zł mniej niż w 2010 r.). Na pomoc pieniężną przeznaczono 144,8 mln zł (o 33,6 mln zł mniej niż w 2017 r. i 27,5 mln zł mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 61,5% wydatkowanej kwoty ogółem. Z tego na zasiłki stałe przeznaczono 85,5 mln zł, na zasiłki celowe – 40,3 mln zł, a na zasiłki okresowe – 16,1 mln zł. W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 90,5 mln zł (o 6,8 mln zł więcej niż w 2017 r. i o 24,5 mln zł więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 38,5% ogółu wydatkowanej kwoty. Na usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze wydano 55,3 mln zł, na posiłek – 18,1 mln zł, na schronienie – 16,1 mln zł, a na sprawienie pogrzebu – 0,8 mln zł.

W województwie pomorskim w 2018 r. w przeliczeniu na jednego beneficjenta pomocy społecznej wydano 2936 zł, co było kwotą niższą o 42 zł niż rok wcześniej, a wyższą o 1094 zł niż w 2010 r. W kraju przeciętna wartość pomocy była niższa niż w województwie we wszystkich analizowanych latach i w 2018 r. wyniosła 2671 zł (więcej niż w 2017 r. i 2010 r. odpowiednio o 73 zł i 921 zł).

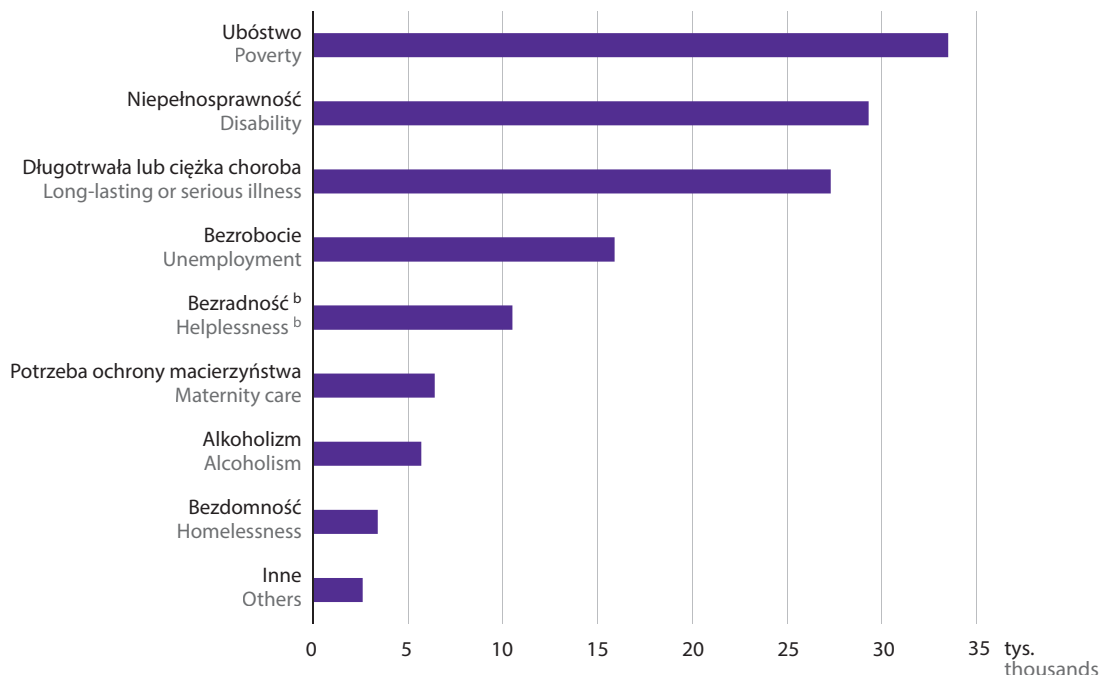
Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej
Table 17. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (real number of person total)	129337	109617	88003	80124
Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	238227,2	230353,7	262098,5	235268,2
pomoc pieniężna financial assistance	172234,6	156855,3	178380,6	144766,7
pomoc niepieniężna non-financial assistance	65992,7	73498,4	83717,8	90501,5
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	569,6	475,6	379,4	344,1

Jedna rodzina mogła uzyskać pomoc z kilku przyczyn. W województwie pomorskim w 2018 r. najczęściej pomoc społeczną przyznawano ze względu na: ubóstwo – 33,5 tys. rodzin (39,3 tys. w 2017 r.), niepełnosprawność – 29,3 tys. rodzin (odpowiednio 31,1 tys.) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę – 27,3 tys. rodzin (analogicznie jak w 2017 r.).

Wykres 35. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie ^a w 2018 r.

Chart 35. Reasons for granting social assistance to a family ^a in 2018

^a Na podstawie decyzji. ^b W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
^a Based on the decisions. ^b Care and education and household management problems.

Środowiskowa pomoc społeczna to świadczenia realizowane przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania (pobytu) świadczeniobiorcy. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej oraz osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.).

Środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana w województwie pomorskim w 2018 r. na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 53,7 tys. gospodarstw domowych i objęła 123,8 tys. beneficjentów (5,3% mieszkańców województwa). W porównaniu z 2017 r. liczba beneficjentów była niższa o 9,2%, a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 39,3%.

Odpowiednio zmniejszyły się także wskaźniki udziału beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców województwa. W 2018 r. zasięg korzystania z pomocy społecznej wyniósł 5,3%, o 0,6 p.proc. mniej niż w 2017 r. i o 3,7 p.proc. mniej niż w 2010 r. W kraju odnotowano zbliżoną wartość analizowanego wskaźnika – 5,1% w 2018 r. (o 0,6 p.proc. mniej niż w 2017 r. i o 3,6 p.proc. mniej niż w 2010 r.).

Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Table 18. Beneficiaries of community social assistance

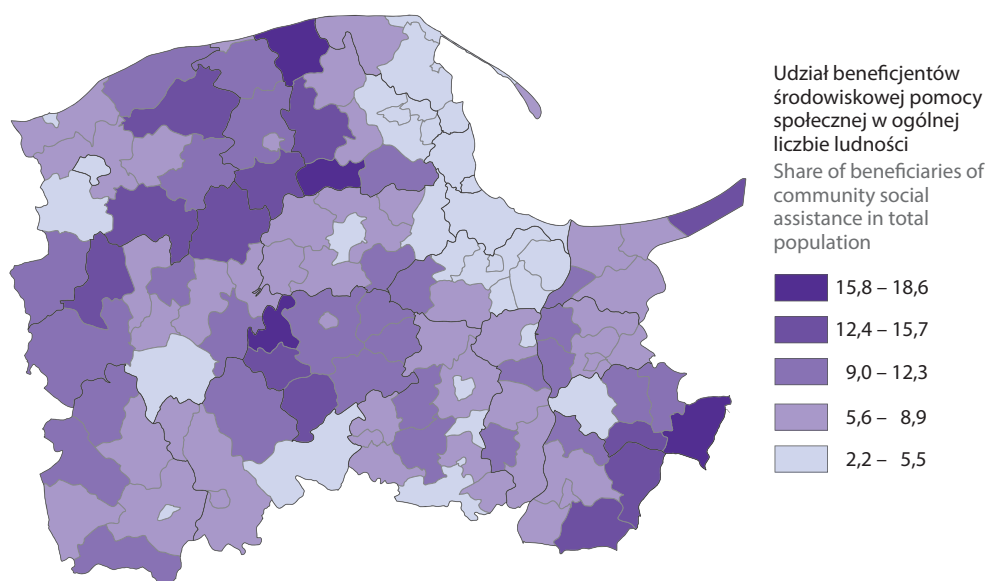
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance	71589	65498	57829	53718
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of community social assistance	204008	170374	136233	123756
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of community social assistance per 10 thousand population	898,4	739,2	587,3	531,5

Występuje duże regionalne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2018 r. najczęściej z pomocy społecznej korzystali mieszkańcy powiatów: kościerskiego (10,5% ogólnej liczby ludności powiatu), sztumskiego (9,1%) i bytowskiego (8,8%), a najrzadziej mieszkańcy Gdyni (2,3%), Gdańska (2,4%) i Sopotu (3,4%).

W 2018 r. zasięg beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gminach najczęściej kształtował się w przedziale 5-10% (47,2% wszystkich gmin województwa). Liczba gmin, w których udział ludności korzystającej z pomocy społecznej był mniejszy niż 5% wzrosła 5-krotnie w porównaniu z 2010 r. Jednocześnie niemal 2,5-krotnie zmniejszyła się liczba gmin, w których zasięg beneficjentów był większy niż 10%.

Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.

Map 28. Scope of use of community social assistance in 2018

Żłobek – instytucja wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w której sprawowana jest opieka nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, w wymiarze do 10 godzin względem każdego dziecka. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 326, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy instytucja wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w której sprawowana jest opieka nad dziećmi w wieku od ukończenia 1 roku życia dziecka, w wymiarze do 10 godzin względem każdego dziecka.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Na koniec 2018 r. w województwie pomorskim działały 272 placówki opieki nad dziećmi do lat 3 (o 30 więcej niż w 2017 r. i 241 więcej niż w 2011 r.). Łącznie placówki dysponowały 7,7 tys. miejsc (o 1,8 tys. miejsc więcej niż w 2017 r. i o 6,0 tys. więcej niż w 2011 r.). Najwięcej było żłobków (70,2%), których liczba wzrosła o 18, a liczba miejsc o 1,4 tys. w stosunku do 2017 r. W 2018 r. nie odnotowano oddziałów żłobkowych.

W województwie pomorskim w końcu 2018 r. na 1000 dzieci w wieku do lat 3 przypadało 97 miejsc w placówkach (w 2017 r. – 76). W kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 118 (odpowiednio 93).

Tablica 19. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 19. Nurseries and children's clubs

As of 31 December

Wyszczególnienie	2011	2015	2017	2018	Specification
Żłobki	21	161	173	191	Nurseries
Oddziały żłobkowe	4	-	1	-	Nursery sections
Kluby dziecięce	6	53	68	81	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach	1650 ^a	4224	4893 ^a	6292	in nurseries
w klubach dziecięcych	91	786	1047	1433	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	3045 ^a	6330	7697 ^a	8881	in nurseries
w klubach dziecięcych	112	1006	1344	1721	in children's clubs

^a łącznie z oddziałami żłobkowymi.

^a Including nursery sections.

W 2018 r. w województwie pomorskim w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3 przebywało 10,6 tys. dzieci (o 1,6 tys. więcej niż w 2017 r. i o 7,4 tys. więcej niż w 2011 r.). Natomiast na koniec 2018 r. było to 6,7 tys. dzieci (o 1,2 tys. więcej niż w 2017 r. i o 5,0 tys. więcej niż w 2011 r.), wśród których dwulatki stanowiły ponad połowę podopiecznych – 52,4%, a dzieci które miały ukończony pierwszy rok życia – 41,5%. Najmniej było dzieci poniżej pierwszego roku życia (1,4%) oraz trzylatków (4,5%). Z placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 korzystały również dzieci w wieku 4 lat i więcej, jednak ich udział był niewielki i wyniósł 0,2%.

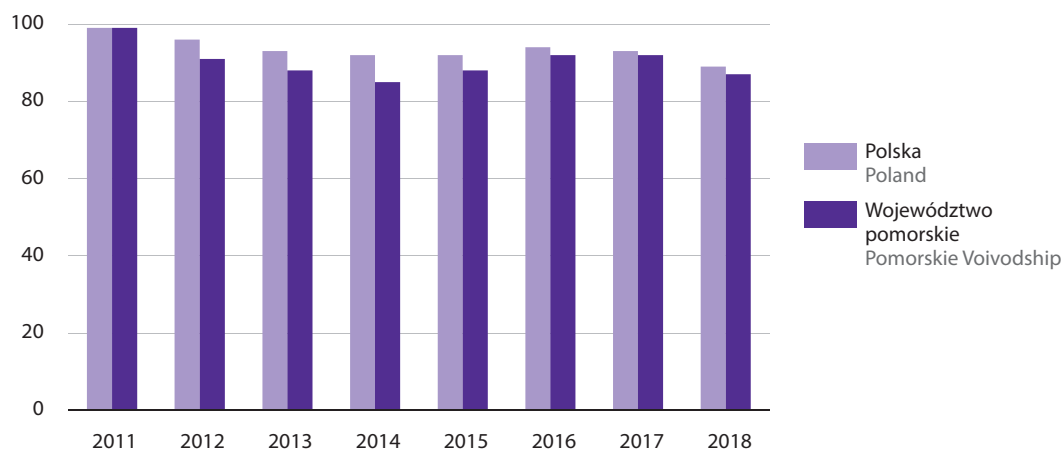
Liczba dzieci w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 wzrosła z 70 w końcu 2017 r. do 84 w końcu 2018 r. (w kraju wzrost odpowiednio z 86 do 105).

Wykres 36. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach ^a i klubach dziecięcych

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 36. Children below 3 years of age per 100 places in nurseries ^a and children's clubs

As of 31 December

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.

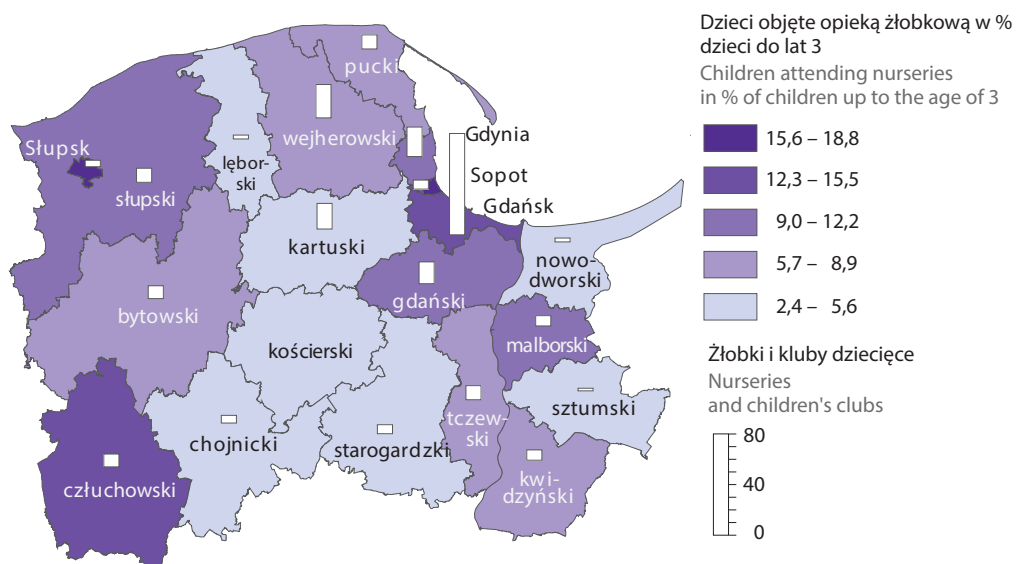
a Including nursery wards.

Analizując opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 na poziomie powiatów można zauważyć, że podobnie jak w 2017 r., najwięcej dzieci korzystało ze żłobków i klubów dziecięcych w Sopocie – 18,2% (w 2017 r. – 16,7%) i powiecie człuchowskim – 15,1% (odpowiednio 12,6%), a najmniej w powiecie lęborskim – 2,4% (w 2017 r. – 2,6%) i starogardzkim – 3,2% (odpowiednio 2,7%).

W 2018 r. w 45,5% gmin województwa pomorskiego działała placówka opieki nad dziećmi do lat 3 (analogicznie jak w 2017 r.).

Mapa 29. Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.

Map 29. Nurseries and children's clubs in 2018

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W 2018 r. w województwie pomorskim odnotowano wzrost liczby mieszkań w zasobach mieszkaniowych w stosunku do roku poprzedniego.

W skali roku odnotowano wzrost długości rozdzielczej sieci wodociągowej, długości sieci kanalizacyjnej oraz długości sieci gazowej. Przyrost długości sieci miał wpływ na wzrost zużycia wody w gospodarstwach domowych oraz zużycia gazu z sieci, a także więcej ścieków zostało odprowadzonych siecią kanalizacyjną.

Tablica 20. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Dwelling stocks

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Mieszkania Dwellings	781082	836573	863474	879231
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1,000 population	343,3	362,5	371,5	376,8
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,81	3,79	3,78	3,77
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	70,7	71,8	72,1	72,2
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,91	2,76	2,69	2,65

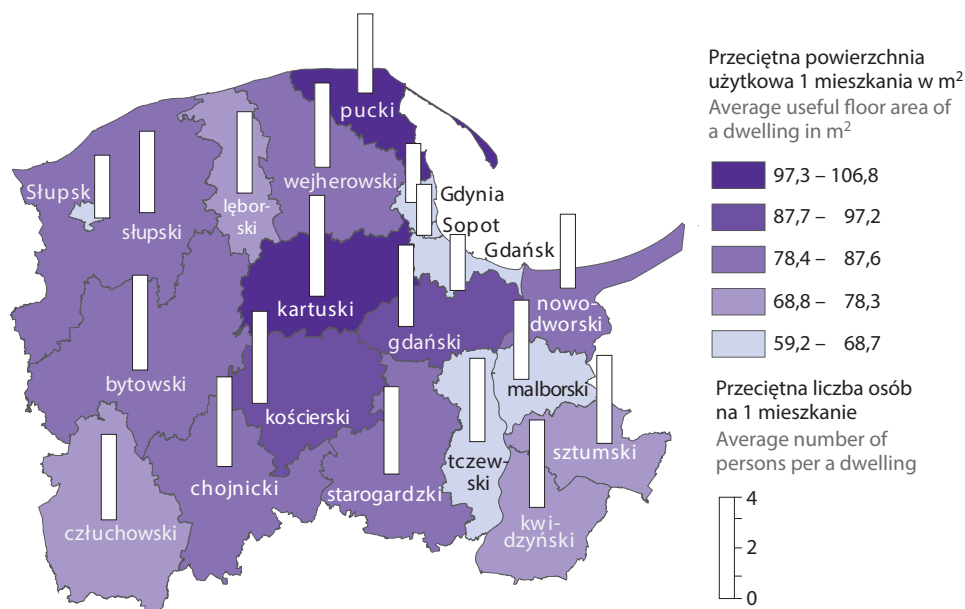
Zasoby mieszkaniowe województwa pomorskiego na koniec grudnia 2018 r. obejmowały 879,2 tys. mieszkań (o 1,8% więcej niż w 2017 r. i o 12,6% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,0% zasobów mieszkaniowych w Polsce. Na jedno mieszkanie przypadały średnio blisko 3 osoby, a przeciętna powierzchnia jednego mieszkania w zasobach mieszkaniowych to 72,2 m². Pod względem liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (376,8 mieszkań) województwo pomorskie znalazło się na siódmym miejscu w kraju. W 2018 r. w miastach znajdowało się 72,8% ogólnej liczby mieszkań, a ich liczba wzrosła o 10,8 tys. (o 1,7%) w stosunku do 2017 r. oraz o 62,9 tys. (10,9%) w stosunku do 2010 r. 99,3% wszystkich mieszkań było wyposażonych w wodociąg, 98,1% w ustęp, 95,9% w łazienkę, 54,5% w gaz z sieci, a 87,8% w centralne ogrzewanie.

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 30. Housing conditions of population in 2018

As of 31 December

W 2018 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie pomorskim wyniosła 16396,0 km (wzrost o 272,4 km w stosunku do 2017 r. i o 2232,8 km w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 5,3% długości sieci wodociągowej w kraju. Gęstość sieci wodociągowej w województwie pomorskim to 89,5 km/100 km² (w kraju – 98,4 km/100 km²), co uplasowało województwo pomorskie na ósmym miejscu w kraju. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 391,9 km/100 km², zaś na wsi 70,7 km/100 km².

Tablica 21. Wodociągi

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Water supply system

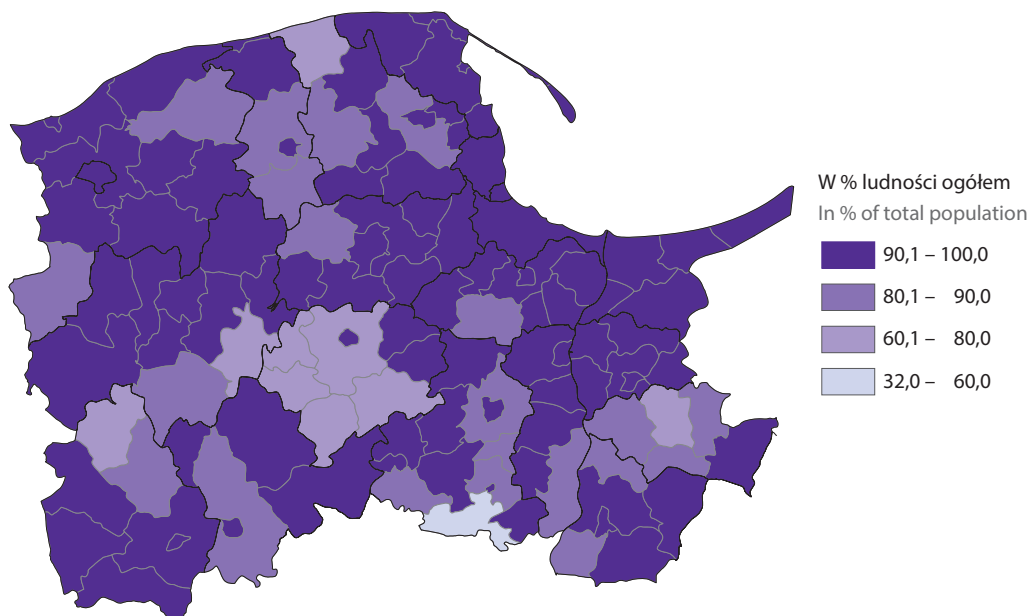
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	14163,2	15667,8	16123,6	16396,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	241441	281612	295622	305552
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	74,8	75,7	77,9	82,0

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r. stanowiła 96,4% mieszkańców województwa pomorskiego, o 0,1 p.proc. więcej niż w 2017 r. oraz o 3,7 p.proc. więcej niż w 2010 r. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 98,8% (o 0,9 p.proc. więcej niż w 2010 r.), a na wsi – 92,3% (o 9,8 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W Polsce 92,1% ludności korzystało z sieci wodociągowej (w miastach 96,6%, a na wsi 85,3%), co stanowiło wzrost o 4,7 p.proc. w stosunku do 2010 r. (w miastach wzrost o 1,3 p.proc., a na wsi o 10,1 p.proc.).

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.

Map 31. Population using water supply system in 2018

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosła 10932,0 km (wzrost o 232,1 km w stosunku do 2017 r. i o 3152,8 km w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 6,8% długości sieci kanalizacyjnej w kraju. Gęstość sieci kanalizacyjnej w województwie pomorskim to 59,7 km/100 km² (w kraju – 51,4 km/100 km²), co uplasowało województwo pomorskie na czwartym miejscu w Polsce. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 344,8 km/100 km², zaś na wsi 42,0 km/100 km².

Tablica 22. Kanalizacja

Stan w dniu 31 grudnia

Table 22. Sewage system

As of 31 December

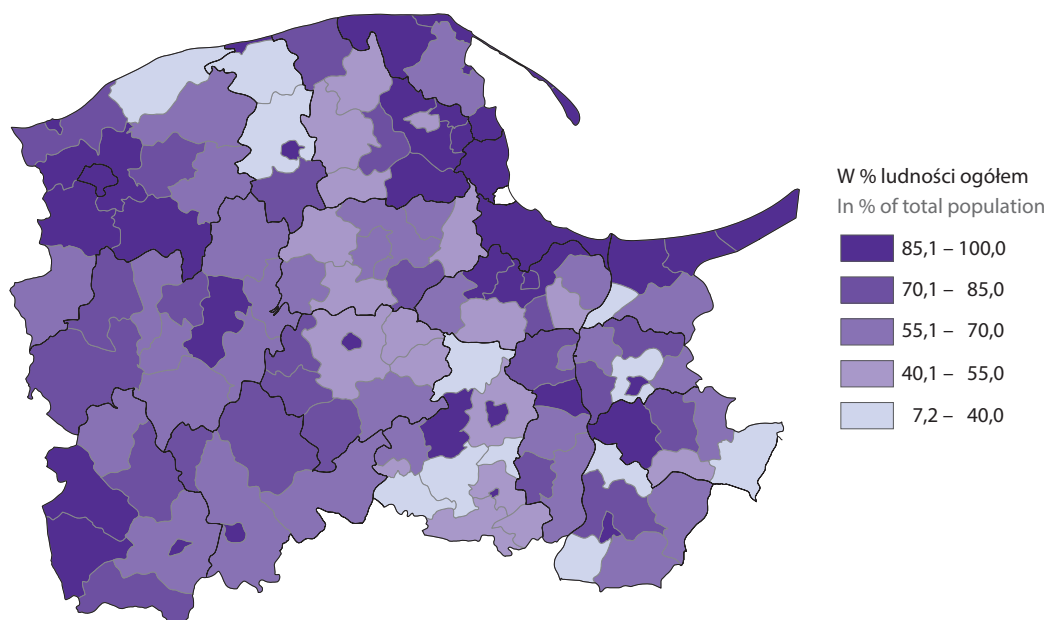
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	7779,2	10306,0	10699,9	10932,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	158359	196749	206703	209485
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	80,3	81,3	86,6	89,0
w tym oczyszczone of which treated	80,3	81,3	86,6	88,9

^a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w województwie pomorskim w 2018 r. stanowiła 83,1% (analogicznie, jak w 2017 r. i o 7,7 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 95,0% (o 1,6 p.proc. więcej niż w 2010 r.), a na wsi 62,4% (o 21,8 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W kraju 70,8% ludności korzystało z sieci kanalizacyjnej (w miastach 90,3%, a na wsi 41,3%), co oznacza wzrost w porównaniu z 2010 r. o 8,8 p.proc. (w miastach wzrost o 4,2 p.proc., a na wsi o 16,5 p.proc.).

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.

Map 32. Population using sewage system in 2018

W 2018 r. długość sieci gazowej w województwie pomorskim wyniosła 7252,1 km (wzrost o 195,8 km w stosunku do 2017 r. i o 1943,7 km w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 4,7% długości sieci gazowej w kraju. Gęstość sieci gazowej w województwie pomorskim to 34,2 km/100 km² (w kraju – 42,6 km/100 km²) – siódme miejsce w Polsce. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 341,7 km/100 km², a na wsi 15,2 km/100 km².

Tablica 23. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 23. Gas supply system as well as gas consumers and consumption from gas supply system in households
As of 31 December

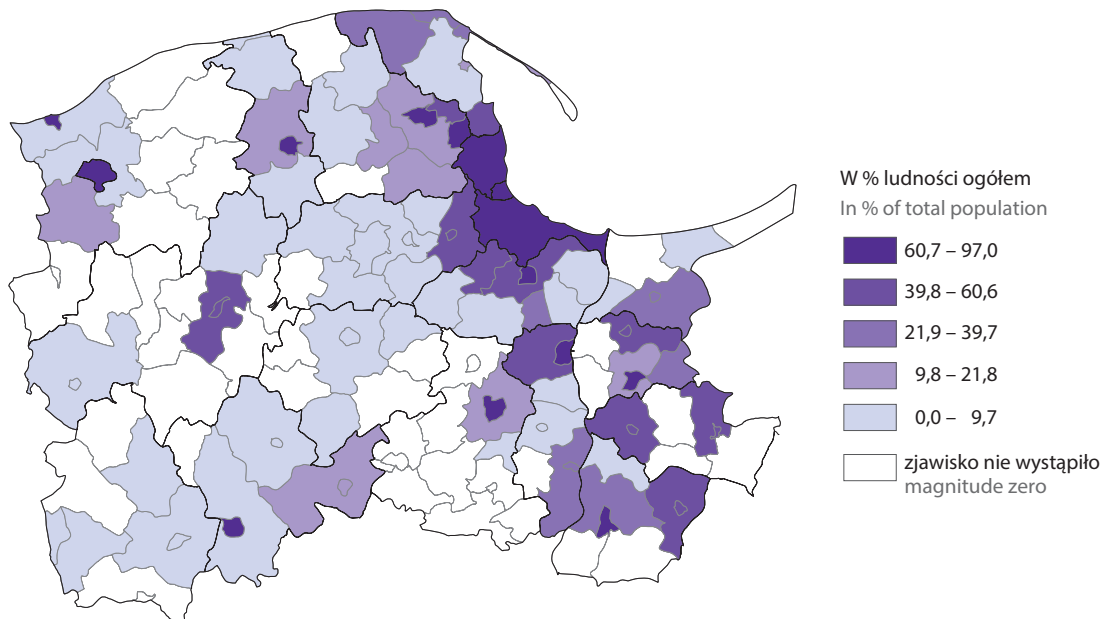
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	5308,4	6604,6	7056,3	7252,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	101270	114913	125087	129973
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Gas consumers from gas supply system ^a in thousands	403,3	402,5	415,6	415,4
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Gas consumption from gas supply system (during the year):				
w GWh ^b in GWh ^b	239,2	2206,5	2465,1	2577,7
na 1 mieszkańca w kWh ^c per capita in kWh ^c	105,4	957,4	1062,7	1107,2

a łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. bc W 2010 r. w jednostkach naturalnych: b - hm³, c - m³.
a Including gas customers using collective gas-meters. bc In 2010 in natural units: b - hm³, c - m³.

W 2018 r. w województwie pomorskim 48,6% ludności korzystało z sieci gazowej, co oznacza spadek o 0,6 p.proc. w stosunku do 2017 r. oraz o 2,3 p.proc. w porównaniu z 2010 r. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten wyniósł 69,6% (o 3,7 p.proc. mniej niż w 2010 r.), a na wsi 11,8% (o 4,2 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W kraju 52,1% ludności korzystało z sieci gazowej (w miastach 70,9%, a na wsi 23,9%), co oznacza spadek o 0,4 p.proc. w stosunku do 2010 r. (w miastach spadek o 2,0 p.proc., a na wsi wzrost o 3,1 p.proc.). W 2018 r. w województwie pomorskim zużycie gazu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 1107,2 kWh, a w Polsce – 1221,0 kWh.

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.

Map 33. Population using gas supply system in 2018

Ochrona zdrowia

Health care

W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej utrzymuje się trwający od kilkunastu lat systematyczny wzrost liczby poradni świadczących tę formę opieki medycznej oraz utrzymujący się przez większość lat spadek liczby praktyk lekarskich, które udzielały porad w ramach umowy podpisanej bezpośrednio z NFZ. Wzrosła również liczba porad udzielonych w tych placówkach.

W porównaniu z 2012 r. odnotowano spadek liczby szpitali w przeliczeniu na 100 tys. ludności, liczby łóżek w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców oraz wzrost liczby pacjentów w szpitalach ogólnych.

W końcu 2018 r. w stosunku do analogicznego okresu 2012 r. odnotowano wzrost liczby lekarzy i lekarzy dentyków oraz spadek liczby pielęgniarek i położnych. Jednak udział pielęgniarek i położnych z tytułem magistra wzrósł w analizowanym okresie.

W stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost liczby zespołów ratownictwa medycznego, liczby zrealizowanych wyjazdów na miejsce zdarzenia oraz liczby osób którym udzielono pomocy.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W końcu 2018 r. w województwie pomorskim działało 1338 podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – 1113 przychodni oraz 225 praktyk lekarzy i lekarzy dentyków, realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła o 8,5% w porównaniu z 2017 r. i o 24,9% w stosunku do 2012 r. Natomiast liczba praktyk lekarzy i lekarzy dentyków zmniejszyła się zarówno w odniesieniu do 2017 r., jak i 2012 r. odpowiednio o 5,5% i o 29,5%. W Polsce obserwuje się analogiczną tendencję – wzrost liczby przychodni oraz spadek liczby praktyk lekarzy i lekarzy dentyków.

Tablica 24. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie	2012	2015	2017	2018	Specification
Przychodnie	891	949	1026	1113	Out-patient departments
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyków ^a	319	260	238	225	Medical and dental practices ^a
Porady udzielone ^{bc} w tys.:					Consultations provided ^{bc} in thousands:
lekarskie	17306,6	18467,9	19239,3	19520,4	medical
stomatologiczne	1804,1	1831,7	1835,7	1884,9	dental
Szpitale ogólne	51	54	44	45	General hospitals

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year.

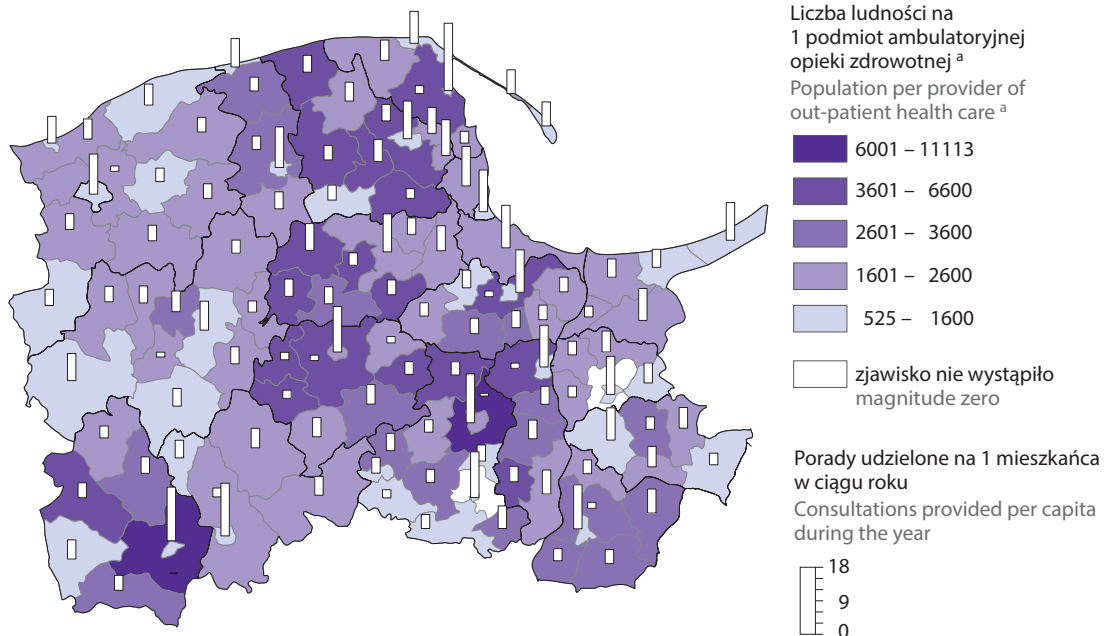
Według stanu w końcu 2018 r. w województwie pomorskim na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadały 1744 osoby (1839 w 2017 r. i 1893 w 2012 r.). W kraju wskaźnik ten był niższy i wyniósł odpowiednio 1439 osób (1436 w 2017 r. i 1499 w 2012 r.).

W 2018 r. w województwie pomorskim udzielono 19520,4 tys. porad, więcej niż w 2017 r. o 1,5% i o 12,8% niż w 2012 r. Spośród porad lekarskich 7082,2 tys. stanowiły porady w opiece specjalistycznej (7088,8 tys. w 2017 r. i 6339,3 tys. w 2012 r.).

W 2018 r. liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa pomorskiego wyniosła 8,4 (w 2017 r. – 8,3, a w 2012 r. – 7,6). W Polsce przeciętnie 1 mieszkańcowi udzielono 8,5 porad (tylko samo w 2017 r. i 7,8 w 2012 r.).

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.

Map 34. Out-patient health care in 2018

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31 December.

W województwie pomorskim na koniec 2018 r. funkcjonowało 45 szpitali ogólnych, do dyspozycji których było 9100 łóżek (o 1,7% mniej niż rok wcześniej i o 0,4% więcej niż w 2012 r.). Liczba łóżek w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 39 (o 1 łóżko mniej niż w 2017 r. i w 2012 r.). Na jedno łóżko przypadało przeciętnie 256 mieszkańców (o 5 mieszkańca więcej niż w 2017 r. i o 3 więcej niż w 2012 r.). W Polsce na 10 tys. ludności przypadało 47 łóżek (o 1 łóżko mniej niż w 2017 r. i o 2 mniej niż w 2012 r.), a na jedno łóżko przeciętnie przypadało 211 mieszkańców (o 4 mieszkańca więcej niż w 2017 r. i o 7 więcej niż w 2012 r.).

W 2018 r. w województwie pomorskim hospitalizowano 395,5 tys. pacjentów (o 2,3% więcej niż w 2017 r. i o 2,9% więcej niż w 2012 r.). Przeliczając na 10 tys. mieszkańców leczono 1699 osób, o 31 więcej niż rok wcześniej i o 17 więcej niż w 2012 r. W Polsce wskaźnik ten był wyższy i w 2018 r. wyniósł 2001 osób (o 23 mniej niż w 2017 r. i o 49 mniej niż w 2012 r.).

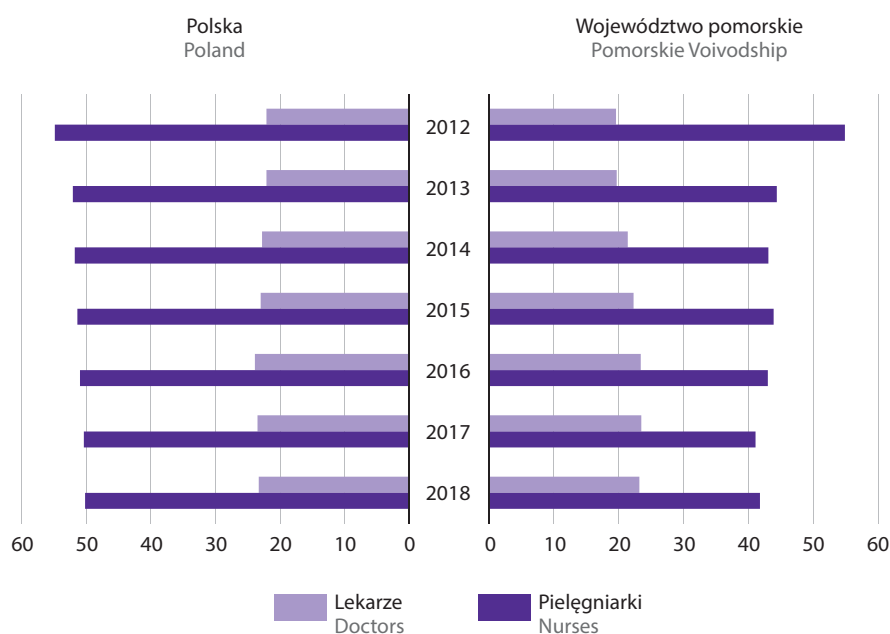
W województwie pomorskim w końcu 2018 r. bezpośrednio z pacjentem (tj. pracujący w podmiotach leczniczych, aptekach, domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych – liczeni raz, według głównego miejsca pracy) pracowało 5,4 tys. lekarzy (o 0,6% mniej niż w 2017 r. i o 20,6% więcej niż w 2012 r.) i 0,8 tys. lekarzy dentyistów (odpowiednio o 5,9% mniej i o 20,2% więcej). Pielęgniarek pracowało 9,8 tys. (o 2,1% więcej niż w 2017 r. i o 22,4% mniej niż w 2012 r.), a położnych 1,2 tys. (odpowiednio o 3,4% więcej i o 13,0% mniej). W końcu 2018 r. pracowało 1,9 tys. farmaceutów, 1,3 tys. fizjoterapeutów oraz 0,8 tys. diagnostów laboratoryjnych.

Wykres 37. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 37. Doctors and nurses per 10 thousand population

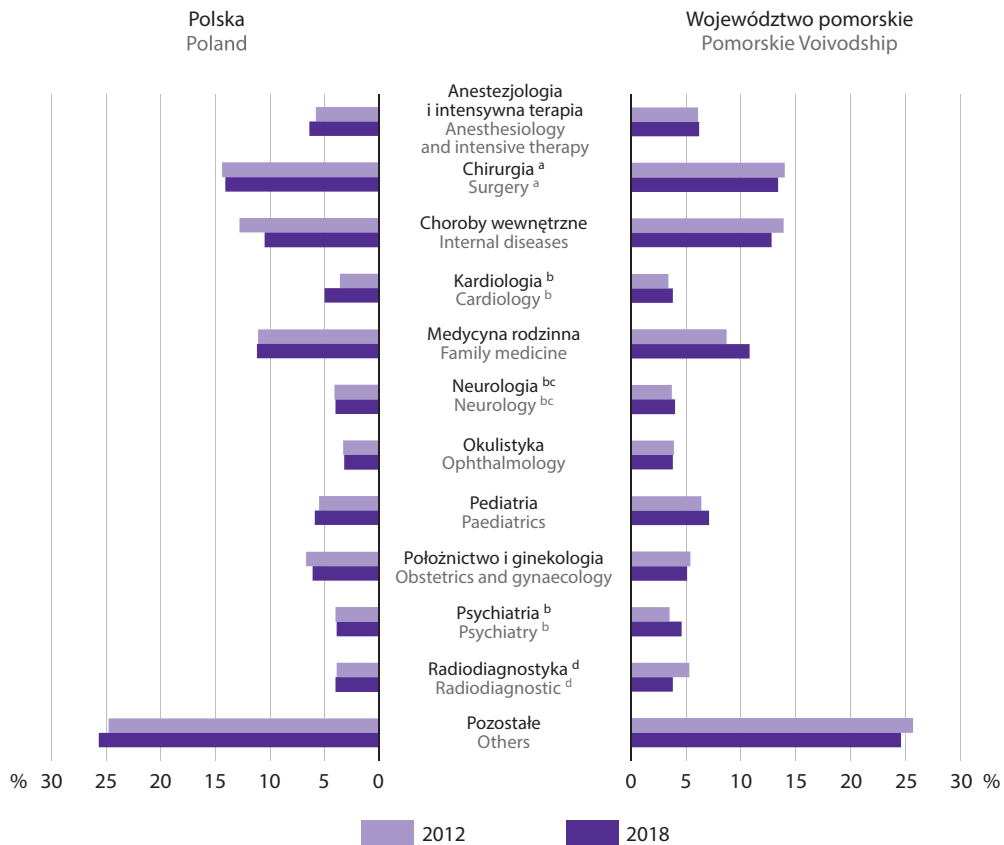
As of 31 December

W końcu 2018 r. w województwie pomorskim pracowało 3,5 tys. lekarzy specjalistów, tj. 63,9% ogólnej liczby lekarzy (w kraju odpowiednio 60,5 tys., 67,5%), a wśród lekarzy dentyistów specjalizację posiadało 0,2 tys., co stanowiło 24,4% wszystkich lekarzy dentyistów (w Polsce odpowiednio 2,7 tys., 21,2%). Wśród lekarzy najczęściej posiadaną specjalizacją była specjalizacja z zakresu chirurgii, chorób wewnętrznych oraz medycyny rodzinnej.

W 2018 r. w województwie pomorskim 15,3% pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem posiadało tytuł magistra pielęgniarstwa (o 6,9 p.proc. więcej niż w 2012 r.). W Polsce wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 16,2% (wzrost o 8,2 p.proc. w porównaniu z 2012 r.). Udział położnych z tytułem magistra również wzrósł – w województwie z 9,1% w 2012 r. do 14,2% w 2018 r., a w kraju odpowiednio z 9,6% do 19,5%.

Wykres 38. Lekarze specjaliści
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 38. Doctors specialists
 As of 31 December

a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. b łącznie ze specjalistami dziecięcymi. cd Także: c – neuropatologii, d – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej. a General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialists. cd Also: c – neuropathology, d – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and children's radiology.

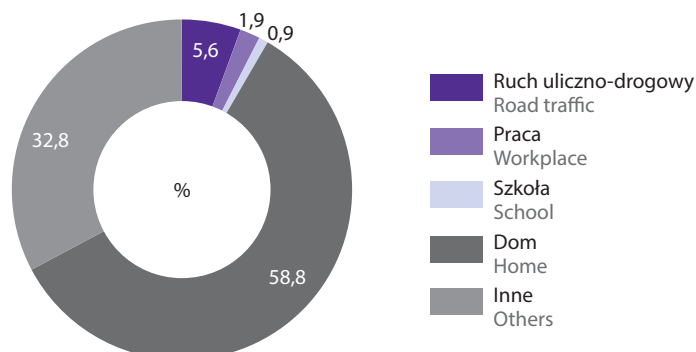
W końcu 2018 r. w województwie pomorskim świadczeń medycznych udzielało 90 zespołów ratownictwa medycznego (o 1 zespół więcej niż w 2017 r. i o 8 więcej niż w 2010 r.), w tym 68 zespołów podstawowych i 22 specjalistyczne. Dodatkowo działał 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego, 13 szpitalnych oddziałów ratunkowych i 10 izb przyjęć.

W 2018 r. w województwie pomorskim zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 166,1 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia, o 0,5% mniej niż rok wcześniej i o 21,6% więcej niż w 2010 r. Przeciętnie w przeliczeniu na 1000 ludności przypadają 71 wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia (o 1 wyjazd mniej niż w 2017 r. i o 11 więcej niż w 2010 r.). W Polsce wskaźnik wyjazdów był wyższy i wyniósł 82 (83 w 2017 r. i 73 w 2010 r.).

W trakcie jednego wyjazdu pomoc mogła zostać udzielona więcej niż jednej osobie, dlatego liczba osób, którym udzielono świadczeń w trakcie wyjazdów zespołów ratownictwa była wyższa niż liczba wyjazdów i wyniosła 167,0 tys. (o 0,8% mniej niż w 2017 r. i o 21,5% więcej niż w 2010 r.). Wśród osób, którym udzielono pomocy na miejscu zdarzenia dzieci i młodzież w wieku do 18 lat stanowiły 6,5%, a osoby w wieku 65 lat i więcej – 40,3%.

Wykres 39. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.

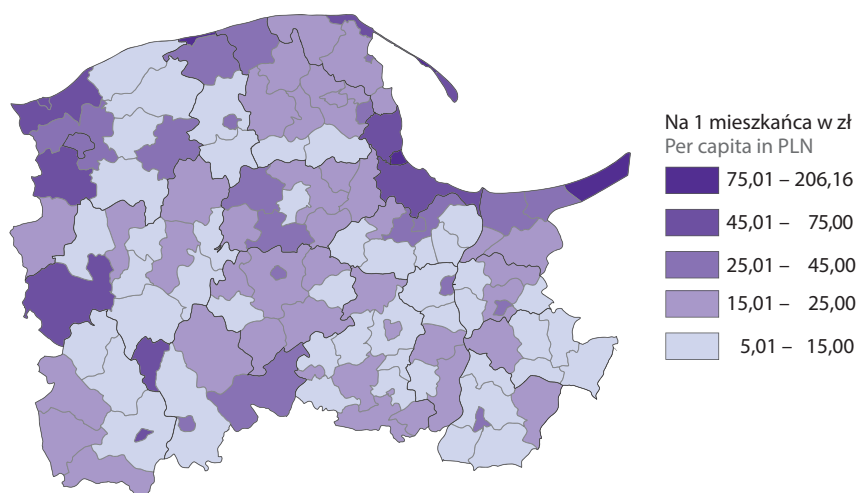
Chart 39. Calls for emergency medical service system units to the place of occurrence in 2018

W 2018 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia w województwie pomorskim wyniosły 200,5 mln zł, o 94,7 mln zł mniej niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio 3840,8 mln zł, mniej o 121,2 mln zł). Najwięcej na ochronę zdrowia wydatkował samorząd województwa (32,3% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie na ochronę zdrowia), następnie powiaty (25,1%), miasta na prawach powiatu (24,6%) i gminy (18,0%). Natomiast w Polsce najwięcej wydatkowały miasta na prawach powiatu (29,9% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju na ochronę zdrowia), powiaty (26,9%), samorząd województwa (25,8%) oraz gminy (17,4%). Spośród gmin i miast na prawach powiatu województwa pomorskiego najwyższe wydatki na ochronę zdrowia na 1 mieszkańca w 2018 r. odnotowano w Łebie – 206,16 zł, Sopocie – 156,14 zł i Krynicy Morskiej – 134,35 zł. Najniższe natomiast w gminach wiejskich: Tczew – 5,01 zł, Skórcz – 5,86 zł i Parchowo – 6,77 zł.

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.

Map 35. Expenditures of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2018

Kultura Culture

W 2018 r. odnotowano spadek liczby bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r. Liczba centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic była wyższa niż w 2011 r., jednak w skali roku odnotowano jej nieznaczny spadek.

W 2019 r. liczba muzeów w porównaniu z 2018 r. nie zmieniła się, natomiast wzrosła w porównaniu z 2010 r. Liczba galerii oraz teatrów i instytucji muzycznych nieznacznie zwiększyła się w odniesieniu do 2018 r.

W 2018 r. wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. w województwie pomorskim działało 376 bibliotek publicznych (z filiami) i punktów bibliotecznych, o 15 mniej niż w 2017 r. i o 55 mniej niż w 2010 r. Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną wyniosła 6206 osób i zwiększyła się o 262 osoby w odniesieniu do 2017 r. i o 926 osób w porównaniu z 2010 r. W Polsce wartość tego wskaźnika była niższa niż w województwie pomorskim i wyniosła 4264 osoby (o 70 osób więcej niż w 2017 r. i o 324 osoby więcej niż w 2010 r.). Wraz ze spadkiem liczby placówek bibliotecznych w skali roku zmniejszyła się również liczba czytelników (z 382,4 tys. w 2017 r. do 375,6 tys. w 2018 r.), natomiast w porównaniu z 2010 r. liczba czytelników wzrosła o 66,0 tys.

W województwie pomorskim w końcu 2019 r. liczba muzeów (łącznie z oddziałami) wyniosła 83 i nie zmieniła się w stosunku do 2018 r., natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosła o 45,6%. Muzea i oddziały muzealne zwiedziło 3,8 mln osób, o 3,3% więcej niż w 2018 r. i aż o 121,8% więcej niż w 2010 r. W 2019 r. w województwie pomorskim w przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 1609 osób zwiedzających muzea i oddziały muzealne, podczas gdy w Polsce wartość tego wskaźnika była niższa i wyniosła 1082 zwiedzających.

W końcu 2019 r. w województwie pomorskim działały 23 galerie, o 2 więcej niż w 2018 r. i tyle samo co w 2010 r. Galerie zwiedziło 266,5 tys. osób, co oznacza spadek o 38,4% w porównaniu z 2018 r. i wzrost o 20,0% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio spadek o 0,1% i wzrost o 14,5%).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. w województwie pomorskim działało 15 teatrów i instytucji muzycznych (o 1 więcej niż w 2018 r. i o 2 więcej niż w 2010 r.), które stanowiły 8,0% ogólnej liczby tego rodzaju instytucji w Polsce (w 2018 r. – 7,4%, a w 2010 r. – 7,1%). W 2019 r. teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 3,4 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 945,7 tys. widzów i słuchaczy (wzrost w porównaniu z 2018 r. odpowiednio o 12,4% i 3,5%). Na 1000 ludności w województwie pomorskim przypadało 405 widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych, podczas gdy w Polsce – 374.

W końcu grudnia 2018 r. w województwie pomorskim działalność prowadziło 328 centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic (o 5 mniej niż w 2017 r. i o 92 więcej niż w 2011 r.). Podobnie jak w kraju, większość tych instytucji stanowiły świetlice (52,4%), a najmniej było klubów (7,6%). W porównaniu z 2017 r. wzrosła liczba centrów kultury, a zmniejszyła się liczba ośrodków kultury oraz świetlic. W 2018 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 14,9 tys. imprez, w których uczestniczyło 1950,2 tys. osób (w 2017 r. odpowiednio 14,6 tys. imprez i 2129,1 tys. uczestników). Na 1000 ludności w województwie pomorskim przypadało 838 uczestników imprez (w Polsce odpowiednio 1028 uczestników). Wśród zorganizowanych imprez przeważały warsztaty (17,4%), imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (14,4%) oraz prelekcje, spotkania, wykłady (12,2%). Największą liczbę uczestników zgromadziły natomiast koncerty (26,6%) oraz festiwale i przeglądy artystyczne (15,2%).

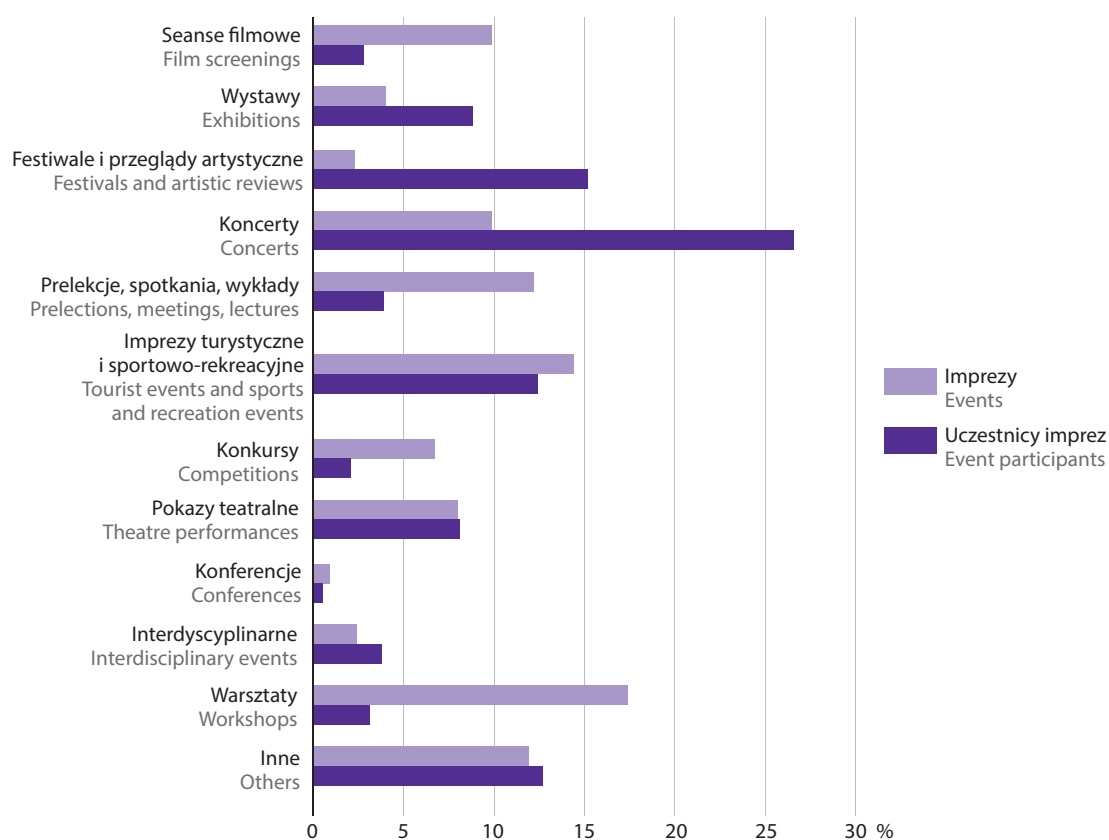
Tablica 25. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Culture institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	431	403	376	.
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	5280	5726	6206	.
Muzea i oddziały muzealne Museums with branches	57	73	83	83
Galerie Art galleries	23	21	21	23
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	13	14	14	15
Centra, domy i ośrodki kultury Centres of culture, cultural centres and establishments	110 ^a	128	131	.
Kluby i świetlice Clubs and community centres	126 ^a	193	197	.

a Dane za 2011 r.
a Data for 2011.

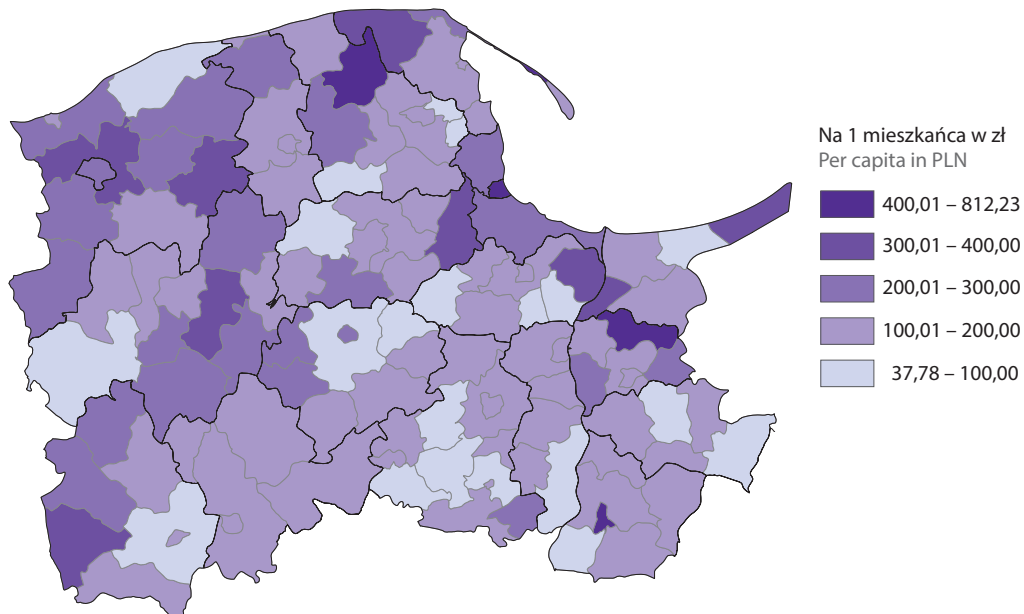
Wykres 40. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2018 r.
Chart 40. Events organized by culture institutions and event participants in 2018

W 2018 r. w województwie pomorskim wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 200,43 zł (w 2017 r. – 164,79 zł, a w 2010 r. – 146,58 zł). Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Nowy Staw (812,23 zł), gminie miejskiej Kwidzyn (490,96 zł) i w gminie miejsko-wiejskiej Jastarnia (487,85 zł), natomiast najniższe w gminach wiejskich: Człuchów (37,78 zł), Sadlinki (41,06 zł) oraz Osieczna (43,64 zł).

Mapa 36. Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.

Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2018

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2019 r. odnotowano w skali roku wzrost liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (na co wpływ miał przede wszystkim wzrost liczby przestępstw gospodarczych) oraz spadek liczby wypadków drogowych.

Od 2014 r. dane dotyczące przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych oraz wskaźników ich wykrywalności nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, co powoduje brak porównywalności z danymi za lata poprzednie.

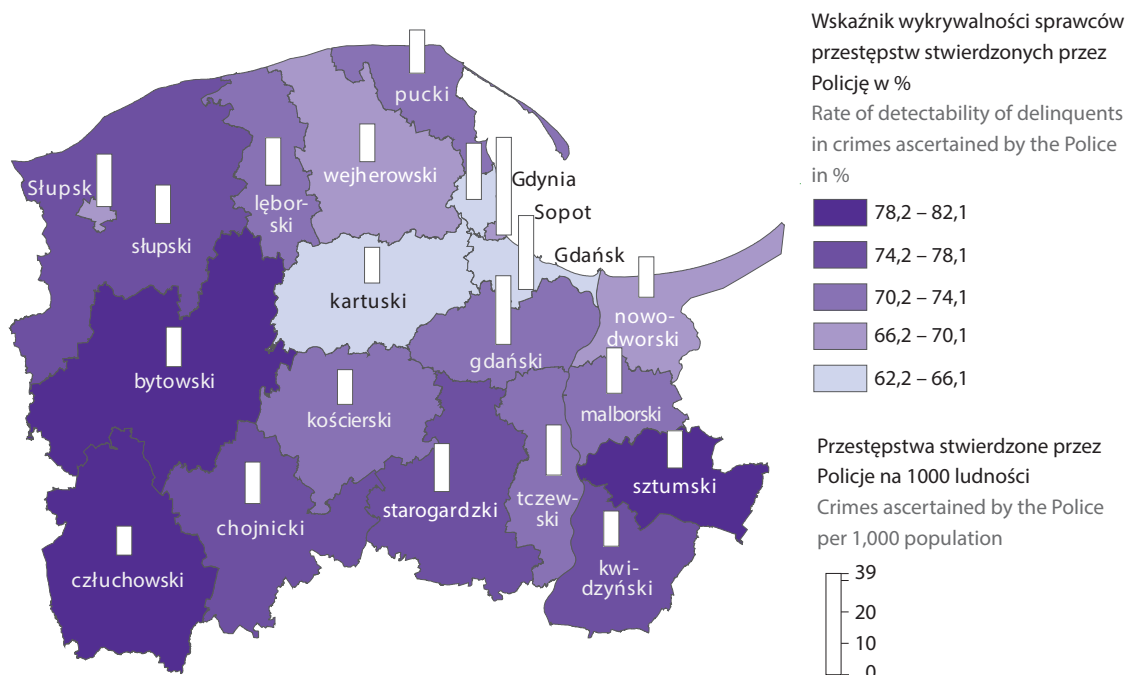
Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Zmiany w życiu społeczno-gospodarczym mieszkańców województwa pomorskiego wpłynęły na rozmiar przestępczości w województwie. W 2019 r. w zakończonych postępowaniach przygotowawczych stwierdzono 48,3 tys. przestępstw, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 r. o 6,5% oraz spadek w porównaniu z 2015 r. o 1,5% (w Polsce odpowiednio 796,6 tys. przestępstw oraz wzrost o 3,7% i spadek o 0,4%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw wyniósł 68,2% (w Polsce – 73,1%).

Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2019 r.
Map 37. Crime risk in 2019

Liczba przestępstw o charakterze drogowym wyniosła 3,9 tys. (wzrost o 11,3% w stosunku do 2018 r.), przy wskaźniku wykrywalności 98,2%, przestępstw gospodarczych 10,3 tys. (wzrost odpowiednio o 32,7%, a wskaźnik wykrywalności 74,8%), a liczba przestępstw kryminalnych 32,4 tys. (spadek o 0,7%, a wskaźnik wykrywalności wyniósł 61,2%). W ogólnej liczbie przestępstw najczęściej odnotowano m.in. przestępstw przeciwko mieniu (26,6 tys., wskaźnik wykrywalności 50,5%), przeciwko rodzinie i opiece (4,6 tys., wskaźnik wykrywalności 99,9%) oraz przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (4,3 tys., wskaźnik wykrywalności 97,7%).

Bezpieczeństwo na drogach

W 2019 r. w województwie pomorskim miało miejsce 2297 wypadków drogowych, o 8,3% mniej niż w 2018 r. i o 14,1% mniej niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio 30288 wypadków, spadek zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 4,4% i 22,0%). W wypadkach tych poszkodowanych zostało 2935 osób, w tym 160 osób to ofiary śmiertelne. Zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r. odnotowano spadek liczby osób poszkodowanych w wypadkach drogowych odpowiednio o 9,5% i 19,1%. Natomiast liczba ofiar śmiertelnych wzrosła w stosunku do 2018 r. o 9,6%, a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 20,0%.

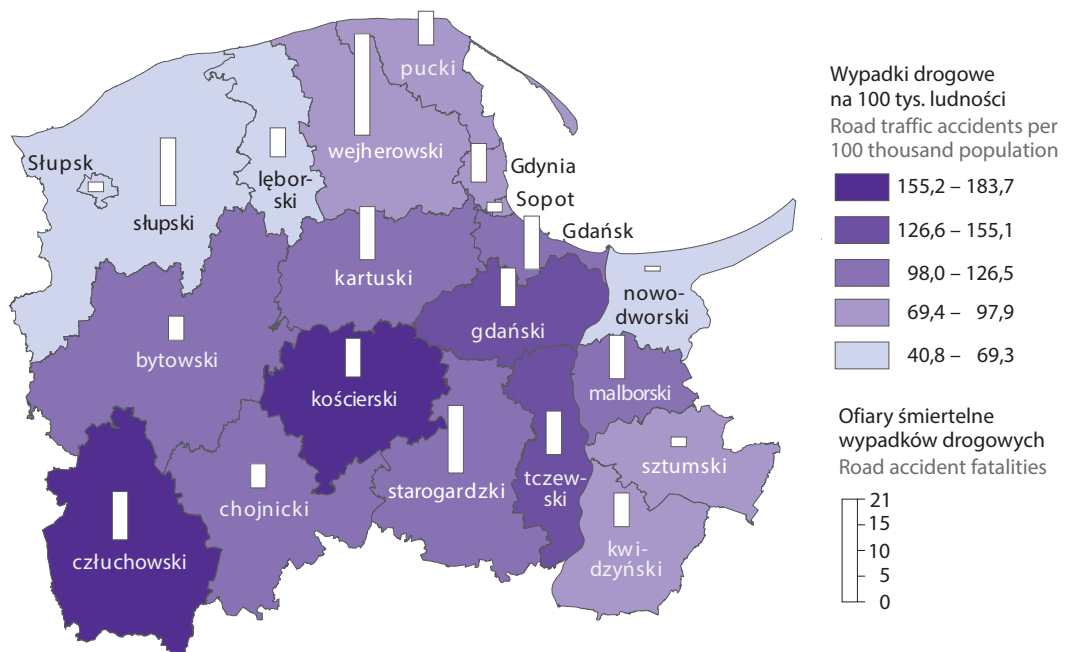
Tablica 26. Wypadki drogowe oraz ich skutki

Table 26. Road accidents and their effects

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Wypadki Accidents	2674	2686	2504	2297
Ofiary śmiertelne Fatalities	200	170	146	160
na 100 wypadków per 100 road accidents	7,5	6,3	5,8	7,0
Ranni Injured persons	3426	3364	3098	2775
na 100 wypadków per 100 road accidents	128,1	125,2	123,7	120,8

Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.

Map 38. Road safety in 2019

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

W 2019 r. w województwie pomorskim udział gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata) wyposażonych w komputer zmniejszył się w stosunku do 2018 r., a wzrósł w porównaniu z 2015 r. Natomiast udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu oraz udział osób w wieku 16-74 lata, które korzystały z komputera i Internetu wzrósł zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2015 r.

Tablica 27. Wybrane wskaźniki dotyczące społeczeństwa informacyjnego

Table 27. Selected indicators of information society

Wyszczególnienie Specification	2015		2018		2019	
	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska
	Pomorskie Voivodship	Poland	Pomorskie Voivodship	Poland	Pomorskie Voivodship	Poland
Gospodarstwa domowe ^a wyposażone w komputery Households ^a equipped with computers	80,5	77,9	85,5	82,7	84,7	83,1
Osoby ^b korzystające z komputera Persons ^b using a computer	77,4	73,7	85,8	81,2	87,8	83,6
Osoby ^b korzystające regularnie, (co najmniej raz w tygodniu) z komputera Persons ^b using a computer regularly (at least once a week)	69,2	64,8	76,8	70,9	80,1	72,8
Gospodarstwa domowe ^a posiadające dostęp do Internetu w domu Households ^a with Internet access	78,1	75,8	87,8	84,2	87,9	86,7
Osoby ^b korzystające z Internetu Persons ^b using the Internet	76,8	72,9	85,8	81,7	88,4	84,5
Osoby ^b korzystające regularnie (co najmniej raz w tygodniu) z Internetu Persons ^b using the Internet regularly (at least once a week)	71,1	64,8	81,5	74,8	85,4	78,3

a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16-74 lata. b Osoby w wieku 16-74 lata.
a Data concern households with persons aged 16-74. b Persons aged 16-74.

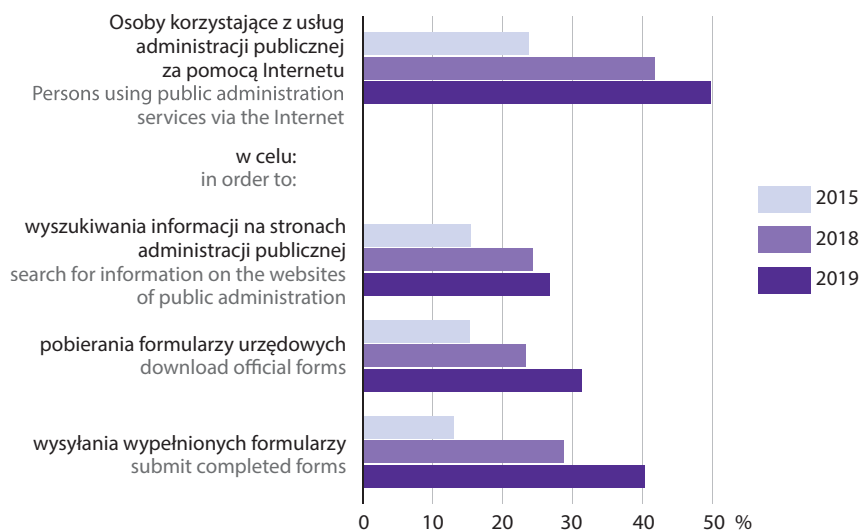
W 2019 r. w województwie pomorskim 84,7% gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata) posiadało przynajmniej jeden komputer w domu. Wskaźnik ten zmniejszył się o 0,8 p.proc. w porównaniu z 2018 r., a zwiększył się o 4,2 p.proc. w porównaniu z 2015 r. Udział osób w wieku 16-74 lata korzystających z komputera regularnie (tj. co najmniej raz w tygodniu) w 2019 r. wyniósł 80,1% i wzrósł zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i 2015 r. odpowiednio o 3,3 p.proc. i o 10,9 p.proc.

Wskaźnik gospodarstw domowych posiadających w domu dostęp do Internetu dotyczy wszystkich gospodarstw z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata, posiadających połączenie z Internetem poprzez dowolne urządzenie (uwzględniając również urządzenia przenośne, w tym smartfony), a nie gospodarstw będących jedynie w zasięgu tej infrastruktury.

Powszechny dostęp do Internetu umożliwia społeczeństwu komunikację w sferze społecznej, kulturalnej i biznesowej. W 2019 r. w województwie pomorskim dostęp do Internetu w domu posiadało 87,9% gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata). Wskaźnik ten wzrósł w porównaniu z 2018 r. o 0,1 p.proc., a w porównaniu z 2015 r. o 9,8 p.proc. W 2019 r. regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystało z Internetu 85,4% osób w wieku 16-74 lata (w 2018 r. – 81,5%, a w 2015 r. – 71,1%).

Wykres 41. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w województwie pomorskim w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 41. Persons^a using public administration services via the Internet in Pomorskie Voivodship during past 12 months

a Osoby w wieku 16-74 lata.
a Persons aged 16-74.

W 2019 r. w województwie pomorskim osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy od momentu przeprowadzenia badania z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 49,8% ogólnej liczby osób w wieku 16-74 lata (w Polsce – 40,4%). Wskaźnik ten wzrósł zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2015 r. odpowiednio o 8,1 p.proc. i o 26,1 p.proc. (w Polsce wzrost odpowiednio o 4,9 p.proc. i 13,8 p.proc.). Zarówno w województwie pomorskim, jak i kraju najszybciej rosło zainteresowanie wysyłaniem wypełnionych formularzy. W województwie wzrost wyniósł 11,5 p.proc. w stosunku do 2018 r. i 27,3 p.proc. w porównaniu z 2015 r. (w kraju wzrost odpowiednio o 6,8 p.proc. i 15,7 p.proc.).

Aktywność społeczna
Social activity

W 2019 r. województwie pomorskim odnotowano wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w porównaniu z 2010 r.
W 2018 r. wskaźnik zaufania do ludzi ogólnie rzecz biorąc utrzymał się na zbliżonym jak w 2015 r. poziomie.
W 2018 r. w porównaniu z 2010 r. działało więcej rejestrowych organizacji non-profit.

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 28. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
Ogółem	6165	8103	8283	8645	Total
Na 10 tys. ludności	27,1	35,1	35,5	36,9	Per 10 thousand population

Według stanu na koniec 2019 r. do rejestru REGON w województwie pomorskim wpisanych było 8645 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 r. o 4,4%, a w porównaniu z 2010 r. o 40,2%.

W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2019 r. wyniosła 37, natomiast w 2010 r. – 27 (w kraju odpowiednio 38 i 27).

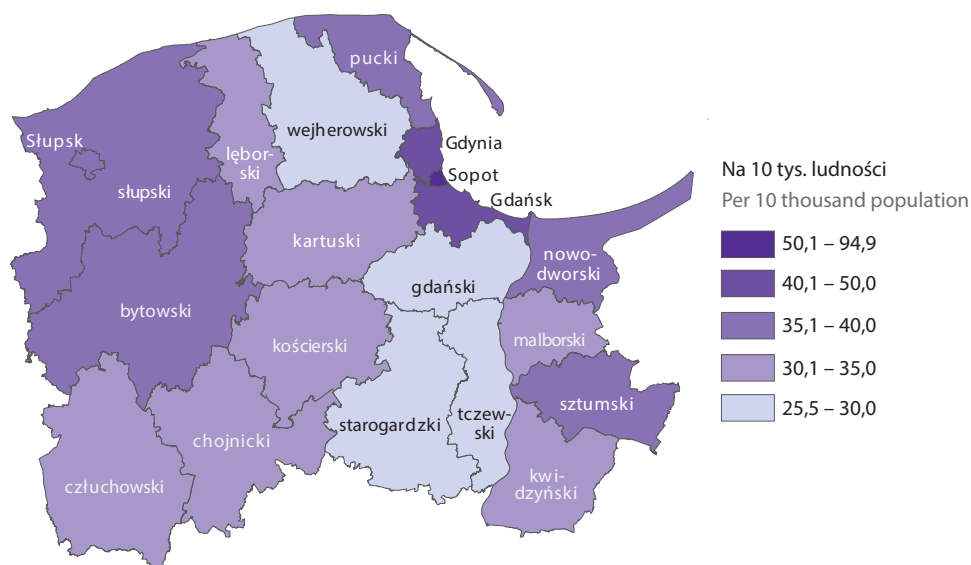
W końcu 2019 r. najczęściej zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych odnotowano w Gdańsku – 2129, natomiast najmniej w powiecie nowodworskim – 139. Przeliczając liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców najwyższy wskaźnik odnotowano w Sopocie – 95, a najniższy w powiecie wejherowskim – 25.

Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2019

As of 31 December

Wskaźnik zaufania do ludzi (obliczany na podstawie Badania spójności społecznej) to udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc.

Zaufanie jest często stosowaną miarą kapitału społecznego, a za jeden z podstawowych wskaźników w tym zakresie jest uznawany wskaźnik zaufania do ludzi ogólnie rzecz biorąc. Według badania spójności społecznej w 2018 r. ogólne zaufanie do ludzi miało 78% mieszkańców województwa pomorskiego w wieku co najmniej 16 lat (spadek w porównaniu z 2015 r. o 3 p.proc.). W Polsce wskaźnik zaufania do ludzi wyniósł 79% w 2018 r. (78% w 2015 r.).

Mieszkańcy województwa pomorskiego charakteryzują się zaufaniem do sąsiadów. Udział osób ufających sąsiadom w 2018 r. utrzymał się na poziomie z 2015 r. i wyniósł 72% (w kraju wzrost z 73% w 2015 r. do 75% w 2018 r.). Natomiast osobom nieznanym ufało tylko 33% osób w wieku 16 lat i więcej, o 5 p.proc. mniej niż w 2015 r. (w Polsce spadek z 39% w 2015 r. do 34% w 2018 r.).

W 2018 r. swoim władzom lokalnym ufała ponad połowa (58%) mieszkańców województwa pomorskiego w wieku 16 lat i więcej, o 4 p.proc. mniej niż w 2015 r. W kraju wskaźnik ten był niższy i wyniósł 56% w 2018 r., odpowiednio o 6 p.proc. mniej. Natomiast Policja cieszyła się większym zaufaniem wśród osób w wieku 16 lat i więcej niż w 2015 r. – 73% wobec 69%. W kraju zaufanie do Policji wyniosło odpowiednio 72% wobec 67%.

Sektor non-profit – zalicza się do niego podmioty, które spełniają następujące warunki:

- 1) są w odpowiednim stopniu sformalizowane (np. w wyniku zarejestrowania we właściwym urzędzie) lub przynajmniej ich cele, sposób działania i struktura mają charakter trwały,
- 2) są instytucjonalnie odrębne od administracji publicznej,
- 3) mają charakter niezarobkowy (działają nie dla zysku i nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki między swoich członków, pracowników itp.),
- 4) są samorządne (władze i kierunki działania określane są wewnątrz organizacji),
- 5) charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji.

W 2018 r. na terenie województwa pomorskiego aktywnie działało 5,2 tys. rejestrowych organizacji non-profit (w 2016 r. – 5,5 tys., a w 2010 r. – 4,7 tys.), które stanowiły 5,9% wszystkich organizacji w kraju (88,1 tys.). Najwięcej aktywnych organizacji non-profit (99,1%) to podmioty ekonomii społecznej, a co siódma organizacja posiadała status organizacji pożytku publicznego (0,7 tys.). Najliczniejszą grupę organizacji non-profit stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 72,6% (3,8 tys.) oraz fundacje – 19,1% (1,0 tys.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie pomorskim były 22 organizacje non-profit (24 w 2016 r. i 21 w 2010 r.). W kraju wskaźnik ten wyniósł 23 w 2018 r. (24 w 2016 r. i 21 w 2010 r.).

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną działalność. W 2018 r. w województwie pomorskim w ramach swojej działalności statutowej organizacje najczęściej zajmowały się sportem, turystyką, rekreacją, hobby – 27,8% (29,1% w Polsce), kulturą i sztuką – 13,0% (12,1% w kraju), edukacją i wychowaniem, badaniami naukowymi – 10,7% (10,3% w kraju), ratownictwem – 9,8% (16,1% w kraju) oraz pomocą społeczną i humanitarną – 8,5% (7,5% w kraju).

Większość badanych organizacji non-profit prowadzi wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a udział organizacji prowadzących odpłatną działalność statutową lub działalność gospodarczą wyniósł 31,9% (w Polsce 30,3%) w 2018 r.

Na koniec 2018 r. aktywne organizacje rejestrowe posiadały 413,5 tys. członkostw osób fizycznych. Mediana liczby członków wyniosła 27 osób (w Polsce 28 osób). Do badanych organizacji non-profit częściej należeli mężczyźni niż kobiety – 55,8% (w kraju – 58,3%).

Przeważająca część organizacji non-profit działała w 2018 r. wyłącznie w oparciu o pracę społeczną (wolontariat). Brak korzystania z płatnego personelu deklarowało 54,3% organizacji non-profit (w kraju 55,8%), co oznacza spadek w porównaniu z 2016 r. o 3,9 p.proc. (w kraju spadek o 5,0 p.proc.). Natomiast wolontariat w województwie pomorskim w 2018 r. świadczyło 112,2 tys. osób (zarówno członków organizacji, jak i osób niebędących członkami).

W organizacjach non-profit korzystających z pracy płatnej, częściej występowało zatrudnienie wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych (umowy zlecenia, umowy o dzieło itp.) niż zatrudnienie etatowe. Korzystanie z pracy płatnej wyłącznie w oparciu o umowy cywilnoprawne dotyczyło w 2018 r. 27,3% organizacji i wzrosło o 1,5 p.proc. w porównaniu z 2016 r. (w kraju udział wyniósł 28,6%, o 3,5 p.proc. więcej). Natomiast udział podmiotów zatrudniających pracowników na podstawie stosunku pracy w województwie pomorskim zwiększył się z 16,0% do 18,4% (w kraju odpowiednio wzrost z 14,1% do 15,6%).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

W 2018 r. (na podstawie wstępnego szacunku) wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie pomorskim wzrosła w odniesieniu do 2017 r. Według danych zrewidowanych w 2017 r. również odnotowano wzrost w stosunku do 2016 r. W 2017 r. w skali roku odnotowano wzrost wartości dodanej brutto w przeliczeniu na 1 pracującego.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Na podstawie wstępnego szacunku wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosła (w cenach bieżących) 124553 mln zł (wzrost o 7,4% w stosunku do zrewidowanych danych z 2017 r.). W kraju odnotowano wzrost o 6,3%. Udział województwa pomorskiego w tworzeniu produktu krajowego brutto wyniósł 5,9% (w 2017 r. według danych zrewidowanych 5,8%, a w 2014 r. – 5,7%).

Wartość PKB liczona na 1 mieszkańca na podstawie wstępnego szacunku w 2018 r. wyniosła w województwie pomorskim 53497 zł (według danych zrewidowanych w 2017 r. – 50001 zł, a w 2014 r. – 42570 zł), co stanowiło 97,2% średniej krajowej (w 2017 r. – 96,6%, a w 2014 r. – 95,2%). W 2017 r. najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca według danych zrewidowanych odnotowano w województwie mazowieckim – 83123 zł, a województwo pomorskie uplasowało się na piątym miejscu w kraju. W 2018 r. według wstępnego szacunku i w podziale na nowe regiony najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskano w regionie warszawskim stołecznym – 121246 zł, a województwo pomorskie utrzymało piąte miejsce w kraju.

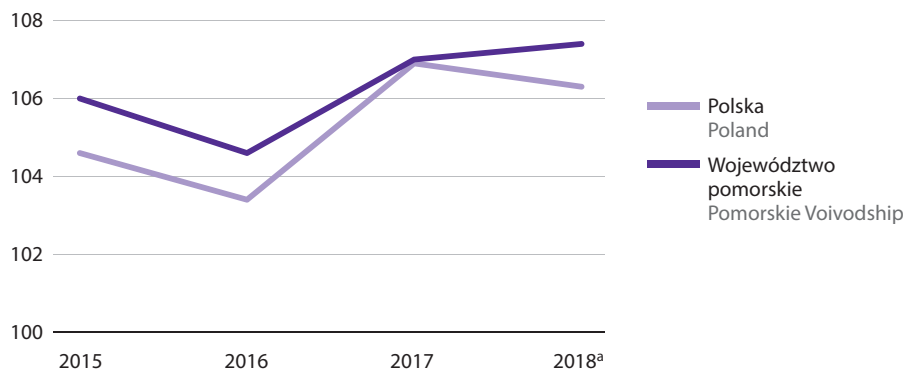
Produkt krajowy brutto liczony na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej w województwie pomorskim stanowił 67% średniej wypracowanej w 28 państwach Unii Europejskiej w 2017 r. (w 2014 r. – 64%), natomiast według wstępnego szacunku w 2018 r. stanowił 69% średniej 27 państw Unii Europejskiej.

Wykres 42. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

rok poprzedni = 100

Chart 42. Indices of gross domestic product (current prices)

previous year = 100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Na podstawie danych zrewidowanych w 2017 r. największy udział w tworzeniu produktu krajowego brutto w województwie miał podregion trójmiejski – 48,5% (wzrost w stosunku do 2014 r. o 1,2 p.proc.). Udział pozostałych podregionów był niższy i wyniósł: dla podregionu gdańskiego – 18,8% (wzrost w stosunku do 2014 r. o 0,1 p.proc.), dla starogardzkiego – 14,9% (odpowiednio spadek o 1,0 p.proc.), dla słupskiego – 11,3% (spadek o 0,3 p.proc.) oraz dla chojnickiego – 6,5% (spadek o 0,1 p.proc.). Produkt krajowy brutto wytworzony w podregionie trójmiejskim stanowił 2,8% produkcji krajowej (2,7% w 2014 r.).

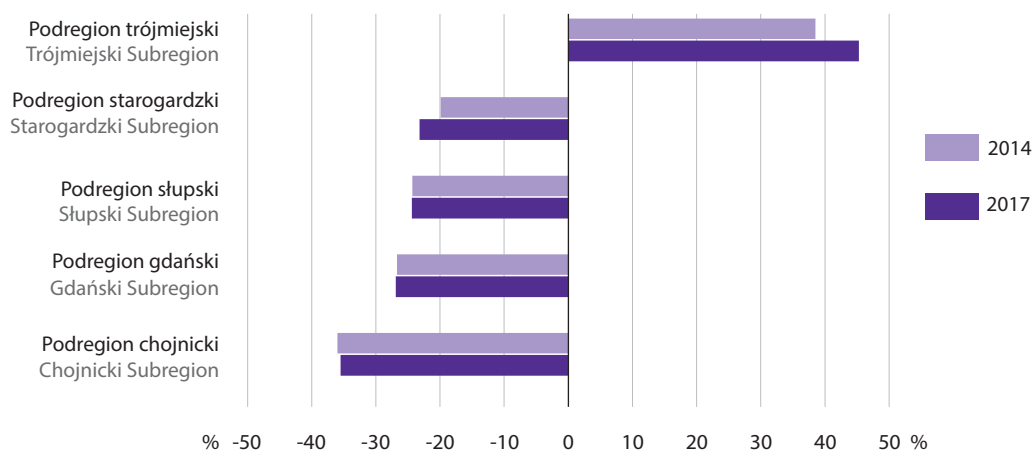
W 2017 r. wartość PKB liczona na 1 mieszkańca największa była w podregionie trójmiejskim 75206 zł (150,4% średniej wartości w województwie, wzrost o 5,0 p.proc. w stosunku do 2014 r.). W pozostałych podregionach wartość PKB na 1 mieszkańca kształtowała się następująco: w podregionie starogardzkim – 39787 zł (odpowiednio 79,6%, spadek o 4,5 p.proc.), podregionie słupskim – 39148 zł (78,3%, spadek 1,2 p.proc.), podregionie gdańskim – 37826 zł (75,7%, spadek o 1,3 p.proc.), a w podregionie chojnickim – 33413 zł (66,8%, spadek o 0,4 p.proc.). Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w podregionie trójmiejskim stanowił 145,3% średniej krajowej (wzrost w porównaniu z 2014 r. o 6,8 p.proc.). W pozostałych podregionach udział ten kształtował się następująco: w podregionie gdańskim – 73,1% (odpowiednio spadek o 0,2 p.proc.), starogardzkim – 76,8% (spadek o 3,3 p.proc.), słupskim – 75,6% (spadek o 0,1 p.proc.) oraz w chojnickim – 64,5% (wzrost o 0,5 p.proc.).

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Zaobserwowano duże zróżnicowanie wskaźników dyspersji (miara zróżnicowania) na poziomie podregionów produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca. W 2017 r. wskaźnik dyspersji wyniósł 32,5% (w 2014 r. – 29,5%). Najwyższy wskaźnik dyspersji odnotowano w województwie mazowieckim 55,5% (w 2014 r. – 55,6%), a najniższy w województwie lubuskim 1,1% (0,6% w 2014 r.).

Wykres 43. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

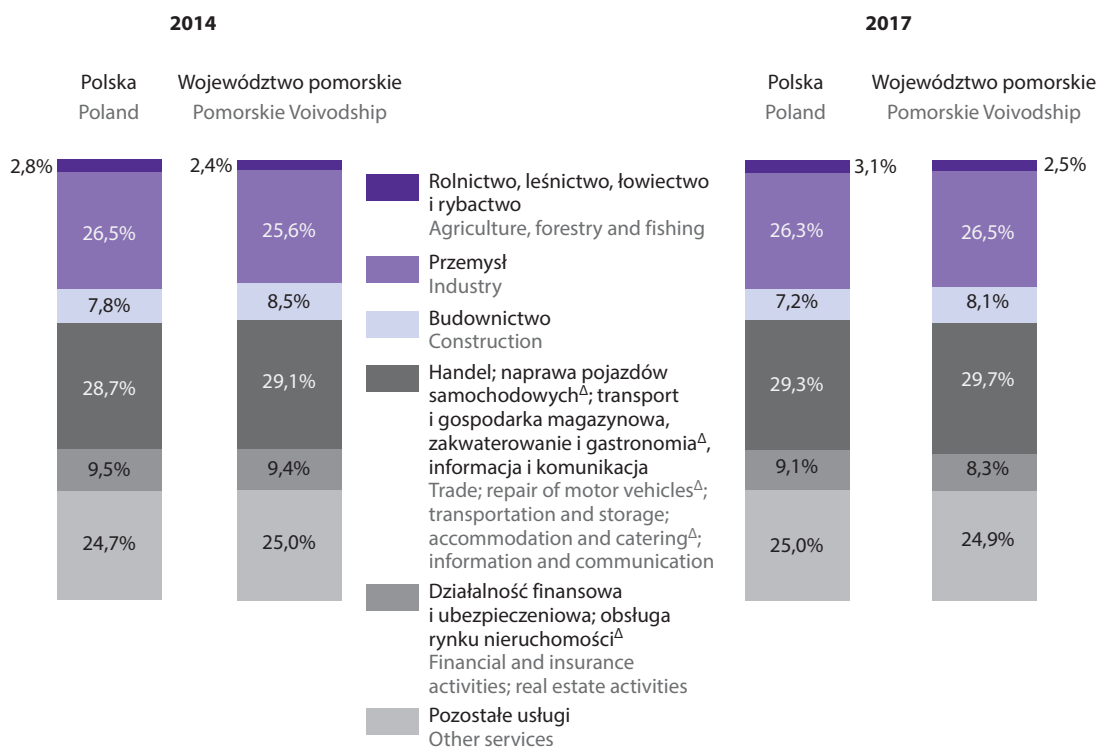
Chart 43. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

Na podstawie danych zrewidowanych wartość dodana brutto w województwie pomorskim w 2017 r. wyniosła 101863 mln zł, co stanowiło 5,8% wielkości krajowej. Decydujący wpływ na strukturę wartości dodanej brutto według rodzajów działalności miały jednostki zajmujące się: handlem; naprawą pojazdów samochodowych; transportem i gospodarką magazynową; zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją – 29,7% wartości wojewódzkiej (w 2016 r. – 28,6%, w 2014 r. – 29,1%), a także przemysłem – 26,5% (w 2016 r. – 28,0%, w 2014 r. – 25,6%) oraz pozostałymi usługami – 24,9% (w 2016 r. – 24,4%, w 2014 r. – 25,0%).

Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w województwie pomorskim w 2017 r. wyniosła 120231 zł, co stanowiło 101,9% średniej krajowej (w 2016 r. – 103,3%, a w 2014 r. 103,1%).

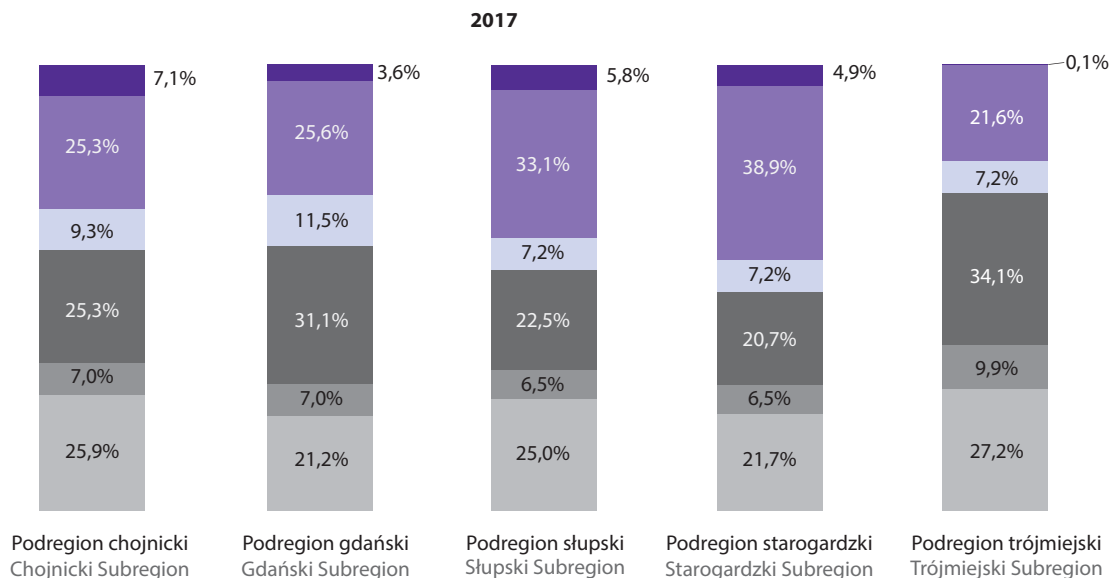
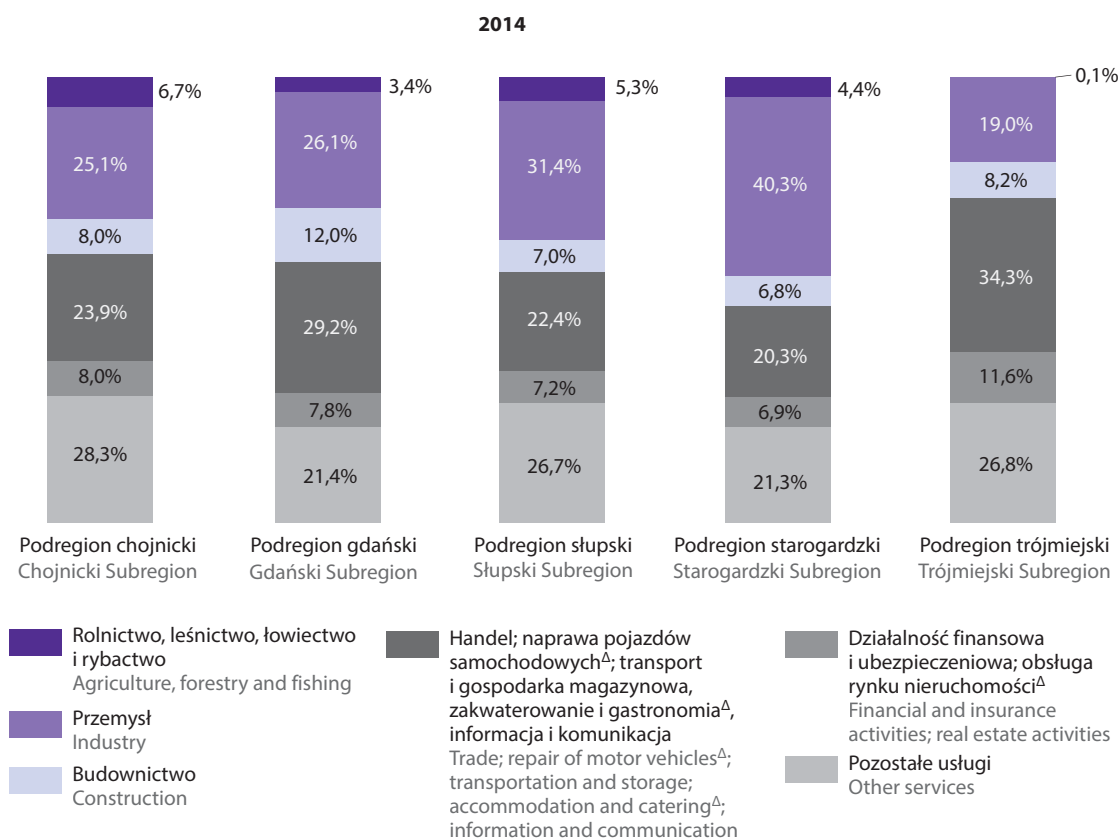
Wykres 44. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
 Chart 44. Gross value added by kind of activity (current prices)

W 2017 r. najwyższy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał podregion trójmiejski – 48,5% wartości wojewódzkiej, a najniższy podregion chojnicki – 6,5%. Najwyższy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto w podregionie trójmiejskim miały następujące rodzaje działalności: działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości – 57,9% (w 2016 r. – 58,3%, a w 2014 r. – 58,3%), handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja – 55,7% (odpowiednio 56,1% i 55,8%) oraz pozostałe usługi – 52,9% (odpowiednio 51,1% i 50,7%).

Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w województwie pomorskim w 2017 r. najwyższa była w podregionie trójmiejskim (114,9% wartości województwa), co stanowiło 117,1% średniej krajowej (w 2014 r. odpowiednio 113,0% i 116,6%), a najniższa w podregionie chojnickim – 75,2% i 76,6% średniej krajowej (odpowiednio 72,8% i 75,0%).

Wykres 45. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
 Chart 45. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. wystąpił niewielki spadek oceny koniunktury w większości rodzajów działalności. Od stycznia 2020 r. zaczęły się zauważalnie niższe notowania koniunktury w handlu hurtowym, handlu detalicznym oraz transporcie i gospodarce magazynowej. W kwietniu 2020 r. ocena koniunktury była najniższa w historii dla wszystkich rodzajów działalności.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej jest wskaźnikiem złożonym. Obliczany jest jako średnia arytmetyczna sald odpowiedzi na pytania z ankiety miesięcznej dotyczące bieżącej i przewidywanej sytuacji gospodarczej przedsiębiorstwa. Przyjmuje wartości od -100 do +100, przy czym wartości poniżej zera są oceniane jako negatywne (wskazujące na gorszą koniunkturę), a powyżej zera – jako pozytywne (wskazujące na dobrą koniunkturę). Wskaźnik przyjmujący wartość równą zero oznacza sytuację, gdy koniunktura nie zmienia się.

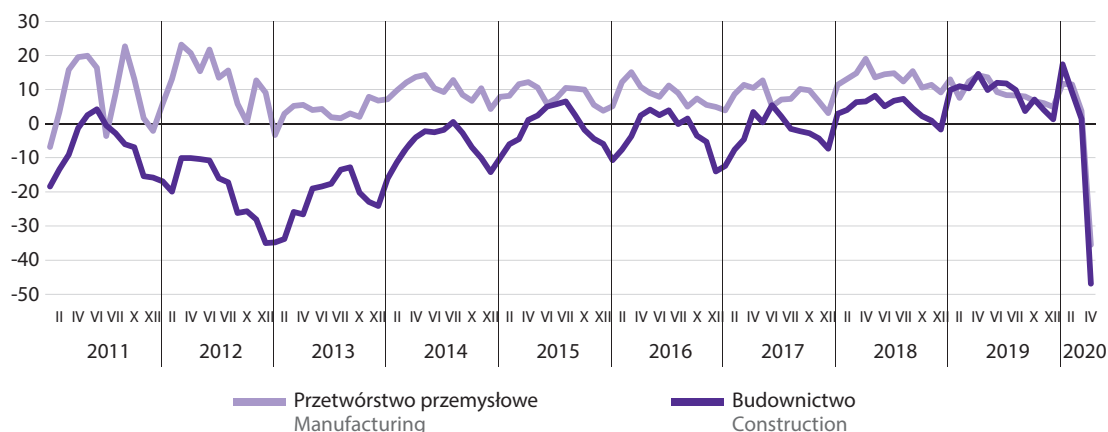
Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 29. General business climate indicator by kind of activity

Wyszczególnienie Specification	Styczeń January 2011	Styczeń January 2016	Styczeń January 2019	Styczeń January 2020	Kwiecień April 2020	Kwiecień April 2020 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-6,8	5,1	13,0	11,7	-35,5	-44,2
Budownictwo Construction	-18,4	-10,7	9,9	17,4	-46,9	-47,1
Handel hurtowy Wholesale trade	1,7	2,1	2,1	-0,3	-35,8	-39,8
Handel detaliczny Retail trade	-14,9	-1,1	4,8	-6,2	-45,6	-49,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-14,5	2,4	23,2	-14,1	-67,2	-48,3
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	-6,0	23,1	-2,8	-1,1	-27,4	-54,0
Informacja i komunikacja Information and communication	-4,3	18,5	22,7	13,6	-10,3	-19,4

W styczniu 2020 r. jedynie przedsiębiorcy prowadzący działalność w sekcji budownictwo ocenili koniunkturę optymistyczniej niż w analogicznym okresie 2019 r. W skali roku wskaźniki ogólnego klimatu koniunktury w pozostałych rodzajach działalności, tj. w przetwórstwie przemysłowym, handlu hurtowym, handlu detalicznym oraz zakwaterowaniu i gastronomii znacznie się obniżyły, a największy spadek odnotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa.

W kwietniu 2020 r. koniunktura została oceniona najniżej w historii prowadzenia jej badania. W województwie pomorskim najbardziej pesymistyczne oceny były dla: transportu i gospodarki magazynowej (minus 67,2), budownictwa (minus 46,9) oraz handlu detalicznego (minus 45,6). Natomiast na poziomie krajowym najniższe wskaźniki odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii (minus 54,0), handlu detalicznym (minus 49,5) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (minus 48,3).

Wykres 46. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury – przetwórstwo przemysłowe i budownictwo
Chart 46. General business climate indicator – manufacturing and construction

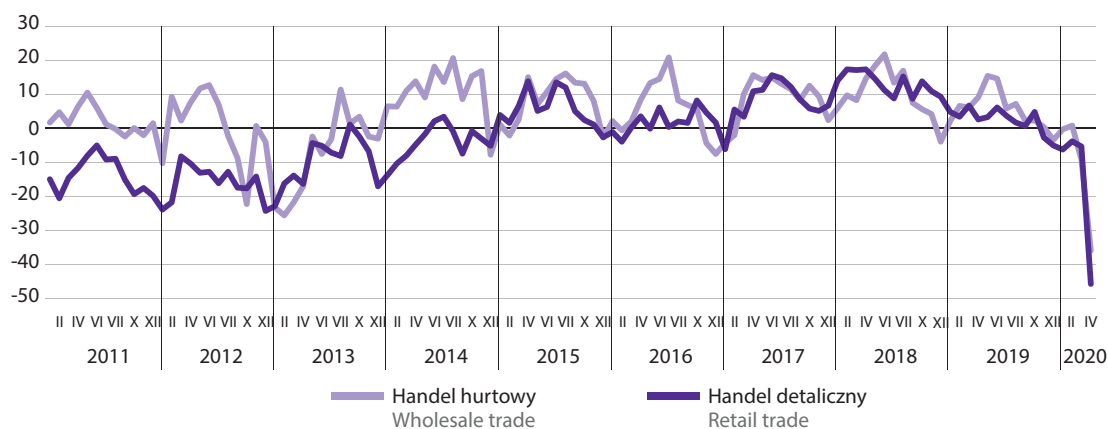

W kwietniu 2020 r. udział przedsiębiorców prowadzących działalność w sekcji przetwórstwo przemysłowe i budownictwo i nieodczuwających żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności ukształtował się na poziomie odpowiednio 7,5% i 5,6% (w kwietniu 2019 r. 14,4% i 8,8%).

Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe zgłaszające bariery w prowadzeniu działalności związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 64,0% (w kwietniu 2019 r. – 20,9%), z kosztem zatrudnienia – 48,1% (rok wcześniej – 54,4%) oraz z niedostatecznym popytem na rynku zagranicznym – 41,2% (rok wcześniej – 29,0%). W skali roku w największym stopniu wzrosła bariera związana z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (o 43,1 p.proc.), a zmniejszyła się bariera związana z trudnościami związanymi z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (o 14,6 p.proc.).

Natomiast przedsiębiorstwa działające w sekcji budownictwo największe trudności wiązały z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 65,9% (w kwietniu 2019 r. – 26,1%), z kosztami zatrudnienia – 56,9% (rok wcześniej – 56,0%) oraz z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 43,2% (rok wcześniej – 33,1%). W porównaniu z kwietniem 2019 r. w największym stopniu wzrosła niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (o 39,8 p.proc.), a najbardziej zmniejszyły się obawy związane z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (o 13,5 p.proc.) oraz z warunkami atmosferycznymi (o 10,6 p.proc.).

Wykres 47. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury – handel hurtowy i handel detaliczny
Chart 47. General business climate indicator – wholesale trade and retail trade

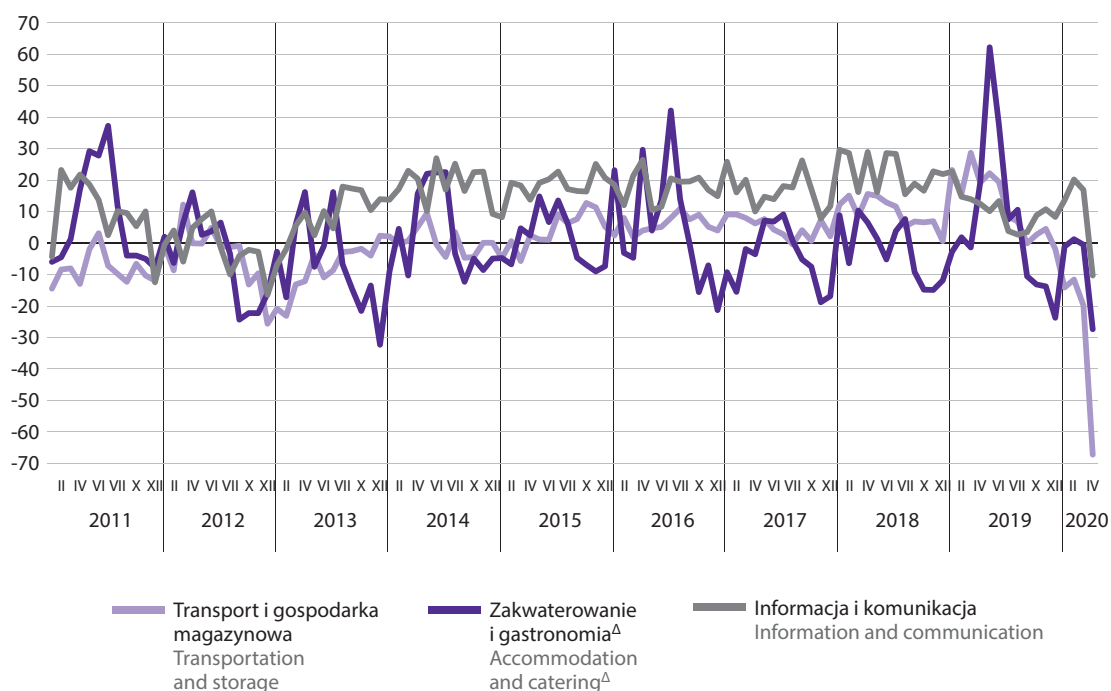
Udział przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie handlu hurtowego i handlu detalicznego i nieodczuwających żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności w kwietniu 2020 r. wyniósł odpowiednio 2,7% i 4,9% (w analogicznym okresie poprzedniego roku 6,0% i 11,8%).

W handlu hurtowym przedsiębiorcy największe trudności wiązali z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 77,1% (w kwietniu 2019 r. – 35,4%), z kosztami zatrudnienia – 55,8% (rok wcześniej – 46,6%) oraz z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 52,1% (rok wcześniej – 33,6%). W skali roku w największym stopniu wzrosła niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (o 41,7 p.proc.), a zmniejszyła się najbardziej obawa odnosząca się do niedoboru pracowników (o 17,3 p.proc.) oraz do zbyt dużej konkurencji na rynku (o 6,6 p.proc.).

Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie handlu detalicznego wskazali, że największe trudności dla nich związane są z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 73,1% (w kwietniu 2019 r. – 43,9%), z kosztem zatrudnienia – 59,5% (rok wcześniej – 48,1%) oraz z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 57,8% (rok wcześniej – 40,3%). W skali roku w największym stopniu wzrosła niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (o 29,2 p.proc.), a zmniejszyły się najbardziej obawy dotyczące zbyt dużej konkurencji na rynku (o 25,0 p.proc.) oraz wysokiego obciążenia na rzecz budżetu (o 11,2 p.proc.).

Wykres 48. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury – transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja

Chart 48. General business climate indicator – transportation and storage, accommodation and catering, information and communication

Brak barier w prowadzeniu działalności w kwietniu 2020 r. zgłosili również przedsiębiorcy prowadzący działalność w pozostałych analizowanych rodzajach działalności, a najczęściej z sekcji informacja i komunikacja – 9,4% (rok wcześniej – 34,4%) oraz transport i gospodarka magazynowa – 1,6% (w analogicznym miesiącu 2019 r. – 8,1%).

W kwietniu 2020 r. największe obawy przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie transportu i gospodarki magazynowej związane były z niedostatecznym popytem – 63,8% (rok wcześniej – 12,8%) oraz z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 41,5% (rok wcześniej – 33,5%). W skali roku w największym stopniu wzrosły obawy związane z niedostatecznym popytem (o 51,0 p.proc.), a znacząco

zmniejszyły się obawy związane z kosztami zatrudnienia (o 34,6 p.proc.), z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi (o 25,2 p.proc.) oraz z wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (o 15,6 p.proc.).

Największe obawy przedsiębiorców z sekcji zakwaterowanie i gastronomia w kwietniu 2020 r. dotyczyły niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej – 25,5% (w analogicznym miesiącu 2019 r. – 9,5%), kosztów zatrudnienia – 20,2% (w poprzednim roku – 37,7%). W skali roku zdecydowanie zwiększyła się niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (o 16,0 p.proc.), a zmniejszyły się bariery dotyczące kosztów zatrudnienia oraz wysokich obciążeń na rzecz budżetu (po 11,7 p.proc.).

Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery i działające w sekcji informacja i komunikacja związane były z kosztami zatrudnienia – 47,4% (w kwietniu 2019 r. – 62,6%), z oceną ogólnej sytuacji gospodarczej – 44,9% (rok wcześniej – 20,2%) oraz z niedoborem wykwalifikowanych pracowników – 43,8% (rok wcześniej – 21,3%). W skali roku w największym stopniu wzrosła niepewność związana z ogólną sytuacją gospodarczą (o 24,7 p.proc.) oraz z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (o 22,5 p.proc.), a zmniejszyło się znaczenie niejasnych, niespójnych i niestabilnych przepisów prawnych (o 27,0 p.proc.) oraz kosztów zatrudnienia (o 15,2 p.proc.).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

Według stanu na koniec 2019 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2018 r. odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, przede wszystkim w jednostkach sektora prywatnego, przy jednoczesnym spadku liczby podmiotów w sektorze publicznym. Wzrosła również liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 ludności. W skali roku zmniejszyła się zarówno liczba nowo zarejestrowanych, jak i wyrejestrowanych podmiotów. Począwszy od 2010 r. nadal największy udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie pomorskim według stanu na koniec grudnia 2019 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON zarejestrowane były 307294 podmioty gospodarcze (osoby prawne samodzielne jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, bez osób fizycznych prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), co stanowiło 6,8% ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w kraju. W porównaniu z końcem 2018 r. liczba podmiotów zwiększyła się o 3,6%, a w stosunku do 2010 r. wzrost wyniósł 18,1% (w Polsce liczba podmiotów wzrosła odpowiednio o 3,3% i 15,3%). Pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON województwo pomorskie uplasowało się na szóstym miejscu w kraju.

Dominującą grupę (96,3% ogólnej liczby podmiotów) stanowiły jednostki z sektora prywatnego, które skupiały 296005 podmiotów, a ich liczba wzrosła w stosunku do 2018 r. o 3,6%. Jednocześnie odnotowano w skali roku spadek liczby podmiotów w sektorze publicznym o 3,2%.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Entities of national economy in the REGON register

As of 31 December

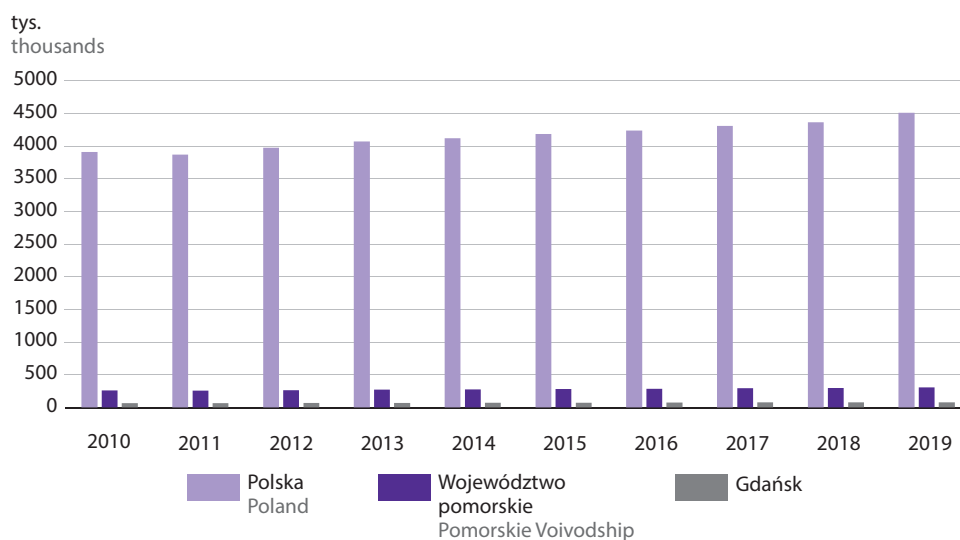
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 W odsetkach (Polska = 100) In percent (Poland = 100)
Ogółem Total	260202	281861	296630	307294	6,8
Sektor publiczny Public sector	7903	7813	7308	7076	6,3
Sektor prywatny Private sector	252299	272446	285700	296005	6,8
Z liczby ogółem: Of total number:					
spółki partnerships and companies	38426	47994	47050	48677	6,0
fundacje foundations	787	1476	1753	1884	6,6
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	5378	6627	6530	6761	5,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	193855	200399	216050	224594	7,0

Wykres 49. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 49. Entities of the national economy

As of 31 December

W końcu 2019 r. w województwie pomorskim liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 131,1 (czwarte miejsce w kraju), w 2018 r. – 127,1, a w 2010 r. – 114,3 (w Polsce odpowiednio 117,5; 113,6; 101,5). Pod względem przestrzennego rozmieszczenia podmiotów dominowała Krynica Morska, gdzie odnotowano 365,5 podmiotów na 1000 ludności, Łeba odpowiednio 355,2 i Jastarnia – 309,5, w pozostałych gminach wskaźnik ten oscylował między 60 a 200 podmiotów na 1000 ludności. W 2019 r. najniższą liczbę podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w Mikołajkach Pomorskich – 58,7, Damnicy – 59,1 oraz Starym Targu – 59,7.

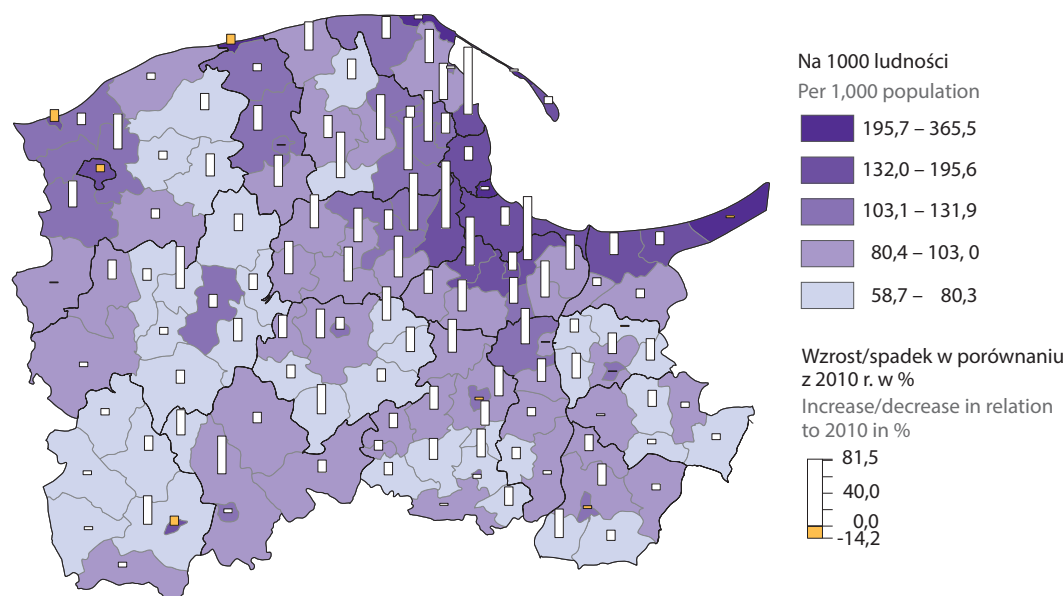
W końcu 2019 r. największy wzrost liczby podmiotów w skali roku odnotowano w gminach: Mikołajki Pomorskie, gdzie liczba podmiotów wzrosła o 10,9%, Gniewino wzrost o 10,8% oraz Koczała – 10,5%. Natomiast największy spadek liczby podmiotów odnotowano w gminach wiejskich: Morzeszczyn – 2,0%, Puck – 1,6% i Ostaszewo – 1,1%.

Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Entities of the national economy in 2019

As of 31 December

W 2019 r. w województwie pomorskim zarejestrowano 26993 nowe podmioty (spadek o 7,1% w stosunku do 2018 r.), natomiast wyrejestrowano 16352 podmioty (odpowiednio spadek o 37,6%). Największy udział w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 83,5% (spadek o 0,8 p.proc. w stosunku do 2018 r.) oraz spółki handlowe – 11,0% (wzrost o 1,2 p.proc.), w tym z udziałem kapitału zagranicznego – 0,2% (spadek o 0,1 p.proc.).

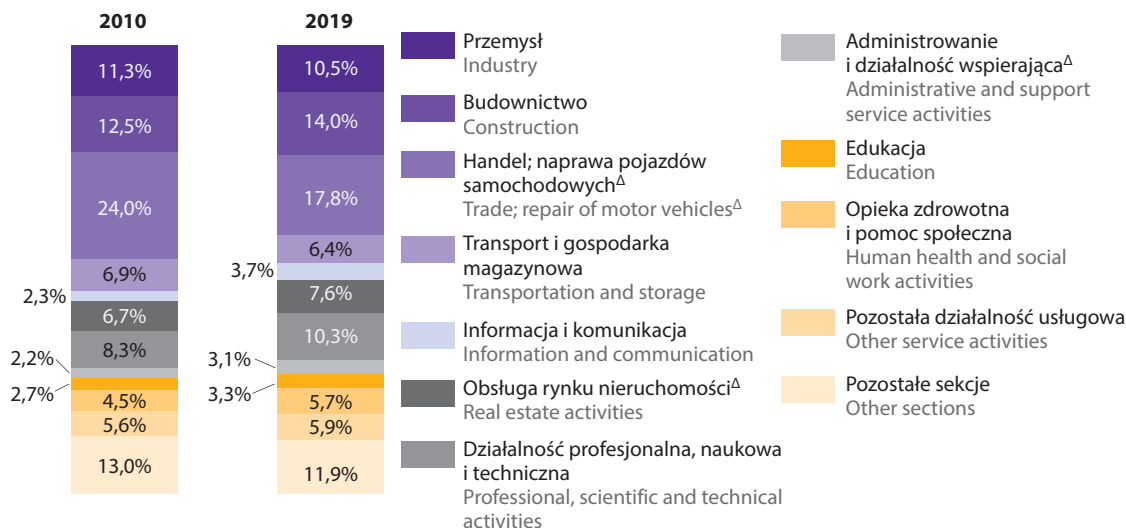
Wśród zarejestrowanych w województwie pomorskim w końcu 2019 r. podmiotów gospodarki narodowej dominowały jednostki, których podstawową działalnością był handel; naprawa pojazdów samochodowych – 17,8% ogólnej liczby podmiotów (spadek o 0,4% w stosunku do 2018 r.) oraz budownictwo – 14,0% (wzrost odpowiednio o 8,6%), w sekcji tej odnotowano największy wzrost (o 31,6%) liczby zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do 2010 r. – z 32600 w 2010 r. do 42893 w 2019 r.

Wykres 50. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 50. Entities of the national economy by selected PKD sections

As of 31 December

Według stanu na koniec 2019 r. w sektorze prywatnym w podziale podmiotów według form prawnych dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 73,1% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów (wzrost o 0,3 p.proc. w stosunku do 2018 r. oraz spadek o 1,4 p.proc. w porównaniu z 2010 r.).

W końcu 2019 r. w województwie pomorskim do rejestru REGON wpisanych zostało 48677 spółek (wzrost zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 3,5% i 26,7%) oraz 8645 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (wzrost odpowiednio o 4,4% i 40,2%).

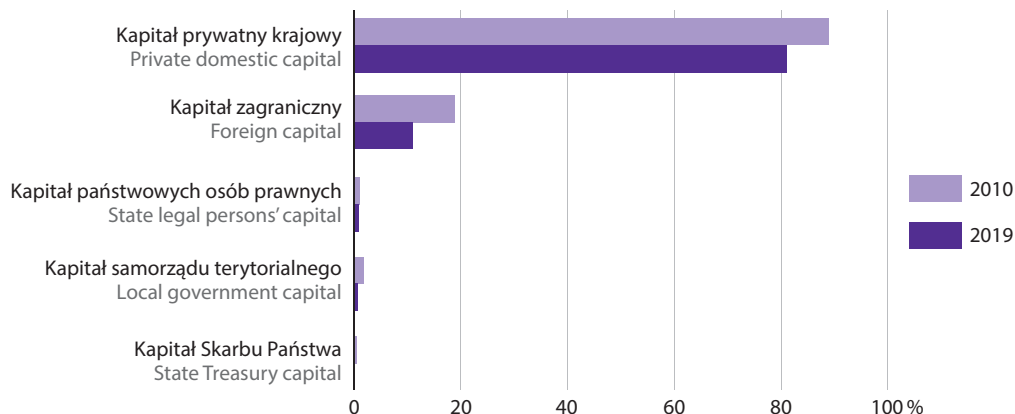
W spółkach handlowych (w końcu 2019 r. – 30395) w podziale według rodzaju kapitału największy udział miał kapitał prywatny krajowy – 81,0% oraz kapitał zagraniczny – 11,0%. Natomiast w podziale według sekcji najwięcej spółek handlowych prowadziło działalność w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 18,8% ogólnej liczby spółek handlowych oraz budownictwo – 13,6%.

Wykres 51. Spółki handlowe według rodzaju kapitału

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 51. Commercial companies by type of capital

As of 31 December

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development and innovation activity

W latach 2010-2018 w województwie pomorskim zaobserwowano systematyczny wzrost nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R w cenach bieżących. Zwiększyła się również liczba podmiotów w działalności B+R oraz liczba pracujących (personelu wewnętrznego).

W latach 2010-2018 zwiększył się udział przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających innowacje (nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe) oraz większy był udział przedsiębiorstw przemysłowych niż przedsiębiorstw usługowych, które wprowadziły innowacje.

Tablica 31. Wybrane dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej
Table 31. Selected research and development data

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2017		2018	
	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska
	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową w mln zł (ceny bieżące) Intramural expenditures on research and development in million PLN (current prices)	488,4	10416,2	1156,1	18060,7	1257,0	20578,5	1748,0	25647,8
Relacja do PKB w % Relation to GDP in %	0,6	0,72	1,12	1,00	1,08	1,03	•	1,21
Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	215	270	502	470	542	536	751	668
Na 1 pracującego ^a w B+R w tys. zł Per 1 employed person ^a in R&D in thousand PLN	68,6	80,3	122,8	114,4	117,6	109,7	146,4	126,0
Liczba podmiotów w działalności B+R Number of entities in R&D activity	102	1767	249	4427	286	5102	340	5779

a W latach 2010 i 2015 – na 1 zatrudnionego.
a In 2010 and 2015 – per employee.

W badaniu z zakresu działalności badawczej i rozwojowej w województwie pomorskim według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. 340 podmiotów wykazało prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej, co oznacza wzrost w skali roku o 54 podmioty. Wśród jednostek, które w 2017 r. i 2018 r. wykazały działalność B+R zdecydowanie dominowały jednostki z sektora przedsiębiorstw, dla których działalność badawcza i rozwojowa nie była podstawową działalnością.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Ogólna wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową w 2018 r. w województwie pomorskim wyniosła 1748,0 mln zł i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 39,1%. Większość nakładów wewnętrznych na działalność B+R stanowiły nakłady bieżące (1498,7 mln zł), które stanowiły 85,7% nakładów ogółem i w stosunku do 2017 r. były wyższe o 35,1%. W nakładach bieżących dominowały nakłady osobowe – 912,6 mln zł (wzrost o 29,7% w porównaniu z 2017 r.). Natomiast nakłady inwestycyjne (249,4 mln zł) stanowiły 14,3% nakładów wewnętrznych na działalność B+R, a ich wartość była wyższa o 69,2% niż w 2017 r.

Udział nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową w województwie pomorskim w stosunku do nakładów krajowych wyniósł 6,8 % w 2018 r. (w 2017 r. – 6,1%).

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

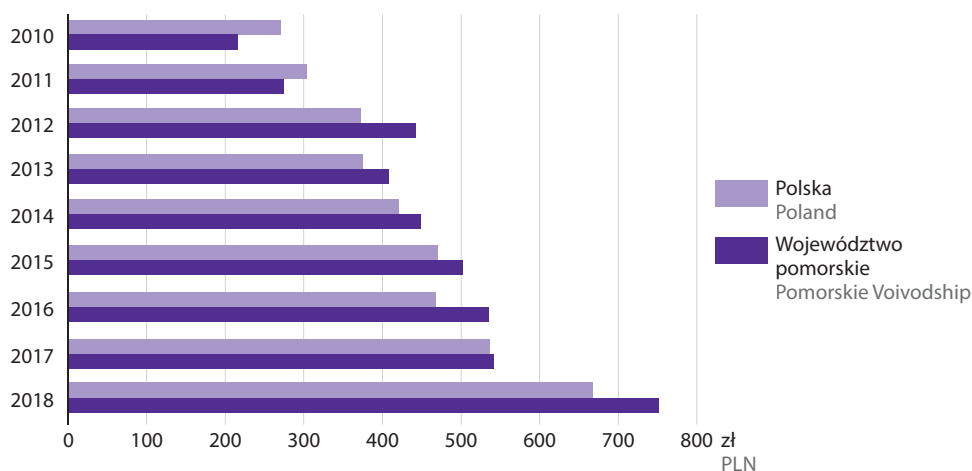
Table 32. Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	Specification
	w mln zł in million PLN				
Ogółem	488,4	1156,1	1257,0	1748,0	Total
sektor finansujący:					funding sector:
Rządowy	220,9	390,1	414,3	425,4	Government
Przedsiębiorstw	229,0	597,8	758,8	1200,7	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	•	18,7	36,8	33,6	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	•	2,6	1,8	4,4	Private non-profit
Zagranica	32,8	146,9	45,3	83,9	Abroad

W strukturze nakładów wewnętrznych na działalność B+R według sektorów finansujących w województwie pomorskim dominowały środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw, które w 2018 r. stanowiły 68,7%, a ich udział w stosunku do 2017 r. zwiększył się 8,3 p.proc. Zwiększył się również udział środków pochodzących z sektora zagranica z 3,6% w 2017 r. do 4,8% w 2018 r. Natomiast udział sektora rządowego w finansowaniu działalności B+R zmniejszył się z 33,0% w 2017 r. do 24,3% w 2018 r.

wykras 52. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

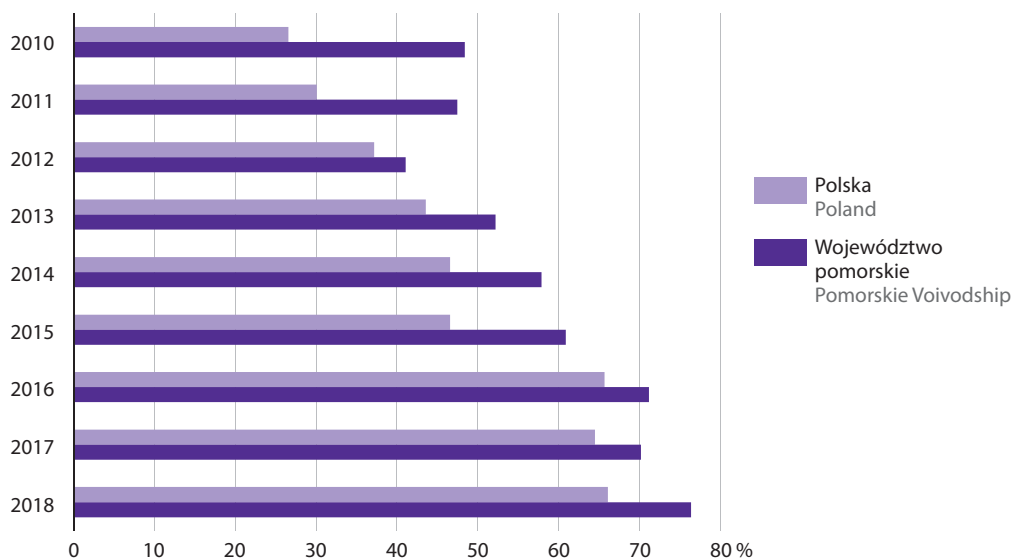
Chart 52. Intramural expenditures on research and development per capita

W 2018 r. nakłady wewnętrzne na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie pomorskim wyniosły 751 zł (w 2017 r. – 542 zł), co uplasowało województwo na trzecim miejscu kraju. W latach 2012-2018 średnia wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R przypadająca na 1 mieszkańca województwa pomorskiego była wyższa niż wartość krajowa.

Wykres 53. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność B+R

Chart 53. Funds from the business enterprise sector financing R&D

W 2018 r. analizując sektory wykonawcze, największe nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową poniosły podmioty sektora przedsiębiorstw – 76,4% w województwie pomorskim i 66,1% w Polsce (wzrost w stosunku do 2017 r. odpowiednio o 6,2 p.proc. i 1,6 p.proc.).

Pracujący (personel wewnętrzny) obejmują od 2016 r. zatrudnionych w danej jednostce na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) oraz pracodawców i pracujących na własny rachunek, agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych, osoby wykonujące pracę nakładczą i członków spółdzielni produkcji rolniczej. Dane do 2015 r. obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden ECP oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Tablica 33. Wybrane dane dotyczące pracujących w działalności badawczej i rozwojowej
 Table 33. Selected data on employment in research and development

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2017		2018	
	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska
	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland
Pracujący ^a (personel wewnętrzny) Employed persons ^a (internal personnel)	4429,0	81842,5	6868,4	109249,3	7481,8	121427,6	8504,8	131360,5
Pracujący ^a w działalności B+R na 1000 aktywnych zawodowo ^b Persons employed ^a in R&D per 1,000 economically active population ^b	5,0	4,8	6,4	6,3	7,1	7,0	8,2	7,7
Pracownicy naukowo-badawczy ^a na 1000 aktywnych zawodowo ^b R&D researchers ^a per 1,000 economically active population ^b	4,3	3,8	5,1	4,8	6,2	5,6	6,9	5,8
Udział osób pracujących ^a w działalności B+R w ludności aktywnej zawodowo ^b w % Share of persons employed ^a in R&D in economically active population ^b in %	0,81	0,76	0,88	0,90	1,02	1,09	1,15	1,19
Udział osób pracujących ^a w działalności B+R w pracujących ogółem ^c w % Share of persons employed ^a in R&D in total employment ^b in %	0,90	0,83	0,94	0,97	1,07	1,14	1,17	1,24

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC), w latach 2010 i 2015 – zatrudnieni. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Pracujący – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne.

a In full time equivalent (FTE), in the years 2010 and 2015 – employees. b Economically active (all persons employed and presumed unemployed) – based on the labour force survey – average annual data. c Employed persons – based on the labour force survey – average annual data.

W 2018 r. zatrudnienie w działalności B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) wyniosło 8505 i wzrosło w stosunku do 2017 r. o 13,7%. Największy udział stanowili badacze – 84,5% (wzrost o 9,9%). W 2018 r. zatrudnienie w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) w działalności B+R w województwie pomorskim stanowiło 6,5% zatrudnionych w tym obszarze w Polsce.

W 2018 r. udział pracujących w działalności B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie pomorskim wyniósł 8,2, a w Polsce – 7,7 (w 2017 r. odpowiednio 7,1 i 7,0).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2018 r. w województwie pomorskim 26,7% przedsiębiorstw przemysłowych i 24,4% przedsiębiorstw usługowych z ogólnej liczby badanych przedsiębiorstw zrealizowało w trzyletnim okresie projekty innowacyjne, które zakończyły się sukcesem, polegającym na wprowadzeniu przynajmniej jednej innowacji produktowej lub innowacji procesów biznesowych (w Polsce odpowiednio 24,0% i 19,6%). W skali roku zwiększył się udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych (o 8,8 p.proc.) oraz udział innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych (o 11,2 p.proc.). Zarówno innowacje produktowe, jak i innowacje procesów biznesowych częściej w województwie pomorskim wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe niż przedsiębiorstwa usługowe (odpowiednio 17,9% i 23,3% wobec 10,2% i 22,5%). Wśród przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wprowadzających innowacje największy udział miały podmioty o liczbie pracujących 250 osób i więcej (65,4% przedsiębiorstw przemysłowych i 50,0% przedsiębiorstw usługowych).

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008-2010	2013-2015	2015-2017	2016-2018	2016-2018 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises which introduced product or business process ^a innovations	15,3	15,6	17,9	26,7	24,0
nowe lub ulepszone produkty new or significantly improved products	10,6	10,7	11,0	17,9	16,8
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	11,5	10,3	15,1	23,3	19,9
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises which introduced product or business process ^a innovations	13,4	9,7	13,2	24,4	19,6
nowe lub ulepszone produkty new or significantly improved products	7,9	3,5	5,2	10,2	9,6
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	10,6	8,2	10,9	22,5	17,5

^a W latach 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 dane dotyczą innowacji procesowych.

^a In the years 2008–2010, 2013–2015, 2015–2017 the data relate to process innovations.

W 2018 r. wysokim udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych charakteryzowały się m.in. następujące działy przemysłu: produkcja wyrobów farmaceutycznych (66,7%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (63,6%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (57,5%) oraz produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (56,7%).

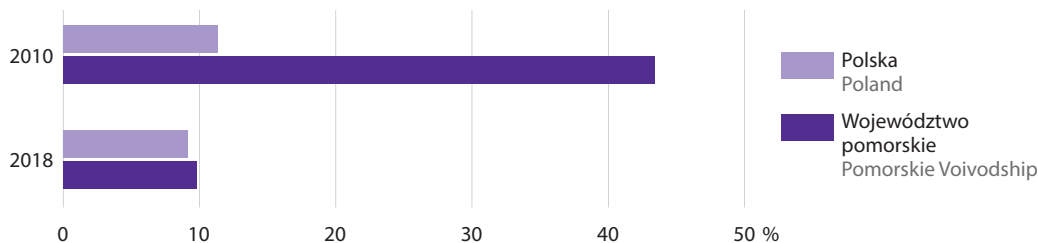
W 2018 r. w województwie pomorskim nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 1236,9 mln zł i były niższe o 37,3% od poniesionych w 2017 r. Nakłady te stanowiły 5,3% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju, a ich udział zmniejszył się o 1,7 p.proc. w stosunku do 2017 r. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (52,6%), a głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych były środki własne (88,2%). Największe wydatki na działalność innowacyjną w przemyśle wśród badanych przedsiębiorstw poniosły przedsiębiorstwa produkujące wyroby farmaceutyczne, komputery, wyroby elektroniczne i optyczne, papier i wyroby z papieru, wyroby z metali oraz koks i produkty rafinacji ropy naftowej, których udział w nakładach ogółem na działalność innowacyjną w przemyśle w województwie pomorskim wyniósł 75,1%.

W 2018 r. wysokim udziałem innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych charakteryzowały się następujące działy PKD: ubezpieczenia, reasekuracja i fundusze emerytalne (100,0%), działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki (70,7%), badania naukowe i prace rozwojowe (63,2%), telekomunikacja (56,0%) oraz działalność pocztowa i kurierska (50,0%).

W 2018 r. w województwie pomorskim nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw usługowych wyniosły 1016,0 mln zł i były wyższe o 94,0% od poniesionych w 2017 r. Nakłady te stanowiły 7,8% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa usługowe w kraju, a ich udział zmniejszył się o 3,8 p.proc. w stosunku do 2017 r. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (71,4%), a głównym źródłem finansowania były środki własne (85,6%). Największe wydatki na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych odnotowano w jednostkach zaklasyfikowanych do działów: transport lądowy i rurociągowy oraz działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki, których udział w nakładach ogółem na działalność innowacyjną w usługach w województwie pomorskim osiągnął 81,2%.

Wykres 54. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 54. Share of revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products in total sales revenue

W 2018 r. w województwie pomorskim uzyskiwanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018 deklarowało 16,4% badanych przedsiębiorstw przemysłowych, w tym 7,6% przedsiębiorstw deklarowało uzyskanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych dla rynku. W 2018 r. przychody netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, których produkcję uruchomiono w latach 2016-2018, uzyskane przez badane przedsiębiorstwa przemysłowe, stanowiły 9,8% przychodów netto ze sprzedaży ogółem osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe. Natomiast udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych dla rynku wyniósł 4,8%, a tylko dla przedsiębiorstwa – 5,0%.

W 2018 r. w województwie pomorskim uzyskiwanie przychodów ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018 deklarowało 10,1% badanych przedsiębiorstw usługowych, w tym 2,6% przedsiębiorstw deklarowała uzyskanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych dla rynku. W 2018 r. przychody netto ze sprzedaży produktów

nowych lub ulepszonych, których produkcję uruchomiono w latach 2016-2018, uzyskane przez badane przedsiębiorstwa usługowe, stanowiły 1,6% przychodów netto ze sprzedaży ogółem osiągniętych przez przedsiębiorstwa usługowe. Natomiast udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych dla rynku wyniósł 0,6%, a tylko dla przedsiębiorstwa – 1,0%.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

W 2019 r. w województwie pomorskim udział przedsiębiorstw wykorzystujących komputery oraz przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu zmniejszył się zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r., a zwiększył się natomiast udział przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych**, zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi, kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Tablica 35. Przedsiębiorstwa wykorzystujące komputery

Table 35. Enterprises using computers

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w % in %			
Polska Poland	97,1	94,0	96,2	96,8
Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship	97,8	95,9	96,4	96,2

W 2019 r. komputery wykorzystywane były przez 96,2% badanych przedsiębiorstw z województwa pomorskiego, a dostęp do Internetu posiadało 96,0% (spadek w stosunku do 2018 r. odpowiednio o 0,2 p.proc. i 0,1 p.proc.).

Tablica 36. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu

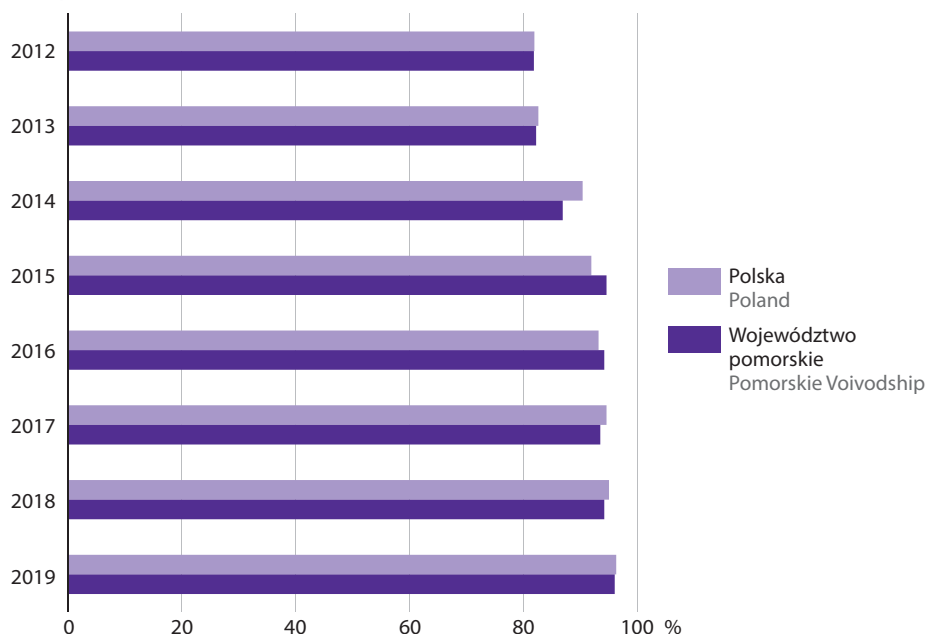
Table 36. Enterprises having the Internet access

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w % in %			
Polska Poland	95,8	92,7	95,6	96,3
Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship	96,5	94,9	96,1	96,0

W celach biznesowych w przedsiębiorstwach z komputerów korzystało 49,2% pracowników (w kraju 47,7%), a z komputerów z dostępem do Internetu – 46,0% osób pracujących (o 2,8 p.proc. więcej niż w kraju). W 2019 r. w skali roku odnotowano zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce wyższy udział pracowników wykorzystujących w swojej pracy komputer (odpowiednio o 2,8 p.proc. i o 1,6 p.proc.) oraz udział pracowników wykorzystujących w swojej pracy komputer z dostępem do Internetu (odpowiednio o 3,0 p.proc. i o 2,7 p.proc.).

Wykres 55. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu (stały lub mobilny)

Chart 55. Enterprises connected to the Internet via broadband (fixed or mobile)

W 2019 r. w województwie pomorskim zwiększył się o 1,8 p.proc. (w kraju o 1,3 p.proc.) w stosunku do 2018 r. udział przedsiębiorstw korzystających z Internetu poprzez łącze szerokopasmowe (stałe lub mobilne). Z połączenia szerokopasmowego mobilnego przez modem lub telefon 3G lub 4G z Internetem korzystało 74,2% przedsiębiorstw w województwie pomorskim i 75,7% w Polsce (w 2018 r. odpowiednio 67,4% i 67,6%).

W 2019 r. w województwie pomorskim 75,7% badanych przedsiębiorstw wyposażyło swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (w Polsce – 76,2%), o 8,0 p.proc. więcej w porównaniu z 2018 r. (w kraju wzrost o 8,5 p.proc.). Z tego typu urządzeń korzystało 27,4% pracowników przedsiębiorstw w województwie oraz 25,5% w Polsce.

Tablica 37. Przedsiębiorstwa posiadające stronę internetową

Table 37. Enterprises having a website

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w % in %			
Polska Poland	65,5	65,4	66,8	70,2
Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship	69,0	70,4	70,4	71,1

W 2019 r. własną stronę internetową w województwie pomorskim posiadało 71,1% przedsiębiorstw, w Polsce – 70,2% (wzrost w porównaniu z 2018 r. odpowiednio o 0,7 p.proc. i 3,4 p.proc.). Własną stronę internetową przedsiębiorstwa najczęściej wykorzystywały do prezentacji wyrobów, katalogów lub cenników (w województwie pomorskim – 65,3%, a w Polsce – 66,2%).

W 2019 r. w skali roku zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce zwiększył się udział przedsiębiorstw wykorzystujących serwisy społecznościowe w celach biznesowych (odpowiednio o 8,4 p.proc. i o 6,5 p.proc.). Korzystanie z przynajmniej jednego rodzaju mediów społecznościowych deklarowało w województwie pomorskim 36,8% przedsiębiorstw (o 0,2 p.proc. więcej niż w kraju). Zarówno w województwie, jak i w kraju przedsiębiorstwa najczęściej korzystały z serwisów społecznościowych (odpowiednio 35,9% i 35,4% przedsiębiorstw). Natomiast media społecznościowe były najczęściej wykorzystywane przez przedsiębiorstwa do tworzenia wizerunku przedsiębiorstwa lub marketingu produktów (odpowiednio 32,1% i 32,5%).

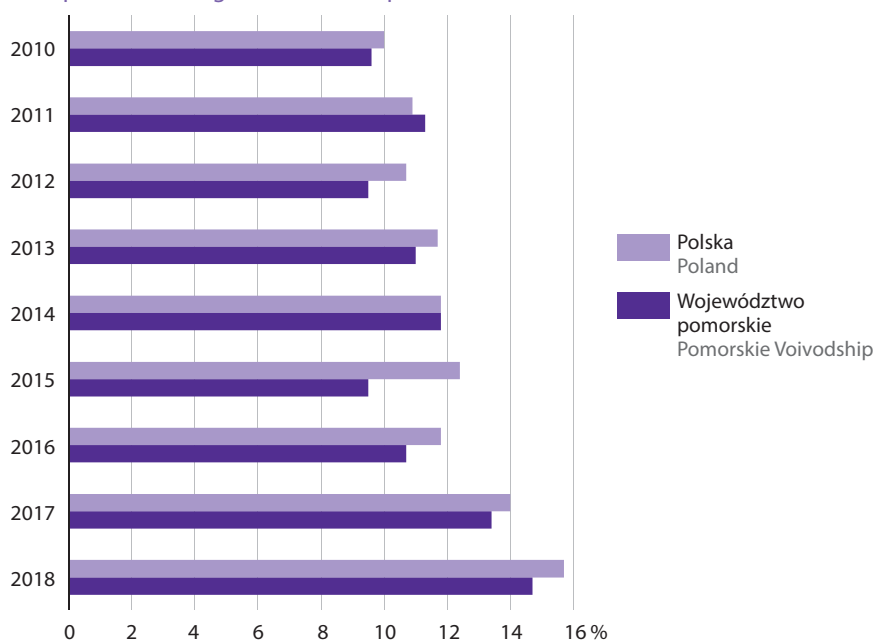
Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2018 r. w województwie pomorskim udział przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż poprzez sieci komputerowe wyniósł 14,7% i w porównaniu z 2017 r. zwiększył się o 1,3 p. proc. (w Polsce odpowiednio 15,7% i wzrost o 1,7 p. proc.).

Wykres 56. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe

Chart 56. Enterprises receiving orders via computer networks

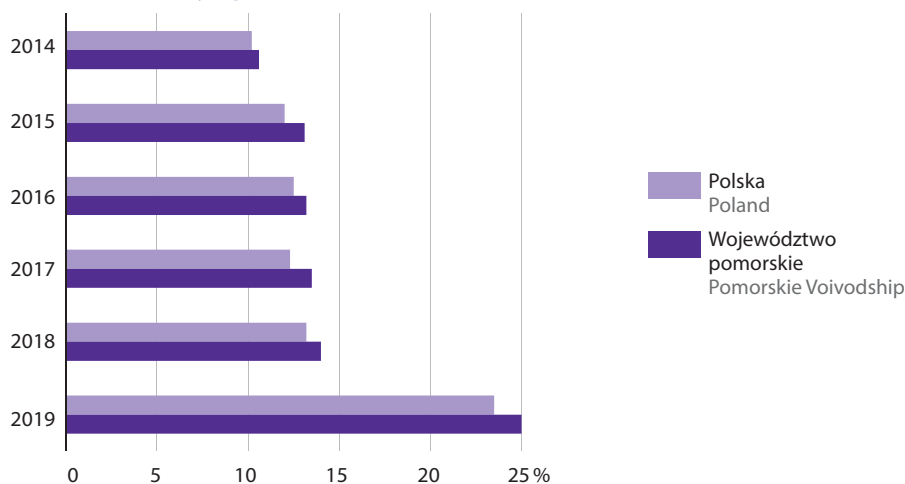

E-administracja to zastosowanie technologii informatycznych w administracji publicznej.

W 2018 r. z usług e-administracji korzystało 95,9% badanych przedsiębiorstw w województwie pomorskim i 95,7% w kraju (w 2017 r. odpowiednio 96,0% i 95,1%). Przedsiębiorstwa najczęściej korzystały z e-administracji w celu odsyłania wypełnionych formularzy – 95,9% w województwie pomorskim i 95,7% w Polsce.

Specjalista ICT – pracownik, dla którego praca w obszarze ICT jest głównym zajęciem. Posiada on umiejętności np. w zakresie rozwoju, obsługi, utrzymania systemów lub aplikacji ICT. Termin ICT oznacza technologie informacyjno-komunikacyjne.

Wykres 57. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
Chart 57. Enterprises employing ICT specialists

W 2019 r. w województwie pomorskim 25,0% przedsiębiorstw zatrudniało specjalistów ICT (o 1,5 p.proc. więcej niż średnia krajowa), co uplasowało województwo pomorskie na piątym miejscu w kraju.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2019 r. w województwie pomorskim podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe pogorszyły się. Zwiększył się natomiast udział przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych. Odnotowano wyższe niż przed rokiem przychody ze sprzedaży na eksport.

W 2019 r. w województwie pomorskim przychody z całokształtu działalności (przychody ogółem) badanych przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, ukształtowały się na poziomie 210466,3 mln zł i wzrosły o 8,8% w stosunku do 2018 r.

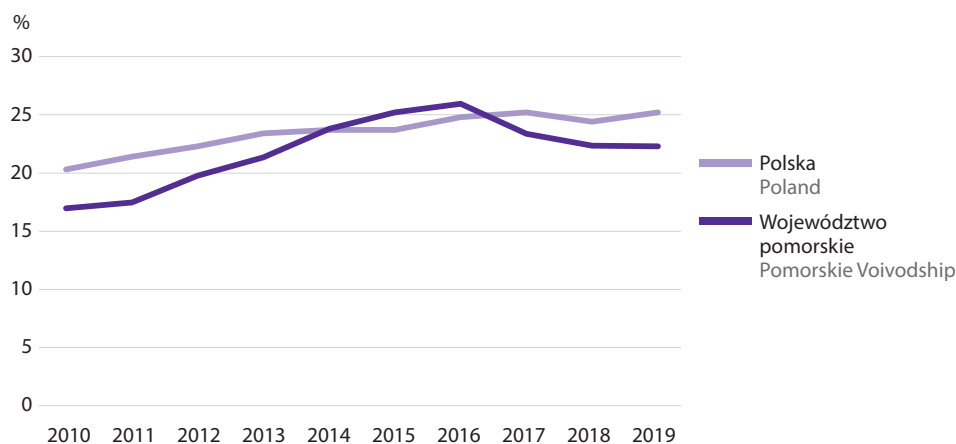
Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnęły wartość 206298,3 mln zł (wzrost o 9,0% w stosunku do 2018 r.). Wartościowo największy wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów odnotowano w handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz w przetwórstwie przemysłowym, natomiast jedyny spadek odnotowano w pozostałej działalności usługowej. Największy udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwie odnotowano w przedsiębiorstwach zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (45,0% wartości województwa) oraz handlem; naprawą pojazdów samochodowych (odpowiednio 30,6%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzspółnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

W 2019 r. przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport wyniosły 45958,3 mln zł – o 8,7% więcej niż w 2018 r. i aż o 147,8% więcej niż w 2010 r. Przychody ze sprzedaży produktów na eksport stanowił 82,4% przychodów na eksport ogółem, natomiast przychody ze sprzedaży towarów i materiałów na eksport – 17,6%.

Wykres 58. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 58. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności (koszty ogółem) w 2019 r. wyniosły 201655,7 mln zł (wzrost o 9,7% w stosunku do 2018 r.). Najwyższy udział kosztów w układzie rodzajowym badane przedsiębiorstwa wykazały na zużycie materiałów i energii (45,0%), usługi obce (21,4%) oraz na wynagrodzenia (13,0%).

W 2019 r. koszty ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 196912,8 mln zł (9,3% więcej niż rok wcześniej). Największy udział kosztów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwie pomorskim wykazały podmioty działające w sekcji przetwórstwo przemysłowe (45,0% kosztów województwa) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (odpowiednio 31,2%). Największy wzrost w skali roku kosztów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wystąpił w sekcji edukacja (o 139,3%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 53,0%).

Wyniki finansowe:

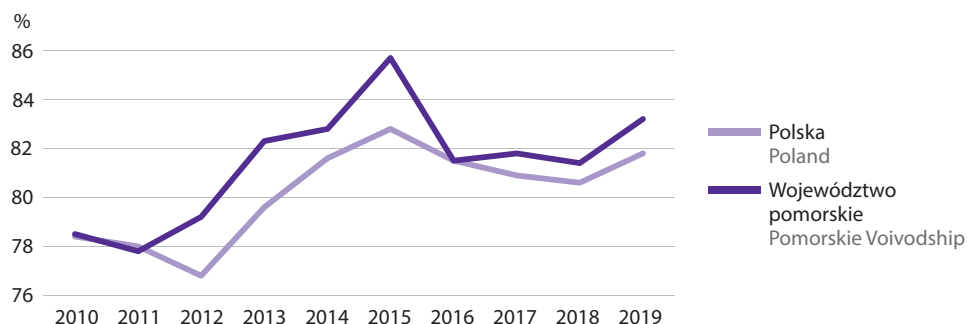
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtował się w 2019 r. na poziomie 9385,5 mln zł i był wyższy w stosunku do roku poprzedniego o 4,5%.

W stosunku rocznym wynik na operacjach finansowych zmniejszył się z minus 76,2 mln zł w 2018 r. do minus 711,6 mln zł w 2019 r. W badanym okresie obniżył się również wynik na pozostałej działalności operacyjnej (o 19,0%) i wyniósł 136,7 mln zł. W rezultacie wynik finansowy brutto w 2019 r. osiągnął wartość 8810,5 mln zł (o 8,4% niższą niż przed rokiem), a po odliczeniu obowiązkowych obciążeń wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 6992,7 mln zł (spadek o 9,7%). Największy spadek wyniku finansowego netto wystąpił w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 46,8%), w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 35,2%), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 30,0%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (o 10,3%). Wzrost wyniku finansowego netto w skali roku wystąpił m.in. w działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (o 94,1%), w zakwaterowaniu i gastronomii (o 42,9%), w transporcie i gospodarce magazynowej (o 33,5%) oraz w budownictwie (o 23,8%).

Wykres 59. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 59. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wyniki finansowe:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych pogorszyły się w analizowanym okresie.

Wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności pogorszył się i wyniósł 95,8% (wobec 95,0% w 2018 r.). Odnotowano pogorszenie wskaźników rentowności obrotu brutto i netto (spadek odpowiednio o 0,8 p.proc. i o 0,7 p.proc. do 4,2% i 3,3%). Obniżyły się w skali roku wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia (odpowiednio o 4,0 p.proc. i 4,3 p.proc. do 32,0% i 93,9%).

W 2019 r. najwyższą rentownością netto charakteryzowały się przedsiębiorstwa z sekcji obsługa rynku nieruchomości (13,8%), pozostała działalność usługowa (8,7%) oraz budownictwo (7,0%), natomiast najniższą odnotowano w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (minus 0,3%) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (1,7%). W porównaniu z 2018 r. poprawę wskaźnika rentowności obrotu netto odnotowano m.in. w sekcjach: obsługa rynku nieruchomości (z 7,8% do 13,8%), edukacja (z minus 1,7% do 2,6%) oraz pozostała działalność usługowa (z 7,0% do 8,7%). Natomiast pogorszenie rentowności nastąpiło m.in. w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (z 7,5% do 4,1%), w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (z 5,1% do 1,8%), dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (z 4,0% do 2,8%) oraz w administrowaniu i działalności wspierającej (z 5,5% do 3,1%).

W kraju w porównaniu z 2018 r. odnotowano niewielką poprawę podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych, które były korzystniejsze niż w województwie pomorskim.

Tablica 38. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 38. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland	Specification
	w % in %					
Wskaźnik poziomu kosztów	94,8	95,3	95,0	95,8	95,4	Cost level indicator
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto	5,1	5,0	4,7	4,5	4,6	Gross sales profitability indicator
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	5,2	4,7	5,0	4,2	4,6	Gross turnover profitability indicator
Wskaźnik rentowności obrotu netto	4,3	4,0	4,0	3,3	3,7	Net turnover profitability indicator
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia	30,5	39,1	36,0	32,0	38,1	First degree financial liquidity indicator
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia	98,2	100,8	98,2	93,9	98,9	Second degree financial liquidity indicator

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Na koniec 2019 r. wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła 66343,8 mln zł i była o 7,8% wyższa niż na koniec 2018 r. W skali roku zwiększyły się należności krótkoterminowe (o 10,6%), krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (o 10,3%) oraz zapasy (o 10,1%), a zmniejszyły się inwestycje krótkoterminowe (o 0,8%).

W strukturze zapasów wzrósł udział półproduktów i produktów w toku (z 16,8% do 17,3%) oraz towarów (z 35,1% do 35,5%), a zmniejszył się udział materiałów (z 30,9% do 29,9%) oraz produktów gotowych (z 15,2% do 14,4%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu 2019 r. wyniosły łącznie 67000,4 mln zł i były o 16,9% wyższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 34,7% ogółu zobowiązań (31,4% w 2018 r.), a ich wartość wyniosła 23243,0 mln zł i była o 29,0% wyższa niż na koniec grudnia 2018 r. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 43757,4 mln zł i w skali roku wzrosły o 11,4%. Relacja zobowiązań krótkoterminowych do należności krótkoterminowych ukształtowała się na poziomie 161,7%, podczas gdy na koniec 2018 r. zobowiązania krótkoterminowe przewyższyły należności o 60,6%.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

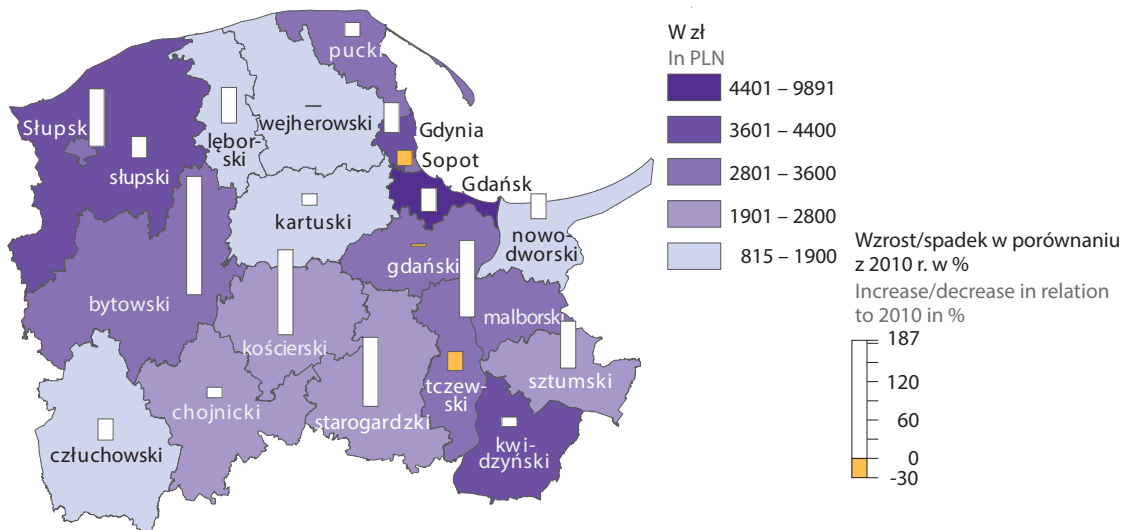
Investment outlays of enterprises

W 2019 r. w skali roku odnotowano wzrost wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego oraz wzrost liczby i wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych.

W 2018 r. wartość nakładów inwestycyjnych (w cenach bieżących; według lokalizacji inwestycji) przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, wyniosła 9655,5 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa pomorskiego – 4147 zł (w 2017 r. odpowiednio 9360,1 mln zł i 4035 zł).

Mapa 41. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.

Map 41. Investment outlays per capita in 2018

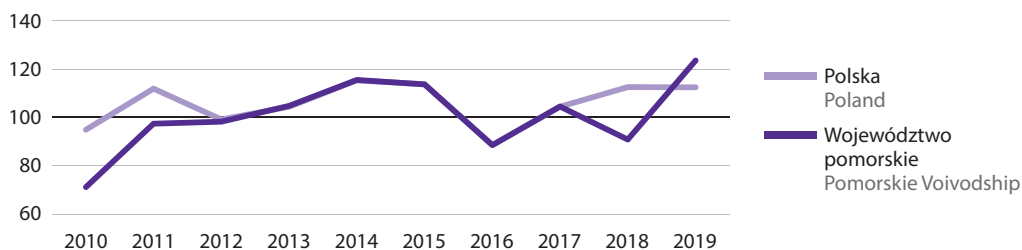
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) poniesione w 2019 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących i mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego wyniosły 7194,1 mln zł (4,5% wartości krajowej) i były wyższe o 23,5% od poniesionych w 2018 r. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do zrealizowanych w 2018 r. zwiększyła się o 12,4%.

Wykres 60. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

rok poprzedni = 100

Chart 60. Indices of investment outlays (current prices)
previous year = 100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tablica 39. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)

Table 39. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
Ogółem					Total
w mln zł	5271,1	6936,2	5823,1	7194,1	in million PLN
w odsetkach (Polska = 100)	5,9	5,1	4,1	4,5	in percent (Poland = 100)
W tym – w % – nakłady na:					Of which – in % – outlays on:
budynki i budowle	43,4	50,0	47,7	48,0	buildings and structures
zakupy	54,2	49,6	50,7	50,7	purchases
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi	42,2	38,1	43,0	34,6	machinery, technical equipment and tools
środków transportu	12,0	11,5	7,6	16,1	transport equipment

W 2019 r. w województwie pomorskim 3454,3 mln zł (o 24,4% więcej niż rok wcześniej) ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych (zrealizowanych przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego) wydatkowano na budynki i budowle, 2491,5 mln zł (odpowiednio spadek o 0,6%) na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, a 1157,8 mln zł (wzrost o 160,4%) na zakup środków transportu. Zakupy inwestycyjne osiągnęły wartość 3649,3 mln zł i w porównaniu z 2018 r. zwiększyły się o 23,7%.

W skali roku wzrost wielkości nakładów inwestycyjnych miał miejsce m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 119,1%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 48,9%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 14,0%), informacji i komunikacji (o 7,2%), budownictwie (o 6,1%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 6,0%) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 4,2%). Natomiast spadek nakładów odnotowano m.in. w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 5,1%).

W 2019 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (28,0% ogółu poniesionych nakładów), wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (odpowiednio 20,1%), handlu; naprawy pojazdów samochodowych (11,4%), obsługi rynku nieruchomości (9,2%), transportu i gospodarki magazynowej (8,8%) oraz informacji i komunikacji (4,4%).

W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji w porównaniu z 2018 r. zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność m.in. w zakresie obsługi rynku nieruchomości (o 4,0 p.proc.) oraz transportu i gospodarki magazynowej (o 1,5 p.proc.). Zmniejszył się natomiast udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność m.in. w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 6,0 p.proc.) oraz przetwórstwa przemysłowego (o 5,2 p.proc.).

W 2019 r. rozpoczęto realizację 13103 inwestycji, o 17,3% więcej niż przed rokiem. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 3086,8 mln zł i była o 11,2% wyższa niż w 2018 r. Natomiast w kraju liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 9,7%, a ich wartość kosztorysowa – o 15,7%.

W województwie pomorskim na ulepszenie (przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 47,4% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (przed rokiem 42,7%).

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo Agriculture

W 2019 r. w województwie pomorskim przy zmniejszonej powierzchni uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi produkcja ich była większa w porównaniu z 2018 r. Zbiory rzepaku i rzepiku były wyższe niż rok wcześniej, o czym zadecydowała większa powierzchnia uprawy i wyższe plony. Zmniejszył się areal uprawy ziemniaków, ale wyższe były ich plony, co spowodowało zwiększenie zbiorów ziemniaków w stosunku do 2018 r.

W skali roku odnotowano wzrost pogłowia bydła i drobiu oraz spadek pogłowia trzody chlewnej i owiec.

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. odnotowano wzrost wielkości skupu ziarna żyta, ziemniaków ogółem i mleka krowiego oraz spadek wielkości skupu ziarna pszenicy oraz żywca wieprzowego, wołowego i drobiowego.

W 2019 r. w skali roku odnotowano wzrost cen ziarna pszenicy oraz żyta na targowiskach, żywca rzeźnego wieprzowego w skupie oraz ziemniaków jadalnych w skupie i na targowiskach. Natomiast niższe były ceny ziarna pszenicy oraz żyta w skupie oraz żywca rzeźnego wołowego w skupie.

W województwie pomorskim w 2018 r. nastąpił spadek globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych) w odniesieniu do 2017 r., o czym zadecydowała niższa wartość produkcji roślinnej, przy niewielkim wzroście produkcji zwierzęcej. Odnotowano również spadek wartości końcowej produkcji rolniczej i wzrost wartości towarowej produkcji rolniczej.

Produkcja roślinna

W 2019 r. powierzchnia upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła 391,0 tys. ha i była mniejsza o 3,3% niż w 2018 r. i o 0,2% mniejsza w stosunku do 2010 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi osiągnęły poziom 40,5 dt z 1 ha i były wyższe zarówno w stosunku do uzyskanych w 2018 r., jak i w 2010 r. odpowiednio o 16,0% i o 8,3%, a w odniesieniu do średnich plonów w Polsce – wyższe o 15,1%. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie oszacowano na 1581,8 tys. t, o 12,2% więcej niż przed rokiem i o 8,0% więcej niż w 2010 r.

W 2019 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 79,9 tys. ha i zwiększyła się zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 29,9% i o 8,9%. Plony wyniosły 29,6 dt z 1 ha i w porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zwiększyły się o 16,1%, a w odniesieniu do 2010 r. wzrosły o 29,8%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie pomorskim oszacowano na 236,3 tys. t, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 r. o 50,8%, a w porównaniu z 2010 r. o 41,1%.

Tablica 40. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych

Table 40. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland	Specification
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt					
Zboża ogółem	36,7	42,1	34,9	40,4	36,7	Cereals in total
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	37,4	42,6	34,9	40,5	35,2	of which basic cereals including cereal mixtures
w tym:						of which:
pszenica	47,5	55,3	45,6	52,9	43,9	wheat
żyto	28,9	30,8	25,3	29,8	27,2	rye
pszenżyto	35,2	37,3	30,8	37,5	34,9	triticale
Rzepak i rzepik	22,8	29,1	25,5	29,6	27,1	Rape and turnip rape
Ziemniaki ^a	248	260	258	286	214	Potatoes ^a
Buraki cukrowe	515	568	578	742	575	Sugar beets

a łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych, w 2010 r. bez upraw w ogrodach przydomowych.
a including kitchen gardens; in 2010, excluding kitchen gardens.

W 2019 r. powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 21,4 tys. ha i zmniejszyła się o 2,0% w stosunku do 2018 r. Z 1 ha zebrano 286 dt ziemniaków, czyli o 10,9% więcej niż w 2018 r. W odniesieniu do wielkości średnich plonów ziemniaków w kraju plony uzyskane w województwie pomorskim były wyższe o 33,6%. Produkcja ziemniaków w województwie przy mniejszej powierzchni uprawy wyniosła 613,4 tys. t i była wyższa o 8,6% w stosunku do 2018 r.

Wykres 61. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2019 r.

Chart 61. The Voivodship's share in domestic production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

Pogłowie zwierząt gospodarskich

W 2019 r. uległa zmianie częstotliwość badania pogłowia trzody chlewnej oraz produkcji żywca wieprzowego. Obecnie badanie to, jak i badanie pogłowia bydła, owiec i drobiu oraz produkcji zwierzęcej, prowadzone jest 2 razy w roku – w czerwcu (według stanu w dniu 1 czerwca) i w grudniu (według stanu w dniu 1 grudnia).

W czerwcu 2019 r. pogłowie bydła w województwie liczyło 219,4 tys. szt., co stanowiło 3,5% pogłowia bydła w kraju (8 miejsce w kraju). Obsada bydła ogółem na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 29,0 szt. wobec 28,5 szt. rok wcześniej. W stosunku do 2018 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 2,7%, natomiast w odniesieniu do 2010 r. odnotowano wzrost o 12,3% (w kraju odpowiednio o 2,5% i o 10,7%).

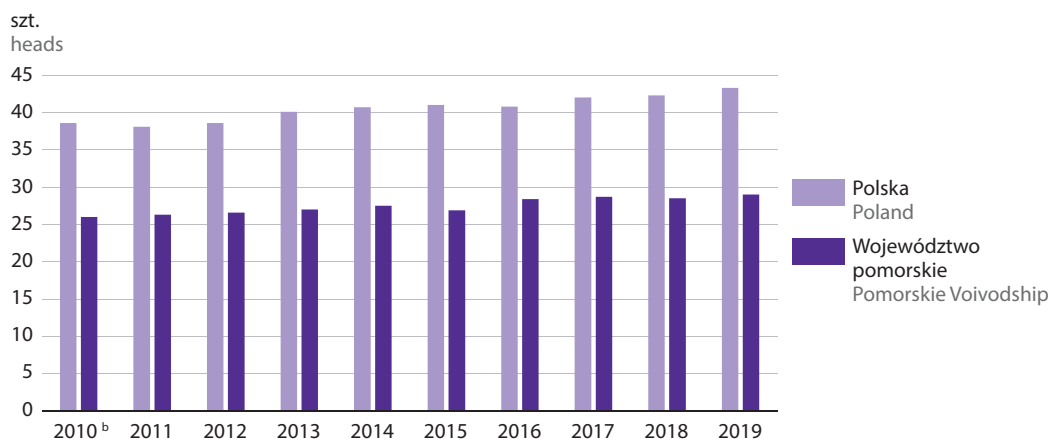
W czerwcu 2019 r. w pogłowie bydła ogółem 32,6% stanowiły krowy, wśród których udział krów mlecznych wyniósł 76,9% (w kraju odpowiednio 38,7% i 90,3%). Duży udział krów mlecznych w stadzie bydła świadczy o ukierunkowaniu hodowli tego gatunku zwierząt na produkcję mleka.

Wykres 62. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych ^a

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 62. Cattle density per 100 ha of agricultural land ^a

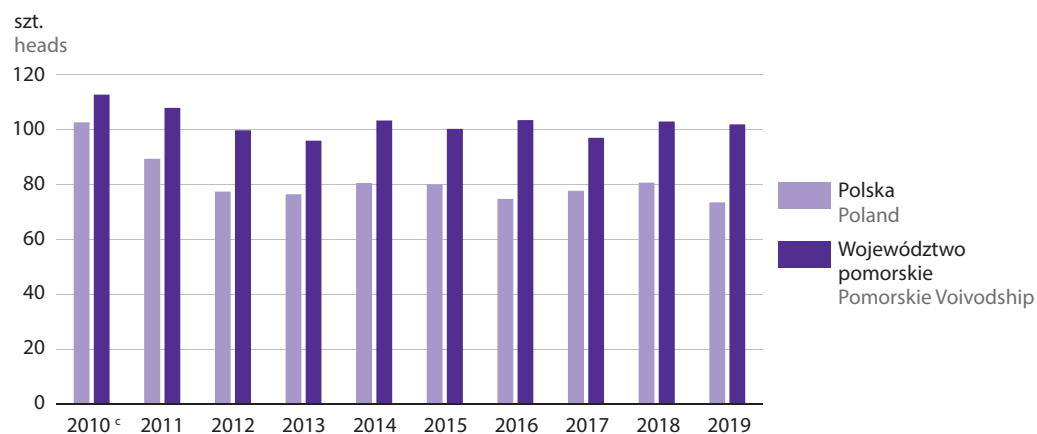
As of 1 June

^a Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów). ^b Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca.

^a Since 2010, the holders of agricultural land not conducting agricultural activities and the holders of agricultural land of less than 1 ha conducting agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds) have not been included in agricultural surveys. ^b Data of the Agricultural Census as of 30 June.

W czerwcu 2019 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie pomorskim ukształtowało się na poziomie 771,9 tys. szt., co stanowiło 7,2% pogłowia trzody chlewnej w kraju (piąta lokata w kraju), w tym 61,0 tys. szt. (7,9%) stanowiły lochy (w kraju – 7,0%). Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 101,9 szt. wobec 102,9 szt. w czerwcu 2018 r. W odniesieniu do stanu z czerwca 2018 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 0,1% (w Polsce o 8,8%), a w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. nastąpił spadek o 8,7% (w kraju o 29,3%).

Wykres 63. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych^aStan w dniu 1 czerwca^bChart 63. Pig density per 100 ha of agricultural land^aAs of 1 June^b

a Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów). b Do 2013 r. stan w końcu lipca. c Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca.

a Since 2010, the holders of agricultural land not conducting agricultural activities and the holders of agricultural land of less than 1 ha conducting agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds) have not been included in agricultural surveys. b Until 2013 as of the end of July. c Data of the Agricultural Census as of 30 June.

W czerwcu 2019 r. stado owiec liczyło 14,7 tys. szt., co stanowiło 5,4% pogłowia owiec w kraju (szósta lokata w kraju). Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 1,9 szt. wobec 2,2 szt. rok wcześniej. W porównaniu z poprzednim rokiem jego stan zmniejszył się o 9,6% (w Polsce – o 1,3%), a w odniesieniu do 2010 r. – o 14,6% (w kraju – o 4,6%).

W czerwcu 2019 r. stado drobiu¹ w województwie pomorskim ukształtowało się na poziomie 6921,0 tys. szt. i stanowiło 3,3% pogłowia drobiu w Polsce (trzynaste miejsce w kraju). Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 914,0 szt. wobec 877,6 szt. w czerwcu 2018 r. W porównaniu z rokiem poprzednim jego liczebność w województwie zwiększyła się o 5,0% (w kraju o 2,0%), a w stosunku do stanu notowanego w 2010 r. zmniejszyła się o 10,2% (w Polsce wzrost o 20,7%).

Skup produktów rolnych

W 2019 r. skupiono 861,4 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 10,8% skupu ogółem tego typu ziaren zbóż w kraju. W skali roku skup w województwie był niższy o 9,6%, a w kraju niższy o 6,9%.

Skup ziemniaków w 2019 r. ukształtował się na poziomie 287,8 tys. t, co stanowiło 18,5% skupu ziemniaków ogółem w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost skupu ziemniaków o 0,4%, a w kraju spadek o 9,7%.

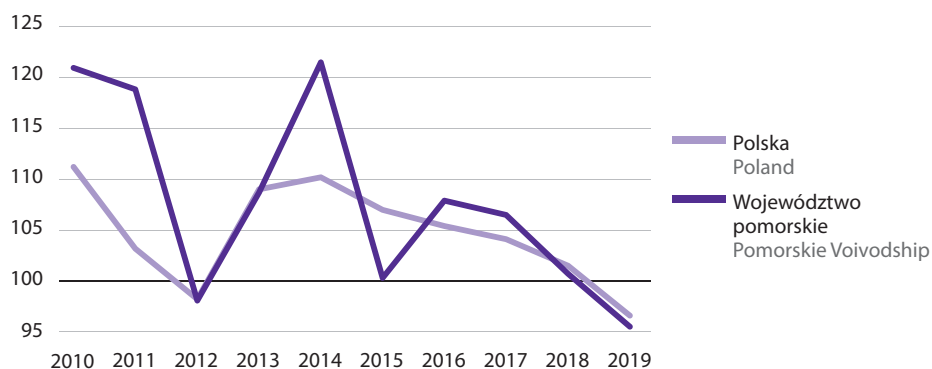
W analizowanym okresie skupiono 314,2 tys. t żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami) w wadze poubojowej ciepłej (wbc), co stanowiło 6,9% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do 2018 r. skup żywca rzeźnego w wadze poubojowej ciepłej był niższy o 4,5%, a w kraju o 3,1%.

W ciągu 2019 r. skupiono 417,6 tys. t żywca rzeźnego w wadze żywej (6,7% skupu żywca rzeźnego ogółem w kraju), o 4,5% mniej niż w 2018 r. (w kraju mniej o 3,4%).

¹ Od 2016 r. w pogłowiu drobiu uwzględnia się pisklęta do 2 tygodnia życia.

Wykres 64. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

rok poprzedni = 100

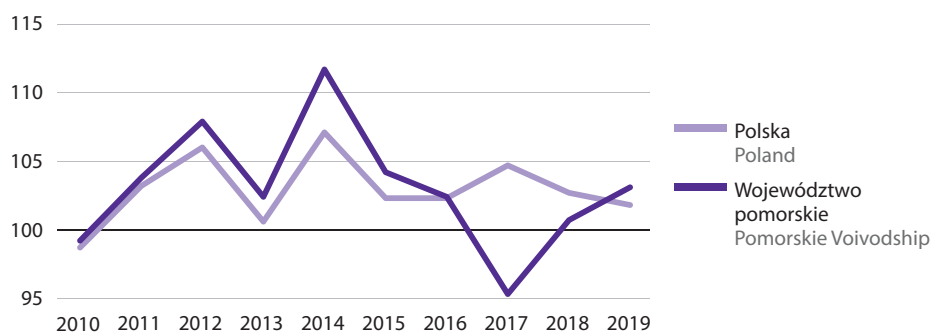
Chart 64. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)
previous year = 100

W 2019 r. skupiono 256,4 tys. t żywca wieprzowego, o 5,7% mniej niż w roku poprzednim. Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 29,6 tys. t i był o 6,8% niższy niż przed rokiem, a żywca drobiowego skupiono 131,3 tys. t, o 1,5% mniej niż w 2018 r.

Skup mleka krowiego w 2019 r. wyniósł 328,8 mln l (2,8% wielkości skupu mleka krowiego w kraju), o 3,1% więcej niż przed rokiem (w kraju więcej o 1,8%).

Wykres 65. Dynamika skupu mleka

rok poprzedni = 100

Chart 65. Indices of procurement of cows' milk
previous year = 100**Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach**

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Średnia cena skupu pszenicy w województwie pomorskim w 2019 r. wyniosła 74,37 zł za 1 dt (w kraju – 72,26 zł) i była niższa o 2,5% od zanotowanej przed rokiem. Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 97,38 zł (w kraju – 91,63 zł), tj. o 16,4% więcej niż w 2018 r.

W analizowanym roku cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 59,06 zł za 1 dt (w kraju – 60,38 zł), o 3,8% niższym w odniesieniu do zanotowanego w 2018 r.

W 2019 r. za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 64,55 zł za 1 dt (w kraju – 84,54 zł), o 20,1% więcej niż przed rokiem. W obrocie targowiskowym cena ziemniaków jadalnych późnych ukształtowała się na poziomie 192,63 zł za 1 dt (w Polsce – 189,17 zł), o 76,6% wyższym w stosunku do zanotowanego w 2018 r.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 6,08 zł za 1 kg (w kraju – 6,33 zł), co oznacza spadek o 6,5% w stosunku do 2018 r.

Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 5,35 zł za 1 kg (w kraju – 5,39 zł), wyższą o 21,9% od notowanej w 2018 r.

W 2019 r. w skali roku relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta uległa zmniejszeniu i ukształtowała się na poziomie 4,2 wobec 7,4 w 2018 r. (natomiast w kraju wzrost odpowiednio 7,3 wobec 6,7). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych jęczmienia zwiększyła się i wyniosła 6,3 wobec 5,4 w 2018 r. (w kraju odpowiednio 6,3 wobec 5,8).

Cena skupu drobiu rzeźnego w 2019 r. osiągnęła poziom 3,55 zł za 1 kg (w kraju – 3,90 zł) i była wyższa o 0,3% od zanotowanej w poprzednim roku.

Za 1 l mleka krowiego w omawianym roku płacono 1,32 zł (w kraju – 1,35 zł), analogicznie, jak w 2018 r.

Globalna, końcowa i towarowa produkcja rolnicza

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

W 2018 r., w porównaniu z 2017 r., zanotowano spadek produkcji globalnej o 3,6%, o czym zadecydował spadek produkcji roślinnej o 9,1%, jednocześnie produkcja zwierzęca wzrosła o 1,0%. W 2018 r. udział województwa pomorskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 4,5% i w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 4,2%, a zwierzęcej 4,7%.

W 2018 r. produkcja zwierzęca stanowiła 60,9% wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie pomorskim. Wartość produkcji końcowej w 2018 r. była w skali roku o 5,7% niższa (na co złożył się spadek produkcji roślinnej o 15,9%, przy jednoczesnym wzroście produkcji zwierzęcej o 0,9%).

W 2018 r. w towarowej produkcji rolniczej odnotowano wzrost produkcji ogółem (o 0,6%), przy spadku produkcji roślinnej (o 0,5%) i wzroście produkcji zwierzęcej (o 1,1%).

Udział województwa w produkcji końcowej oraz towarowej ogółem w kraju w 2018 r. wyniósł odpowiednio 4,6% i 4,7%.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane uwzględniają naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Przemysł Industry

W 2019 r. w województwie pomorskim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była wyższa niż przed rokiem. Odnotowano również wzrost wydajności pracy mierzonej wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w przemyśle, któremu towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia.

Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W 2019 r. w województwie pomorskim produkcja sprzedana przemysłu osiągnęła (w cenach bieżących) wartość 97620,6 mln zł (szóste miejsce w kraju) i była wyższa (w cenach stałych) zarówno od zanotowanej w 2018 r., jak i w 2015 r. – odpowiednio o 3,1% i o 22,0%. W kraju produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) zwiększyła się odpowiednio o 4,0% i o 21,0%.

Również w kolejnych kwartalnych okresach narastających odnotowano w skali roku w województwie wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) odpowiednio: w I kwartale – o 5,6%, w I półroczu o 4,0%, a w okresie trzech kwartałów – o 4,1%.

Tablica 41. Przemysł
Table 41. Industry

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):					Sold production of industry (current prices):
w mln zł	58388,9	76715,3	95174,6	97620,6	in million PLN
w odsetkach (Polska=100)	6,2	6,4	6,5	6,4	in percent (Poland=100)
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	89,5	91,7	93,0	93,0	Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	135,4	135,6	151,3	155,4	Average paid employment in industry in thousands

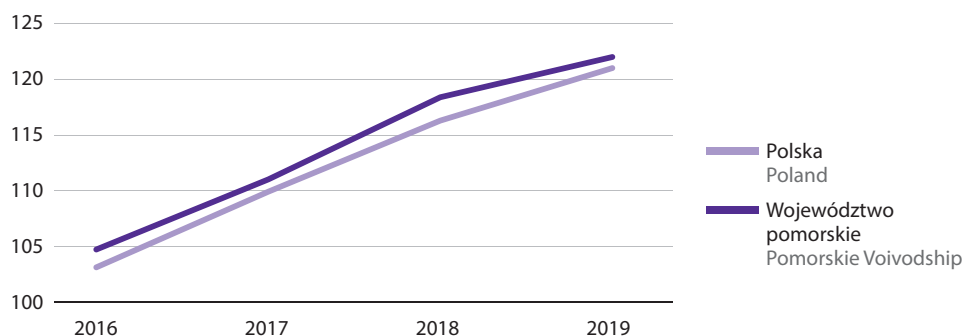
W 2019 r. w województwie pomorskim dominującą wartość w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem (w cenach bieżących) stanowiła produkcja w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 90790,4 mln zł, natomiast w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę wyniosła 4419,7 mln zł.

Wykres 66. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015 = 100

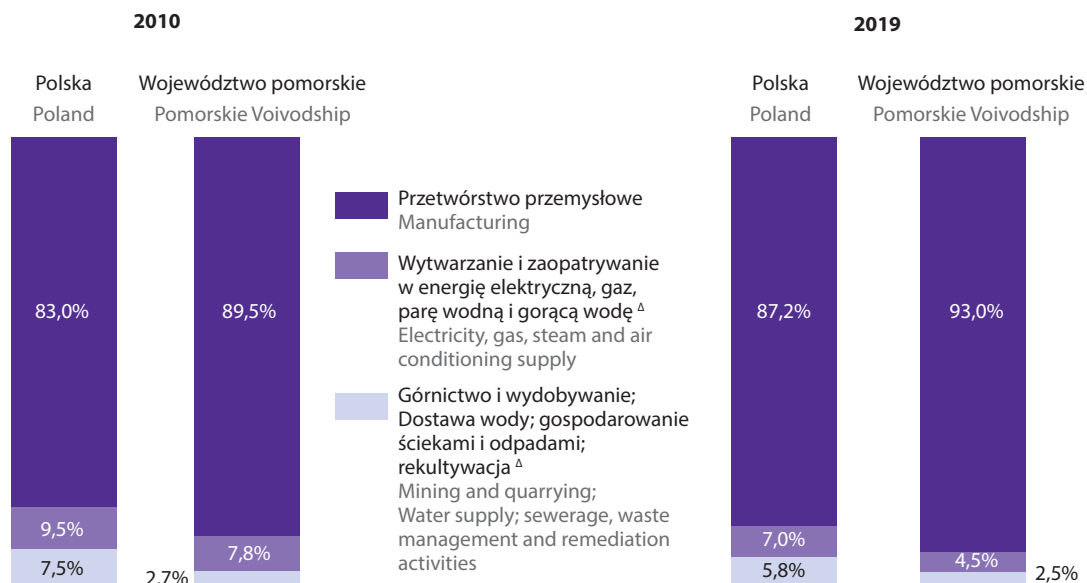
Chart 66. Indices of sold production of industry (constant prices)

2015 = 100

Wykres 67. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 67. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej w cenach stałych m.in. w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 3,5%), której udział (w cenach bieżących) w produkcji przemysłowej ogółem w województwie wyniósł 93,0% (w kraju udział ten wyniósł 87,2%). Spadek produkcji sprzedanej odnotowano m.in. w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 5,4%), a produkcja w tej sekcji (w cenach bieżących) stanowiła 4,5% produkcji przemysłowej województwa (w kraju odpowiednio 7,0%).

W 2019 r. wyższa niż przed rokiem była produkcja sprzedana (w cenach stałych) m.in. w następujących działach przetwórstwa przemysłowego: produkcja pozostałego sprzętu transportowego (o 46,3%), produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 19,8%), produkcja wyrobów z metali (o 14,8%), produkcja mebli (o 11,2%), produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 6,2%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 5,7%) oraz produkcja artykułów spożywczych (o 1,0%). Natomiast spadek produkcji odnotowano m.in. w produkcji: urządzeń elektrycznych (o 15,2%), maszyn i urządzeń (o 4,5%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 3,1%), wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 1,5%) oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 0,9%).

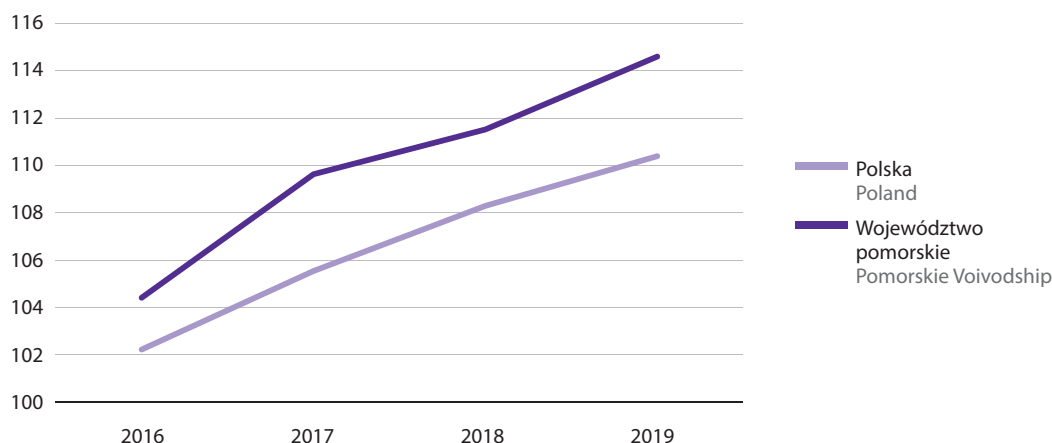
Zwiększeniu w 2019 r. produkcji sprzedanej przemysłu w województwie pomorskim, zarówno w skali roku, jak i w odniesieniu do 2015 r., towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle odpowiednio o 2,7% i o 14,6% (w kraju również wzrost odpowiednio o 1,9% i o 10,4%). Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie pomorskim ukształtowało się na poziomie 155,4 tys. osób i w stosunku do 2018 r. wzrosło m.in. w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 26,8%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 1,7%).

Wykres 68. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015 = 100

Chart 68. Indices of average employment in industry

2015 = 100

Wydajność pracy w przemyśle mierzona wartością produkcji sprzedanej w cenach stałych na 1 zatrudnionego w województwie pomorskim w 2019 r. wzrosła o 0,3% w stosunku do roku poprzedniego (w kraju wzrost o 2,1%).

Wykres 69. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD
Chart 69. Average paid employment in industry by PKD sections

Budownictwo Construction

W 2019 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa. Wyższa niż przed rokiem była również wartość produkcji budowlano-montażowej. Jednocześnie odnotowano wzrost wydajności pracy w budownictwie, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W 2019 r. w województwie pomorskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 18828,8 mln zł (piąte miejsce w kraju) i zwiększyła się o 11,4% w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2018 r. wzrost o 39,4%). W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 10,6% wyższa od notowanej w roku poprzednim (w 2018 r. wzrost o 25,2%).

Tablica 42. Budownictwo
Table 42. Construction

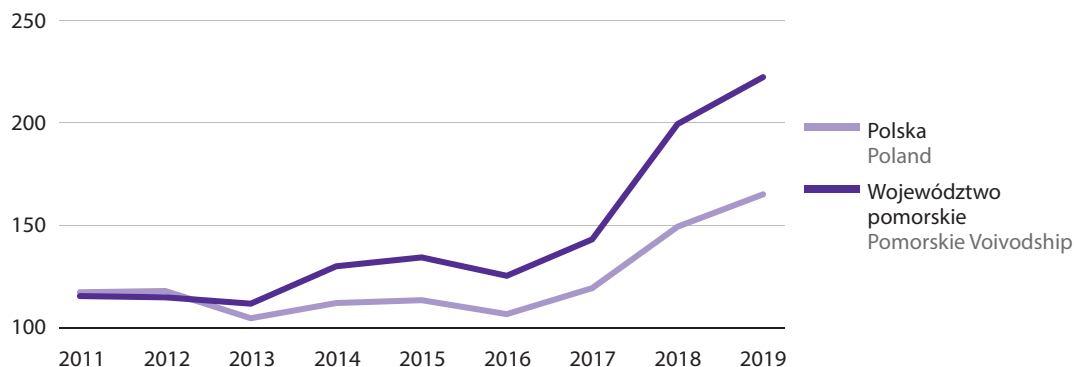
Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące):					Sold production of construction (current prices):
w mln zł	8473,4	11376,3	16899,3	18828,8	in million PLN
w odsetkach (Polska=100)	5,3	6,3	7,1	7,1	in percent (Poland=100)
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	52,5	44,7	41,6	42,1	Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	28,8	25,7	29,6	31,1	Average paid employment in construction in thousands

Wykres 70. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010 = 100

Chart 70. Indices of sold production of construction (current prices)

2010 = 100

W 2019 r. w województwie pomorskim produkcja budowlano-montażowa wyniosła 7932,5 mln zł i stanowiła 42,1% wartości produkcji sprzedanej budownictwa ogółem (w 2018 r. – 41,6%) i zwiększyła się o 12,8% w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim (w 2018 r. wzrost o 31,5%). W kraju wzrost produkcji budowlano-montażowej wyniósł 6,0% (w 2018 r. wzrost o 21,3%).

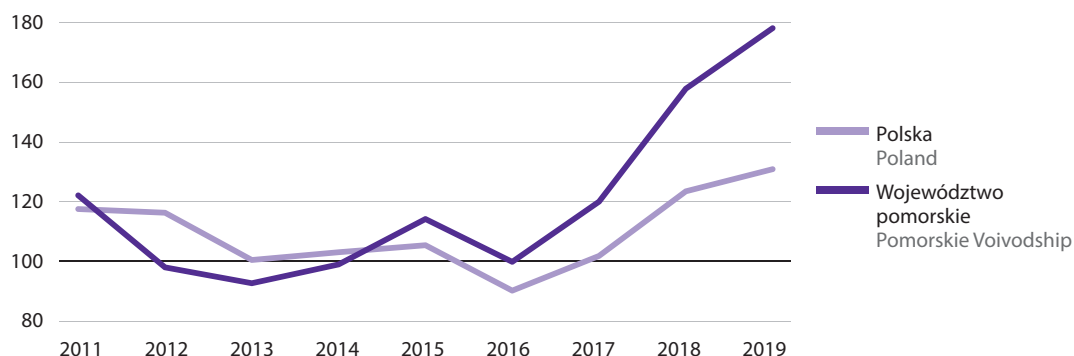
Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Wykres 71. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010 = 100

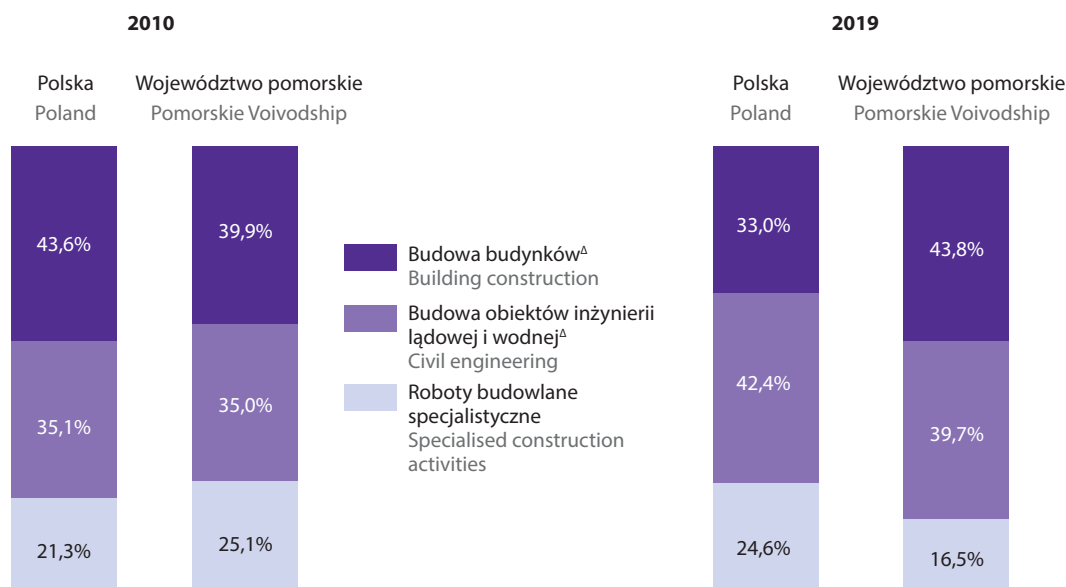
Chart 71. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010 = 100

W 2019 r. w produkcji budowlano-montażowej ogółem najwyższy udział miały przedsiębiorstwa specjalizujące się w budowie budynków (43,8%), a ich produkcja była o 13,5% wyższa niż w 2018 r. Udział podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest wykonywanie robót związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej wyniósł 39,7%, a produkcja zwiększyła się o 8,4%. Natomiast udział jednostek wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne wyniósł 16,5%, a produkcja była wyższa o 22,9%.

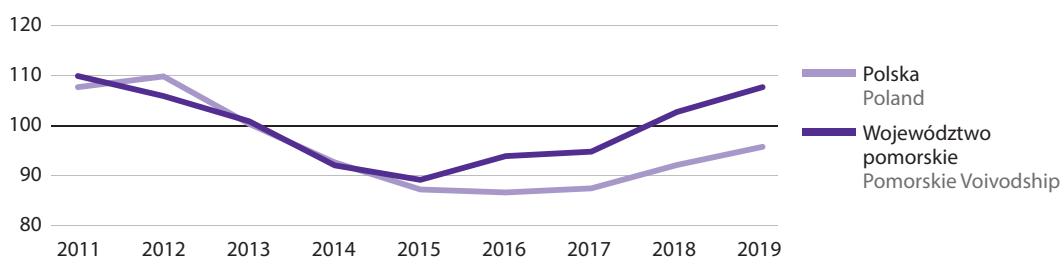
Wykres 72. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 72. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

W 2019 r. w skali roku w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw wykonujących roboty budowlane specjalistyczne (o 1,4 p.proc.) oraz przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków (o 0,2 p.proc.). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 1,6 p.proc.).

Wykres 73. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
2010 = 100

Chart 73. Indices of average employment in construction
2010 = 100

W 2019 r. wzrostowi produkcji sprzedanej budownictwa w województwie pomorskim towarzyszyło zwiększenie w skali roku przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji o 4,9% (w kraju wzrost o 4,0%). W województwie pomorskim wydajność pracy w budownictwie mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego wyniosła (w cenach bieżących) 606,4 tys. zł i była wyższa o 6,2% niż w 2018 r.

Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych lub mieszkań większych na mniejsze. Dane w zakresie prezentowanych form budownictwa dotyczą:

- budownictwa indywidualnego, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora,
- budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku,
- budownictwa spółdzielczego, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni.

W 2019 r. w województwie pomorskim oddano do użytkowania 18,4 tys. mieszkań, co stanowiło 8,9% efektów budownictwa mieszkaniowego w Polsce. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania zwiększyła się o 10,2% w porównaniu z 2018 r. (w kraju wzrost o 12,1%) i o 55,4% w odniesieniu do 2010 r. (w kraju wzrost o 52,7%). Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w ramach budownictwa przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (72,3% ogólnej liczby oddanych mieszkań) oraz budownictwa indywidualnego (23,4%). 68,4% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania wybudowano w miastach.

Tablica 43. Budownictwo mieszkaniowe

Table 43. Residential construction

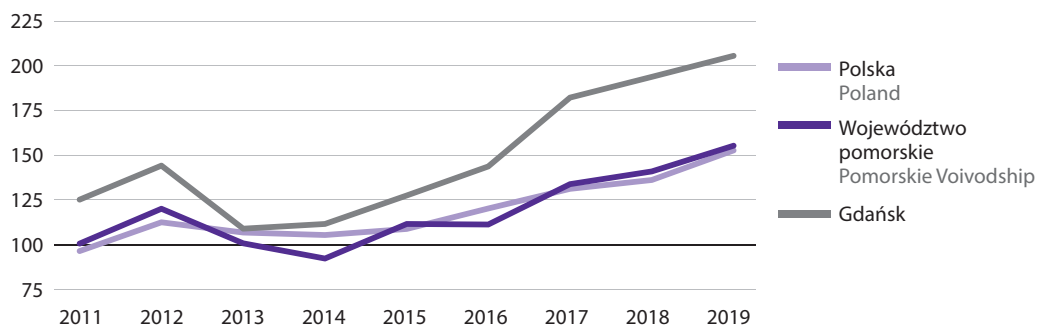
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	5,2	5,7	7,2	7,8	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	97,0	86,3	80,6	81,4	88,6
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1,000 population	5,5	6,7	9,6	10,8	7,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings the construction of which began per 1,000 population	5,8	6,0	8,2	9,3	6,2

Wykres 74. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010 = 100

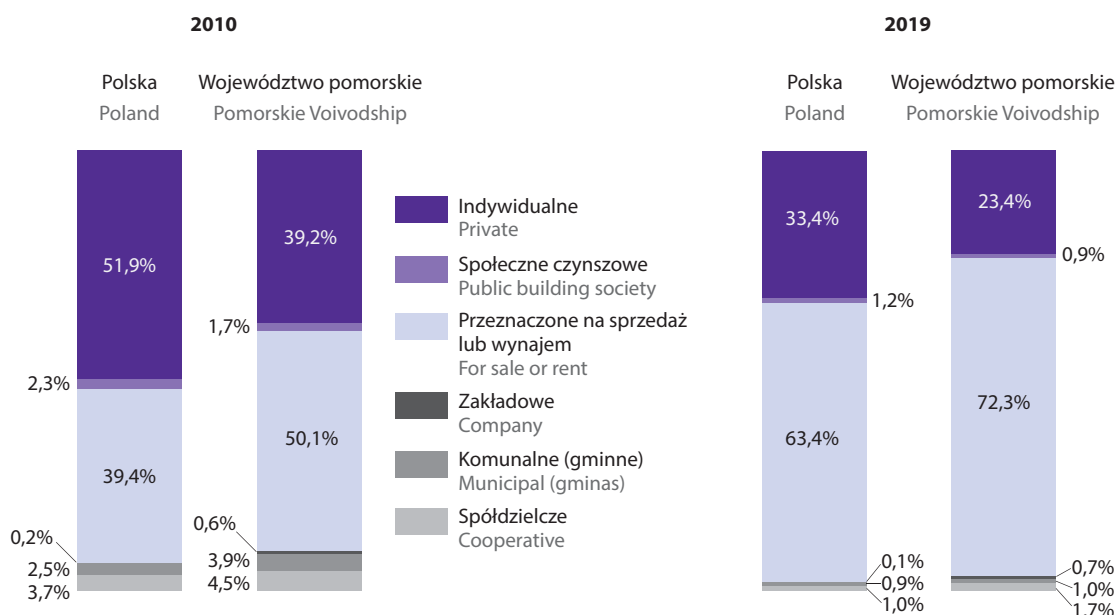
Chart 74. Indices of the number of dwellings completed

2010 = 100

Wykres 75. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa

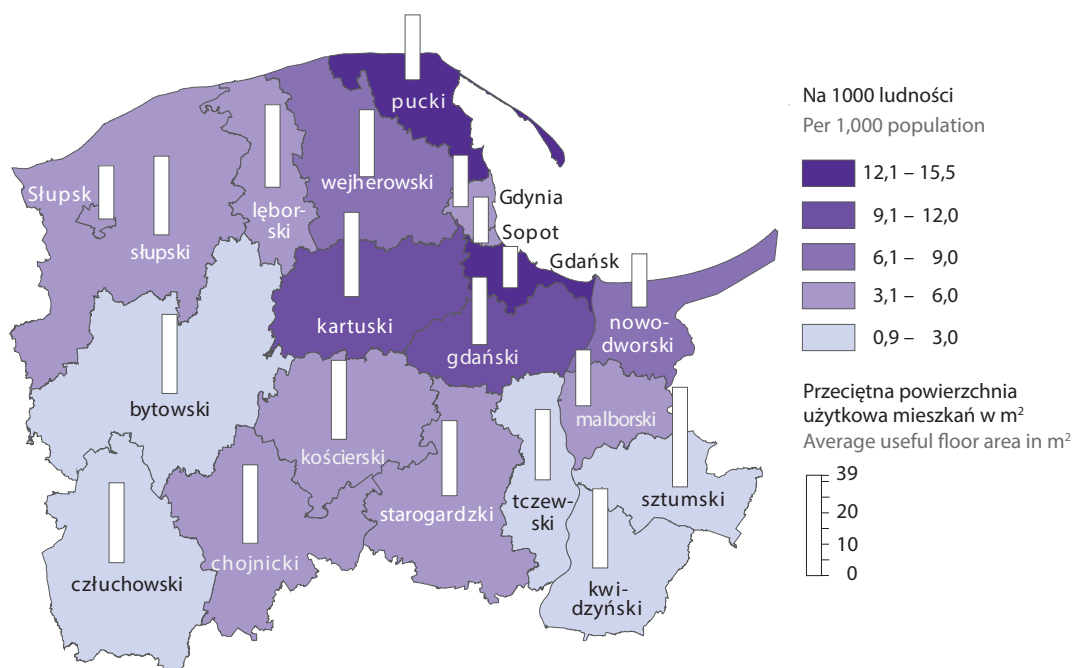
Chart 75. Dwellings completed by the form of construction

W przekroju terytorialnym w 2019 r. najczęściej mieszkań przekazano do użytkowania w Gdańsku (7265 mieszkań), w powiecie kartuskim (1529 mieszkań) oraz w Gdyni (1479 mieszkań), natomiast najmniej w powiecie sztumskim (39 mieszkań), w powiecie człuchowskim (115 mieszkań) oraz w Sopocie (135 mieszkań). W przeliczeniu na 1000 ludności w województwie pomorskim oddano do użytkowania 7,8 mieszkania (w 2018 r. – 7,2, a w 2010 r. – 5,2), najczęściej w Gdańsku (15,5) oraz w powiecie puckim (13,9) i kartuskim (11,1). W Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 5,4 (w 2018 r. – 4,8, a w 2010 r. – 3,5).

Mapa 42. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.

Map 42. Dwellings completed in 2019

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2019 r. w województwie pomorskim przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 81,4 m² i zwiększyła się o 0,8 m² w stosunku do 2018 r., a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 15,6 m². Mieszkania o największej powierzchni użytkowej przekazano do użytkowania w powiatach: sztumskim (139,9 m²), kartuskim (118,3 m²) i lęborskim (116,0 m²), a o najmniejszej powierzchni użytkowej – w Gdańsku (58,0 m²), Sopocie (64,5 m²) i Gdyni (72,3 m²). W Polsce przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 88,6 m² i zmniejszyła się o 1,7 m² w stosunku do 2018 r. i o 17,5 m² w porównaniu z 2010 r.

W 2019 r. przeciętna liczba izb w mieszkaniu oddanym do użytkowania w województwie pomorskim wyniosła 3,4 (analogicznie, jak w 2018 r., a w 2010 r. – 4,0).

W 2019 r. w województwie pomorskim wydano pozwolenie na budowę 25,4 tys. mieszkań (wzrost o 13,8% w stosunku do 2018 r. oraz o 102,2% w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 9,4% wszystkich pozwoleń na budowę w kraju. Najwięcej pozwoleń na budowę wydano inwestorom budującym na sprzedaż lub wynajem (72,2%) oraz inwestorom indywidualnym (25,7%). Największy wzrost liczby wydanych pozwoleń na budowę w stosunku do 2010 r. odnotowano w Sopocie (o 229,4%), w Gdyni (195,2%), w powiecie kartuskim (o 179,1%) oraz w powiecie wejherowskim (o 175,6%), a największy spadek – w powiatach malborskim (o 38,2%), sztumskim (o 25,8%) i człuchowskim (o 9,4%) oraz w Słupsku (o 5,3%).

W 2019 r. w województwie rozpoczęto budowę 21,6 tys. mieszkań (wzrost o 12,9% w stosunku do 2018 r. oraz o 65,5% w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 9,1% wszystkich mieszkań, których budowę rozpoczęto w Polsce. Najwięcej mieszkań, których budowę rozpoczęto stanowią inwestycje na sprzedaż lub wynajem (69,6%) oraz inwestycje indywidualne (28,3%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2019 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost zarówno wartości sprzedaży detalicznej, jak i hurtowej.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Sprzedaż detaliczna (w cenach bieżących) zrealizowana przez jednostki handlowe i niehandlowe z województwa pomorskiego w 2019 r. zwiększyła się o 5,6% w odniesieniu do poprzedniego roku (w kraju wzrost o 6,7%).

Tablica 44. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów ^a (ceny bieżące)Table 44. Indices of retail sales of goods ^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
Ogółem Total	112,4	103,7	110,8	105,6	106,7
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	113,0	120,5	99,5	115,0	104,6
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	118,7	97,1	118,0	100,7	104,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	108,4	99,6	104,7	101,5	105,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialised stores	103,6	107,2	117,6	111,0	110,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	138,5	108,3	139,3	114,2	108,8
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	118,0	98,5	113,5	104,4	106,5
Meble, rtv, agd Furniture, radio, tv and household appliances	114,3	112,0	108,8	104,8	115,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	98,4	113,0	116,0	92,2	104,9
Pozostałe Others	96,3	97,7	94,6	104,1	102,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

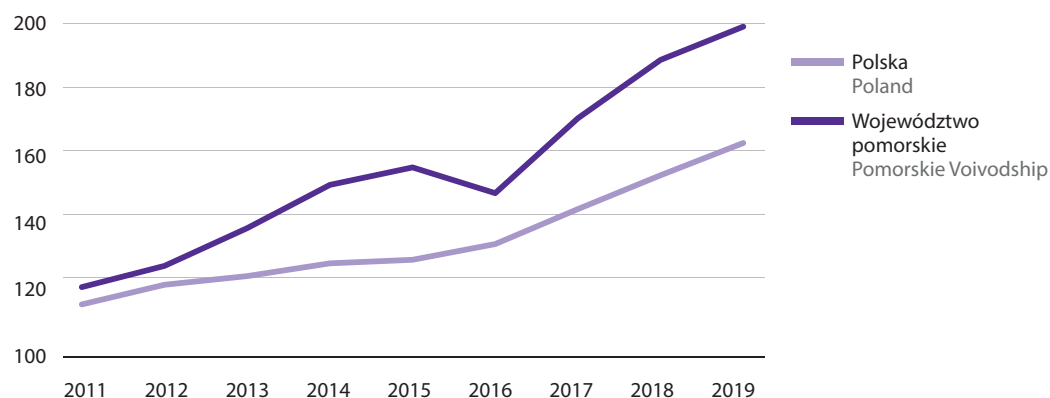
a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 76. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2010 = 100

Chart 76. Indices of retail sales of goods (current prices)

2010 = 100

Wyższy poziom sprzedaży niż w 2018 r. uzyskano m.in. w grupach: pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 15,0%), farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny (o 14,2%), pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 11,0%), meble, RTV, AGD (o 4,8%) oraz tekstylia, odzież, obuwie (o 4,4%). Spadek sprzedaży zanotowano natomiast w grupie prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 7,8%).

W 2019 r. najwyższy udział w sprzedaży detalicznej ogółem uzyskano m.in. w grupach: paliwa stałe, ciekłe i gazowe (22,5%), tekstylia, odzież, obuwie (20,8%) oraz pojazdy samochodowe, motocykle, części (11,3%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2019 r. w województwie pomorskim sprzedaż hurtowa towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych zwiększyła się w stosunku do 2018 r. o 18,1%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych wzrost wyniósł 16,3% (w kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 6,6% i o 5,0%). W skali roku największy wzrost sprzedaży hurtowej w przedsiębiorstwach hurtowych odnotowano m.in. w sprzedaży hurtowej napojów alkoholowych i bezalkoholowych (o 106,9%), realizowanej na zlecenie (o 84,2%), narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia (o 36,4%), produktów rolnych i żywych zwierząt (o 31,3%), półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (o 17,9%) oraz sprzedaży hurtowej wyrobów włókienniczych, odzieży i obuwia (o 16,7%).

Transport

Transport

W latach 2010-2018 wskaźniki gęstości dróg publicznych w województwie pomorskim systematycznie wzrastały.

W 2018 r. w województwie pomorskim w porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost liczby przewiezionych pasażerów transportem autobusowym w komunikacji krajowej oraz międzynarodowej (bez komunikacji miejskiej). W skali roku liczba i długość linii krajowej regularnej komunikacji autobusowej zmniejszyła się, natomiast zwiększyła się w międzynarodowej regularnej komunikacji autobusowej.

W 2018 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej w województwie pomorskim przewiozły powszechnie dostępnymi dla ludności środkami komunikacji miejskiej więcej pasażerów niż w 2017 r., a mniej niż w 2010 r. W skali roku długość linii autobusowych i trolejbusowych komunikacji miejskiej zwiększyła się, a tramwajowych zmniejszyła się.

W 2018 r. liczba startów i lądowań samolotów w Porcie Lotniczym Gdańsk oraz liczba pasażerów obsługanych wzrosła zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Długość eksploatowanych na terenie województwa pomorskiego linii kolejowych normalnotorowych na koniec 2018 r. wyniosła 1192 km i zmniejszyła się o 6,5% w stosunku do 2017 r. oraz o 3,9% w porównaniu z 2010 r. Zelektryfikowane linie kolejowe stanowiły 38,9% ogólnej długości sieci kolejowej województwa (w kraju 61,8%). Gęstość linii kolejowych w województwie pomorskim wyniosła 6,5 km na 100 km², co uplasowało województwo pomorskie razem z województwem lubuskim na szóstym miejscu w kraju (w 2010 r. odpowiednio 6,8 km na 100 km², ósme miejsce w kraju).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 470, z późn. zm.) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 45. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 45. Public roads by type of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	22338,7	22804,0	22654,2	22720,0
O nawierzchni twardej Hard surface	12224,4	13382,4	13904,3	14283,4
ulepszonej improved	11346,6	12195,3	12586,6	12848,8
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	10114,3	9421,6	8749,9	8436,6

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Według stanu na koniec 2018 r. łączna długość dróg publicznych w województwie pomorskim wyniosła 22720 km, z czego 62,9% stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 37,1% drogi o nawierzchni gruntowej. W porównaniu z 2017 r. długość dróg publicznych w województwie wzrosła o 66 km, a w stosunku do 2010 r. – o 381 km. Wskaźnik gęstości dróg publicznych wyniósł 124,0 km na 100 km² (w 2017 r. – 123,7 km, a w 2010 r. – 122,0 km). W Polsce wskaźnik gęstości dróg publicznych w 2018 r. wyniósł 135,8 km na 100 km² (w 2017 r. – 135,1 km, a w 2010 r. – 129,9 km).

Tablica 46. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 46. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	12224,4	13382,4	13904,3	14283,4
na 100 km ² per 100 km ²	66,8	73,1	75,9	78,0
O nawierzchni ulepszonej With improved surface	11346,6	12195,3	12586,6	12848,8
Ekspresowe Expressways	54,4	72,3	72,3	103,3
Autostrady Motorways	65,8	65,9	65,9	65,9

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Na koniec 2018 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie pomorskim wyniosła 14283 km, co oznacza zarówno wzrost w stosunku do 2017 r. (o 379 km), jak i 2010 r. (o 2059 km). Wskaźnik gęstości dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniósł 78,0 km na 100 km² (dwunaste miejsce w kraju) – w 2017 r. – 75,9 km, a w 2010 r. 66,8 km. W Polsce wskaźnik gęstości dróg publicznych w 2018 r. wyniósł 97,2 km na 100 km² (w 2017 r. – 95,8 km, a w 2010 r. – 87,6 km).

W 2018 r. na terenie województwa długość dróg ekspresowych wyniosła 103 km i w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 31 km, a w stosunku do 2010 r. wzrosła o 49 km. Długość autostrad wyniosła 66 km (bez zmian w stosunku do 2017 r. i 2010 r.). Wskaźnik gęstości dróg ekspresowych i autostrad wyniósł 0,92 km na 100 km² (w 2017 r. – 0,75 km, a w 2010 r. – 0,66 km). W Polsce wskaźnik gęstości dróg ekspresowych i autostrad wyniósł w 2018 r. 1,19 km (w 2017 r. – 1,09 km, a w 2010 r. – 0,49 km).

Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły w 2018 r. 90,0% długości dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie (w 2017 r. – 90,5%, a w 2010 r. – 92,8%).

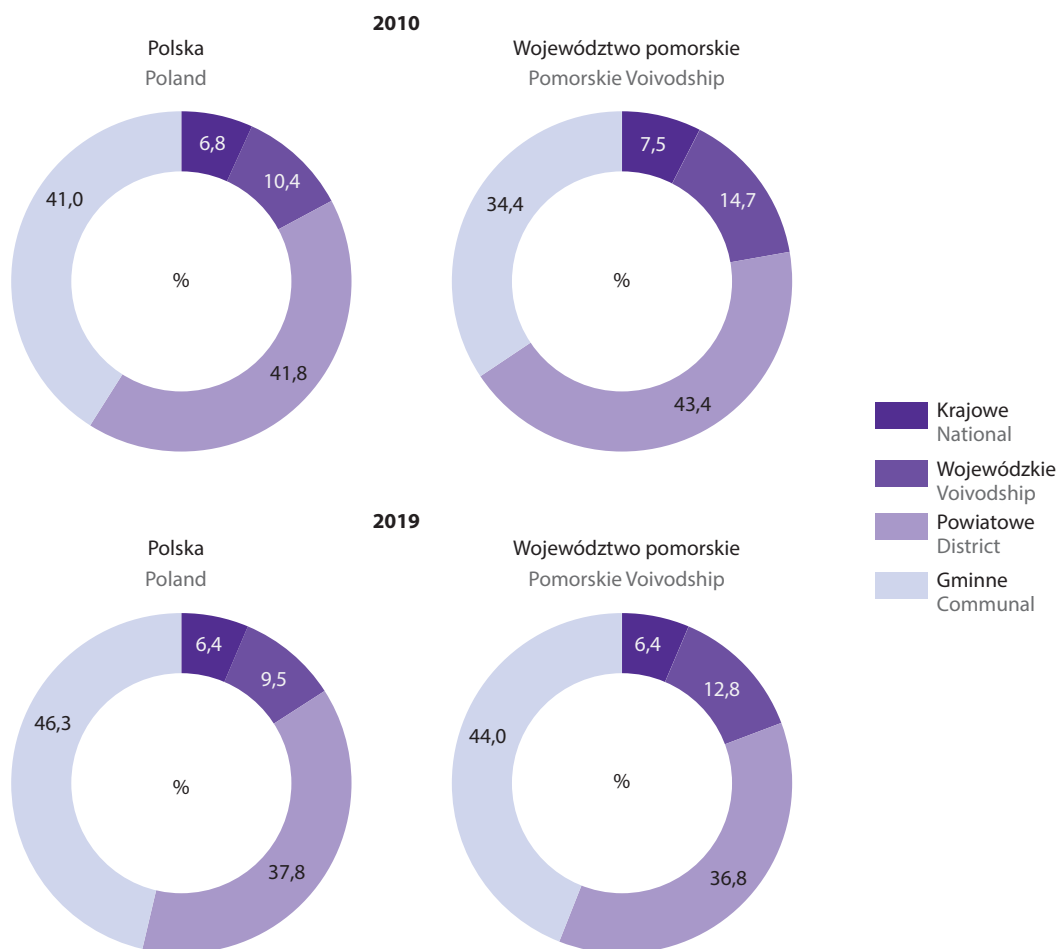
Według stanu na koniec 2018 r. łączna długość dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie pomorskim wyniosła 914 km (o 7 km mniej niż w 2010 r.), dróg wojewódzkich – 1834 km (odpowiednio wzrost o 38 km), dróg powiatowych – 5250 km (spadek o 53 km), a dróg gminnych – 6285 km (wzrost o 2081 km).

Wykres 77. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 77. Hard surface public roads

As of 31 December

Na koniec 2018 r. największy udział w długości sieci dróg publicznych o nawierzchni twardej w województwie pomorskim miały drogi gminne (44,0%), podczas gdy w 2010 r. były to drogi powiatowe (43,4%).

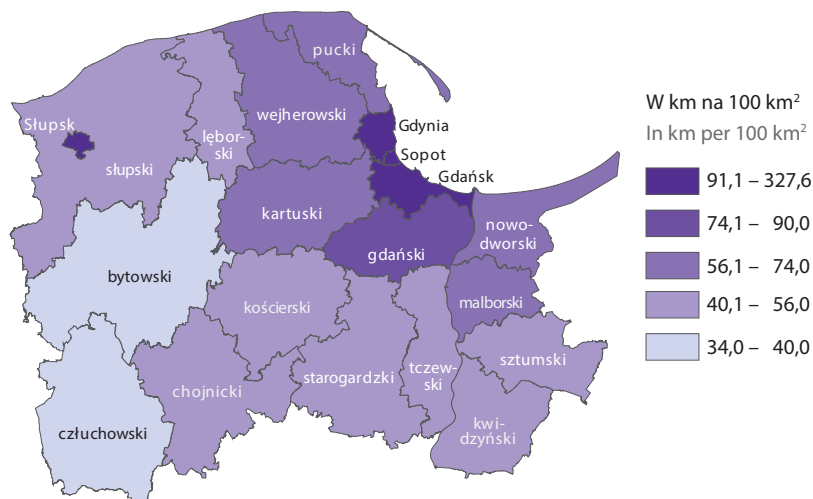
Sieć dróg publicznych powiatowych wyniosła 5714 km, a dróg publicznych gminnych – 14258 km. Drogi powiatowe o nawierzchni twardej wyniosły 5250 km (28,7 km na 100 km²), natomiast drogi gminne o nawierzchni twardej – 6285 km (34,3 km na 100 km²). Nawierzchnię gruntową posiadało 8,1% długości dróg powiatowych i 55,9% dróg gminnych.

Mapa 43. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 43. Improved hard surface communal and district roads in 2018

As of 31 December

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadziły regularną komunikację autobusową na 694 liniach krajowych o całkowitej długości 32,4 tys. km (w 2017 r. odpowiednio 735 linii, 32,6 tys. km) oraz na 2 liniach międzynarodowych o długości 977 km (w 2017 r. odpowiednio 1 linia, 189 km).

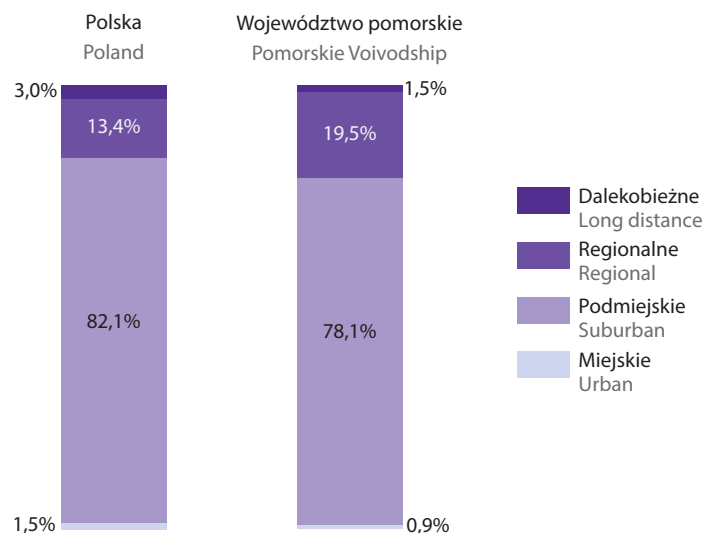
W stosunku do stanu z 31 grudnia 2010 r. zmniejszyła się liczba autobusowych linii krajowych, jak i ich długość, odpowiednio o 41,5% i 48,7%, natomiast liczba linii międzynarodowych pozostała bez zmiany, a ich długość zwiększyła się o 15,8%. W ogólnej liczbie linii krajowych dominowały linie podmiejskie, które w 2018 r. stanowiły 78,1%, w 2017 r. – 77,0%, a w 2010 r. – 75,5%.

Wykres 78. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 78. National lines of scheduled bus transport in 2018

As of 31 December

W 2018 r. transportem autobusowym, realizowanym przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej), przewieziono 28,4 mln pasażerów, o 3,1% więcej niż w 2017 r. W komunikacji krajowej przedsiębiorstwa przewiozły 28402,7 tys. pasażerów, a w międzynarodowej – 26,0 tys. (w 2017 r. odpowiednio 27544,7 tys. i 25,4 tys.). Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. do dyspozycji przedsiębiorstw znajdowało się 937 autobusów (o 9 autobusów więcej niż w 2017 r.). Średnia odległość przewozu jednego pasażera w 2018 r. wyniosła 32 km w komunikacji krajowej i 610 km w komunikacji międzynarodowej (w 2017 r. odpowiednio 28 km i 605 km). Większość pasażerów komunikacji międzynarodowej stanowiły osoby podróżujące do Rosji – 72,1% (w 2017 r. – 71,6%).

Tablica 47. Komunikacja miejska ^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 47. Urban transport ^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	3375	2902	3047	3086
linii autobusowych bus lines	3093	2560	2710	2751
linii tramwajowych tram lines	130	162	162	159
linii trolejbusowych trolleybus lines	152	180	176	177
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	679	661	685	689
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	550	607	666	675

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Tablica 47. Komunikacja miejska ^a (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia
Table 47. Urban transport ^a (cont.)
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
trolejbusy trolleybuses	101	86	89	90
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities
tramwaje trams	188	171	127	126
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	49	109	111	111
Liczba miejsc w autobusach w tys. Number of seats in buses in thousands	70,4	74,1	76,2	76,6
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	63,9	69,3	74,7	75,5
Liczba miejsc w trolejbusach w tys. Number of seats in trolleybuses in thousands	10,0	8,5	8,1	8,0
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities
Liczba miejsc w tramwajach w tys. Number of seats in trams in thousands	26,1	24,9	24,6	24,4
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	8,7	20,4	20,7	20,8
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	303,1	291,6	291,5	292,1
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	133,48	126,52	125,66	125,46

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Na koniec 2018 r. w województwie pomorskim łączna długości linii komunikacyjnych komunikacji miejskiej (realizowanej przez przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób) wyniosła 3086 km (wzrost w stosunku do 2017 r. o 1,3% i spadek o 8,6% w porównaniu z 2010 r.). Długość linii autobusowych i trolejbusowych komunikacji miejskiej zwiększyła się w porównaniu z 2017 r. odpowiednio o 1,5% i o 0,6%, a długość linii tramwajowych zmniejszyła się o 1,8%.

Tabor komunikacji miejskiej w województwie pomorskim według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. liczył 689 autobusów, 126 tramwajów (silnikowych i doczepnych) oraz 90 trolejbusów (w 2017 r. odpowiednio: 685, 127 i 89). W stosunku do 2010 r. tabor komunikacji miejskiej zwiększył się o 10 autobusów oraz zmniejszył się o 62 tramwaje i 11 trolejbusów. 45,0% ogólnej liczby autobusów używanych przez przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej stanowiły pojazdy w wieku do 10 lat (w 2017 r. – 42,0%), a 6,7% pojazdów wykorzystywało paliwa alternatywne (w 2017 r. – 7,2%).

W 2018 r. liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. (odpowiednio o 9 i 125 autobusów). Zwiększył się również ich udział w ogólnej liczbie autobusów z 81,0% w 2010 r. do 97,2% w 2017 r. i 98,0% w 2018 r. Liczba tramwajów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych nie zmieniła się w stosunku do 2017 r., natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosła o 62 (udział w ogólnej liczbie tramwajów wzrósł z 26,1% w 2010 r. do 87,4% w 2017 r. i 88,1% w 2018 r.).

Przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej przewiozły w województwie pomorskim w 2018 r. powszechnie dostępnymi dla ludności środkami komunikacji miejskiej (autobusami, tramwajami i trolejbusami) 292,1 mln pasażerów, o 617 tys. więcej niż w 2017 r. i o 10996 tys. mniej niż 2010 r.

W 2018 r. łączna liczba startów i lądowań w Porcie Lotniczym Gdańsk wyniosła 46,5 tys., co oznacza wzrost zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 7,1% i 57,7%. W skali roku liczba startów i lądowań samolotów polskich zwiększyła się o 56,8%, natomiast samolotów zagranicznych zmniejszyła się o 0,1%. W 2018 r. w łącznej liczbie startów i lądowań z lotniska Gdańsk udział startów i lądowań samolotów polskich wyniósł 18,5% i w porównaniu z 2017 r. zwiększył się o 5,9 p.proc., a w stosunku do 2010 r. zmniejszył o 20,0 p.proc.

Tablica 48. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Gdańsk

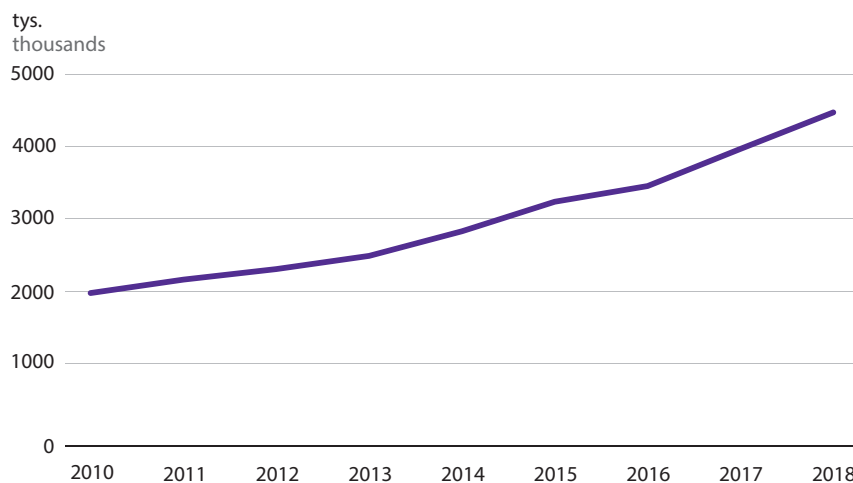
Table 48. Passenger traffic at Gdańsk Airport

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	120128	225564	317767	202243
zagranicznych foreign	981827	1618766	1986034	2212380
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	900298	1505294	1851232	2021692
Pasażerowie odprawieni z portów ^a : Passenger departures from airports ^a :				
krajowych domestic	118883	230842	324353	206698
zagranicznych foreign	994090	1620204	1982450	2261274
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	911203	1507841	1846404	2063068

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

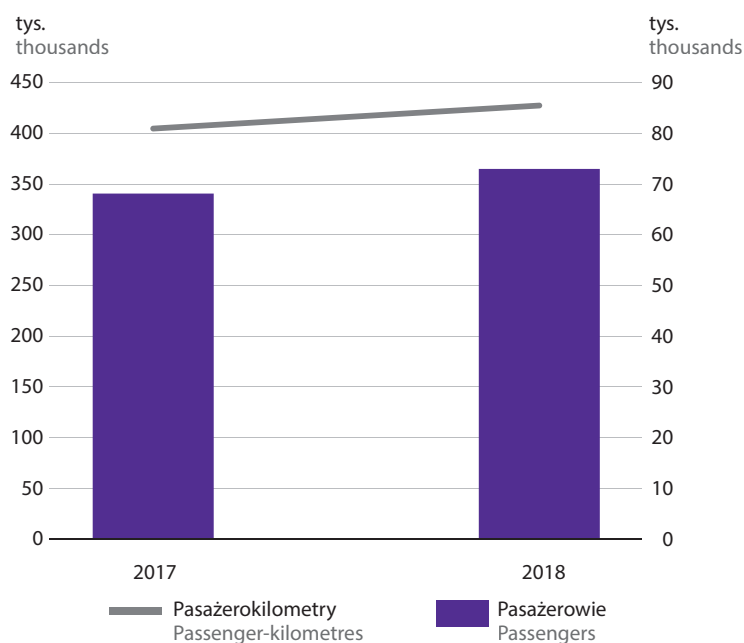
W 2018 r. port lotniczy w Gdańsku obsłużył łącznie 4882,6 tys. pasażerów (bez tranzytu), o 5,9% więcej niż w 2017 r. i o 120,4% więcej niż 2010 r. W ruchu międzynarodowym liczba obsłużonych pasażerów zwiększyła się w skali roku o 12,7%, natomiast w ruchu krajowym zmniejszyła się o 36,3%. W porównaniu z 2010 r. liczba obsłużonych pasażerów zwiększyła się zarówno w ruchu zagranicznym, jak i krajowym odpowiednio o 126,4% i 71,1%. Udział obsłużonych w 2018 r. przez lotnisko w Gdańsku (przyjazdy i wyjazdy) pasażerów w ruchu krajowym wyniósł 8,4% (w 2017 r. – 13,9%, a w 2010 r. – 10,8%).

Wykres 79. Międzynarodowy ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Gdańsk (przyjazdy i wyjazdy)
 Chart 79. International passenger traffic at Gdańsk Airport (arrivals and departures)

Dane dotyczące przewozów pasażerów śródlądowym transportem wodnym zarejestrowanym w Polsce, obejmują przewozy taborem pływającym żeglugi śródlądowej na drogach wodnych śródlądowych i na drogach morskich.

Wykres 80. Przewozy pasażerów żegluga śródlądową^a
 Chart 80. Inland waterways transport of passengers^a

^a Dane o przewozach pasażerów prezentowane są według siedziby jednostki.
^a Data on passenger transport are presented according to the unit's registered office.

Liczba pasażerów przewiezionych żegluga śródlądową w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosła 70,3 tys. i była wyższa o 7,2% niż w 2017 r. (w Polsce odpowiednio: 1395,3 tys., wzrost o 10,6%).

Gospodarka morska

Maritime economy

W 2019 r. obroty ładunkowe w portach województwa pomorskiego wzrosły zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r.

W 2019 r. obroty ładunkowe w portach morskich województwa pomorskiego wyniosły 66,1 mln t i wzrosły w porównaniu z 2018 r. o 4,2%, a w odniesieniu do 2010 r. o 70,5% (w kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 2,3% i 57,7%).

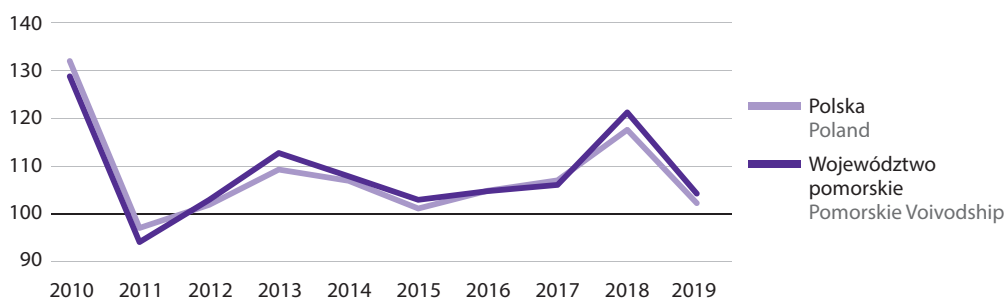
Obroty ładunkowe w portach morskich województwa pomorskiego stanowiły 70,4% obrotów ładunkowych w kraju, co oznacza wzrost udziału zarówno w stosunku do 2018 r. (o 1,3 p.proc.), jak i 2010 r. (o 5,2 p.proc.).

Wykres 81. Dynamika obrotów ładunkowych w portach morskich

rok poprzedni = 100

Chart 81. Indices of cargo turnover in seaports

previous year = 100

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.). Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100, jednak w przypadkach uzasadnionych względami statystycznymi (np. duża częstotliwość ruchu lub znaczna waga ładunku transportowanego) są ujmowane w badaniu; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków) – wykazywany jest tylko wtedy, gdy statki dokonują jego przewozu pomiędzy portami lub z portu do statku zacumowanego na otwartym morzu; obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

W 2019 r. w skali roku w portach morskich województwa wzrost wielkości przeładunków odnotowano w przeładunkach: „masowych ciekłych” (o 14,8%), „kontenerów dużych” (o 4,1%) oraz „masowych suchych” (o 1,7%), natomiast spadek odnotowano w przeładunkach „pozostałych ładunków drobnicowych” (o 33,7%) oraz „ładunków tocznych” (o 3,8%).

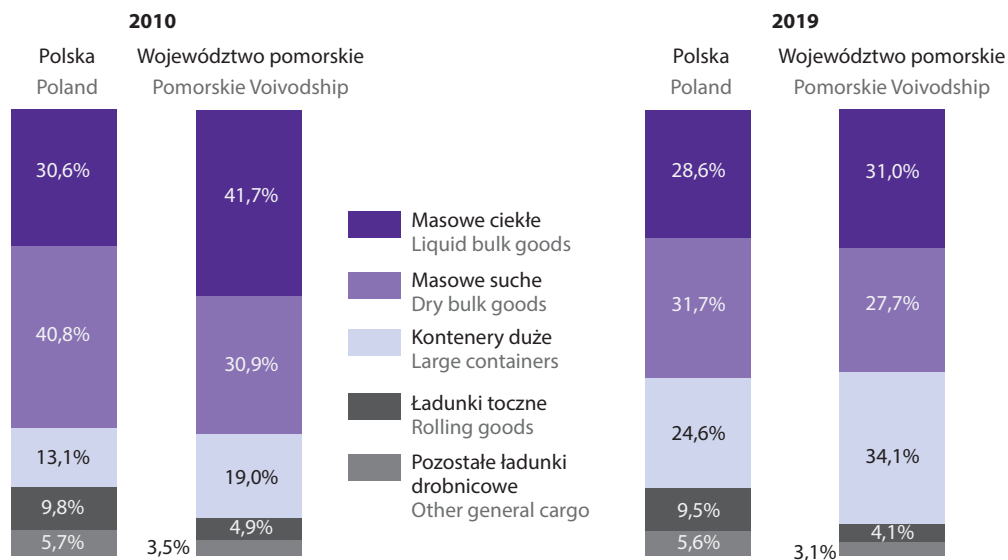
Tablica 49. Obroty ładunkowe w portach morskich

Table 49. Cargo turnover in seaports

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019		Specification
	w tys. t in thousand tonnes				2018 = 100	
POLSKA POLAND						
Ogółem	59506,5	69529,5	91798,2*	93 864,4	102,3	Total
Masowe ciekłe	18179,6	18856,3	23803,0*	26 844,3	112,8	Liquid bulk goods
w tym ropa naftowa ^a	16644,5	16693,8	20104,6*	22 108,1	110,0	of which crude oil ^a
Masowe suche	24255,2	25744,3	30154,0*	29 708,1	98,5	Dry bulk goods
w tym węgiel i koks	11833,9	8138,8	13025,1*	12 757,7	97,9	of which coal and coke
Kontenery duże	7827,9	13576,4	22141,7*	23 085,2	104,3	Large containers
Ładunki toczne ^b	5852,5	7759,5	9217,7*	8 925,9	96,8	Rolling goods ^b
Pozostałe ładunki drobnicowe	3391,2	3593,1	6481,7*	5 301,0	81,8	Other general cargo
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE POMORSKIE VOIVODSHIP						
Ogółem	38782,4	47081,5	63419,7*	66108,8	104,2	Total
Masowe ciekłe	16191,4	15834,2	17856,7*	20501,1	114,8	Liquid bulk goods
w tym ropa naftowa ^a	15246,4	14988,7	16892,0*	19305,8	114,3	of which crude oil ^a
Masowe suche	11986,3	14884,8	18035,1*	18344,7	101,7	Dry bulk goods
w tym węgiel i koks	4962,4	5565,3	9646,2*	9641,8	100,0	of which coal and coke
Kontenery duże	7363,8	13060,5	21621,7*	22510,6	104,1	Large containers
Ładunki toczne ^b	1899,8	2206,7	2799,3*	2692,5	96,2	Rolling goods ^b
Pozostałe ładunki drobnicowe	1341,2	1095,2	3107,0*	2060,0	66,3	Other general cargo
GDAŃSK						
Ogółem	26421,2	31684,9	42437,6*	45521,9	107,3	Total
Masowe ciekłe	14778,4	14992,2	15621,3*	17999,8	115,2	Liquid bulk goods
w tym ropa naftowa ^a	14283,5	14539,5	15046,2*	17201,8	114,3	of which crude oil ^a
Masowe suche	6664,0	8546,4	10936,6*	10951,4	100,1	Dry bulk goods
w tym węgiel i koks	3355,4	4183,1	7090,4*	6760,8	95,4	of which coal and coke
Kontenery duże	3927,8	7508,2	14638,1*	15359,3	104,9	Large containers
Ładunki toczne ^b	360,6	163,7	294,0	395,4	134,5	Rolling goods ^b
Pozostałe ładunki drobnicowe	690,4	474,3	947,7*	816,0	86,1	Other general cargo

a Łącznie z produktami z ropy naftowej. b Np. pojazdy drogowo, wagony kolejowe.
a Including products from crude oil. b E.g. road vehicles, railway wagons.

Wykres 82. Obroty ładunkowe w portach morskich według kategorii ładunkowych
Chart 82. Cargo turnover in seaports by cargo category

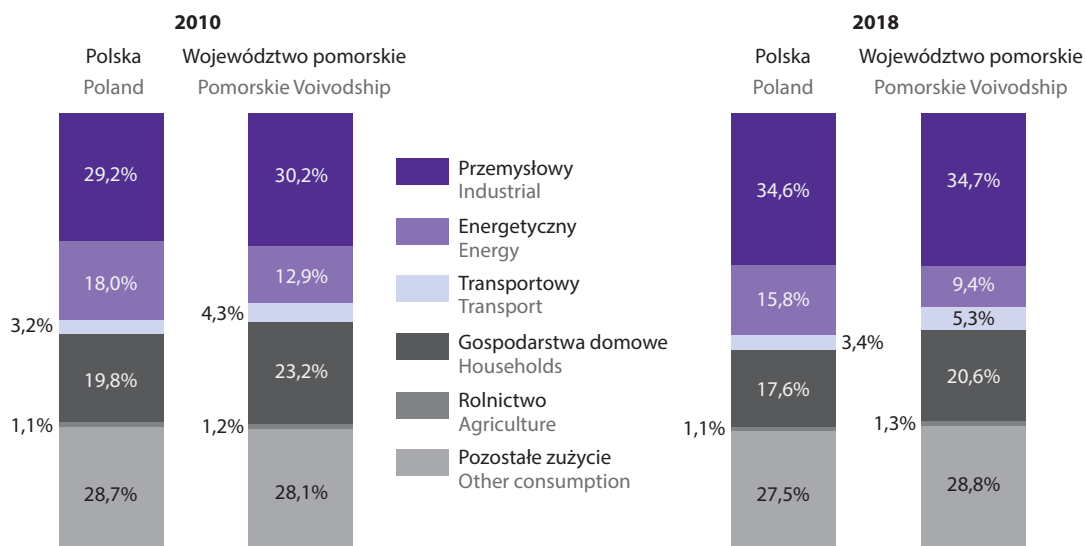

Spośród portów morskich województwa w 2019 r. największe obroty ładunkowe w 2019 r. odnotowano w Gdańsku – 45,5 mln t, co oznacza wzrost zarówno w stosunku do 2018 r. (o 7,3%), jak i w odniesieniu do 2010 r. (o 72,3%). Obroty ładunkowe w Gdańsku stanowiły 68,9% obrotów województwa pomorskiego ogółem, co oznacza wzrost udziału zarówno w stosunku do 2018 r. (o 2,0 p.proc.), jak i 2010 r. (o 0,8 p.proc.). Największy udział w obrotach ładunkowych ogółem w gdańskich portach miały przeładunki z grupy „masowe ciekłe”, których przeładowano 18,0 mln t (39,5%) oraz „kontenery duże” odpowiednio 15,4 mln t (33,7%).

Energia Energy

W 2018 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost mocy zainstalowanej w elektrowniach oraz mocy osiągalnej w elektrowniach. W gospodarstwach domowych także odnotowano wzrost zarówno odbiorców energii elektrycznej, jak i zużycia energii elektrycznej w ciągu roku.

Wykres 83. Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 83. Electricity consumption by economy sectors

W 2018 r. w województwie pomorskim wyprodukowano 4104,9 GWh energii elektrycznej (spadek o 9,5% w stosunku do 2017 r. i wzrost o 33,3% w porównaniu z 2010 r.), co stanowiło 2,4% energii wyprodukowanej w Polsce. W kraju odnotowano spadek o 0,2% w odniesieniu do 2017 r. i wzrost o 7,9% w stosunku do 2010 r. W 2018 r. w województwie pomorskim największy udział w produkcji energii stanowiły odnawialne nośniki energii – 51,3% (w Polsce 12,7%).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 50. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 50. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie	2010	2015	2017	2018	Specification
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys.	856,1	846,1	897,9	899,9	Consumers (as of 31 December) in thousands
miasta	617,5	612,2	638,1	642,0	urban areas
wieś	238,6	233,8	259,8	257,9	rural areas
Zużycie (w ciągu roku):					Consumption (during the year):
w GWh	1891,3	1655,8	1792,0	1816,4	in GWh
miasta	1259,6	1087,8	1122,5	1144,9	urban areas
wieś	631,7	568,0	669,4	671,5	rural areas
w kWh na odbiorcę ^a	2209,3	1957,1	1995,7	2018,5	in kWh per consumer ^a
miasta	2039,7	1776,8	1759,2	1783,4	urban areas
wieś	2648,2	2429,1	2576,7	2603,7	rural areas

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

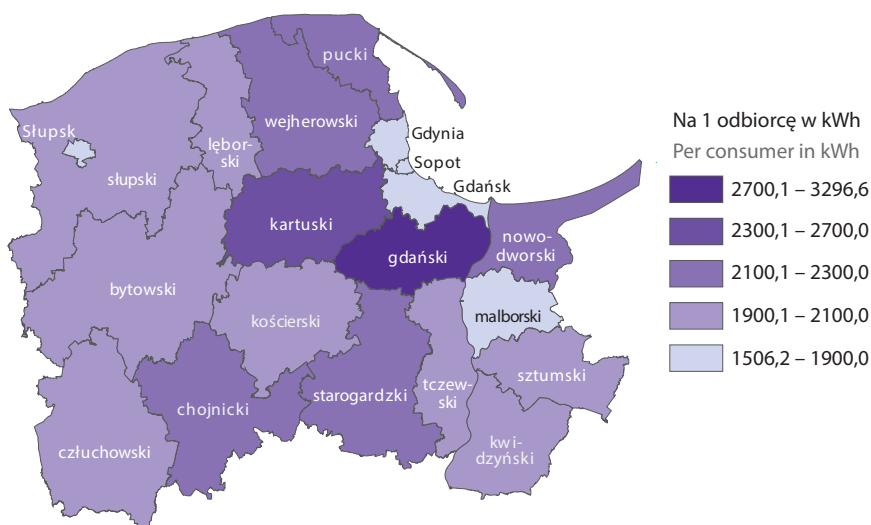
Źródło: dane Ministerstwa Energii.

^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Ministry of Energy.

W 2018 r. w województwie pomorskim odnotowano 899,9 tys. odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (o 0,2% więcej niż w 2017 r. i o 5,1% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 5,8% wszystkich odbiorców w Polsce. Większość odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w województwie to mieszkańcy miast – 71,3% (w 2017 r. – 71,1%). W Polsce odbiorcy w miastach stanowili 66,5% (analogicznie jak w 2017 r.). Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosło 1816,4 GWh (o 1,4% więcej niż w 2017 r. i o 4,0% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,0% zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Polsce. Więcej energii elektrycznej w gospodarstwach domowych zużyto w miastach – 63,0% (w 2017 r. – 62,6%), w Polsce udział ten wyniósł 58,9% (w 2017 r. – 59,3%). Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosło 780,2 kWh – w miastach 771,1 kWh, a na wsi 796,2 kWh (w Polsce odpowiednio 794,2 kWh, 777,4 kWh i 819,5 kWh).

Mapa 44. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.
 Map 44. Consumption of electricity in households in 2018

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2018 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego w województwie pomorskim wzrosły zarówno w stosunku do 2017 r., jak i 2010 r.

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego w 2018 r. wyniosły 16337,9 mln zł (o 10,6% więcej niż w 2017 r.) i stanowiły 6,5% łącznych dochodów jednostek samorządu terytorialnego w kraju. Największy wzrost dochodów w skali roku dotyczył samorządu województwa oraz miast na prawach powiatu. W strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego dochody gmin wyniosły 47,7%, miast na prawach powiatu – 35,3%, powiatów – 10,7%, a województwa – 6,4%.

Największą część dochodów stanowiły dochody własne – 49,5% (w kraju – 49,3%), a najmniejszą subwencja ogólna z budżetu państwa – 21,3% (w kraju – 22,4%).

W 2018 r. na 1 mieszkańca w gminach przypadało 2141 zł dochodów własnych, w miastach na prawach powiatu – 4504 zł, w powiatach – 407 zł, natomiast w województwie – 223 zł.

Tablica 51. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 51. Revenue of local government units

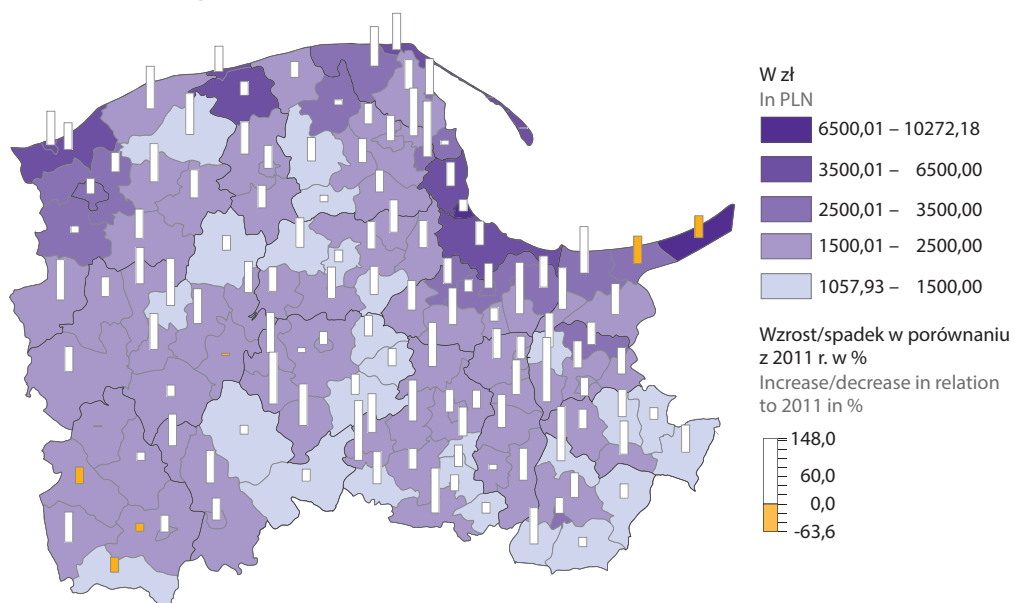
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	4415,76	5393,19	6365,58	7017,36	49,5
Gminy ^a Gminas ^a	2977,73	3692,60	4857,96	5229,10	40,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4471,79	5659,94	6149,03	6874,03	65,5
Powiaty Powiats	896,45	972,76	1077,85	1170,22	34,8
Województwo Voivodship	319,10	365,43	352,62	447,05	49,9

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

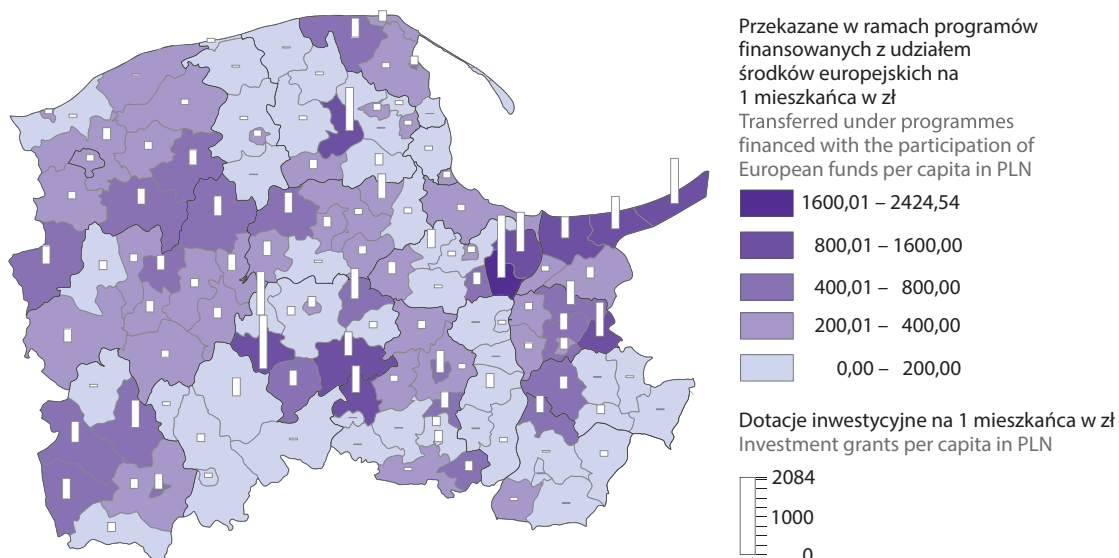
Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, spadki, zapisy i darowizny na rzecz jednostek samorządu terytorialnego, dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody majątku jednostek samorządu terytorialnego, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Mapa 45. Dochody własne ^a budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.

Map 45. Own revenue ^a of gminas per capita in 2018

^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Own revenue of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Mapa 46. Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.Map 46. Grants^a for gminas per capita in 2018

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych. Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Data relate to grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 of the classification of budget revenue and expenditure. Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Od 2014 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego zwiększały się ze zróżnicowaną dynamiką, a największy wzrost w skali roku odnotowano w 2018 r.

W 2018 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 16914,4 mln zł (wzrost o 14,5% w porównaniu z 2017 r.) i stanowiły 6,5% łącznych wydatków jednostek samorządu terytorialnego w kraju. Wydatki gmin stanowiły 48,8%, miast na prawach powiatu – 34,4%, powiatów – 10,7%, a województwa – 6,2%. Zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju, główną część wydatków jednostek samorządu terytorialnego stanowiły wydatki bieżące – odpowiednio 78,1% i 79,6%. Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego stanowiły 21,9% wydatków ogółem, a wydatki inwestycyjne – 20,9%. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminach wyniósł 21,8%, w miastach na prawach powiatu – 16,2%, w powiatach – 21,7%, natomiast w województwie – 39,1%.

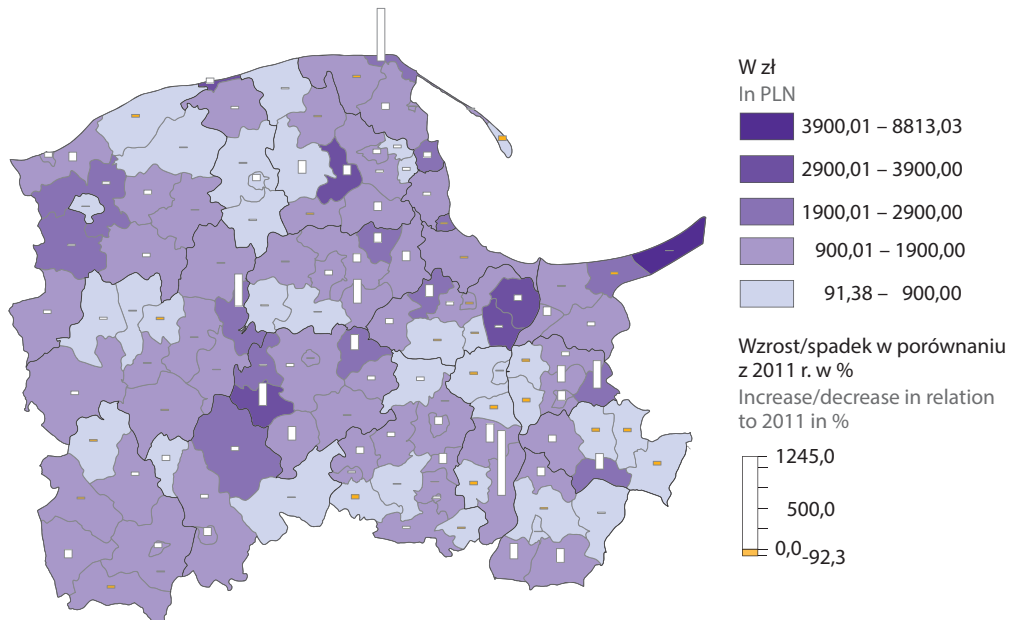
Średnio na 1 mieszkańca w 2018 r. wydatków majątkowych w gminach przypadało 1224 zł, w miastach na prawach powiatu – 1259 zł, w powiatach – 267 zł, natomiast w województwie – 181 zł.

Tablica 52. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 52. Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4850,72	5244,66	6366,70	7264,97	20,9
Gminy ^a Gminas ^a	3277,89	3636,16	4906,40	5538,42	21,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4870,32	5412,75	6104,12	6935,43	16,2
Powiaty Powiats	949,42	964,54	1045,14	1210,34	21,7
Województwo Voivodship	384,03	348,06	359,96	448,97	39,1

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

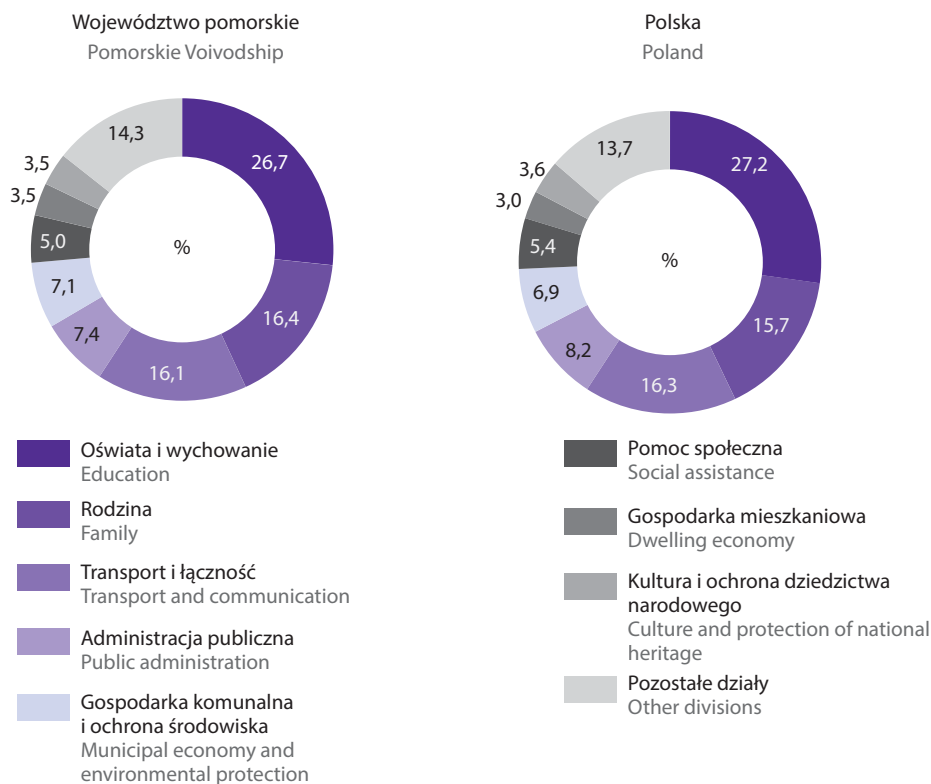
Mapa 47. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2018 r.
Map 47. Investment expenditures of gminas^a per capita in 2018

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

Wykres 84. Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Chart 84. Budget expenditure by divisions in 2018

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2018 r. dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego były niższe niż wydatki, co wpłynęło na ujemny wynik budżetów tych jednostek. O deficycie w największym stopniu zdecydował ujemny wynik budżetów gmin i powiatów.

Wynik ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. wyniósł minus 576,5 mln zł, w tym w gminach minus 460,8 mln zł, w miastach na prawach powiatu minus 51,5 mln zł, w powiatach minus 59,8 mln zł, a w województwie minus 4,5 mln zł.

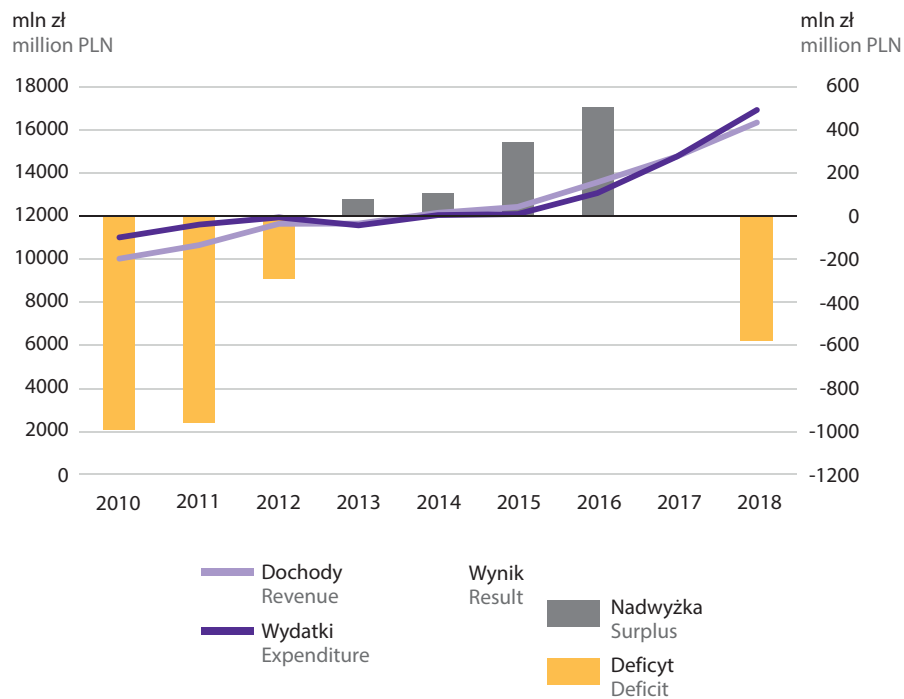
W 2018 r. dodatni wynik budżetów wykazało 27 gmin, a 92 gminy ujemny. Najwyższy dodatni wynik uzyskano w Rumi (31,5 mln zł), Redzie (8,2 mln zł) i Ustce (7,0 mln zł), natomiast najniższy w Kartuzach (minus 30,6 mln zł), gminie miejskiej Chojnice (minus 26,2 mln zł) i Luzinie (minus 23,1 mln zł). W miastach na prawach powiatu największy deficyt wykazał Gdańsk (minus 28,6 mln zł), a nadwyżkę osiągnął jedynie Sopot (3,2 mln zł). Tylko trzy powiaty osiągnęły dodatni wynik: gdański (5,7 mln zł), słupski (4,1 mln zł) i kościerski (2,7 mln zł). Pozostałe 13 powiatów wykazały deficyt, a największy wystąpił w powiecie wejherowskim (minus 16,9 mln zł) i chojnickim (minus 12,0 mln zł).

Tablica 53. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 53. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-987,7	342,3	-2,6	-576,5
Gminy ^a Gminas ^a	-427,8	82,7	-71,7	-460,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-336,9	207,6	37,7	-51,5
Powiaty Powiats	-75,5	12,1	48,4	-59,8
Województwo Voivodship	-147,4	40,0	-17,0	-4,5

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 85. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Chart 85. Revenue, expenditure and result of budgets of local government units

7.4. Projekty dofinansowane z Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the European Union from structural funds and the Cohesion Fund

Największy udział wartości całkowitej dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa na terenie województwa pomorskiego do końca 2018 r. miał Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

Tablica 54. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2018 r. ^a

Table 54. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship by the end of 2018 ^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków Unii Europejskiej Of which cofinancing from the European Union resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	24221,5	14967,7	10403	6,4 ^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	11818,1	6678,7	5076	6,9
Inteligentny Rozwój Smart Growth	2279,9	1238,8	979	5,2
Polska Cyfrowa Digital Poland	263,4	160,8	113	2,3
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	447,8	380,0	192	2,9
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	9412,3	6509,4	4043	7,3

^a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. ^b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

^a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. ^b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Rozdział 8. Wybrane dane o województwie pomorskim

Chapter 8. Selected data on Pomorskie Voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	835580,0	753785,9	526925,4	633080,2	760724,1
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	242291,0	189443,8	270645,2	234025,4	160987,8
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035
Odpady komunalne zebrane selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	6,7	7,9	8,5	12,8	18,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,3	2,5	2,0	1,7	2,0
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,8	11,0	11,0	10,4	10,7
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	1,2	1,0	0,9	0,8	0,9
Współczynnik starości demograficznej w %	12,1	12,5	12,9	13,5	14,1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	642	679	684	724	690
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	50,3	49,8	50,2	50,2	50,9
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	55,5	54,5	55,5	55,8	55,7
Stopa bezrobocia według BAEL w %	9,3	8,5	9,6	10,1	8,6
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	63	93	102	69	43
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	3388,40	3569,44	3680,51	3814,94	3974,86
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	455,6	453,3	452,9	449,4	447,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1580,15	1660,58	1746,98	1840,80	1900,33
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1256,79	1298,48	1350,56	1433,64	1376,34
Granica ubóstwa skrajnego w %	7,1	9,2	9,8	9,2	6,5
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	9,0	8,6	8,6	8,7	8,0
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	20 ^b	21	23	39	54
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	2,91	2,88	2,85	2,82	2,79
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	32,9	32,9	32,3	32,0	32,6
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,5	6,6	6,8	6,9	7,0
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	2019	1898	1893	1890	1925
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w %	94,8	96,0	95,8	95,3	96,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w %	4,3	3,3	3,4	4,0	2,8
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^c w mln zł (ceny bieżące)	5271,1	5134	5043	5284,8	6103,2
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^c (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	71,1	97,4	98,2	104,8	115,5
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^d na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	215	274	442	407	449

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Bez klubów dziecięcych. c Dane dotyczą podmiotów
a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Excluding children's clubs. c Data concern economic entities employing more

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
847046,1	402301,9	564622,4	606644,4		• Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
209405,2	58248,2	74098,1	138234,5		• Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,035	0,036	0,037	0,038		• Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
22,3	23,8	27,2	28,9		• Municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %
1,5	2,0	2,5	1,8	1,5	Natural increase per 1,000 population
10,7	11,2	11,8	11,4	11,1	Live births per 1,000 population
1,0	1,5	1,5	2,2	2,7	Net migration for permanent residence per 1,000 population
14,7	15,3	15,8	16,4	16,9	Old age ratio in %
657	776	852	893		• Children in pre-primary establishments per 1,000 children aged 3-6
53,7	54,5	55,8	56,0	57,2	Employment rate by LFS in %
57,6	57,9	58,3	57,7	58,8	Activity rate by LFS in %
6,6	5,7	4,3	3,0	2,7	Unemployment rate by LFS in %
19	14	12	13	15	Unemployed persons per a job offer
4171,76	4358,51	4620,19	4916,59	5282,31	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in PLN
448,8	450,8	453,5	470,5	476,5	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
1955,84	1991,44	2043,95	2133,79	2236,73	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1380,92	1560,35	1649,04	1737,54		• Average monthly available income per capita in households in PLN
8,6	4,3	3,0	2,0		• Extreme poverty threshold in %
7,4	6,8	5,9	5,3		• Beneficiaries of social assistance in total population in %
60	63	70	84		• Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3
2,76	2,73	2,69	2,65		• Dwelling stocks per 1,000 population
32,8	34,2	33,6	35,2		• Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³
7,2	7,3	7,4	7,6		• Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1909	1851	1839	1744		• Population per out-patient health care unit
95,3	95,0	94,1	95,0	95,8	Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in %
4,0	4,2	5,0	4,0	3,3	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^c in %
6936,2	6135,4	6413,1	5823,1	7194,1	Investment outlays of non-financial enterprises ^c in million PLN (current prices)
113,6	88,5	104,5	90,8	123,5	Investment outlays of non-financial enterprises ^c (previous year = 100; current prices)
502	536	542	751		• Intramural expenditures on research and development ^d per capita in PLN (current prices)

gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Bez amortyzacji środków trwałych.
 than 49 persons. d Excluding depreciation of fixed assets.

SELECTED DATA ON POMORSKIE VOIVODSHIP

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	112,4	117,0	105,7	109,6	110,0
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	51,9	52,8	53,9	55,4	56,2
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	25	30,8	35,5	36,6	41,3
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:					
ogółem	51,2	50,1	47,1	49,2	51,1
gminy ^b	44,8	44,5	45,0	46,4	46,8
miasta na prawach powiatu	67,3	66,1	54,0	58,5	63,5
powiaty	28,4	27,2	29,1	29,6	30,5
województwo	45,3	46,7	46,7	46,2	44,0
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:					
ogółem	25,9	26,0	23,9	19,0	20,5
gminy ^b	25,9	24,0	18,0	16,3	18,3
miasta na prawach powiatu	24,6	27,0	30,4	23,1	22,7
powiaty	19,6	17,9	11,8	10,9	12,3
województwo	41,6	43,0	37,1	24,7	35,5
Dotacje inwestycyjne ogółem ^c dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:					
ogółem	715,7	910,7	1548,3	1142,6	1017,5
gminy ^b	270,0	359,4	250,7	199,4	227,3
miasta na prawach powiatu	197,4	228,9	1062,9	731,2	531,1
powiaty	104,2	143,2	62,2	63,8	76,3
województwo	144,1	179,2	172,5	148,1	182,8
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:					
ogółem	-987,7	-956,8	-288,2	75,2	104,8
gminy ^b	-427,8	-249,1	-84,0	20,9	-61,5
miasta na prawach powiatu	-336,9	-621,1	-143,2	39,5	67,8
powiaty	-75,5	-10,8	-28,4	-0,1	27,0
województwo	-147,4	-75,8	-32,7	14,9	71,5

a Dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Excluding gminas which are also cities with powiat status. c Sum of all types of

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
103,7	94,8	116,1	110,8	105,6	Retail sale of goods ^a (previous year = 100; current prices)
58,3	58,5	61,0	63,0		• Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area
45,9	49,8	53,1	51,3		• Share of renewable energy sources in production of electricity in %
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %:
52,1	49,5	48,8	49,5		• total
46,8	41,8	39,9	40,9		• gminas ^b
64,8	62,9	64,7	65,5		• cities with powiat status
32,8	35,0	34,2	34,8		• powiats
47,4	55,5	54,6	49,9		• Voivodship
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:
18,8	12,1	13,8	20,9		• total
17,3	11,2	14,5	21,8		• gminas ^b
19,0	11,9	11,3	16,2		• cities with powiat status
14,0	12,7	14,3	21,7		• powiats
35,4	20,3	21,8	39,1		• Voivodship
					Total investment grants ^c for local government units in million PLN:
1065,7	475,4	501,9	1081,4		• total
301,2	113,9	220,6	475,7		• gminas ^b
460,0	239,5	77,7	160,2		• cities with powiat status
99,1	61,5	102,1	190,4		• powiats
205,3	60,5	101,5	255,1		• Voivodship
					Result of budgets of local government units in million PLN:
342,3	506,4	-2,6	-576,5		• total
82,7	237,5	-71,7	-460,8		• gminas ^b
207,6	224,4	37,7	-51,5		• cities with powiat status
12,1	21,4	48,4	-59,8		• powiats
40,0	23,2	-17,0	-4,5		• Voivodship

c Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.
investment grants.

Rozdział 9. Wybrane dane o Gdańsku

Chapter 9. Selected data on Gdańsk

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):					
gazowych	15406	16099	13534	9433	8194
pyłowych	830	802	745	559	385
Odpady wytworzone ^a (w tys. t)	350,6	421,8	635	325,8	459,6
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	356,4	347,6	321,2	292,6	296,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,1	0,2	-0,2	-0,5	0,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	54,6	56,1	57,8	59,5	61,6
Udział dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^b (w %)	4,4	4,6	4,7	5,9	8,5
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	5,4	5,4	6,3	6,5	5,5
Udział długotrwale bezrobotnych (w %)	14,1	22,0	27,3	36,4	42,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	22	81	57	85	33
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,42	2,37	2,31	2,27	2,23
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	714	735	749	791	767
Liczba osób na 1 przychodnię ^c	2860	2489	2314	2230	2156
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^c na 1 mieszkańca	8,3	8,5	8,9	8,9	9,3
Udzielone świadczenia pomocy społecznej (w tys. zł)	32130,5	33803,4	26610,4	27857,8	24969,7
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3	38	46	48	67	95
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	141,6	141,9	147,0	151,3	154,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	96,0	94,8	97,2	99,5	100,2
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	18,6	19,4	20,6	22,0	23,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^d (w %)	3,4	2,4	2,8	3,1	1,3
Nakłady inwestycyjne ^d na 1 mieszkańca (ceny bieżące, w tys. zł)	7,8	7,1	6,8	6,8	7,3
Produkcja sprzedana przemysłu ^e (ceny bieżące, w mln zł)	30037,3	41079,9	45788,5	41237,1	40404,4
Produkcja budowlano-montażowa ^e (ceny bieżące, w mln zł)	1596,9	1686,0	1543,1	1494,7	1511,2
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,7	9,6	11,1	8,4	8,5
Dochody własne miasta na 1 mieszkańca (w zł)	3045	3054	3194	3298	3797
Wydatki majątkowe miasta na 1 mieszkańca (w zł)	1216	1956	2563	1729	1651

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do 2012 r. bez klubów dziecięcych. c Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej, gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a During the year. Excluding municipal waste. b Until 2012, excluding children's clubs. c Since 2012, data have included health care of: the Ministry of economic entities employing more than 9 persons.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
					Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2018 (tonnes/year):
10298	6666	4747	5315		• gases
474	260	176	177		• particulates
228,2	348	261,7	527,2		• Waste generated ^a (in thousand tonnes)
270,8	295,6	295,2	270,0		• Mixed municipal waste collected per capita (in kg)
0,1	1,4	1,4	0,5	1,0	Natural increase per 1,000 population
64,0	66,5	69,0	71,0	72,4	Non-working age population per 1,000 persons of working age (as of 31 December)
9,9	10,6	11,5	13,2		• Share of children up to the age of 3 attending nurseries and children's club ^b (in %)
4,0	3,5	2,7	2,6	2,3	Registered unemployment rate (as of 31 December)
40,6	36,6	37,5	36,3	38,9	Share of long-term unemployed persons (in %)
16	11	15	12	8	Unemployed persons per a job offer
2,19	2,15	2,09	2,04		• Population per 1 dwelling in dwelling stocks
727	835	922	956		• Children in pre-primary establishments per 1,000 children aged 3-6
2160	2080	2010	1768		• Population per 1 out-patient department ^c
9,5	9,6	10,0	9,9		• Medical consultations provided in out-patient health care ^c per capita
27601,3	31045,5	29901,4	30048,4		• Social assistance benefits granted (in thousand PLN)
104	111	118	146		• Places in nurseries and children's clubs ^b per 1,000 children up to the age of 3
158,6	162,6	167,1	165,1	169,6	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)
102,2	103,7	106,5	111,2	114,6	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)
25,6	27,6	29,0	23,3	24,3	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)
3,1	3,8	4,5	4,3	3,0	Net turnover profitability indicator ^d (in %)
8,5	8,2	8,4	7,0	8,8	Investment outlays ^d per capita (current prices, in thousand PLN)
34195,5	31094,4	34685,0	41979,8	42739,6	Sold production of industry ^e (current prices, in million PLN)
1600,5	1488,4	1525,0	2111,4	2183,8	Construction and assembly production ^e (current prices, in million PLN)
9,8	11,0	13,9	14,7	15,4	Dwellings completed per 1,000 population
3802	3877	4167	4734		• Own revenues of gminas per capita (in PLN)
1326	1067	949	1446		• Property expenditures of gminas per capita (in PLN)

spraw wewnętrznych i administracji. d Dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. e Dane dotyczą podmiotów

National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. d Data concern economic entities employing more than 49 persons. e Data concern